მარიამ მკალავიშვილი
თამარ ხატიაშვილი
ელისაბედ ბუსხრიკიძე

მოქალაქეობა 11

მასწავლებლის წიგნი

ზოგადი განათლების ეროვნული მიზნები

საქართველოში ზოგადი განათლების სისტემა მიზნად ისახავს შექმნას ხელსაყრელი პირობები ეროვნული და ზოგადსაკაცობრიო ღირებულებების მატარებელი, თავისუფალი პიროვნების ჩამოყალიბებისათვის. ამასთან ერთად, განათლების სისტემა უვითარებს მოზარდს გონებრივ და ფიზიკურ უნარ-ჩვევებს, აძლევს საჭირო ცოდნას, ამკვიდრებს ჯანსაღი ცხოვრების წესს, მოსწავლეებს უყალიბებს ლიბერალურ და დემოკრატიულ ღირებულებებზე დამყარებულ სამოქალაქო ცნობიერებას და ეხმარება მათ ოჯახის, საზოგადოებისა და სახელმწიფოს წინაშე საკუთარი უფლება-მოვალეობების გაცნობიერებაში.

საქართველოს ზოგადი განათლების სისტემაში მიღებული გამოცდილების საფუძველზე მოზარდმა უნდა შეძლოს:

ა) ქვეყნის ინტერესების, ტრადიციებისა და ღირებულებების მიმართ საკუთარი პასუხისმგებლობის გააზრება;

ბ) ბუნებრივი გარემო პირობების შენარჩუნება და დაცვა;

გ) ტექნოლოგიური თუ სხვა ინტელექტუალური მიღწევების ეფექტიანად გამოყენება; ინფორმაციის მოპოვება, დამუშავება და ანალიზი;

დ) დამოუკიდებლად ცხოვრება, გადაწყვეტილების მიღება;

ე) იყოს შემოქმედი, თავად შექმნას ღირებულებები და არ იცხოვროს მხოლოდ არსებულის ხარჯზე;

ვ) საკუთარი შესაძლებლობებისა და ინტერესების უწყვეტი განვითარება მთელი ცხოვრების განმავლობაში და მათი მაქსიმალური რეალიზება როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე მის საზღვრებს გარეთაც;

ზ) კომუნიკაცია ინდივიდებთან და ჯგუფებთან;

თ) იყოს კანონმორჩილი, ტოლერანტი მოქალაქე.

მარიამ მკალავიშვილი
თამარ ხატიაშვილი
ელისაბედ ბუსხრიკიძე

მოქალაქეობა

XI კლასი

მასწავლებლის წიგნი

**გრიფმინიჭებულია საქართველოს განათლებისა
და მეცნიერების სამინისტროს მიერ
2023 წელს**

DO NOT COPY

ა(ა)იპ "ეპიგრაფი"

მოქალაქეობა XI კლასი

მასწავლებლის წიგნი

ავტორები: მარიამ მკალავიშვილი, თამარ ხატიაშვილი, ელისაბედ ბუსხრიკიძე.

რედაქტორი: თეონა მკალავიშვილი

დიზაინერი: ნინო მკალავიშვილი

დაკაბადონება და ყდის დიზაინი: ლია არევაძე

პირველი გამოცემა

© გამომცემლობა ა(ა)იპ "ეპიგრაფი", 2023
ყველა უფლება დაცულია

ISBN 978-9941-8-5616-7

გამომცემლობა ა(ა)იპ "ეპიგრაფი"

მისამართი: საქართველო, თბილისი, დიდუბის რაიონი, ირ. ევდოშვილის ქ. 18, ბ. 168

ტელეფონი: (+995) 555 004 227

ელ. ფოსტა: geo.epigraphi@gmail.com

ვებ.გვერდი: www.epigraphi.ge

DO NOT COPY

სარჩევი

შესავალი 4

მოსწავლის სახელმძღვანელოს თითოეული პარაგრაფის სტრუქტურა: 5

1. ეროვნული სასწავლო გეგმა 8

1.1. საზოგადოებრივი მეცნიერებების სტანდარტი: 8

1. 2. ეროვნული სასწავლო გეგმით განსაზღვრული სასწავლო თემის დაგეგმვა და დამუშავება 11

2. თემატური მატრიცა 19

2.1 თემა- მეწარმეობა და ბიზნესი 19

საკითხი 1 - სახელმწიფო და ბიზნესი ადამიანის ეკონომიკური უფლებების დაცვისთვის 19

საკითხი 2- სამეწარმეო საქმიანობა 27

საკითხი 3 - მეწარმეობა მდგრადი განვითარებისთვის 45

2.2 თემა- პოლიტიკა და პოლიტიკური კულტურა 51

საკითხი 4 - პოლიტიკა და საზოგადოება 51

საკითხი 5 - პოლიტიკა და მდგრადი განვითარება 62

3. ეროვნული სასწავლო გეგმის მოთხოვნები სწავლებისა და შეფასების საკითხებთან დაკავშირებით 71

ეროვნული სასწავლო გეგმის ძირითადი საგანმანათლებლო პრინციპები 71

4. დანართი 80

5. ლექსიკონი 125

6. სახელმძღვანელოში გამოყენებული ლიტერატურა და წყაროები 130

DO NOT COPY

შესავალი

მოგესალმებით, ძვირფასო მეგობრებო! გმადლობთ, რომ გამოგვიცხდეთ ნდობა და არჩევანი ჩვენს სახელმძღვანელოზე შეაჩერეთ. საავტორო ჯგუფის მიზანია, მასწავლებლის დამხმარე სახელმძღვანელოში წარმოდგენილი მასალებითა და რესურსებით მეგზურობა გაგიწიოთ, რათა საინტერესოდ წარმართოთ სასწავლო პროცესი.
ვფიქრობთ, ჩვენი სახელმძღვანელოს დახმარებით თქვენ შეძლებთ მოსწავლეები აქტიურად ჩართოთ ცოდნის კონსტრუირების პროცესში.

სახელმძღვანელო **„მოქალაქეობა 11“** ემსახურება საქართველოს მოქალაქის აღზრდასა და განათლებას ზოგადი განათლების ეროვნული მიზნების შესაბამისად. მისი მიზანია, ხელი

შეუწყოს თანამედროვე, სახელმწიფოებრივად და გლობალურად მოაზროვნე აქტიური მოქალაქის ჩამოყალიბებას, დაეხმაროს მოსწავლეებს დემოკრატიული პრინციპების გაცნობიერებასა და მისი ღირებულებითი სისტემის ცხოვრების წესად ქცევაში, ჩამოუყალიბოს ის უნარ-ჩვევები, რომლებიც მათ საზოგადოების აქტიურ წევრებად და მსოფლიო მოქალაქედ აქცევს, რადგან მოქალაქეობრივი აღზრდა-განათლება არის ინდივიდების სულიერი, მორალური, სოციალური და კულტურული განვითარების შესაძლებლობა.

წარმოდგენილ მასწავლებლის სახელმძღვანელოში თქვენ გაეცნობით: ეროვნული სასწავლო გეგმის საშუალო საფეხურის „მოქალაქეობის“ სტანდარტს, მოსწავლის სახელმძღვანელოს აგებულებას, თემატურ მატრიცას, სწავლებისა და შეფასების მეთოდურ რეკომენდაციებს; სახელმძღვანელოს ახლავს დანართები, ლექსიკონი, გამოყენებული და სარეკომენდაციო ლიტერატურის ჩამონათვალი.

შესავლის შემდეგ თქვენ გაეცნობით მოსწავლის სახელმძღვანელოს თითოეული პარაგრაფის სტრუქტურას, რომელიც დაგეხმარებათ, ნათლად წარმოიდგინოთ პარაგრაფების აგებულება, მოცემული რესურსები თუ პირობითი აღნიშვნები და ეფექტურად გამოიყენოთ ისინი. მოსწავლის წიგნის აგების არქიტექტურა კი საინტერესო, უწყვეტ, სიუჟეტურ ქარგას გთავაზობთ.

პირველ თავში გთავაზობთ საზოგადოებრივი მეცნიერებების სტანდარტს და ეროვნული სასწავლო გეგმის რეკომენდაციებს თემის აგების შესახებ.

მეორე თავში წარმოდგენილ თემატურ მატრიცაში განხილულია კომპლექსური დავალების განხორციელების დეტალური ინსტრუქციები, აქტივობებისა და რესურსების გამოყენების შესაბამისი რეკომენდაციები.

მესამე თავში მოცემულია სასწავლო პროცესის მართვასა და შეფასებასთან დაკავშირებული რეკომენდაციები ეროვნული სასწავლო გეგმის მოთხოვნების შესაბამისად.

დანართებში საკანონმდებლო დოკუმენტებიდან წარმოდგენილი საჭირო ამონარიდები და გამოყენებული ელექტრონული რესურსები ავთენტურსა და საინტერესოს გახდის სწავლება/სწავლის პროცესს.

სახელმძღვანელოს ახლავს **ლექსიკონი,** რომელიც გაგიადვილებთ სასწავლო პროცესში გამოსაყენებელი ტერმინოლოგიის მოსწავლეთათვის ახსნას.

ბოლოს მითითებულია **სახელმძღვანელოში გამოყენებული სარეკომენდაციო ლიტერატურა და წყაროები,** რომელთა გამოყენება დაგეხმარებათ სასწავლო პროცესის საინტერესოდ წარმართვასა და პროფესიულ განვითარებაში.

და ბოლოს, მოსწავლის წიგნი დაწერილია ახალგაზრდებისთვის გასაგები, თანამედროვე ლექსიკით. პარაგრაფებში განხილული ამბები უკავშირდება რეალურ ცხოვრებას თუ მათივე

DO NOT COPY

თანატოლების თავს გადახდენილ რეალურ ისტორიებს, ქმნის გამოცდილებაზე დაფუძნებული სწავლის წინაპირობებს, ამკვიდრებს დემოკრატიისა და სამოქალაქო საზოგადოების სტანდარტებს, რითაც შესაძლებელს ხდის საგნის სწავლების მიზნების მიღწევას, მოსწავლეთა მსოფლიო მოქალაქედ, საზოგადოების აქტიურ წევრებად ჩამოყალიბებას!

გამომცემლობის ვებგვერდის საშუალებით თქვენ გეძლევათ შესაძლებლობა, მოგვმართოთ შეკითხვებით და გაგვიზიაროთ თქვენი პრაქტიკული გამოცდილება იმის შესახებ, თუ როგორ იყენებთ შემოთავაზებულ მეთოდურ რეკომენდაციებს, რომელი აქტივობები, მეთოდები/სტრატეგიები მოიძიეთ დამატებით. ასეთი თანამშრომლობა დაგვეხმარება ეროვნული სასწავლო გეგმით განსაზღვრული მიზნების მიღწევაში.

გისურვებთ წარმატებებს!

მოსწავლის სახელმძღვანელოს თითოეული პარაგრაფის სტრუქტურა:

- ✓ კომპლექსური დავალება, რომელიც დაფუძნებულია კონკრეტულ წყაროზე

კომპლექსური დავალება 1

გაეცანით ქვემოთ წარმოდგენილ სტატიებიდან ამონარიდებს. იმსჯელეთ, რამდენად აქტუალურია წამოჭრილი საკითხები დღეს და როგორ წარმოგიდგენიათ საბჭოთა ეპოქიდან შემორჩენილი ჩრდილოვანი ეკონომიკის აღმოფხვრა. გააანალიზეთ ძლიერი ეკონომიკის საჭიროება და მნიშვნელობა ქვეყნისა და საზოგადოების განვითარებაში. თქვენი მოსაზრებები დაასაბუთეთ არგუმენტირებულად, მოამზადეთ პრეზენტაცია თემაზე „სახელმწიფოს ეკონომიკური დილემები“ და წარმოადგინეთ კლასში.

- ✓ კომპლექსური დავალების განხორციელების გზის დაგეგმვა და საკვანძო შეკითხვა

ნაშრომში ხაზგასმით წარმოაჩინეთ:

- ადამიანის რომელი უფლებებია დაცული და რომელი ირღვევა სხვადასხვა ეკონომიკური სისტემის პირობებში?
- როგორ უზრუნველყოფს სახელმწიფოს ეკონომიკური ფუნქციები ადამიანის ღირსების დაცვასა და ადამიანის უფლებების, როგორც უმთავრესი ღირებულების რეალიზებას? რა განაპირობებდა საბჭოთა კავშირის შემადგენლობაში ყოფნისას საქართველოში ჩრდილოვანი ეკონომიკის არსებობას?
- რამდენად მნიშვნელოვანია დემოკრატიის პრინციპების (თანასწორობა, კანონის უზენაესობა, გამჭვირვალობა, პასუხისმგებლობა, არაძალადობრივი მეთოდებით მოქმედება) გააზრება და დაცვა სახელმწიფოს ეკონომიკური სტაბილურობისათვის?

- ✓ თემასთან და საკითხთან დაკავშირებული წინარე ცოდნის გასააქტიურებელი შეკითხვები

DEMO COPY

§ 1. საახელმწიფოს ეკონომიკის საფუძვლები

- როგორ ფიქრობთ, რას გულისხმობენ ადამიანები კეთილდღეობაში?
- რა განაპირობებს ადამიანების კეთილდღეობას?

✓ თეორიული ტექსტი - კონკრეტული მაგალითებით, როგორც თანატოლთა მონათხრობის, ასევე ინტერნეტსივრცეში გავრცელებული ინფორმაციით, მიზნობრივი ილუსტრაციებით, ფოტოებით

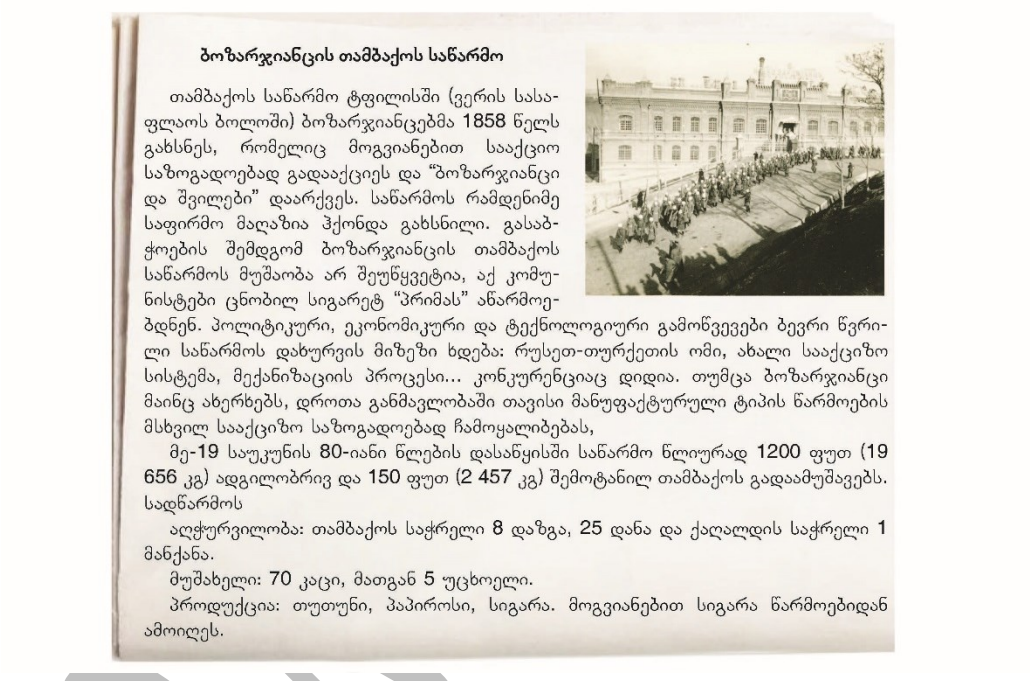

ბოზარჯიანცის თამბაქოს საწარმო

თამბაქოს საწარმო ტფილისში (ვერის სასაფლაოს ბოლოში) ბოზარჯიანცებმა 1858 წელს გახსნეს, რომელიც მოგვიანებით სააქციო საზოგადოებად გადააქციეს და "ბოზარჯიანცი და შვილები" დაარქვეს. საწარმოს რამდენიმე საფირმო მაღაზია ჰქონდა გახსნილი. გასაბჭოების შემდგომ ბოზარჯიანცის თამბაქოს საწარმოს მუშაობა არ შეუწყვეტია, აქ კომუნისტები ცნობილ სიგარეტ "პრიმას" აწარმოებდნენ. პოლიტიკური, ეკონომიკური და ტექნოლოგიური გამოწვევები ბევრი წვრილი საწარმოს დახურვის მიზეზი ხდება: რუსეთ-თურქეთის ომი, ახალი სააქციზო სისტემა, მექანიზაციის პროცესი... კონკურენციაც დიდია. თუმცა ბოზარჯიანცი მაინც ახერხებს, დროთა განმავლობაში თავისი მანუფაქტურული ტიპის წარმოების მსხვილ სააქციზო საზოგადოებად ჩამოყალიბებას,

მე-19 საუკუნის 80-იანი წლების დასაწყისში საწარმო წლიურად 1200 ფუთ (19 656 კგ) ადგილობრივ და 150 ფუთ (2 457 კგ) შემოტანილ თამბაქოს გადაამუშავებს. საწარმოს

აღჭურვილობა: თამბაქოს საჭრელი 8 დაზგა, 25 დანა და ქაღალდის საჭრელი 1 მანქანა.

მუშახელი: 70 კაცი, მათგან 5 უცხოელი.

პროდუქცია: თუთუნი, პაპიროსი, სიგარა. მოგვიანებით სიგარა წარმოებიდან ამოიღეს.

✓ კითხვებისა და დავალებების ნაწილი

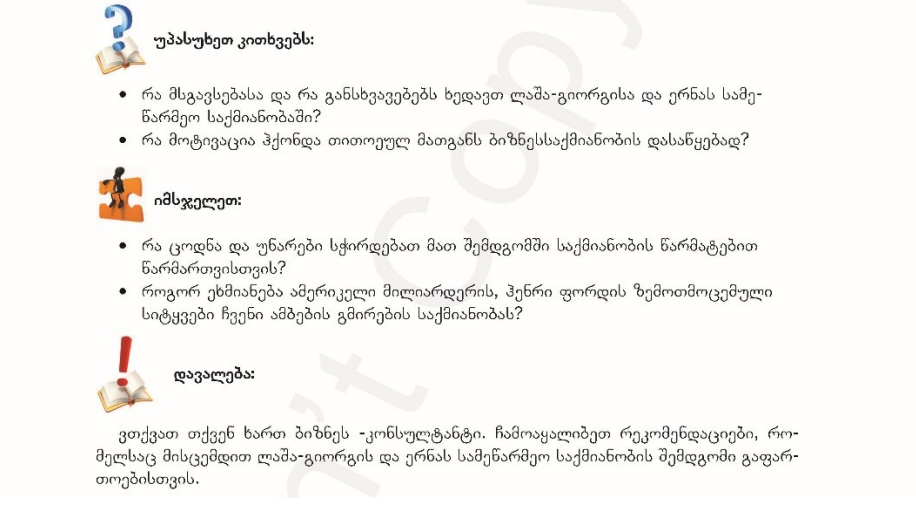

უპასუხეთ კითხვებს:

- რა მსგავსებასა და რა განსხვავებებს ხედავთ ლაშა-გიორგისა და ერნას სამეწარმეო საქმიანობაში?
- რა მოტივაცია ჰქონდა თითოეულ მათგანს ბიზნესსაქმიანობის დასაწყებად?

იმსჯელეთ:

- რა ცოდნა და უნარები სჭირდებათ მათ შემდგომში საქმიანობის წარმატებით წარმართვისთვის?
- როგორ ეხმიანება ამერიკელი მილიარდერის, ჰენრი ფორდის ზემოთმოცემული სიტყვები ჩვენი ამბების გმირების საქმიანობას?

დავალება:

ვთქვათ თქვენ ხართ ბიზნეს -კონსულტანტი. ჩამოაყალიბეთ რეკომენდაციები, რომელსაც მისცემდით ლაშა-გიორგის და ერნას სამეწარმეო საქმიანობის შემდგომი გაფართოებისთვის.

✓ ყოველ დავალებასთან - შესაბამისი პიქტოგრამა

სახელმძღვანელოში გამოყენებული ნიშნები:

დისკუსია

უპასუხე კითხვებს:

იმუშავეთ ჯგუფებში

იმუშავეთ წყვილებში

იმსჯელეთ

კითხვები დოკუმენტური მასალის შესახებ

დავალება („დაფიქრდი“, „აღწერე“, „შეადარე“, „გაეცანი“ და სხვ.)

წინარე ცოდნის გააქტიურება

✓ ზოგიერთ პარაგრაფთან - რუბრიკა „ცოტა რამ ისტორიიდან“

ცოტა რამ ისტორიიდან

1901 წელს, სენაკში მცხოვრებმა აზნაურმა ვარლამ გოთუამ საქართველოში პირველი ავტომანქანა ჩამოიყვანა. მანქანა სავარაუდოდ „როლს როისის“ მარკის იყო. რომლითაც მგზავრობა 12 ადამიანს შეეძლო. მოძრაობდა დაახლოებით 25 კილომეტრ საათის სიჩქარით. დღესდღეისობით მისი ზუსტი მაკეტი სენაკში რკინიგზის მიმდებარე ტერიტორიაზე დგას.

იგი პირველი სამარშუტო ტაქსი იყო საქართველოში, მას მგზავრები სენაკი-ზუგდიდის მიმართულებით გადაჰყავდა და მგზავრობა ერთი მანეთი და 20 კაპიკი ღირდა.

სახელმძღვანელოში მოცმულ ინფორმაციას წინ უძღვის სიტუაციები, შემთხვევები, შეკითხვები. ცოდნის კონტრუირებისათვის რეკომენდებულია, შემთხვევებისა და მაგალითების განხილვა ინფორმაციის მიწოდებამდე. შეკითხვების საშუალებით მოსწავლეთა წინარე ცოდნის გააქტიურება, ვარაუდებისა და ჰიპოთეზების გამოთქმა, დასაბუთება და მხოლოდ ამის შემდეგ ვთხოვოთ მოსწავლეებს ინფორმაციის გაცნობა, დამუშავება, დაკავშირება.

1. ეროვნული სასწავლო გეგმა

1.1. საზოგადოებრივი მეცნიერებების სტანდარტი:

მოქალაქეობა

შესავალი

კურსი განკუთვნილია საშუალო საფეხურის მოსწავლეებისთვის. მის ფარგლებში ფართოვდება და ღრმავდება საბაზო საფეხურზე მოქალაქეობის ფარგლებში შეძენილი ცოდნა.

სტანდარტში შედეგებისა და სამიზნე ცნებების სახით განსაზღვრულია გრძელვადიანი მიზნები.

შინაარსი აღიწერება თემების (ქვეთემების), საკითხების და ქვეცნებების სახით. ეროვნულ სასწავლო გეგმა განსაზღვრავს სავალდებულო თემებს. თემების შესაბამის საკითხებს კი სკოლები თავად ირჩევენ.

თითოეულ თემას ახლავს შედეგების მიღწევის ინდიკატორები. ისინი განსაზღვრავს, თუ რა უნდა შეფასდეს სწავლა-სწავლების პროცესში. ინდიკატორები დაჯგუფებულია სამიზნე ცნებების მიხედვით.

საფეხურის შედეგები

საშუალო საფეხურზე სტანდარტში გაწერილ თითოეულ შედეგს წინ უძღვის ინდექსი, რომელიც მიუთითებს საგანს, სწავლების ეტაპსა და სტანდარტის შედეგის ნომერს; მაგ., **მოქ. საშ. არჩ.1.:**

„მოქ.“ – მიუთითებს საგანს „მოქალაქეობა“;

„საშ.“ – მიუთითებს საშუალო საფეხურს;

„**1“** – მიუთითებს სტანდარტის შედეგის ნომერს.

მოქალაქეობის სტანდარტის შედეგები საშუალო საფეხურზე		
შედეგების ინდექსი		**სამიზნე ცნებები**
	მოსწავლემ უნდა შეძლოს:	
მოქ.საშ.1.	გადაწყვეტილებების მიღებისა და შესაბამისი ქმედებისას უმთავრესი სამართლებრივი დოკუმენტების (მათ შორის, საქართველოს კონსტიტუცია, ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია, ბავშვის უფლებების კონვენცია) გათვალისწინება;	**საზოგადოება** (პიროვნება, ინდივიდი, სოციალიზაცია) (მოქ.საშ.1, 2, 4)

DO NOT COPY

მოქ.საშ.2.	საზოგადოებისთვის აქტუალური გლობალური და ლოკალური სოციალურ-პოლიტიკური პრობლემების ამოცნობა და საკუთარი ჩართულობით მათ გამოსწორებაზე ზრუნვა, დემოკრატიის პრინციპების გათვალისწინებით;	**დემოკრატია** *(ადამიანის უფლებები, სამართლებრივი დოკუმენტები, დემოკრატიის პრინციპები)* (მოქ.საშ.1,2,3,4) **სამოქალაქო მონაწილეობა** (მოქ.საშ.2,4) **მდგრადი განვითარება** (მოქ.საშ.3)
მოქ.საშ.3.	მდგრადი განვითარების პრინციპების გააზრებით მოქმედება (მათ შორის, ყოველდღიურ და საგანგებო (ბუნებრივი და ტექნოგენური მიზეზებით გამოწვეულ) ვითარებაში უსაფრთხოების წესების დაცვით მოქმედება);	
მოქ.საშ.4.	საზოგადოებაში პოზიტიურ ცვლილებებზე ორიენტირებული იდეების ლობირება და ადვოკატირება სხვადასხვა ინტერესთა ჯგუფებთან და სახელმწიფო უწყებებთან თანამშრომლობით.	

სავალდებულო თემები:

XI კლასი
1. **მეწარმეობა და ბიზნესი**
2. **პოლიტიკა და პოლიტიკური კულტურა.**

რეკომენდებულია, სწავლა-სწავლების პროცესში სკოლებმა დაიცვან თემების ზემოთ შემოთავაზებული თანმიმდევრობა.

სავალდებულო თემებისა და შეფასების ინდიკატორების დამაკავშირებელი ცხრილები:

ცხრილში მოცემულია თემის დასახელება, მისი აღწერა და შეფასების ინდიკატორები, რომლებშიც ნაჩვენებია, თუ როგორ რეალიზდება შედეგები კონკრეტულ თემაში.

DO NOT COPY

XI კლასი

თემა 1. მეწარმეობა და ბიზნესი

თემა გულისხმობს კონკრეტული მაგალითებისა და დილემების საშუალებით მეწარმეობისა და ბიზნესის ფუნქციონირების განხილვას. ბიზნეს მდგრადობაზე მოქმედი ფაქტორების (მაგალითად, კონკურენციის, მეწარმის წინაშე არსებული რისკების და მათი პრევენციის გზების) გაანალიზებას.

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები სამიზნე ცნებების მიხედვით

საზოგადოება - მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- მეწარმის, როგორც დამსაქმებლის, საქონლის/მომსახურების მიმწოდებლის საზოგადოებაზე/მოსახლეობაზე/სოციუმზე პოზიტიური გავლენის დასაბუთება.

დემოკრატია - მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ადამიანის მოთხოვნებისა და საჭიროებების დაკავშირება მის ეკონომიკურ უფლებებთან; სახელმწიფოს ეკონომიკურ ფუნქციებთან (მაგალითად, სახელმწიფოსა და ბიზნესს შორის ურთიერთობა) დაკავშირებული დილემების განხილვა დემოკრატიის პრინციპების ჭრილში კონკრეტულ ცხოვრებისეულ მაგალითებზე დაყრდნობით;

სამოქალაქო მონაწილეობა - მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- მეწარმეობის კონკრეტული იდეების ადვოკატირებასა და ლობირებასთან დაკავშირება; იდეის შესაბამისი ადვოკატირების ფორმებისა და რესურსების მოპოვების გზების შერჩევა;

მდგრადი განვითარება - მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ეკონომიკასთან დაკავშირებულ საკითხებზე მსჯელობისას/სამეწარმეო საქმიანობის დაგეგმვისას მდგრადი განვითარების პრინციპების გათვალისწინება.

თემა 2. პოლიტიკა და პოლიტიკური კულტურა

თემა გულისხმობს ძირითადი პოლიტიკური იდეების, იდეოლოგიებსა და მათი განვითარების კანონზომიერებების შესწავლას. აქცენტი კეთდება საერთაშორისო ურთიერთობებზე, იმ ორგანიზაციებსა და მოძრაობებზე, რომლებზეც გავლენას ახდენდნენ აღნიშნული პოლიტიკური იდეები და იდეოლოგიები. გაანალიზებულია ძირითადი პოლიტიკური რეჟიმები. თემაში განხილულია პოლიტიკოსისა და სახელმწიფო მოხელის არსი და როლი საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში, ჯანსაღი და არაჯანსაღი პოლიტიკური პროცესები და მოვლენები.

DO NOT COPY

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები სამიზნე ცნებების მიხედვით

საზოგადოება - მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ინდივიდზე სხვადასხვა პოლიტიკური იდეების/იდეოლოგიის ზეგავლენის გაანალიზება; პოლიტიკურ პროცესებში მოქალაქისა და საზოგადოების როლის დახასიათება;

დემოკრატია - მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- პოლიტიკური იდეოლოგიებისა და რეჟიმების, ადგილობრივ და საერთაშორისო დონეზე მიმდინარე პოლიტიკური პროცესების, ადგილობრივი და საერთაშორისო ორგანიზაციების თუ კონკრეტული პოლიტიკოსების საქმიანობის შეფასება დემოკრატიის პრინციპების საფუძველზე;

სამოქალაქო მონაწილეობა - მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ადგილობრივ და საერთაშორისო პოლიტიკურ პროცესებში მონაწილეობისთვის კონკრეტული სფეროების/იდეების გამოკვეთა; პოლიტიკურ პროცესებში მოქალაქეთა ჩართულობის ფორმების გაანალიზება;

მდგრადი განვითარება - მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ადილობრივ და საერთაშორისო პოლიტიკურ პროცესებზე მსჯელობისას მდგრადი განვითარების პრინციპების გათვალისწინება.

1. 2. ეროვნული სასწავლო გეგმით განსაზღვრული სასწავლო თემის დაგეგმვა და დამუშავება

ეროვნული სასწავლო გეგმის საფეხურებრივი საგნობრივი სტანდარტები განსაზღვრავს სავალდებულო საგნობრივ მოთხოვნებს (რა უნდა შეეძლოს და რა უნდა იცოდეს მოსწავლემ). მათზე დაყრდნობით იგეგმება წლიური პროგრამები, რომლებიც გვიჩვენებს სტანდარტის მოთხოვნათა რეალიზების გზებს. წლიური პროგრამები უნდა დაიგეგმოს სავალდებულო სასწავლო თემების საშუალებით. სასწავლო თემა წამოადგენს ფუნქციურ კონტექსტს, რომელიც სტანდარტის ნაწილების ინტეგრირებულად და ურთიერთდაკავშირებულად სწავლების საშუალებას იძლევა. რამდენადაც შედეგებზე გასვლა და სამიზნე ცნებების (და მათთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენების დაუფლება) საგნის სწავლების გრძელვადიან მიზნებს წარმოადგენს, თითოეული თემის ფარგლებში სტანდარტის ყველა შედეგი და სამიზნე ცნება უნდა დამუშავდეს. მაშასადამე, სასწავლო თემების ცვლით შეიცვლება კონტექსტები, მაგრამ არ შეიცვლება სწავლის მიზნები, რომლებიც სტანდარტის შედეგებისა და სამიზნე ცნებების სახითაა ფორმულირებული.

DO NOT COPY

სასწავლო თემის დასაგეგმად გამოიყენება შემდეგი კომპონენტები:

სასწავლო თემა სასწავლო თემა წარმოადგენს კონტექსტს, რომელიც სტანდარტის შედეგების, სამიზნე ცნებებისა თუ კონკრეტული საკითხების ინტეგრირებულად და ურთიერთდაკავშირებულად სწავლების საშუალებას იძლევა. თითოეული თემის ფარგლებში, შეძლებისდაგვარად, უნდა დამუშავდეს სტანდარტის ყველა შედეგი.
თემასთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენები და საკვანძო შეკითხვები თემატური მკვიდრი წარმოდგენების ფუნქციაა მოსწავლეს წარმოდგენა შეუქმნას შესასწავლი თემის კონტურებზე (თემატურ მკვიდრ წარმოდგენები თვისობრივად განსხვავდება სამიზნე ცნებებთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენებისგან). თემასთან დაკავშირებული საკვანძო შეკითხვები პასუხობს - რაზე უნდა დაფიქრდეს მოსწავლე თემის შესწავლისას.
შედეგები, სამიზნე ცნებები და ცნებებთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენები შედეგები, სამიზნე ცნებები და მათთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენები პასუხს სცემს შეკითხვას - რა გრძელვადიანი მიზნით ვასწავლით მოსწავლეს თემას. **სამიზნე ცნებების** სახით განსაზღვრულია ის ცოდნა, რომელსაც მოსწავლე საგნის ფარგლებში უნდა დაეუფლოს. **მკვიდრი წარმოდგენები -** თითოეულ ცნებას ახლავს მკვიდრი წარმოდგენები, რომლებიც საზღვრავს ცნების მოცულობას და აზუსტებს, რა უნდა ჰქონდეს გაცნობიერებული მოსწავლეს ამ ცნებასთან მიმართებით საფეხურის ბოლოს. (იხ. ქვემოთ მოცემული ცხრილის 1 და 2 სვეტი)
საგნობრივი საკითხები წლიური თემების ფარგლებში გამოიყოფა საგნობრივი საკითხები. მათი საშუალებით ხდება იმის განსაზღვრა, თუ კონკრეტულად რაზე უნდა იმუშაოს მოსწავლემ თემის ფარგლებში. საკითხებზე დაყრდნობით ხდება, ასევე, კომპლექსური დავალების პირობის განსაზღვრა, რომელიც მოსწავლეს სამიზნე ცნებისა და მათთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენების გაცნობიერებაში ეხმარება.
ქვეცნებები ქვეცნებები წარმოადგენს იმ ცნებებსა და ტერმინებს, რომლებიც სამიზნე ცნებებიდან გამომდინარეობენ და რომლებით ოპერირებაც მოსწავლეს ამ კონკრეტული თემის ფარგლებში/კონკრეტულ საკითხთან მიმართებით მოუწევს. (ცხრილის მე-4 სვეტი)

DO NOT COPY

კომპლექსური დავალება

კომპლექსური/პროექტული დავალებები წარმოადგენს იმგვარ აქტივობებს, რომელთა შესრულება მოითხოვს სხვადასხვა ცოდნათა ინტეგრირებულად გამოყენებას ფუნქციურ კონტექსტებში. კომპლექსური დავალება (მასთან მჭიდროდ დაკავშირებულ სტრუქტურულ ერთეულებთან - საკითხი, საკვანძო შეკითხვა, შეფასების კრიტერიუმი) თემის ფარგლებში შუალედური მიზნის როლს ასრულებს.

კომპლექსური დავალების დიზაინი გულისხმობს არა მხოლოდ დავალების პირობის გამართულად შედგენას, არამედ მისი განხორციელების პროცესში რიგი წესების დაცვას:

ა) კომპლექსური დავალებაზე მუშაობა რამდენიმე გაკვეთილის განმავლობაში მიმდინარეობს - სწავლა-სწავლების პროცესი სხვა არაფერია, თუ არა სვლა ერთი კომპლექსური დავალებიდან მეორისკენ, მეორედან - მესამისკენ, მესამიდან - მეოთხისკენ და ა.შ..

ბ) კომპლექსური დავალების პირობა მოსწავლეებისთვის ცნობილი უნდა იყოს საგნობრივი საკითხის დაანონსებისთანავე - მასწავლებელი წინდაწინვე უნდა დარწმუნდეს, რომ ყველა მოსწავლემ იცის, თუ რისთვის / რა კომპლექსური დავალების შესასრულებლად სჭირდება მას საგნობრივი საკითხის / ქვესაკითხების შესწავლა;

გ) სწავლა-სწავლების პროცესში ყველა აქტივობა მიმართულია იმაზე, რომ მოსწავლეებს კომპლექსური დავალების შესრულებაში დაეხმაროს - განხორციელებული აქტივობები უნდა წარმოადგენდეს მასწავლებლის პასუხს შეკითხვაზე - რას ვაკეთებ სწავლა-სწავლების პროცესში იმისთვის, რათა ჩემმა მოსწავლეებმა კომპლექსური დავალება შეასრულონ;

დ) კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესი მოიაზრებს მოსწავლისა და მასწავლებლის აქტიურ თანამშრომლობას - კომპლექსური დავალებაზე მუშაობის პროცესში მთავარი აქცენტი საკლასო აქტვიბობებზე გადადის. პროდუქტის შექმნა არ არის მიზანი, ეს არის საშუალება ცოდნის შესაძენად **-** მნიშვნელოვანია, მასწავლებელი თვალყურს ადევნებდეს ცოდნის შეძენის პროცესს და ამ პროცესში სათანადო დახმარებას უწევდეს თითოეულ მოსწავლეს. მოსწავლეზე ორიენტირება პროცესზე ორიენტირებას გულისხმობს.

ე) კომპლექსური დავალება უნდა შეასრულოს კლასში ყველა მოსწავლემ - ყველა მოსწავლე დარწმუნებული უნდა იყოს, რომ მასწავლებელი მას დავალების შესრულების პროცესშიც და პროცესის დასრულების შემდეგაც დაინტერესბდა მისი ნამუშევრით, დაუსვამს შეკითხვებს და მიაწვდის სათანადო უკუკავშირს;

ვ) კომპლექსურ დავალებას მოსწავლე წარადგენს ინდივიდუალურად - კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობა საკლასო ოთახშიც შეიძლება მიმდინარეობდეს და კლასგარეთაც (შინ ან სხვა სივრცეში), თუმცა დასრულებული ნაშრომის პრეზენტაციისას ყველა მოსწავლეს უნდა მიეცეს მის მიერ შესრულებული სამუშაოს წარდგენის საშუალება.

ზ) სასურველია, მოხდეს კომპლექსური დავალების პირობის ადაპტირება მოსწავლეების ინტერესებისა და შესაძლებლობების შესაბამისად - კლასში მოსწავლეებმა შეიძლება იმუშავონ სხვადასხვა კომპლექსურ დავალებაზე, ან ერთი და იმავე დავალების სხვადასხვაგვარად ადაპტირებულ ვარიანტზე, თუმცა, ყველა მათგანი ერთსა და იმავე საკითხს უნდა ეხებოდეს. ეს ხელს შეუწყობს, ერთი მხრივ, საერთო განხილვებსა და მსჯელობებში ყველას ჩართულობას, მეორე მხრივ, განსახილველი საკითხის მრავალმხრივ გააზრებას.

DO NOT COPY

საკვანძო შეკითხვები თემატური საკვანძო შეკითხვები გამომდინარეობს საფეხურებრივი საკვანძო შეკითხვებიდან და პასუხს სცემს შეკითხვას - რაზე უნდა დაფიქრდეს მოსწავლე კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობისას? მათი ფუნქციაა: • მოსწავლის წინარე ცოდნის გააქტიურება, ცნობისმოყვარეობის გაღვივება, პროვოცირება ახალი ცოდნის შესაძენად; • სასწავლო თემის შედეგზე ორიენტირებულად სწავლა-სწავლების უზრუნველყოფა; • თემის სწავლა-სწავლების პროცესში შუალედური ბიჯების/ეტაპების განსაზღვრა. საკვანძო შეკითხვა წარმოადგენს მაორგანიზებელ ელემენტს, რომელიც სასწავლო თემის ფარგლებში ასრულებს გაკვეთილ(ებ)ის მიზნის როლს.
აქტივობები და რესურსები თემატური მატრიცაში აქტივობები და სასწავლო რესურსები შეირჩევა იმისთვის, რათა მოსწავლეს გაუადვილდეს კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობა, რომლის შესრულებაც თემის ფარგლებში შუალედური მიზნის როლს ასრულებს.
შეფასების ინდიკატორები შეფასების ინდიკატორები სტანდარტის შედეგებიდან გამომდინარეობს და აჩვენებს, რა უნდა შეძლოს მოსწავლემ კონკრეტული თემის ფარგლებში. სხვა სიტყვებით, ინდიკატორები წარმოადგენს კონკრეტულ თემაში რეალიზებულ შედეგებს. (ცხრილის მე-3 სვეტი)

DO NOT COPY

სასწავლო თემის კომპონენტების ურთიერთმიმართებების გასააზრებლად გთავაზობთ ცხრილს:

სამიზნე ცნება	**სამიზნე ცნებასთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენები**	**სამიზნე ცნებასთან დაკავშირებული შეფასების კრიტერიუმები**	**ქვეცნებები** (ზოგადი და კონკრეტული)	
საზოგადოება (შედეგები: 1,2,4)	**1.** ადამიანი არის პიროვნება, საკუთარი ღირსებებით, მსოფლმხედველობითა (იდეები, ღირებულებები) და მისწრაფებებით; მას აქვს საკუთარი პიროვნების თავისუფალი განვითარების უფლება;	**<u>მოსწავლეს შეუძლია:</u>** • ადამიანების მიმართ ემპათიის გამოვლენა; ფაქტორების გამოვლენა, რომლებიც ზემოქმედებს ამა თუ იმ სიტუაციაში ადამიანის ქმედებებზე/გადაწყვეტილებებზე **(მკვ.წ. 1,2);** • ფაქტორების გაანალიზება, რომლებიც ხელს უწყობს/უშლის ადამიანის სოციალიზაციას **(მკვ.წ. 3.4).**	ადამიანის ღირსება	გაურკვევლობებისადმი შემწყნარებლური დამოკიდებულება; განსხვავებული მოსაზრების პატივისცემა; კულტურული მრავალფეროვნების დაფასება; ღირსების დამამცირებელი სასჯელი და მოპყრობა (მაგალითად, წამება).
	2. ადამიანს გააჩნია სხვადასხვა (ფიზიოლოგიური, უსაფრთხოების, სოციალური კონტაქტების და სხვა) მოთხოვნილებები, რომელთა დაკმაყოფილების გარეშე ის ვერ შეძლებს პიროვნულ განვითარებას;		ადამიანის მოთხოვნილებები და საჭიროებები	პირველად მოთხოვნები (შიმშილი, თავშესაფარი); უსაფრთხოება (ფიზიკური, მორალური); მიკუთვნებულობის განცდა; პატივისცემა; აღიარება; თვითაქტუალიზება (მორალი, შემოქმედებითობა).
	3. სხვა ადამიანებთან/ სოციალურ ჯგუფებთან /ინსტიტუციებთან ურთიერთობა ადამიანს პიროვნულ განვითარებაში უწყობს ხელს;		საზოგადოებრივი ჯგუფი	ოჯახი; თემი; სკოლა; სამეგობრო; კლუბი; იდეა (გამამთლიანებელი იდეა); პროფესიული გაერთიანება; მოქალაქეობა (ქვეყნის, გლობალური).
	4. ადამიანს სოციალიზაციაში ეხმარება ასერტულობა, უნარი თამამად გამოხატოს საკუთარი აზრი სხვისი შეურაცხყოფის გარეშე.		ემოციურ-სოციალური უნარები	კომუნიკაცია; კოლაბორაცია; ეთიკა; პასუხისმგებლობა; ემპათია; ხასიათი / ნებელობა; კონფლიქტის მართვა.

NOT COPY

დემოკრატია (შედეგები:1,2,3,4)	1. ადამიანს აქვს უფლებები და თავისუფლებები, რომელთა დაცვასაც ადგილობრივი კანონმდებლობა და საერთაშორისო შეთანხმებები უზრუნველყოფს;	**<u>მოსწავლეს შეუძლია:</u>** • ცხოვრებისეული სიტუაციები/განსახილველი მაგალითები დაუკავშიროს ცოდნას ადამიანის უფლებებისა და დემოკრატიის პრინციპების შესახებ **(მკვ.წ.1,3)** • გამოკვეთოს დილემები, რომლებსაც სხვადასხვა სიტუაციაში ადამიანის უფლებებისა და დემოკრატიის პრინციპების დაცვას უკავშირდება **(მკვ.წ. 2, 3)**	სამართლებრივი დოკუმენტები	ბავშვთა უფლებათა კონვენცია; საქართველოს კონსტიტუცია; სამართლებრივი ნორმები; ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია.
	2. დემოკრატიულ სახელმწიფოში ადამიანის უფლებების დაცვა უმთავრესი ღირებულებაა;		ადამიანის უფლებები	სიცოცხლის უფლება; თავისუფლება (მონობისგან დაცვა); საკუთრების უფლება; პირადი ხელშეუხებლობის უფლება; პირად და ოჯახურ საქმეებში ჩაურევლობა (პირადი მიმოწერის საიდუმლოება); სიტყვის და გამოხატვის უფლება დასვენების უფლება; აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება; გადაადგილების უფლება; დევნილობისგან თავშესაფრის მიღების უფლება; უდანაშაულობის პრეზუმფცია; სამართლიანი სასამართლოს უფლება; განათლების უფლება; შრომითი უფლებები; მომხმარებლის უფლებები; ჯანდაცვის უფლება; უსაფრთხოების უფლება; ოჯახის შექმნის უფლება; მშვიდობიან კრებებსა და ასოციაციებში მონაწილეობის უფლება; საზოგადოების კულტურულ ცხოვრებაში მონაწილეობის უფლება; მოქალაქეობის უფლება.

NOT COPY

	3. დემოკრატიული სახელმწიფოს ფუნქციონირებისთვის აუცილებელია დემოკრატიის პრინციპების (მაგალითად, თანასწორობა, კანონის უზენაესობა, გამჭვირვალობა, სამართლიანი არჩევნები) დაცვა.		დემოკრატიის პრინციპები	თანასწორობა; ტოლერანტობა; გამჭვირვალეობა; ანგარიშვალდებულება; კანონის უზენაესობა; ეკონომიკური თავისუფლება; მრავალპარტიულობა; ხელისუფლების დანაწილება; სამართლიანი არჩევნები; ინკლუზიურობა; მონაწილეობა; არაძალადობრივი მეთოდებით მოქმედება.
სამოქალაქო მონაწილეობა (შედეგები: 2,4)	1. დემოკრატიულ სახელმწიფოში ნებისმიერ ადამიანს შეუძლია გავლენა მოახდინოს ქვეყნის სოციალურ და პოლიტიკურ ცხოვრებაზე;	**<u>მოსწავლეს შეუძლია:</u>** • გააანალიზოს სოციაურ-პოლიტიკური პრობლემების გამომწვევი მიზეზები; შეაფასოს მათი მნიშვნელობა **(მკვ.წ. 1)**; • გამოთქვას მოსაზრებები განხილვის საგნად შერჩეული სოციალურ-პოლიტიკური პრობლემების გადაჭრის გზების შესახებ; მსჯელობისას გამოიყენოს ცოდნა სამოქალაქო მონაწილეობის ფორმებთან დაკავშირებით **(მკვ.წ. 2,3).**	სამოქალაქო მონაწილეობის ინსტრუმენტები	არჩევნები; თავისუფალი სასამართლო; მანიფესტაცია; პეტიცია; პლებისციტი; რეფერენდუმი; დასახლების საერთო კრება; არასამთავრობო ორგანიზაცია; მოძრაობა.
	2.აქტიური მოქალაქეები სხვადასხვა გზით (სოციალური პროექტების დაგეგმვაგანხორციელებით, მოხალისეობრივი საქმიანობით, ადვოკატირებით, ლობირებით) ზრუნავენ საზოგადოებრივი პრობლემების მოგვარებაზე. ამ დროს ისინი თანამშრომლობენ ერთმანეთთან, საზოგადოებრივ ინსტიტუტებთან, არასამთავრობო ორგანიზაციებთან, სახელმწიფო სტრუქტურებთან;		სამოქალაქო მონაწილეობის ფორმები	ადვოკატირება; ლობირება; მოხალისეობა.

NUCPY

	3.სამოქალაქო მონაწილეობა გამორიცხავს ძალადობრივ ქმედებებს.		სამოქალაქო მონაწილეობის კიბე	მანიპულირება; თერაპია; ინფორმირება; კონსულტირება; დამშვიდება; პარტნიორობა; ძალაუფლების დელეგირება; მოქალაქეთა მხრიდან სახელმწიფოს კონტროლი.
მდგრადი განვითარება (შედეგი: 3)	1. რესურსების მოხმარებისას მნიშვნელოვანია საზოგადოების ინტერესებისა და მომავლის პერსპექტივის გათვალისწინება;	**<u>მოსწავლეს შეუძლია:</u>** ლოკალურ ქმედებებთან გლობალური შედეგების დაკავშირება **(მკვ.წ. 1, 2)**	მდგრადი განვითარების მიზნები	სიღარიბის აღმოფხვრა; ნულოვანი შიმშილი; ჯანმრთელი ცხოვრება და კეთილდღეობა; ხარისხიანი განათლება; გენდერული თანასწორობა; სუფთა წყალი და სანიტარია; ხელმისაწვდომი და მდგრადი ენერგია; ღირსეული სამუშაო და ეკონომიკური ზრდა; მრეწველობა, ინოვაცია და ინფრასტრუქტურა; შემცირებული უთანასწორობა; მდგრადი ქალაქები და დასახლებები; მდგრადი მოხმარება და წარმოება; კლიმატის ცვლილების საწინააღმდეგო ქმედებები; ოკეანისა და ზღვის რესურსები; დედამიწის ეკოსისტემები; მშვიდობა, სამართლიანობა და ძლიერი ინსტიტუციები; პარტნიორობა მიზნების მისაღწევად.
	2. ლოკალურ ქმედებებს გლობალური შედეგები მოსდევს (მაგალითად, გარემოზე ზრუნვა ერთი შეხედვით უმნიშვნელო მოქმედებებით იწყება (მაგ., ნაგვის ძირს არ დაყრა, პოლიერთილენის პარკზე უარის თქმა)		კოლექტიური უფლებები	თვითგამორკვევის უფლება; განვითარების უფლება; სამოქალაქო უსაფრთხოება; საერთაშორისო წესრიგი და მშვიდობა; კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა.

NOT COPY

2. თემატური მატრიცა

2.1 თემა- მეწარმეობა და ბიზნესი

<table>
<tr><td colspan="3">თემა- მეწარმეობა და ბიზნესი</td></tr>
<tr><td colspan="3">საკითხი 1 - სახელმწიფო და ბიზნესი ადამიანის ეკონომიკური უფლებების დაცვისთვის</td></tr>
<tr><td colspan="3">ქვესაკითხი - სახელმწიფოს ეკონომიკური საფუძვლები; მეწარმეობის მნიშვნელობა ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაში.
ქვეცნებები - ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია; საკუთრების უფლება; შრომითი უფლებები; ჯანდაცვის უფლება; უსაფრთხოების უფლება; კანონის უზენაესობა; ეკონომიკური თავისუფლება; თანასწორობა; ანგარიშვალდებულება;
სამიზნე ცნება - დემოკრატია (შედეგი: 1,2,3,4)</td></tr>
<tr><td colspan="3">საკვანძო შეკითხვა - როგორ გავაანალიზო სახელმწიფოს ეკონომიკურ ფუნქციებთან დაკავშირებული დილემები დემოკრატიის პრინციპების ჭრილში კონკრეტულ ცხოვრებისეულ მაგალითებზე დაყრდნობით?</td></tr>
<tr><td colspan="3">კომპლექსური დავალება - სახელმწიფო და ბიზნესი ადამიანის ეკონომიკური უფლებების დაცვისთვის.
გაეცანით ქვემოთ წარმოდგენილ სტატიებს. გააანალიზეთ ქვეყნის ეკონომიკასა და ბიზნესს შორის კავშირი. იმსჯელეთ ძლიერი ეკონომიკის საჭიროებასა და მნიშვნელობაზე ადამიანის ეკონომიკური უფლებების დაცვასა და საზოგადოების განვითარებაში. თქვენი მოსაზრებები დაასაბუთეთ არგუმენტირებულად, მოამზადეთ პრეზენტაცია თემაზე: „სახელმწიფო და ბიზნესი ადამიანის ეკონომიკური უფლებების დაცვისთვის“.</td></tr>
<tr><td>სამიზნე ცნებასთან/ცნებებთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენები
<u>მოსწავლემ უნდა გააცნობიეროს, რომ:</u></td><td>შეფასების კრიტერიუმი
<u>მოსწავლეს შეუძლია:</u></td><td><u>ნაშრომში/ პრეზენტაციისას ხაზგასმით წარმოაჩინეთ:</u></td></tr>
<tr><td>დემოკრატია
1. ადამიანს აქვს უფლებები და თავისუფლებები, რომელთა დაცვასაც ადგილობრივი კანონმდებლობა და საერთაშორისო შეთანხმებები უზრუნველყოფს;
2. დემოკრატიულ სახელმწიფოში ადამიანის უფლებების დაცვა უმთავრესი ღირებულებაა;
3. დამოკრატიული სახელმწიფოს ფუნქციონირებისთვის აუცილებელია დემოკრატიის პრინციპების (მაგალითად, თანასწორობა, კანონის უზენაესობა, გამჭვირვალობა, სამართლიანი არჩევნები) დაცვა.</td><td>დემოკრატია
•ცხოვრებისეული სიტუაციები/განსახილველი მაგალითები დაუკავშიროს ცოდნას ადამიანის უფლებებისა და დემოკრატიის პრინციპების შესახებ (მკვ.წ.1,3)

•გამოკვეთოს დილემები, რომლებსაც სხვადასხვა სიტუაციაში ადამიანის უფლებებისა და დემოკრატიის პრინციპების დაცვას უკავშირდება (მკვ.წ. 2, 3)</td><td>• რამდენად მნიშვნელოვანი როლი აქვს ბიზნესს ქვეყნის ეკონომიკის გაძლიერებაში? (დემოკრატია 3)
• როგორ უზრუნველყოფს სახელმწიფოს ეკონომიკური ფუნქციები ადამიანის ღირსების დაცვასა და ადამიანის უფლებების, როგორც უმთავრესი ღირებულების რეალიზებას? (დემოკრატია 1,2)
• რამდენად მნიშვნელოვანია დემოკრატიის პრინციპების (თანასწორობა, კანონის უზენაესობა, გამჭვირვალობა, პასუხისმგებლობა, არაძალადობრივი მეთოდებით მოქმედება) დაცვა, ადამიანის ეკონომიკური უფლებების რეალიზებისთვის? (დემოკრატია 3)</td></tr>
</table>

კომპლექსური დავალების განხორციელების ეტაპები (აქტივობები, რესურსები, შეკითხვები)

ეტაპი I – კომპლექსური დავალების პირობის გაცნობა

აქტივობა: თემასთან დაკავშირებული წინარე ცოდნის გააქტიურება

კითხვები:

- როგორ ფიქრობთ, რა განაპირობებს ადამიანების კეთილდღეობას?
- რა როლი აქვს სახელმწიფოს ადამიანის ეკონომიკური უფლებების დაცვაში?
- გაიხსენეთ, რა მახასიათებლები აქვს დემოკრატიულ სახელმწიფოს?
- თქვენი აზრით, რომელი ღირებულებებითა და უნარებით უნდა იყვნენ აღჭურვილნი მოქალაქეები დემოკრატიული სახელმწიფოს მშენებლობისთვის?
- გაიხსენეთ, რა პასუხისმგებლობა აქვთ მოქალაქეებს გადასახადების გადახდასთან დაკავშირებით?
- თქვენი აზრით, როგორ უკავშირდება ქვეყნის ეკონომიკა ადამიანის უფლებების დაცვას?

აქტივობა: კომპლექსური დავალების პირობის გაცნობა-გააზრება და დაგეგმვა (მასწავლებელი მოსწავლეების მზაობიდან გამომდინარე, ზრუნავს დავალების პირობის ადაპტირებაზე).

კითხვები:

- რას გულისხმობს შესასწავლი საკითხი?
- როგორ უნდა წარმოვაჩინო საკუთარი ცოდნა შესასწავლ საკითხთან დაკავშირებით?
- რომელი პროდუქტის საშუალებით უნდა დავადასტურო, რა ვისწავლე ამ საკითხთან დაკავშირებით?

რეკომენდაცია მასწავლებელს:

მასწავლებელი მოსწავლეებს ეხმარება დავალების თითოეული ნაბიჯის განსაზღვრასა და გააზრებაში, ფასილიტაციას უწევს მოსწავლეებს დავალების შესრულების დაგეგმვასა და განხორციელებაში, ყურადღებას ამახვილებს შემდეგ შეკითხვებზე:

- რა ნაბიჯები უნდა გადავდგათ დავალების შესასრულებლად?
- როგორ გამოვკვეთო ძირითადი სათქმელი?
- რა ცოდნა-გამოცდილება დაგჭირდებათ იმისთვის, რომ ეს კომპლექსური დავალება შეასრულოთ?

მასწავლებელი მოსწავლეებს სთხოვს, რვეულში ჩაინიშნონ მოსაზრებები, შემდეგი სქემის გამოყენებით, ასევე, კომპლექსური დავალების დამუშავების პარალელურად მასწავლებელმა შეიძლება ყოველი ნაბიჯის შემდეგ შეახსენოს მოსწავლეებს, ჩაინიშნონ დაძლეული საკითხები და ახალი ამოცანები.

რა ვიცი საკითხთან დაკავშირებით?	**რისი შესწავლა დამჭირდება?**	**რა უნდა გავაკეთო მიზნის მისაღწევად?**

აქტივობა: როგორ მოვამზადოთ ეფექტური პრეზენტაცია?

მასწავლებელი მოსწავლეებს გააცნობს, რა ფორმით უნდა წარადგინონ ნამუშევარი. მასწავლებელი მოსწავლეების მზაობიდან გამომდინარე აცნობს პრეზენტაციის მომზადების ტექნიკურ საკითხებს. ეფექტური პრეზენტაციის მოსამზადებლად შეიძლება გამოვიყენოთ სხვადასხვა არხზე მოწოდებული ინსტრუქციები PPT საოფისე პროგრამით ვიდეო/აუდიო პრეზენტაციის მომზადების, ხმის და ვიდეო გამოსახულებით პრეზენტაციის გამრავლფეროვნების შესახებ.

რესურსი: POWER POINT - პროგრამის ჩართვა და შენახვა - YouTube ; 44) როგორ შევქმნათ ვიდეო რესურსი PowerPoint პრეზენტაციის გამოყენებით - YouTube

DO NOT COPY

ეტაპი II – კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობა

მეორე ეტაპზე მასწავლებელი და მოსწავლე მუშაობენ უშუალოდ კომპლექსური დავალების შესრულებაზე. საგაკვეთილო პროცესში იყენებს § 1; § 2- ში მოცემულ ინფორმაციას, აქცენტი კეთდება შეფასების კრიტერიუმებზე. პარალელურად, მასწავლებელი ახორციელებს აქტივობებს, რომლებიც ხელს უწყობს სამიზნე ცნებებთან დაკავშირებით ცოდნის კონსტრუირებას. გთავაზობთ სარეკომენდაციო აქტივობებს.

ნაბიჯი 1. რამდენად მნიშვნელოვანი როლი აქვს ბიზნესს ქვეყნის ეკონომიკის გაძლიერებაში?

აქტივობა: გონებრივი იერიში „სახელმწიფოს ეკონომიკის საფუძვლების" გასააზრებლად.
რეკომენდაცია მასწავლებელს:
დაწერეთ დაფაზე სიტყვები: „სახელმწიფოს ეკონომიკა". მოსწავლეებს დაავალეთ განმარტონ, როგორ ესმით ეს ტერმინი. მათი პასუხები დაფაზე ჩამოწერეთ. პასუხები შეიძლება, ერთმანეთისგან განსხვავებული და არადამაჯერებელი იყოს, მაგრამ შეეცადეთ განაზოგადოთ ისინი.
მოსწავლეებს აუხსენით, რომ სახელმწიფოს ეკონომიკის სისტემაზე მსჯელობისას მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ არსებული კანონები და წესები, არამედ – მათი გავლენა საზოგადოების ცხოვრებასა და კეთილდღეობაზე. მოსწავლეებს შეახსენეთ, რომ ყველა ადამიანს გააჩნია უფლებები/თავისუფლებები და მოვალეობები/პასუხისმგებლობები. დემოკრატიულ ქვეყანაში მხოლოდ ორივე მათგანის (ე.ი მოქალაქეების უფლებებისა და მოვალეობების) რეალიზების შემთხვევაში შეიძლება წინსვლა და განვითარება. ასევე, მნიშვნელოვანია იმის გააზრება რომ ძლიერი სახელმწიფო დგას ძლიერ ეკონომიკაზე და მუდმივად ცდილობს ისეთი ეკონომიკური სისტემის ჩამოყალიბებას, რომელიც იცავს დემოკრატიის პრინციპებსა და ადამიანის უფლებებს, ასევე ქმნის კანონებს და ამ კანონების საშუალებით ზრუნავს საზოგადოებრივი ცხოვრების გაუმჯობესებაზე.

აქტივობა: ნიკას ნაამბობის გაცნობა და პრობლემების გამოკვეთა (მოსწ. სახ. გვ. 11-12)

დავალება 1.1

გაეცანით ნიკას მონათხრობს და იმსჯელეთ:

- რა პრობლემებს ხედავთ ნიკას აღწერილ სიტუაციაში?
- ადამიანის რომელი უფლებები ირღვევა?
- რა რეკომენდაციებს მისცემდით იმდროინდელ მთავრობას ადამიანის ეკონომიკური უფლებების დასაცავად?
- რამ განაპირობა 90-იან წლებში საქართველოში მოქალაქეთა კერძო სამეწარმეო საქმიანობაში ჩართვის აუცილებლობა?
- რა სირთულეები ახლდა ქვეყნის საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლას?

რეკომენდაცია მასწავლებელს: მნიშვნელოვანია, მასწავლებელმა წაახალისოს მოსწავლეთა მხრიდან განსხვავებული ვერსიებისა და ჰიპოთეზების ჩამოყალიბება. მასწავლებელი თვითონაც ერთვება განხილვაში და მიმართულებას აძლევს მოსწავლეების მსჯელობას, რომ კერძო სამეწარმეო საქმიანობა უკავშირდება შემდეგ ფაქტორებს: კონკურენცია, მონოპოლია, სტიქიური ფასწარმოქმნა, მაღალი ფასები, დასაქმება (უფრო სწორად, უმუშევრობა), სოციალური პროგრამების არარსებობა, ძალიან მცირე პენსიები მოხუცებისთვის. მცირე ბიზნესის განვითარებისთვის/დაცვისთვის საჭირო სამართლებრივი გარემოს (კანონმდებლობის) არარსებობა. ეს ყველაფერი კი ადამიანის ეკონომიკური უფლებებია.

აქტივობა: დისკუსია (მოსწ. სახ. გვ. 14)

DO NOT COPY

დავალება 1.2

იმსჯელეთ, ვინ ქმნის ცალკეული დარგის პროდუქტს, სახელმწიფო, კერძო ბიზნესორგანიზაციები თუ ორივე ერთად?

თქვენი მსჯელობიდან გამომდინარე უპასუხეთ კითხვას: რა წილი აქვს კერძო ბიზნესს სახელმწიფოს ეკონომიკაში?

აქტივობა: შემთხვევის განხილვა (მოსწ. სახ. გვ.15)

დავალება 1.3

გაეცანით სტატიას „ფაქტები და რიცხვები საბჭოთა ეკონომიკიდან“ და იმსჯელეთ.

- რა გავლენას ახდენდა აკა ზარქუას სტატიაში აღწერილი ეკონომიკური სისტემა მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკურ მდგომარეობაზე?
- ადამიანის რომელი უფლებები იზღუდებოდა საბჭოთა კავშირში?
- როგორია პიროვნების ღირებულებები, მოთხოვნილებები და სოციალური ურთიერთობები მსგავსი რეჟიმის პირობებში?

რესურსი: აკა ზარქუა; „ფაქტები და რიცხვები საბჭოთა ეკონომიკიდან“; 2018. მოპოვებულია https://cutt.ly/N0WMcOd

აქტივობა: დისკუსია (მოსწ. სახ. გვ. 17)

დავალება 1.4

იმსჯელეთ: როგორ გესმით უინსტონ ჩერჩილის ცნობილი სიტყვები?

„კაპიტალიზმს კეთილდღეობის უთანასწორო განაწილება ახასიათებს, ხოლო სოციალიზმს – სიღატაკის თანასწორი განაწილება“.

რეკომენდაცია მასწავლებელს:

დისკუსიისას მოსწავლეებს ვთხოვთ, საკუთარი არგუმენტების და მოსაზრებების ჩამოყალიბებისას გაითვალისწინონ და დაეყრდნონ სახელმძღვანელოში მოცემული ეკონომიკური სისტემების მახასიათებლებს. ასევე, მნიშვნელოვანია ცხოვრებისეული გამოცდილების გაზიარება და დაკავშირება რეალურ მაგალითებთან.

აქტივობა: ეკონომიკური სისტემის ტიპების გაანალიზება სხვადასხვა ქვეყნის მაგალითზე (მოსწ. სახ. გვ. 18-19)

დავალება 1.5

ქვემოთ მოცემულ ბმულებზე გაეცანით ინფორმაციას ქვეყნების ეკონომიკის შესახებ.

- მიღებული ინფორმაციებიდან გამომდინარე განსაზღვრეთ, თითოეულ ქვეყანას რომელი ეკონომიკური სისტემა აქვს?
- რაში მდგომარეობს თითოეული ქვეყნის ეკონომიკური მიღწევები?
- სავარჯიშოს შესრულების შემდეგ შეაჯამეთ, რით იყო საინტერესო ეს აქტივობა. რა იყო ყველაზე ღირებული ინფორმაცია.
- თქვენი მოსაზრებები და მოპოვებული ინფორმაცია გადაიტანეთ ცხრილში და გაუზიარეთ თანაკლასელებს.

რესურსი:

1. ჩინეთის ეკონომიკა https://www.youtube.com/watch?v=9TUf1K0I7C0
2. კანადის ეკონომიკა https://www.youtube.com/watch?v=Ur0159n58j0
3. აშშ-ს ეკონომიკა https://www.youtube.com/watch?v=eiiVr_D-AH0
4. ჩრდ. კორეის ეკონომიკა https://www.youtube.com/watch?v=wxp3jqrITRY
5. სამხრეთ კორეა https://www.youtube.com/watch?v=0jYVjABxhoI
6. შვეიცარია https://www.youtube.com/watch?v=G57hm99re0k
7. ესტონეთი https://www.youtube.com/watch?v=fXuyfkCnKI0
8. ისრაელი https://www.youtube.com/watch?v=P9N9_5QZhyY
9. ორჯერ ორი https://orjerori.ge/

DO NOT COPY

რეკომენდაცია მასწავლებელს:
შესაძლებელია, მოსწავლეებს ვთხოვოთ, შეარჩიონ მათთვის გამორჩეულად საინტერესო 2 ქვეყანა და ამ ქვეყნების ეკონომიკური სისტემის მაგალითზე შეავსონ ცხრილი. ან შესაძლებელია, მოსწავლეთა ჯგუფებზე გადანაწილდეს ქვეყნები და მცირე ჯგუფებში მოხდეს ქვეყნების ეკონომიკური სისტემის ანალიზი.

ნაბიჯი 2. როგორ უზრუნველყოფს სახელმწიფოს ეკონომიკური ფუნქციები ადამიანის ღირსების დაცვასა და ადამიანის უფლებების, როგორც უმთავრესი ღირებულების რეალიზებას?

აქტივობა: ჯგუფური სამუშაო- ცხრილების საშუალებით ეკონომიკური სისტემის ტიპების მახასიათებლების განსაზღვრა დემოკრატიის პრინციპებსა და ადამიანის უფლებებთან მიმართებით. (მოსწ. სახ. გვ. 19-20)

დავალება 1.6
შეუდარეთ ერთმანეთს ეკონომიკური სისტემის ტიპები. ჩამოაყალიბეთ თითოეული მათგანის ძლიერი და სუსტი მხარეები ადამიანის უფლებებთან და დემოკრატიის პრინციპებთან მიმართებით. განმარტეთ, რატომ ფიქრობთ ასე? ადამიანის რომელი უფლებებია დაცული და რომელი ირღვევა სხვადასხვა ეკონომიკური სისტემის პირობებში? მოიყვანეთ ცხოვრებისეული მაგალითები. ჯგუფის ნამუშევარი გაუზიარეთ კლასს.
სისტემების შედარებისთვის მოცემული ცხრილი გადაიტანეთ რვეულში და შეავსეთ.

ცხრილი ივსება ცალკ-ცალკე გეგმიური ეკონომიკის; საბაზრო ეკონომიკის; შერეული ეკონომიკური სისტემისთვის.			
ძლიერი მხარე		სუსტი მხარე	
ადამიანის რომელი უფლებებია დაცული და რამდენად?	დემოკრატიის რომელი პრინციპებია გათვალისწინებული?	ადამიანის რომელი უფლებებია უგულებელყოფილი?	დემოკრატიის რომელი პრინციპებია უგულებელყოფილი?

აქტივობა: ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციისა და საქართველოს კონსტიტუციის შედარება და ანალიზი ეკონომიკური უფლებების მიმართულებით (მოსწ. სახ. გვ. 22)

დავალება 1.7
- საქართველოს კონსტიტუციის მეორე თავში მოცემული საკონსტიტუციო ნორმებიდან გამომდინარე, ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციით აღიარებული მოქალაქეთა რომელი სოციალური და ეკონომიკური უფლებების განხორციელების საკონსტიტუციო გარანტიას იძლევა საქართველოს სახელმწიფო?
- როგორ უკავშირდება ადამიანის ეკონომიკური უფლებების რეალიზაცია დემოკრატიის პრინციპებს?

რეკომენდაცია მასწავლებელს:
მსჯელობისას მნიშვნელოვანია კონკრეტული მაგალითების მოშველიება და განხილვა. ამისათვის შემოთავაზებულია კომპანია „დიოს“ ისტორია, რომელიც მასწავლებელს მისცემს საშუალებას, სახელმწიფოს ეკონომიკური ფუნქციების მნიშვნელობის შესახებ დააფიქროს მოსწავლეები.

აქტივობა: ბიზნესგარემოს პოსტერის შექმნა (მოსწ. სახ. გვ. 23)

DO NOT COPY

დავალება 1.8
იმუშავეთ ჯგუფებში. შექმენით იდეალური ბიზნესგარემოს პოსტერი, სადაც წარმოაჩენთ კავშირს სახელმწიფოს ეკონომიკურ ფუნქციებს, ბიზნესსა და ადამიანის ეკონომიკურ უფლებებს შორის. თქვენი ნაშრომი წარუდგინეთ კლასს.

აქტივობა: დისკუსია (მოსწ. სახ. გვ. 24)
დავალება 2.1

- გაიხსენეთ, რა კონსტიტუციური გარანტიები არსებობს საქართველოში ზოგადი განათლების მიღებასთან დაკავშირებით?
- როგორ ფიქრობთ, საიდან ფინანსდება განათლების მიღება?

მიღებული ინფორმაციიდან გამომდინარე გამართეთ დიკუსია თემაზე: სახელმწიფოში უფასო რეალურად არაფერია.
რეკომენდაცია მასწავლებელს: შესაძლებელია დამატებით მოსწავლეებს გავაცნოთ მარგარეტ ტეტჩერის ქვემოთ მოცემული მოსაზრება და ვთხოვოთ, მათაც მოიფიქრონ ორიგინალური ახსნა ფრაზისა "სახელმწიფოში უფასო რეალურად არაფერია".

“როდესაც თქვენი შვილი იშოვის ფულს პირველად და იყიდის მაგალითად, ნაყინს, ჭამის დაწყებამდე გამოართვით ნაყინი, მოაცილეთ ნაყინს 20% და დაუბრუნეთ დარჩენილი უკან. სანამ ის გაოგნებული გიყურებთ, აუხსენით, რომ ასე ექცევა სახელმწიფო ხალხის ნაშოვნ ფულს და ასე მოექცევა მის მიერ ნაყიდ ნაყინსაც.
ასევე აუხსენიც ისიც, რომ მას შეუძლია ნაყინის წამრთმევს ხელი წაავლოს და მოსთხოვოს, თუ რატომ ართმევს მას მაინცდამაინც 20 % -ს და სად მიდის მისი ნაყინის მეხუთედი ნაწილი.
თუ ასე მოიქცევა, ქვეყნის ყველა მშობელი, ამ შემთხვევაში იქნება შანსი რომ ქვეყანაში გაიზრდება თაობა, რომელსაც ეცოდინება - სახელმწიფოს არ აქვს საკუთარი ფული.
არის მხოლოდ გადასახადების გადამხდელების ფული, რომელიც ეკუთვნით მათ და მხოლოდ მათ და ასევე ის, რომ გადამხდელები ვალდებულნი არიან, აკონტროლონ სახელმწიფო და ჩინოვნიკები თავიანთი ფულის ხარჯვისას!” მარგარეტ ტეტჩერი

აქტივობა: საქართველოს საგადასახადო სისტემის შესახებ ინფორმაციის დამუშავება (მოსწ. სახ. გვ. 25)

დავალება 2.2

- რა სახის გადასახადებს იხდიან თქვენი ოჯახის წევრები?
- რომელი გადასახადები მიემართება სახელმწიფო ბიუჯეტში და რომელია კომუნალური გადასახადები.
- რომელი სახელმწიფო სერვისებით უბრუნდება თქვენს ოჯახს ბიუჯეტში გადახდილი თანხები?

რესურსი: საქართველოს საგადასახადო სისტემა – საშემოსავლო გადასახადი
https://fsgroup.ge/saqarthvelos-sagadasakhad/

აქტივობა: ინფორმაციის გაცნობა, გააზრება და მსჯელობა (მოსწ. სახ. გვ. 26)
დავალება 2.3
გაეცანით საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის ინფორმაციას: ცხრილი 1 და ცხრილი 2-ს. ასევე, საქართველოს მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების 2021 -2025 წლების სტრატეგიიდან ამონარიდს.
იმსჯელეთ:

- რატომ არის სახელმწიფო დაინტერესებული ქვეყანაში საშუალო და მცირე ბიზნესის განვითარებით?
- რა სარგებლობა მოაქვს ბიზნესის განვითარებას საზოგადოებისთვის?
- რა პრევენციული ზომები უნდა გატარდეს სახელმწიფოში სამართლიანი ბიზნესგარემოს ჩამოსაყალიბებლად და პრობლემების თავიდან ასაცილებლად?

DO NOT COPY

- ვინ არის პასუხისმგებელი სახელმწიფოში სამართლიანი ბიზნესგარემოსთვის საკანონმდებლო სივრცის შექმნაზე?
- გაიხსენეთ წარმომადგენლობითი დემოკრატიის პრინციპები და განსაზღვრეთ მოქალაქეების როლი ამ პროცესებში.

რეკომენდაცია მასწავლებელს: მნიშვნელოვანია მასწავლებლის მხრიდან მოსწავლეებისათვის დემოკრატიის პრინციპების გახსნება და საკითხთან დაკავშირება. ასევე იმის გააზრება, რომ ბიზნესის პრობლემების პრევენცია შესაძლებელია მთავრობის ვალდებულებების და ძალაუფლების მკაცრი საკანონმდებლო შეზღუდვით, მოქალაქეთა ეკონომიკური ცნობიერების ამაღლებით და ეკონომიკურ პოლიტიკაში სამოქალაქო სექტორის მაქსიმალური ჩართულობით. პარლმენტში ამომრჩეველთა წარმომადგენლების მხრიდან საზოგადოებისათვის სასარგებლო ინიციატივების ლობირებით.

ნაბიჯი 3. რამდენად მნიშვნელოვანია დემოკრატიის პრინციპების (თანასწორობა, კანონის უზენაესობა, გამჭვირვალობა, პასუხისმგებლობა, არაძალადობრივი მეთოდებით მოქმედება) დაცვა ადამიანის ეკონომიკური უფლებების რეალიზებისათვის?

აქტივობა: შემთხვევის განხილვა. (მოსწ. სახ. გვ. 27-28)
დავალება 2.4

- როგორ გესმით ბილ გეითსის პოზიცია - "მე უნდა გადავიხადო უფრო მეტი გადასახადი?"
- რა პასუხისმგებლობას ამჟღავნებს ბილ გეითსი როგორც დაბალი შემოსავლების მქონე, ასევე უმუშევარი ადამიანების მიმართ?

რესურსი: ინტერვიუ ბილ გეითსთან; https://edition.cnn.com/2018/02/18/politics/bill-gates-taxes-cnntv/index.html

აქტივობა : . „დევნილებს თვითდასაქმების ხელშეწყობის მიზნით ხელსაწყოები და ტექნიკა გადასცეს"- სტატიის განხილვა და დისკუსია (მოსწ. სახ. გვ. 28-29)
დავალება 2.5

- თვითდასაქმების რა შესაძლებლობები არსებობს საქართველოში?
- რა ცოდნა, უნარები და რესურსი უნდა გააჩნდეს მოქალაქეს, რომ შეძლოს თვითდასაქმება?

აქტივობა: ბელას შემთხვევის განხილვა (მოსწ. სახ. გვ. 29)
დავალება 2.6

- მოიძეთ ინფორმაცია თქვენს წრეში, ნათესავებში, მეზობლებში თვითდასაქმებული ადამიანების შესახებ.
- როგორ აისახა მათი ოჯახების კეთილდღეობაზე ამ ადამიანების მიერ სამეწარმეო საქმიანობის დაწყება?
- რა მოტივაცია და შემდგომი პერსპექტივა გააჩნიათ თვითდასაქმებულ მოქალაქეებს?

აქტივობა: დისკუსია (მოსწ. სახ. გვ. 30)
დავალება 2.7

რა საზოგადოებრივ სიკეთეებს ქმნის ქვეყანაში სამეწარმეო საქმიანობის განვითარება?

აქტივობა: დამხმარე კონტექსტ მაგალითების დამუშავებით სოციალური მეწარმეობის მნიშვნელობის გააზრება მცირე ჯგუფებში. (მოსწ. სახ. გვ. 30-33)
დავალება 2.8
იმსჯელეთ: რა სარგებელი მოაქვს სოციალურ საწარმოებს საზოგადოებისთვის?

DO NOT COPY

დაასახელეთ სოციალურად მოწყვლადი ჯგუფები. შეარჩიეთ ერთი ჯგუფი და ჩამოთვალეთ მათი საჭიროებები. მოიფიქრეთ, როგორ შეიძლება ამ საჭიროებების დაკმაყოფილება. ჩამოაყალიბეთ სოციალური საწარმოს მიზანი, რომელიც თქვენ მიერ შერჩეული ჯგუფის კეთილდღეობაზე იქნება ორიენტირებული. მაგალითად: დასაქმების ხელშეწყობა, სოციალური მომსახურების მიწოდება, გარემოს დაცვა, ჯანსაღი ცხოვრების წესის დანერგვა, კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა და სხვა. აღწერეთ სოციალური საწარმოს საქმიანობა, რა პროდუქციას შექმნით და ვის დაასაქმებთ საწარმოში. განსაზღვრეთ მოსალოდნელი შედეგები. იმსჯელეთ ვისთან მოგიწევთ თანამშრომლობა და ვის რა როლი ექნება შედეგების მიღწევაში. ამ მონაცემების გამოყენებით შექმენით სოციალური რუკა. თქვენი ნაშრომი გაუზიარეთ კლასს. (ცხრილი გადაიტანეთ რვეულში და შეავსეთ)

სოციალური საწარმოს დასახელება	
საწარმოს მიზანი	
საწარმოს ფუნქციონირების მოსალოდნელი შედეგი	
სოციალური საწარმოს დამფუძნებლები	
საქმიანობაში ჩართული პირები/ორგანიზაციები	ჩართული პირების/ორგანიზაციების როლი და პასუხისმგებლობები შედეგების მიღწევაში

რესურსი:
„მოკლედ სოციალური მეწარმეობის იდეის შესახებ“
https://www.youtube.com/watch?v=KipC-dM9PBQ&t=109s ;
„შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა დასაქმების კავშირის“ გვერდი
https://www.facebook.com/kavshir/;
წლის სოციალური საწარმო ბაბალე, https://youtu.be/ISScX_AmLTA ;
სოციალური საწარმო ოკორთა | Sea (seageorgia.ge)

ეტაპი III - კომპლექსური დავალების წარდგენა

კომპლექსური დავალების შესრულების და პრეზენტაციის პროცესში მასწავლებლის მიერ დასმული შეკითხვები კონკრეტულ მოსწავლესთან ინდივიდუალური მუშაობის საწარმოებლად

აღწერეთ, როგორ მიმდინარეობს/წარიმართა დავალებაზე მუშაობის პროცესი;

- როგორ გეგმავ/დაგეგმე კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესი? რას ითვალისწინებდი სამუშაო პროცესის დაგეგმვისას?
- გქონდა თუ არა დავალებაზე მუშაობისთვის პირველადი გეგმა? რამდენად დაგეხმარა ეს გეგმა მუშაობის პროცესში? გახდა თუ არა საჭირო თავდაპირველ სამუშაო გეგმებში ცვლილებების შეტანა? რატომ?
- ვისთან და როგორ ითანამშრომლე კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესში? შეხვდით თუ არა განსხვავებული მოსაზრებების მქონე ადამიანებს? რამდენად დაგეხმარათ სხვა ადამიანებთან თანამშრომლობა?
- გამოიყენეთ თუ არა ტექნოლოგიები კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესში? რაში დაგეხმარათ ტექნოლოგიების გამოყენება?
- რა პროდუქტი შექმენით კომპლექსური დავალების სახით?

DO NOT COPY

ახსენით, რა ცოდნა და გამოცდილება შეიძინე კომპლექსური დავალებაზე მუშაობის პროცესში?

- რა საკითხს შეეხება შენ მიერ შექმნილი კომპლექსური დავალება?
- რა იცოდი შესასწავლი საკითხის შესახებ? რა გაიგე ახალი? დამატებით რის გაგებას ისურვებდი?
- რა დასკვნებამდე მიხვედი კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესში? რითი დასტურდება შენ მიერ გაკეთებული დასკვნები?
- ვისთვის და რატომ არის შენ მიერ შექმნილი კომპლექსური დავალება სასარგებლო და საინტერესო?
- რა ხერხები გამოიყენე სასწავლო მასალის უკეთ გასააზრებლად? / კომპლექსური დავალების უკეთ შესასრულებლად?

შეაფასეთ, რამდენად პროდუქტიული და საინტერესო იყო კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესი

- შეაფასეთ, რამდენად გამოგივიდათ დავალების შესრულება? რამდენად ემთხვევა ის მასწავლებლის მოლოდინებს?
- რა გააკეთეთ დამოუკიდებლად? რაში დაგჭირდათ სხვების დახმარება?
- რა ფაქტორები გაითვალისწინეთ/უნდა გაითვალისწინოთ საიმისოდ, რომ თქვენი კომპლექსური დავალების პრეზენტაცია მსმენელისთვის გასაგები და მისაღები ყოფილიყო?
- თქვენი აზრით, რით და რამდენად განსხვავდება თქვენ მიერ შესრულებული დავალება თანაკლასელების ნაშრომებისგან?
- რას შეცვლიდი, ახლა რომ იწყებდე დავალებაზე მუშაობას?

თემა- მეწარმეობა და ბიზნესი

საკითხი 2- სამეწარმეო საქმიანობა

ქვესაკითხი - მეწარმეობა ეკონომიკური სიძლიერისთვის; **ქვეცნებები**- მიკუთვნებულობის განცდა; პატივისცემა; აღიარება; თვითაქტუალიზება; მოძრაობა; ხასიათი/ნებელობა; **სამიზნე ცნება** - სამოქალაქო მონაწილეობა (შედეგი: 2,4); საზოგადოება (შედეგები: 1,2,4)

ქვესაკითხი - როგორ იბადება ბიზნესიდეა; **ქვეცნებები** - გაურკვევლობებისადმი შემწყნარებლური დამოკიდებულება; განსხვავებული მოსაზრების პატივისცემა; თვითაქტუალიზება (მორალი, შემოქმედებითობა); მოხალისეობა; **სამიზნე ცნება** - საზოგადოება (შედეგები: 1,2,4); სამოქალაქო მონაწილეობა (შედეგი: 2,4)

ქვესაკითხი - ბიზნესის ორგანიზება; **ქვეცნებები** - კოლაბორაცია; ეთიკა; პასუხისმგებლობა; უსაფრთხოება;

პარტნიორობა; **სამიზნე ცნება** - საზოგადოება (შედეგები: 1,2,4); სამოქალაქო მონაწილეობა (შედეგი: 2,4)

ქვესაკითხი - ფინანსური რესურსი ბიზნესისთვის; **ქვეცნებები** -პარტნიორობა; ძალაუფლების დელეგირება; **სამიზნე ცნება** - საზოგადოება (შედეგები: 1,2,4); სამოქალაქო მონაწილეობა (შედეგი: 2,4)

საკვანძო შეკითხვა - როგორ გავაანალიზო ნაშრომში სახელმწიფოს ეკონომიკური განვითარების და გაძლიერების პროცესში მოქალაქეების პირადი თუ საზოგადოებრივი ინტერესებისა და საჭიროებების დაკმაყოფილებისკენ მიმართული ინიციატივები.

NOT COPY

კომპლექსური დავალება - სამეწარმეო კომპეტენციების შეფასება

გაეცანით ილია ჭავჭავაძის ნაშრომს „სოფლის მეურნეთა კავშირი“, რომელშიც აღწერილი და შეფასებულია თელავის თავად-აზნაურობის მიერ სოფლის ეკონომიკური განვითარების ინიციატივა, იდეა და ძალისხმევა. წარმოიდგინეთ თავი ბიზნესკონსულტანტად და სტატიაში აღწერილი ფაქტები და გარემოებები გაანალიზეთ სამეწარმეო კომპეტენციების ევროპული ჩარჩოს ქვემოთ მოცემული ცხრილის პუნქტების შესაბამისად. ბოლოს დაურთეთ თქვენეული ექსპერტული შეფასება და რეკომენდაციები, რომლებსაც მისცემდით თელავის თავადაზნაურებს და „სოფლის მეურნეთა კავშირს“, როგორ დაეხმარონ თავიანთ წევრებს იდეებისა და შესაძლებლობების, რესურსების განსაზღვრასა და სამეწარმეო ქმედებების დაგეგმვაში.

სამიზნე ცნებასთან/ცნებებთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენები <u>მოსწავლემ უნდა გააცნობიეროს, რომ:</u>	**შეფასების კრიტერიუმი** <u>მოსწავლეს შეუძლია:</u>	<u>ნაშრომში/ პრეზენტაციისას ხაზგასმით წარმოაჩინეთ:</u>
საზოგადოება 1. ადამიანი არის პიროვნება, საკუთარი მსოფლმხედველობითა (იდეები, ღირებულებები) და მისწრაფებებით; მას აქვს საკუთარი პიროვნების თავისუფალი განვითარების უფლება; 2. ადამიანს გააჩნია სხვადასხვა (ფიზიოლოგიური, უსაფრთხოების, სოციალური კონტაქტების და სხვა) მოთხოვნილებები, რომელთა დაკმაყოფილების გარეშე ის ვერ შეძლებს პიროვნულ განვითარებას; 3. სხვა ადამიანებთან/ სოციალურ ჯგუფებთან /ინსტიტუციებთან ურთიერთობა ადამიანს პიროვნულ განვითარებაში უწყობს ხელს; **4.** ადამიანს სოციალიზაციაში ეხმარება ასერტულობა, უნარი თამამად გამოხატოს საკუთარი აზრი სხვისი შეურაცხყოფის გარეშე. **სამოქალაქო მონაწილეობა** 1. დემოკრატიულ სახელმწიფოში ნებისმიერ ადამიანს შეუძლია გავლენა მოახდინოს ქვეყნის სოციალურ და პოლიტიკურ ცხოვრებაზე; 2. აქტიური მოქალაქეები სხვადასხვა გზით (სოციალური პროექტების დაგეგმვაგანხორციელებით, მოხალისეობრივი საქმიანობით, ადვოკატირებით, ლობირებით)	**საზოგადოება:** • ადამიანების მიმართ ემპათიის გამივლენა; ფაქტორების გამოვლენა, რომლებიც ზემოქმედებს ამა თუ იმ სიტუაციაში ადამიანის ქმედებებზე/გადაწყვეტილებებზე **(მკვ.წ. 1,2);** • ფაქტორების გაანალიზება, რომლებიც ხელს უწყობს/უშლის ადამიანის სოციალიზაციას **(მკვ.წ. 3.4).** **სამოქალაქო მონაწილეობა** • გააანალიზოს სოციალურ-პოლიტიკური პრობლემების გამომწვევი მიზეზები; შეაფასოს მათი მნიშვნელობა **(მკვ.წ. 1);** • გამოთქვას მოსაზრებები განხილვის საგნად შერჩეული სოციალურ-	• რამდენად შეუძლია ადამიანს გავლენა მოახდინოს ქვეყნის სოციალურ და ეკონომიკურ ცხოვრებაზე და, პირიქით, რამდენად უზრუნველყოფს ქვეყანა პიროვნების თავისუფალ განვითარებას? (საზოგად.1; სამოქ.მონაწ 1) • ვისთან თანამშრომლობით და რა გზებით შეუძლიათ მოქალაქეებს პირადი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილება და საზოგადოებრივი პრობლემების მოგვარება? (საზოგად. 2,3; სამოქ.მონაწ 2) • რა ცოდნა, გამოცდილება, უნარები და

ზრუნავენ საზოგადოებრივი პრობლემების მოგვარებაზე. ამ დროს ისინი თანამშრომლობენ ერთმანეთთან, საზოგადოებრივ ინსტიტუტებთან, არასამთავრობო ორგანიზაციებთან, სახელმწიფო სტრუქტურებთან; 3. სამოქალაქო მონაწილეობა გამორიცხავს ძალადობრივ ქმედებებს.	პოლიტიკური პრობლემების გადაჭრის გზების შესახებ; მსჯელობისას გამოიყენოს ცოდნა სამოქალაქო მონაწილეობის ფორმებთან დაკავშირებით **(მკვ.წ. 2,3).**	დამოკიდებულები ეხმარება ადამიანს ასერტიულ ქცევაში, რაც გამორიცხავს სამოქალაქო მონაწილეობის ძალადობრივ ქმედებებს? (საზოგად. 4; სამოქ.მონაწ 3)

კომპლექსური დავალების განხორციელების ეტაპები (აქტივობები, რესურსები, შეკითხვები)

ეტაპი I – კომპლექსური დავალების პირობის გაცნობა

აქტივობა: თემასთან დაკავშირებული წინარე ცოდნის გააქტიურება
კითხვები:

- როგორ ფიქრობთ, რა მოტივაცია და ინტერესები უნდა გააჩნდეს ადამიანს, რომ კერძო სამეწარმეო საქმიანობას მიჰყოს ხელი?
- რა რესურსი და უნარები დასჭირდება ამისთვის?
- სად და როგორ მოიძიებს ადამიანი ამ რესურსებს?

აქტივობა: კომპლექსური დავალების პირობის გაცნობა-გააზრება და დაგეგმვა (მასწავლებელი მოსწავლეების მზაობიდან გამომდინარე, ზრუნავს დავალების პირობის ადაპტირებაზე).
კითხვები:

- რას გულისხმობს შესასწავლი საკითხი?
- როგორ უნდა წარმოვაჩინო საკუთარი ცოდნა შესასწავლ საკითხთან დაკავშირებით?
- რომელი პროდუქტის საშუალებით უნდა დავადასტურო, რა ვისწავლე ამ საკითხთან დაკავშირებით?

რეკომენდაცია მასწავლებელს:
მასწავლებელი მოსწავლეებს ეხმარება დავალების თითოეული ნაბიჯის განსაზღვრასა და გააზრებაში, ფასილიტაციას უწევს მოსწავლეებს დავალების შესრულების დაგეგმვასა და განხორციელებაში, ყურადღებას ამახვილებს შემდეგ შეკითხვებზე:

- რა ნაბიჯები უნდა გადავდგათ დავალების შესასრულებლად?
- როგორ გამოვკვეთო ძირითადი სათქმელი?
- რა ცოდნა-გამოცდილება დაგჭირდებათ იმისთვის, რომ ეს კომპლექსური დავალება შეასრულოთ?

მასწავლებელი მოსწავლეებს სთხოვს, რვეულში ჩაინიშნონ მოსაზრებები შემდეგი სქემის გამოყენებით, ასევე, კომპლექსური დავალების დამუშავების პარალელურად მასწავლებელმა შეიძლება ყოველი ნაბიჯის შემდეგ შეახსენოს მოსწავლეებს, ჩაინიშნონ დაძლეული საკითხები და ახალი ამოცანები.

რა ვიცი საკითხთან დაკავშირებით?	**რისი შესწავლა დამჭირდება?**	**რა უნდა გავაკეთო მიზნის მისაღწევად?**

DO NOT COPY

აქტივობა: როგორ მოვამზადოთ დავალება ?

მასწავლებელი მოსწავლეებს გააცნობს, რა ფორმით უნდა წარადგინონ ნამუშევარი. ძირითადი ქეისის დამუშვებისათვის მოსწავლეებს ვთავაზობთ ცხრილის გამოყენებით მოახდინონ ქეისში გადმოცემული ამბებისა და გარემოებების ანალიზი. ერთი შეხედვით, შეიძლება მოგვეჩვენოს, რომ ილიას წერილის სტილი თითქოს დააბრკოლებს მოსწავლეებს ინფორმაციის გააზრებაში, მაგრამ, მეორე მხრივ, იმდენად მრავალმხრივი და ღრმა არის ილიას ნააზრევი, რომ თამამად შეიძლება ის სრულად მიესადაგოს სამეწარმეო კომპეტენციებისა და ქვეყნის ეკონომიკის თანამედროვე გაგებას, პრობლემებსა და გამოწვევებს. ქვემოთ წარმოდგენილია რამდენიმე მაგალითი, თუ როგორ შეიძლება ილიას სტატიაში წარმოდეგნილი ინფორმაციის დამუშავება სამეწარმეო კომპეტენციების ჭრილში. მაგალითად, სიტუაციურ ანალიზს ეთმობა წერილის პირველი გვერდი, რომელშიც საუბარია იმაზე, რომ მართალია მშვიდობიანობაა, მაინც ჩვენს სიღარიბესა და უნიათობაზე ვჩივით. ირგვლივ გარემო შეიცვალა და ახალი საჭიროებები გაჩნდაო და ა.შ. მოსწავლეებს ევალებათ ამოიცნონ, სად არის საუბარი იდეებსა და შესაძლებლობებზე, ხედვაზე. შემდეგ რესურსების საჭიროებასა და მობილიზებაზე და ქმედებებზე. შემდეგ მოსწავლე აყალიბებს შეფასებასა და რეკომენდაციებს. ცხრილში მოცემულია სავარაუდო მსჯელობის ზოგიერთი ნიმუში მასწავლებლისათვის ბმულზე მოცემული სტატიის, „სოფლის მეურნეთა კავშირი“, მიხედვით. https://iliachavchavadze1837.wordpress.com/2014/03/28/kakhethis-soflis-meurnetha-kavshiri/

სამეწარმეო კომპეტენციები	ილიას წერილების ანალიზის საფუძველზე ჩაინიშნეთ კონკრეტული ინფორმაცია კომპეტენციათა თითოეულ ჯგუფთან მიმართებაში. რომელი სამეწარმეო კომპეტენციების განვითარებისკენ არის მიმართული თელავის თავად-აზნაურობის, „სოფლის მეურნეთა კავშირის“ კონკრეტული მიზნები, ამოცანები და ქმედებები.
იდეები და შესაძლებლობები • შესაძლებლობების განსაზღვრა • კრეატიულობა • ხედვა • იდეების შეფასება • ეთიკური და მდგრადი აზროვნება	„შეუწონონ საშინაო და საგარეო ბაზრის მოთხოვნილებას“- ბაზრის შესწავლა, კვლევა-ანალიზი „მართალია, დიდი მოედანი დაუნიშნავს თელავის თავად-აზნაურობას მის მიერ განზრახულს ამხანაგობის მოქმედებისათვის, მაგრამ აქ სიდიდეს კაცი არ უნდა შეუშინდეს. რაც ცალკე კაცისათვის დიდია და მძიმე, ის ადვილი საზიდია ბევრისათვის.“ - ხედვა, დიდი მიზნების დასახვა.
რესურსები • მოტივაცია და შეუპოვრობა • თვითგაცნობიერება და თვითეფექტურობა • ფინანსური და ეკონომიკური წიგნიერება • სხვების მობილიზება • რესურსების მობილიზება	„1. სოფლის მეურნეობას სჭირდება მიწა, რომელიც გვაქვს 2.ფაბრიკა-ქარხნებს შესაბამისა საწარმოო საშუალებები (უძრავი და მოძრავი ქონება) და კვალიფიციური ადამიანური რესურსი“ - რესურსების საჭიროების გააზრება. „კიდევ ვიტყვით: მტერთაგან და უგზოობისაგან შინ ჩაკეტილი ქართველობა იძულებულ იყო ის მოეყვანა, ის ემუშავნა თავისს მიწაზე, რასაც დღეს უფრო იეფად სხვაგან ვიყიდით, სხვიდამ მოვიტანთ.“ -საქონლის იმპორტის (შემოტანის) მიზანშეწონილობა. აქ იგულისხმება წარმოების ეფექტურობის განსაზღვრა. „სოფლის მეურნეობის ჭირნახულს მოუპოვონ იმისთანა მუშტარი, რომელიც ჭირნახულს ჰსაჭიროებს თავისთვის შინ სახმარად და არა გასასყიდად, და ამ გზით მწარმოებელი

	მხმარებელს შეახვედროს პირდაპირ უშუაკაცოდ“ -ფინანსური და ეკონომიკური წიგნიერება, ფასწარმოქმნა - მწარმოებლისა და მომხმარებლის პირდაპირი კავშირი, აიაფებს საქონელს, უზრდის მოგებას მწარმოებელს. „ამის აღსასრულებლად „კავშირს“ დაუდგენია იქონიოს საწყობები იარაღისა, თესლეულობისა და სხვა ყოველისა, რაც კი საჭიროა სოფლის მეურნისათვის, აგრეთვე ყოველ იმისა, რაც ადგილის მკვიდრთათვის საშინაოდ სასყიდელია.“ - მეწარმეების ტექნიკური საშუალებებით აღჭურვა.
ქმედება • ინიციატივის აღება • ბუნდოვანების, გაუბედაობის და რისკის გადალახვა • დაგეგმვა და მართვა • სხვებთან ერთად მუშაობა • სწავლა გამოცდილების საფუძველზე	„ქონებას სჭირდება მართვა და გამოყენება, მფლობელი უნდა იყოს შრომისმოყვარე და ინიციატივიანი, წინააღმდეგ შემთხვევაში სხვის ხელში გადავა ეს ქონება“- ინიციატივის აღება, დაგეგმვა და მართვა „თელავის თავად-აზნაურობამ განიზრახა საეკონომიო გზაზე გამოსვლა და ამისათვის განაჩინა საზოგადოება შეედგინა. ეხლა პროექტი წესდებისა უკვე შეუდგენიათ, დაუბეჭდიათ და აპირობენ წარადგინონ, საცა ჯერ არს, დასამტკიცებლად. იგი პროექტი, ჩვენ მივიღეთ და მით ღონისძიება მოგვეცა ზოგიერთს მხარეს ამ ახალის საქმისას შევეხოთ.“- ბიზნესგაერთიანების შექმნა, სხვებთან ერთად მუშაობა. „ხსენებულს პროექტს, მიუღია რა ეს სახეში, დადგენილი აქვს გამართოს თვალსაჩინო ადგილებში მაღაზიები, დუქნები, სარდაფები, საწყობები, საცა ყოველს მოჭირნახულეს, წევრსა თუ არა წევრს „კავშირისას“, შეუძლიან თავისი ჭირნახული მიიტანოს გასასყიდად.“ -სავაჭრო ცენტრების - ბაზრის - შექმნა „ამ ცოდნის მოსაფენად და გასავცელებლად „კავშირს“ საგნადა აქვს ჰბეჭდოს წიგნები, ბროშურიები, აგრედვე იქონიოს დროგამოშვებითი ჟურნალი ან გაზეთი, თავისის მოღვაწეობის შესაფერი. წიგნის ცოდნის გავრცელებას არა ჰკმარობს „კავშირი“ და საბუთიანადაც. წიგნი ამ შემთხვევაში ისე მალე მისაწვდომი და შესათვისებელი არ არის, როგორც მაგალითი, როგორც ის, რასაც კაცი თვალით ჰხედავს, რასაც გამოცდა აჩვენებს,...“- პროფესიული განათლების ხელშეწყობა, სწავლა გამოცდილების საფუძველზე. „რადგანაც მარტო წიგნი ვერ გაუწევს საკმაო სამსახურს დიდს საქმეს ცოდნის გავრცელებისას, „კავშირს“ განუზრახავს საქმე ისე მოაწყოს, რომ მსურველმა თავისის საკუთრის თვალით დაინახოს, რა უფრო სასარგებლოა კაცმა გამოაღებინოს მიწას, რაა სასურველი მოსაყვანად, რარიგად უნდა აკეთოს, რარიგად მოუაროს, რაგავარად უნდა შეუწყოს ხელი და იწარმოოს. რომ ყოველივე ეს აჩვენოს მსურველს და დააჯეროს, რომ ამა თუ იმ ჭირნახულისაგან უფრო დიდი გამორჩენა ექმნება, „კავშირი“ კახეთში იქონიებს მიწებს, საცა ყოველ ამის მაგალითს და საბუთს თვალით დაანახვებს, რომ სხვა გზითაც შემწეობა აღმოუჩინოს სოფლად მომქმედს მოჭირნახულეს, „კავშირი“

NOT COPY

	გაიჩენს ხალხში გასავრცელებლად რაც საუკეთესო ხილია, ან საბოსტნე რამ, ან მცენარე, და იყოლიებს საუკეთესო ჯიშის პირუტყვსა, რომ ამით პირუტყვთშენება განკარგდეს ჩვენში და კაი ჯიშის პირუტყვი გამრავლდეს."- პრაქტიკული ცოდნისა და გამოცდილების გადაცემა
შეფასება და რეკომენდაციები **1.** **2.** **3.**	

ეტაპი II – კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობა

მეორე ეტაპზე მასწავლებელი და მოსწავლე მუშაობენ უშუალოდ კომპლექსური დავალების შესრულებაზე. საგაკვეთილო პროცესში იყენებს §3, § 4, § 5, § 6- ში მოცემულ ინფორმაციას, აქცენტი კეთდება შეფასების კრიტერიუმებზე. პარალელურად, მასწავლებელი ახორციელებს აქტივობებს, რომლებიც ხელს უწყობს სამიზნე ცნებებთან დაკავშირებით ცოდნის კონსტრუირებას. გთავაზობთ სარეკომენდაციო აქტივობებს.

ნაბიჯი 1. რამდენად შეუძლია ადამიანს გავლენა მოახდინოს ქვეყნის სოციალურ და ეკონომიკურ ცხოვრებაზე და პირიქით, რამდენად უზრუნველყოფს ქვეყანა პიროვნების თავისუფალ განვითარებას?

აქტივობა: შემთხვევის შესწავლა „ობლობის პენსიით დაწყებული მეურნეობა და 16 წლის გურული ბიჭი დიდი მიზნებით" (მოსწ. სახ. გვ. 40-43)

დავალება 3.1

- გამოკვეთეთ ლაშა-გიორგის ძლიერი მხარეები: ცოდნა, უნარი, პიროვნული მახასიათებლები.
- რა სარგებლობა მოაქვს საზოგადოებისთვის მის საქმიანობას?
- თქვენი აზრით, ლაშა-გიორგი არის მეწარმე? რატომ? პასუხი დაასაბუთეთ.
- დამატებით რა ცოდნა და უნარები ჭირდება ლაშას საქმიანობის გასაფართოვებლად და განსავითარებლად?

ლაშა-გიორგის, როგორც მეწარმის მახასიათებლების შესასწავლად გაეცანით და გააანალიზეთ ცხრილში მოცემული ინფორმაცია. შეგიძლიათ შეავსოთ თქვენი მიგნებებით.
რესურსი: ობლობის პენსიით დაწყებული მეურნეობა და 16 წლის გურული ბიჭი დიდი მიზნებით
https://www.ambebi.ge/article/279146-kuchashi-ukmad-ar-unda-iaro-usakmurobit-verapers-m/
რეკომენდაცია მასწავლებელს:

ქეისის დამუშვებისთვის მოცემულია ცხრილი, რომლის დახმარებითაც მოსწავლეებს საშუალება აქვთ გაიაზრონ, შემდეგ სრულყონ და თავიანთი მიგნებები გამოკვეთონ საკითხთან მიმართებით. ეს დავალება კარგი მაგალითია იმისათვის, რომ გავიაზროთ ქეისის დამუშავების მეთოდოლოგია და გავითვალისწინოთ შემდგომ დავალებებშიც.

აქტივობა: მისაბაძი მაგალითის შერჩევა და ძლიერი მხარეების გამოკვეთა (მოსწ. სახ. გვ. 46)

დავალება 3.2 შეარჩიეთ თქვენთვის განსაკუთრებული, მისაბაძი პიროვნება-მეწარმე.

DO NOT COPY

უპასუხეთ კითხვებს მის შესახებ:

- რა შთაბეჭდილებას ახდენს თქვენზე ეს ადამიანი?
- რა არის მისი გამორჩეული მახასიათებლები?
- რომელი სირთულეების გადალახვა მოუწია და როგორ მოახერხა ეს?
- რომელი ძლიერი მხარეები გამოიყენა მან ამისათვის?
- გამოიყენეს თუ არა თავიანთი ძლიერი მხარეები კონკრეტული საქმისათვის? რა იყო ეს?
- რისი სწავლა გსურთ მისგან?

  წარმოადგინეთ თქვენი მისაბაძი მაგალითი კლასში.

აქტივობა: შემთხვევის შესწავლა „გაიცანით გოგო, რომელიც წალკაში საოჯახო ბიზნესს მართავს“ და შედარება (მოსწ. სახ. გვ. 46-52)

დავალება 3.3

გაეცანით ერნას სამეწარმეო საქმიანობას. დაამუშავეთ მისი მახასიათებლები ლაშა-გიორგის ზემოთ მოცემული ცხრილის მსგავსად. რვეულში გადაიტანეთ ცხრილი და შეავსეთ.

- რა მსგავსებასა და რა განსხვავებებს ხედავთ ლაშა-გიორგისა და ერნას სამეწარმეო საქმიანობაში?
- რა მოტივაცია ჰქონდა თითოეულ მათგანს ბიზნესსაქმიანობის დასაწყებად?
- რა ცოდნა და უნარები სჭირდებათ მათ შემდგომში საქმიანობის წარმატებით წარმართვისთვის?
- როგორ დაუკავშირებდით ამერიკელი მილიარდერის, ჰენრი ფორდის ზემოთ ხსენებულ სიტყვებს ჩვენი ამბების გმირების საქმიანობას?

ვთქვათ, თქვენ ხართ ბიზნესკონსულტანტი. ჩამოაყალიბეთ რეკომენდაციები, რომლებსაც მისცემდით ლაშა-გიორგის და ერნას სამეწარმეო საქმიანობის შემდგომი გაფართოებისთვის.

გაეცანით მეწარმეთა შესახებ საქართველოს კანონიდან აქ წარმოდგენილ მუხლებს და იმსჯელეთ: ლაშა-გიორგის და ერნას სამეწარმეო საქმიანობების კანონის შესაბამისად, მეწარმის სამართლებრივი ფორმით დაფუძნების/რეგისტრაციის აუცილებლობის შესახებ.

რეკომენდაცია მასწავლებელს:

მნიშვნელოვანია, ქეისების დამუშავების პარალელურად მოსწავლეებს მივაწოდოთ სახელმძღვანელოში მოცემული ინფორმაცია სამეწარმეო საქმიანობისა და ბიზნესის შესახებ. გავაცნოთ საქართველოს კანონი მეწარმეთა შესახებ, ასევე ინფორმაცია საქმიანობის ფორმებისა და ბიზნესის რეგისტრაციის პროცედურების შესახებ. სახელმძღვანელოში მრავალფეროვანი დავალებებია შემოთავაზებული ლაშა-გიორგისა და ერნას ამბების დამუშავების შემდეგ ანალიზისათვის. მასწავლებელს შეუძლია კლასის შესაძლებლობებიდან გამომდინარე ამოარჩიოს, შეცვალოს და გაამრავალფეროვნოს დავალებები. ვფიქრობთ, კონკრეტულ მაგალითებზე დაფუძნებით მოსწავლეებს გაუადვილდებათ სამეწარმეოს საქმიანობის დეტალების გააზრება.

აქვე გთავაზობთ ჯუნიორ ეჩივმენტი საქართველოს მიერ განხორციელებული პროგრამის ფარგლებში დაფინანსებული სკოლის მოსწავლე მეწარმეების შესახებ ინფორმაციას შემდეგ ბმულზე https://www.facebook.com/watch/?v=455614818898188 . თანატოლების მონათხრობი შეიძლება დიდი სტიმული აღმოჩნდეს და დაეხმაროს მოსწავლეებს ინიციატივებისა და იდეების განხორციელებაში.

რესურსი:

- როგორ დავიწყოთ ბიზნესი? https://www.youtube.com/watch?v=ZlbjMO-n684
- **გაიცანით გოგო, რომელიც წალკაში საოჯახო ბიზნესს მართავს**

DO NOT COPY

https://euneighbourseast.eu/ka/news/stories/am-adgilma-agvirchia-gaitsanith-gogo-romelits-calkashi-saojakho-bizness-marthavs/

- როგორ დავარეგისტრიროთ ბიზნესი; https://businessombudsman.ge/ka/tips-and-advice/how-to-register-a-business
- შეღავათიანი რეჟიმები და სტატუსები; https://businessombudsman.ge/ka/tips-and-advice/exemption-regimes-and-statuses
- საქართველოს კანონი მეწარმეთა შესახებ; https://matsne.gov.ge/ka/document/view/5230186?publication=1
- როგორ დავიწყოთ ბიზნესი, გზამკვლევი; http://www.economy.ge/uploads/publications/economy_5956415358e1d9294e6c48.63738525.pdf

აქტივობა: მცირე კვლევის ჩატარება (მოსწ. სახ. გვ. 52-53)

დავალება 3.4

- რომელი სამართლებრივი ფორმით ურჩევდით ბიზნესის დარეგისტრირებას ლაშა-გიორგის? ერნას? რატომ?
- თქვენს ოჯახში, უბანში, თემში, ქალაქში გამოიკვლიეთ, ვინ ეწევა სამეწარმეო საქმიანობას და რა ფორმით აქვთ დარეგისტრირებული თავისი ბიზნესი?
- რატომ აირჩია ეს ფორმა?
- რამდენად კმაყოფილია თავისი არჩევანით?

გამოკვლევის შედეგები გააცანით კლასს.
რეკომენდაცია მასწავლებელს:

ცხოვრებისეული გამოცდილების გაზიარებით მოსწავლეებს წარმოდგენა ექმნებათ რეალურ გარემოებებზე, შეეძლებათ კავშირების დამყარება შესწავლილ საკითხებთან და პრაქტიკულად გამოიყენებენ მიღებულ ინფორმაციას.

აქტივობა: ძლიერი მხარეების გამოვლენა წარმატებული საქმიანობისთვის (მოსწ. სახ. გვ. 53)
დავალება 3.5

- როგორ ფიქრობთ, რატომ არის მნიშვნელოვანი ჩვენი ძლიერი მხარეების გამოვლენა და მასზე დაყრდნობით მოქმედება?

ცხრილში მოცემული კითხვები დაგვეხმარება გამოვარკვიოთ ჩვენი ძლიერი და განსავითარებელი მხარეები.

აქტივობა: წერილი საკუთარ თავს (მოსწ. სახ. გვ. 53)

დავალება 3.6

მისწერეთ წერილი საკუთარ თავს. ჩადეთ წერილი კონვერტში, რომელზედაც დააწერთ თქვენს სახელს და წერილის გახსნის თარიღს (მაგალითად, თქვენი 18 წლის დაბადების დღე). ჩადეთ წერილი ყუთში, სუვენირებთან და სიმბოლოებთან ერთად, რომლებიც გაძლევენ ძალას, მაგალითად, ფოტოები, სამოტივაციო გამონათქვამები, თქვენი ძლიერი მხარეების ჩამონათვალი, ის, რაც მოგაგონებთ თქვენს გმირებსა და იდეებს.

აქტივობა: ძმები ზუბალაშვილებისა და ბოზარჯიანცის საქმიანობის განხილვა და მსჯელობა. (მოსწ. სახ. §4 გვ. 54-55)

DO NOT COPY

დავალება 4.1

- გაიხსენეთ თბილისში მე-19 საუკუნის ხელოსნობისა და მეწარმეობის ისტორია. რომელი სამეწარმეო დარგები იყო განვითარებული?
- რა განაპირობებდა ამ კონკრეტული სამეწარმეო დარგების განვითარებას?

იმსჯელეთ: რამ განაპირობა მათი წარმატება?
როგორ ფიქრობთ, რა კონკრეტული ცოდნა და უნარები ედო საფუძვლად მათი ბიზნესიდეების ჩამოყალიბებას?
მოიძიეთ მეტი ინფორმაცია ამ მეწარმეების საზოგადოებრივი და სამეწარმეო საქმიანობის შესახებ. დაახასიათეთ მათი საქმიანობა საზოგადოებისთვის სარგებლიანობის თვალსაზრისით.
რესურსი:

- ზუბალაშვილების ისტორია; https://www.marketer.ge/dzmebi-zubalashvilebi/
- ბოზარჯიანცების ისტორია; https://prosopography.iliauni.edu.ge/persons/1978-nikoloz-i-bozarjiantsi
- თამბაქოს გზა; https://indigo.com.ge/articles/470ac1b9-2a90-4136-93b6-11d6c646df41/

რეკომენდაცია მასწავლებელს:

მოსწავლეები მსჯელობა უნდა მივმართოთ იმის გააზრებისაკენ, რომ 19 საუკუნის მეწარმეთა მიერ შექმნილი პროდუქტი მოთხოვნადი იყო საზოგადოების მხრიდან, კარგად იყიდებოდა შაქარი და თამბაქოც. კონკურენტები არ ჰყავდათ, პირველი საწარმოები იყო. ამ მეწარმეებს ჰქონდათ ბაზარზე არსებული მოთხოვნილების შესწავლის უნარი, ზუბალაშვილები ნავთობმაგნატებიც იყვნენ. საზოგადოებას აძლევდნენ იმ პროდუქტს, რაზეც ჰქონდათ მოთხოვნა, ანუ აკმაყოფილებდნენ საზოგადოების მოთხოვნილებას, დასაქმებული ყავდათ ადამიანები, ეწეოდნენ ქველმოქმედებას, სახელმწიფო მნიშვნელობის საქმეებსაც აკეთებდნენ, თბილისი მათი აშენებული შენობა-ნაგებობებით შეიქმნა ფაქტობრივად. ზუბალაშვილებმა დიდი ფული გაიღეს უნივერსიტეტისა და წერა-კითხვის საზოგადოებისათვის. ეს ყველაფერი კი სამოქალაქო მონაწილეობის სხვადასხვა ფორმით საზოგადოებრივი საჭიროებების დაკმაყოფილებისკენ იყო მიმართული.

აქტივობა: „ცარიელი ხელებით და დიდი მონდომებით დაწყებული ბიზნესი“-სტატიაში მოცემული თამთას ისტორიის მაგალითზე სამეწარმეო კომპეტენციების გააზრება (მოსწ. სახ. გვ. 56-58)

დავალება 4.2

თამთა სამ, ერთმანეთისგან განსხვავებულ, საქმიანობას ეწევა, თუმცა ამ საქმიანობებს შორის შესაძლოა კავშირის აღმოჩენა, თქვენი აზრით, რა არის ეს კავშირი?
დაფიქრდით, რა არის თამთას წარმატების საფუძველი.
დაასრულეთ ფრაზა: წარმატება დამოკიდებულია ...
გაეცანით სამეწარმეო კომპეტენციების ჩარჩოს საკითხის თავფურცელზე, ცხრილის გამოყენებით შეაფასეთ, რა კომპეტენციები აქვს თამთას და, თქვენი აზრით, რომლის განვითარება სჭირდება?

აქტივობა: ცოტა რამ ისტორიიდან, რუბრიკაში მოცემული გამომგონებლების ისტორიების გაცნობა და მსჯელობა. (მოსწ. სახ. გვ. 59-61)

დავალება 4.3

რა მსგავსება და განსხვავებაა ამ სამი გამოგონების იდეის წარმოშობაში?
რამ განაპირობა იდეების წარმოქმნა და შემდეგ უკვე ცხოვრებაში დანერგვა?

DO NOT COPY

აქტივობა: იდეების გენერირება; ინდივიდულური და ჯგუფური მუშაობა. (მოსწ. სახ. გვ. 61)

დავალება 4.4

წარმოიდგინეთ, რომ არ არსებობს არანაირი ტექნიკური და ფინანსური შეზღუდვა. 5 წუთის მანძილზე მოიფიქრეთ 5 რამ, რაც ძალიან კარგი გამოგონება იქნებოდა. მაგ. საყელო, რომელსაც დაამაგრებ ძაღლს და გესმის მისი ენა. მნიშვნელოვანია, არ შეიზღუდოთ რეალური და ადვილად განხორციელებადი იდეებით. შემდეგ შეარჩიეთ ერთი იდეა, რომელიც ყველაზე ძვირფასია და გაუზიარეთ მეწყვილეს. დააკავშირეთ თქვენი იდეები ერთმანეთს ისე, რომ მიიღოთ ახალი იდეა, რომელიც ინსპირირებული იქნება 2 იდეით. დაფიქრდით, როგორ შეიძლება ამ იდეის განხორციელება? თქვენი იდეები და მოსაზრებები გაუზიარეთ კლასს.

რესურსი: ინოვაციის 4 ლინზა; https://lms.techclubs.ge/mod/page/view.php?id=131

აქტივობა: კრეატიულობის დონის შეფასება (მოსწ. სახ. გვ. 62-63)
დავალება 4.5

რვეულში გადაიტანეთ ქვემოთ მოცემული ცხრილი გრაფიკული გამოსახულებებით. დავალების შესასრულებლად გაქვთ მხოლოდ 5 წუთი. თითოეულ უჯრაში ჩახატულ შტრიხზე უნდა შექმნათ ერთი მარტივი ნახატი, ისე, რომ თხუთმეტივე ნახატი იყოს მკაფიო, ამოცნობადი და ერთმანეთისგან განსხვავებული. მაგ: მხოლოდ ერთი ადამიანის სახეა დასაშვები. თუ ადამიანის მეორე სახეც იქნება დახატული სხვა უჯრაში, ქულით არ შეფასდება. ყოველი ამოცნობადი ნახატი ფასდება ერთი ქულით.
დაითვალეთ დასრულებული, ორიგინალური, არაგანმეორებადი ნახატების რაოდენობა და შეაფასეთ თქვენი კრეატიულობა.
1 - 5 ქულა - დაბალი კრეატიულობა
6 - 10 ქულა - საშუალო კრეატიულობა
11 - 15 ქულა - მაღალი კრეატიულობა.

რეკომენდაცია მასწავლებელს: მნიშვნელოვანია, მასწავლებელმა წაახალისოს მოსწავლეთა ფანტაზია და შემოქმედებითობა და აღნიშნოს ამ უნარის როლი წარმატებული სამეწარმეო საქმიანობისათვის. მნიშვნელოვანია საკუთარი შესაძლებლობების კიდევ ერთხელ გააზრება, რაც საფუძვლად დაედება შემდგომ აქტივოებს, ბიზნესიდეის ჩამოყალიბებასა და განვითარებას.

აქტივობა: ჰეფრი ფოქსის წიგნიდან „როგორ ვაკეთოთ დიდი ფული პატარა ბიზნესში“ ინფორმაციის გაცნობა და ბიზნესიდეის შერჩევა. (მოსწ. სახ. გვ.63-64)

დავალება 4.6

წარმოიდგინეთ, რომ თქვენ ხართ პერსპექტიული მეწარმე/ბიზნესმენი.

- გაეცანით ამონარიდს ჰეფრი ფოქსის წიგნიდან „როგორ ვაკეთოთ დიდი ფული პატარა ბიზნესში“ და დაიწყეთ ფიქრი ბიზნესიდეის შერჩევაზე.
- განსაზღვრეთ, რა სახის პროდუქტის/მომსახურების შეთავაზება შეგიძლიათ მომხმარებლისთვის და ვინ იქნება თქვენი პოტენციური მომხმარებელი;
- ჩამოაყალიბეთ ერთი ბიზნესიდეა, დაასაბუთეთ, რით არის ორიგინალური თქვენი ბიზნესიდეები, ვისთვის არის საჭირო და სასარგებლო თქვენი ბიზნესიდეის საფუძველზე შექმნილი პროდუქტი ან მომსახურება.

შეაფასეთ რა შესაძლებლობები გაგაჩნიათ ამ ბიზნესიდეების განსახორციელებლად.

აქტივობა: ჯგუფური მუშობა. იდეების გენერირების პრაქტიკული სავარჯიშო (მოსწ. სახ. გვ. 65)

DO NOT COPY

დავალება 4.7

ჯგუფური სამუშაო
აიღეთ ოთხი ფურცელი. პირველ ფურცელზე ჩამოწერეთ რაც შეიძლება მეტი პასუხი კითხვაზე: რა სურთ და სჭირდებათ ადამიანებს? (მაგალითად, სიყვარული, სპორტი, გართობა, კვება, დასვენება, აქტიური მოქალაქეობა და ა.შ.)
მეორე ფურცელზე ჩამოწერეთ იმდენი ტექნოლოგიური ინოვაცია ან არსებული ტექნოლოგია, რისი მოფიქრებაც შეგიძლიათ. მაგ. Google Translate, Google Maps და ა.შ.
მდგრადი განვითარების მიზნებიდან შეარჩიეთ თქვენთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი გამოწვევა და მესამე ფურცელზე ჩამოწერეთ ყველაფერი, რაც შერჩეული მდგრადი განვითარების მიზნის შესახებ იცით.
მეოთხე ფურცელზე ჩამოაყალიბეთ იდეა, რომელიც თქვენ მიერ დასახელებული რომელიმე ტექნოლოგიის გამოყენებით უზრუნველყოფს ადამიანის კონკრეტული საჭიროების დაკმაყოფილებას და უკავშირდება შერჩეული მდგრადი განვითარების მიზნის მიღწევას.
კლასში განიხილეთ ყველა იდეა და იმსჯელეთ:

- რომელი მიზანი აღმოჩნდა კლასში ყველაზე აქტუალური?
- რა არის ამის მიზეზი?
- რამდენად მნიშვნელოვანია ბიზნესიდეების მდგრადი განვითარების მიზნებთან შესაბამისობის გათვალისწინება.

თქვენი ინოვაციური იდეები წარმოადგინეთ პოსტერის სახით და მოაწყვეთ გამოფენა.
რეკომენდაცია მასწავლებელს: აქტივობის მიზანია, რომ მოსწავლეებმა შეძლონ იდეების გენერირება, ინოვაციური მიდგომების მოფიქრება. მნიშვნელოვანია იმის გააზრებაც, რომ ნებისმიერი ინოვაცია უნდა ითვალისწინებდეს მდგრადი განვითარების პრინციპებს. იდეების შეფასებისათვის სხვადასხვა მეთოდი გამოიყენება. მასწავლებელს შუძლია კლასის შესაძლებლობებიდან გამომდინარე შეარჩიოს და გამოიყენოს მისთვის სასურველი ხერხი. მაგალითად, მოსწავლეებმა სხვადასხვა პოზიციიდან რომ შეხედონ საგნებსა და თუ მოვლენებს, შემოქმედებითად რომ მიუდგნენ პროცესს, შეგიძლიათ გაეცნოთ და მიუსადაგოთ თქვენს აქტივობებს შემდეგ ბმულებზე მოცემული ინფორმაცია: დისნეის „აზროვნების სამი სკამი“ http://mastsavlebeli.ge/?p=18223; აზროვნების 6 ქუდი http://mastsavlebeli.ge/?p=18179.

ნაბიჯი 2. ვისთან თანამშრომლობით და რა გზებით შეუძლიათ მოქალაქეებს პირადი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილება და საზოგადოებრივი პრობლემების მოგვარება?

აქტივობა: დისკუსია (მოსწ. სახ. §5. გვ. 66-67)

დავალება 5.1

როგორ ფიქრობთ, რა უნარების განვითარებას გულისხმობს იაპონელი ბიზნესმენი რობერტ კიოსაკი?
გაეცანით ვანელი ფერმერის, ლედის ამბავს და **იმსჯელეთ**, როგორ პასუხობს ახალგაზრდა ფერმერი ქალის ისტორია იაპონელი ბიზნესმენის, რობერტ იოსაკის მოსაზრებას.

აქტივობა: შემთხვევის შესწავლა „ვანელი ფერმერი ლედი“ (მოსწ. სახ. §5. გვ. 66-67)

დავალება 5.2

იმსჯელეთ:

- რა სასიკეთო გავლენას მოახდენს საზოგადეობაზე ფერმერის მიზანი, აგრობიზნესის გაფართოება ?
- საქართველოს აგრობიზნესის განვითარებისთვის რა საჭიროებებს ხედავს ის ამერიკის შეერთებულ შტატებთან შედარებისას?

DO NOT COPY

- რა სარგებლობა მოაქვს განვითარებული ქვეყნების გამოცდილების გაზიარებას?

რესურსი: ვანელი ფერმერი ლედი; https://kvirispalitra.ge/article/71166-vaneli-fermeri-ledi/
რეკომენდაცია მასწავლებელს: მოსწავლეებმა უნდა გაიაზრონ, რომ მეწარმეები მომხმარებლებისთვის ქმნიან ხარისხიან პროდუქტს, დასაქმებული ჰყავთ ადამიანები და ამით პასუხობენ საზოგადოების საჭიროებებს, ამასთან წვლილი შეაქვთ ქვეყნის ეკონომიკის განვითარებაში.

აქტივობა: დისკუსია: ტექნოლოგიების როლი და მნიშვნელობა (მოსწ. სახ. გვ.68-69)

დავალება 5.3

- რა გავლენის მოხდენა შეუძლია მსგავს პროგრამებს მეწარმეობის განვითარებაზე?
- სახელმწიფო ახალი ტექნოლოგიების გამოყენების ხელმისაწვდომობისთვის აგრომეწარმეებს აძლევს შეღავათიან სესხს. როგორ ფიქრობთ, რატომ?
- შეღავთიანი სესხის გაცემისთვის რა მოტივაცია აქვს სახელმწიფოს?

რესურსი:

როგორ გავხადოთ სოფლის მეურნეობა უფრო მომგებიანი და ხარისხიანი თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენებით; https://www.ambebi.ge/article/288146-rogor-gavxadot-soplis-meurneoba-upro-momgebiani-da/

ინტერვიუ საქართველოს სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილესთან;
https://www.youtube.com/watch?v=OcTN3w-phws

აქტივობა: რესურსების განსაზღვრა (მოსწ. სახ. გვ. 69)

დავალება 5.4

განსაზღვრეთ, რა სახის ძირითადი საწარმოო რესურსები (შენობა-ნაგებობები, სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწა, ტექნიკური საშუალებები, ტრანსპორტი და სხვა) გჭირდებათ თქვენი ბიზნესიდეის განსახორციელებლად.
დავალების შესასრულებლად რვეულში გადაიტანეთ ცხრილი და შეავსეთ. ცხრილში მიუთითეთ, რომელი საწარმოო რესურსი გაქვთ და რომლის შეძენა მოგიწევთ. მიუთითეთ შესაძენი საწარმოო რესურსის სავარაუდო ფასი. „გაქვთ“ და „შეიძენთ“ გრაფებში გააკეთეთ მხოლოდ მონიშვნა. გააკეთეთ თქვენი ბიზნესიდეის ანალიზი საწარმოო რესურსებთან დაკავშირებით და განსაზღვრეთ ფინანსურად უფრო ეფექტური იდეა.
რესურსი: ცხრილი

საწარმოო რესურსი	**გაქვთ**	**შეიძენთ**	**ფასი**

რეკომენდაცია მასწავლებელს: საკითხის შესწავლის პროცესში ინფორმაციის მიღების პარალელურად მოსწავლეები ავითარებენ თავიანთ ბიზნესიდეებს. ჩვენ წინა ეტაპზე თითოეულ მოსწავლეს შევარჩევინეთ ბიზნესიდეა, ამჯერად მოსწავლეებს ვთხოვთ, რომ ამ ბიზნესიდეისათვის განსაზღვრონ რესურსები, შემდგომ პარაგრაფებში შესასწავლი თემატიკის შესაბამისად იმსჯელებენ ადამიანურ და ფინანსურ რესურსთან დაკავშირებულ საკითხებზე. გააანალიზებენ არსებულ იდეას რესურსებთან მიმართებაში, გამოკვეთენ ძლიერ და სუსტ მხარეებს, შესაძლებლობებსა და რისკებს. თემის დასასრულს კი იდეის განსახორციელებლად

DO NOT COPY

გააკეთებენ ბიზნესგეგმას. სწორედ ამ პროცესის გაძღოლა და კონსულტირება ევალება მასწავლებელს თემის შესწავლისას.

აქტივობა: ინფორმაციის მოძიება სადაზღვევო სისტემის შესახებ (მოსწ. სახ. გვ. 70-73) და იდეების გენერირება

დავალება 5.5

ინტერნეტსივრცეში მოიძიეთ სადაზღვევო კომპანიების ვებგვერდები და მიიღეთ ინფორმაცია ბიზნესის დაზღვევის პირობების შესახებ. თქვენ უკვე ჩამოყალიბებული გაქვთ ორი ბიზნესიდეა თქვენი საქმიანობის დასაწყებად. სადაზღვევო კომპანიებში გაარკვიეთ, აქვთ თუ არა თქვენი ბიზნესის დაზღვევის მომსახურება და რა პირობებს გთავაზობენ.

იმსჯელეთ:

- რამდენად ხელსაყრელია თქვენთვის შემოთავაზებული პირობები. თქვენი მოსაზრებები და გადაწყვეტილება თქვენი ბიზნესის დაზღვევის შესახებ გააცანით კლასს.
- თქვენი აზრით, კიდევ რა მიზეზით შეიძლება არ სურდეთ მეწარმეებს ბიზნესის დაზღვევა?

რესურსი: გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ინფორმაცია; https://mepa.gov.ge/Ge/News/Details/21168

აქტივობა: ინტერვიუ ადგილობრივ ბიზნესმენთან (მოსწ. სახ. გვ. 74)

დავალება 5.6

თქვენს წრეში მოიძიეთ მეწარმე ბიზნესმენები და აიღეთ ინტერვიუ, რა გამოწვევების წინაშე დგანან ისინი? რა დაბრკოლებებს აწყდებიან საქმიანობაში? ან მოიწვიეთ სკოლაში ადგილობრივი ბიზნესმენი ინტერვიუსთვის და გაიზიარეთ მისი გამოცდილება.

აქტივობა: ინფორმაციის დამუშავება და შედარება (მოსწ. სახ. გვ. 74)

დავალება 5.7

შეადარეთ თქვენი ინტერვიუს შედეგად მიღებული ინფორმაცია ბიზნესასოციაციის მიერ დასახელებულ გამოწვევებს. როგორ ფიქრობთ, რა უნდა იყოს ბიზნესის ხელშესაწყობად გადადგმული ნაბიჯები?

რესურსი: ოთხი გამოწვევა, რაზეც ბიზნესმა პრემიერთან ისაუბრა; https://bm.ge/ka/article/lartan-dakavshirebit-tkivili-bolomde-ar-aris-moshushebuli--4-gamowveva-razec-biznesma-premiertan-isaubra/117852

აქტივობა: მეწარმეთა შესახებ კანონში შესატანი ცვლილებების ლობირების მაგალითის განხილვა (მოსწ. სახ. გვ. 75-77)

დავალება 5.8

იმსჯელეთ:
რამდენად მნიშვნელოვანია მეწარმეობის განვითარებისთვის საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და ბიზნესმენთა გაერთიანებების თანამშრომლობითი ჩართულობა სამეწარმეო საკითხებთან დაკავშირებული ინიციატივების ლობირების დროს?

აქტივობა: ინფორმაციის გაცნობა გააზრება და მსჯელობა (მოსწ. სახ. გვ. 78)

DO NOT COPY

დავალება 5.9

მოისმინეთ ინტერვიუ კადრების დეფიციტის და კვალიფიკაციის პრობლემა ტურიზმში.
იმსჯელეთ:
ვინ უნდა იზრუნოს მოქალაქეთა კვალიფიკაციის ამაღლებაზე: კომპანიამ, სახელმწიფომ თუ ორივემ ერთად? რატომ ფიქრობთ ასე? თქვენი მოსაზრება დაასაბუთეთ.
გაეცანით ბმულზე https://vet.emis.ge/#/ მოცემულ ინფორმაციას საქართველოში არსებული პროფესიული საგანამანათლებლო პროგრამების შესახებ და თქვენთვის საინტერესო პროფესიის შესახებ ინფორმაცია გაუზიარეთ ერთმანეთს.

რესურსი: რა უშველის უმუშევრობასა და დაბალ კვალიფიკაციას; https://kvirispalitra.ge/article/97699-ra-ushvelis-umushevrobasa-da-dabal-kvalipikacias/
ინტერვიუ კადრების დეფიციტის და კვალიფიკაციის პრობლემა ტურიზმში https://www.youtube.com/watch?v=G4mS-n1Bx3U

ნაბიჯი 3. რა ცოდნა, გამოცდილება, უნარები და დამოკიდებულები ეხმარება ადამიანს ასერტიულ ქცევაში, რაც გამორიცხავს სამოქალაქო მონაწილეობის ძალადობრივ ქმედებებს?

აქტივობა: ადამიანური რესურსის ანალიზი (მოსწ. სახ. გვ. 79)

დავალება 5.10

თქვენ შერჩეული გაქვთ ბიზნესიდეა. ჩამოწერეთ: რა ადამიანური რესურსები დაგჭირდებათ თქვენი ბიზნესის წამოწყებისთვის, რა კვალიფიკაცია უნდა ჰქონდეთ თქვენს თანამშრომლებს? აქვე განსაზღვრეთ მათი შრომის ანაზღაურების სავარაუდო ოდენობა.
დავალების შესასრულებლად რვეულში გადაიტანეთ ცხრილი და შეავსეთ.
რესურსი: ცხრილი

პოზიცია	ამ პოზიციაზე თანამშრომელთა რაოდენობა	კვალიფიკაცია	ანალოგიურ პოზიციაზე მუშაობის გამოცდილება	შრომის ანაზღაურების (ხელფასის ოდენობა)

აქტივობა: მომხმარებელთა აზრის გამოკითხვა (მოსწ. სახ. გვ. 79)

დავალება 5.11

შეისწავლეთ მომხმარებელთა აზრი გამოკითხვის გზით:
პროდუქციის/მომსახურების შესახებ საზოგადოებრივი აზრის შესასწავლად შეგიძლიათ გამოიყენოთ სოციალური ქსელები. ამისათვის, პირველ რიგში, ჩამოაყალიბეთ კითხვები, რომლებსაც თქვენ თვითონ დაუსვამდით საკუთარ თავს იმის გასარკვევად, თუ რამდენად მოთხოვნადი იქნება თქვენი პროდუქცია სამომხმარებლო ბაზარზე. ამ კითხვაზე პასუხი პირდაპირ გიკარნახებთ, სჭირდება თუ არა მომხმარებელს თქვენი პროდუქცია/მომსახურება, რა მოცულობის პროდუქცია უნდა აწარმოოთ, რა ფასებში შეიძლება შესთავაზოთ მომხმარებელს თქვენი პროდუქცია, გაუწევთ თუ არა კონკურენციას უკვე არსებულ ანალოგიურ პროდუქტს/საქონელს და სხვ.
ამის შემდეგ უნდა შექმნათ ელექტრონული კითხვარი. გადადით ბმულზე:

https://email.mes.gov.ge მონიშნეთ ღილაკი: Microsoft Forms - ში შესვლა

შემდეგი საფეხური თქვენი ელექტრონული ფოსტის მისამართის და პაროლის მითითებაა, ეს მოქმედება გადაგიყვანთ ახალ ფანჯარაში, რომელიც მოგცემთ კითხვარის შექმნის შესაძლებლობას.

ელექტრონული კითხვარის ბმული შეგიძლიათ გაავრცელოთ იმ სოციალურ ქსელებში, რომლებსაც საზოგადოების ფართო მასები იყენებენ საკომუნიკაციოდ. არ დაგავიწყდეთ კითხვარის შევსების ვადის მითითება!
მითითებულ ვადაში შემოსული ინფორმაცია დაამუშავეთ, ეს მოგცემთ საშუალებას, შეაფასოთ, რა რისკებთან არის დაკავშირებული თქვენი ბიზნესიდეების სამეწარმეო საქმიანობად გადაქცევა.
რესურსი:

კითხვარის ელექტრონული ფორმის შექმნის ინსტრუქცია;
https://www.youtube.com/watch?v=CJSMRooz4Mc

ელექტრონული კითხვარის ნიმუში (მოსწ.სახ. დანართი 7)

აქტივობა: ინფორმაციის ანალიზი და მსჯელობა (მოსწ. სახ. გვ.81)

დავალება 5.12

კვლევის შედეგები და კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით შემუშავებული რეკომენდაციები იხილეთ ტექსტში მითითებულ ბმულებზე. იქ ნახავთ, რომ მონიტორინგის შედეგად აღმოჩენილია დარღვევები და მეწარმეებიც დაჯარიმდნენ.

- თქვენით აზრით, ასეთი ტიპის შემოწმება/მონიტორინგი ზიანს აყენებს ბიზნესს, თუ, პირიქით, ეხმარება მას? დაასაბუთეთ თქვენი მოსაზრება.
- როგორ ფიქრობთ, რა განაპირობებს ასეთი დარღვევების არსებობას საწარმოებში?
- არის ეს დარღვევები დაკავშირებული საწარმოს (ადამიანურ ან სხვა) რესურსებთან?
- ვინ იცავს საქართველოში მომხმარებელთა უფლებებს?
- რატომ არის ჩართული პროდუქციის ხარისხის უზრუნველყოფაში „საქართველოს ახალგაზრდა ფერმერთა ასოციაცია“ ?

რესურსი: ახალგაზრდა ფერმერთა ასოციაცია; https://www.facebook.com/yfa.ge

აქტივობა: ფინანსური რესურსი და ფულის მნიშვნელობის გააზრება? (მოსწ. სახ. §6 გვ. 82-85)

- რა რესურსი გჭირდებათ თქვენთვის სასურველი მომსახურების/პროდუქციის შესაძენად?
- როგორ ფიქრობთ, რამდენად მნიშვნელოვანია ფულის ქონა იდეების რეალიზებისა და საჭიროებების დაკმაყოფილებისთვის?

დავალება 6.1

იმსჯელეთ:

- ადამიანები დღესაც მიმართავენ ბარტერულ გარიგებებს. ბარტერული გარიგების რა მაგალითები გახსენდებათ?
- რა უპირატესობები აქვს სამომხმარებლო ბაზარზე ფულის გამოყენებას ბარტერთან შედარებით? დაასაბუთეთ თქვენი მოსაზრებები.

რესურსი: ფულის ევოლუცია — გზა ბარტერიდან ციფრული ფულის ეპოქამდე;
https://helloblog.ge/story/evolution-of-money

DO NOT COPY

დავალება 6.2

- ფულის ფუნქციებიდან რომელს იყენებ შენ? შენი ოჯახის წევრები?

დავალება 6.3

იმსჯელეთ:

- ვისთვის იქნება მნიშვნელოვანი ინფორმაცია ყალბი ბანკნოტების ამოცნობის შესახებ? შენ როგორ გამოიყენებ მას?

რესურსი:
ეროვნული ბანკის მიერ შექმნილი ვებგვერდი: www.ganakhlebulilari.ge
მოგზაურობა ფულის სამყაროში.pdf (finedu.gov.ge)

აქტივობა: ინვესტიციის მნიშვნელობის გააზრება (მოსწ. სახ. გვ. 8-87)

დავალება 6.4

სახელმძღვანელოში მოცემული კონკრეტული მაგალითიდან გამომდინარე **იმსჯელეთ,**

- რატომ არის დაინტერესებული მეწარმე მის ბიზნესში ინვესტიციების შემოტანით?
- რა სარგებელს ნახულობს ბიზნესმენი, როდესაც ბანკი ახორციელებს ინვესტიციას მის ბიზნესში?
- ფინანსების მოზიდვის კიდევ რა ფორმების შესახებ გსმენიათ?

აქტივობა: ბიზნესის რჩევების გააზრება და შემუშავება

დავალება 6.5

იმისთვის, რომ მინიმალური რისკით და წარმატების დიდი შანსით დაიწყოთ თქვენი ბიზნესი, გაეცანით და გაითვალისწინეთ ბმულზე მოცემული რჩევები.
კიდევ რას დაამატებდით ამ რჩევებს?
რესურსი: რჩევები მეწარმეობის მსურველებს;
http://business.org.ge/rchevebi-mewarmeobis-msurvelebs/?fbclid=IwAR2vVJwFvq_1FQU9-gX9FeXxesJSe01a0_ErQ3cosbRqeOA77TAOo1OUJHA

აქტივობა: ინფორმაციის გაანალიზება კრედიტის, როგორც ფინანსური რესურსების მობილიზების ერთ-ერთი ფორმის არსის გააზრებისათვის (მოსწ. სახ. გვ. 88)

დავალება 6.6

- რა არის კრედიტი? რა თვისება აქვს მას?
- როგორ ეხმარება კრედიტი მიწათმოქმედს/აგრობიზნესს განვითარებაში?
- რა რისკების წინაშე დგება მეწარმე, ბანკიდან კრედიტის აღებისას?
- რა სჭირდება მას, რომ თავიდან აირიდოს შესაძლო საფრთხეები?

აქტივობა: დისკუსია: საბანკო სისტემა უწინ და დღეს (მოსწ. სახ. გვ. 89-90)

დავალება 6.7

- რა იცით დღეს საქართველოში არსებული ბანკების შესახებ?
- ბანკის რა მომსახურებებს იყენებთ პირადად თქვენ და თქვენი ოჯახის წევრები?

DO NOT COPY

დავალება 6.8

- რამდენად ახდენას გავლენას მოქალაქეებზე და ბიზნესზე ინფლაცია, პროდუქტებზე ფასების ზრდა?
- რა რისკებს უქმნის ბიზნესს ინფლაცია?

რესურსი: ილია ჭავჭავაძის ბიზნეს აზროვნება – პირველი ქართველი ბანკირი და უკანასკნელი ბანკი კერძო ინტერესების გარეშე; https://www.marketer.ge/ilia-chavchavadze-biznes-istoria/

აქტივობა: რისკის მართვა, ინფორმაციის განხილვა და გააზრება. (მოსწ. სახ. გვ. 92-94)

დავალება 6.9

- თქვენი ბიზნესიდეების მიხედვით განსაზღვრეთ რისკები;
- განსაზღვრეთ თქვენი ბიზნესის რისკების შემცირებისათვის ადეკვატური მეთოდ(ებ)ი და დაასაბუთეთ მათი ეფექტიანობა.

აქტივობა: სვოტ ანალიზი (მოსწ. სახ. გვ. 94-95)

დავალება 6.10

გააკეთეთ თქვენი დაგეგმილი ბიზნესის შეფასება - სვოტანალიზი.
სვოტ (SWOT) (SWOT stands for Strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats, a SWOT analysis) ანალიზი არის სტრუქტურირებული დაგეგმვის მეთოდი ძლიერი და სუსტი მხარეების, შესაძლებლობებისა და საფრთხეების გასაანალიზებლად, რომელიც გამოიყენება იდეის, პროექტის ან ბიზნესის შეფასებისთვის. სვოტანალიზი შეიძლება განხორციელდეს პროდუქტის ან საწარმოსთვის.
ამ მეთოდით შეგიძლიათ განსაზღვროთ, რა ცვლილებებია შესატანი ბიზნესიდეაში, განაგრძობთ მასზე მუშაობას, თუ შეცვლით. შეაფასეთ თქვენი ბიზნესიდეა. ცხრილი გადაიტანეთ რვეულში და შესაბამის გრაფებში ჩაწერეთ პასუხები აქ მოცემულ კითხვებზე. თქვენი შედეგები წარუდგინეთ თანაკლასელებს.
რესურსი: სახელმძღვანელოში მოცემული ცხრილი.
რეკომენდაცია მასწავლებელს:

შესაძლებელია ამ აქტივობისას გამოვიყენოთ ურთიერთშეფასება და მოსწავლეებს ერთმანეთის ბიზნესიდეები შევაფასებინოთ. შესაძლებელია, მაგალითად, კლასი გაიყოს 5 კაციან ჯგუფებად, დაინომროს ჯგუფები და ყოველმა წინა ჯგუფმა შეაფასოს მომდენო ჯგუფის ბიზნესიდეები. ბოლო ჯგუფი აფასებს პირველს. შედეგებს კი უზიარებენ ერთმანეთს.

საკითხის დამუშავებისას მნიშვნელოვანია მოსწავლეების მიერ იმის გააზრება, რომ სამეწარმეო კომპეტენციები, შესაბამისი ცოდნა და უნარები გამორიცხავს ძალადობრივი ქმედებებს საკუთარი ინიციატივებისა და იდეების განხორციელების, საზოგადოებრივი საჭიროებებისა და პრობლემების მოგვარების პროცესში.

ეტაპი III - კომპლექსური დავალების წარდგენა

კომპლექსური დავალების შესრულების და პრეზენტაციის პროცესში მასწავლებლის მიერ დასმული შეკითხვები კონკრეტულ მოსწავლესთან ინდივიდუალური მუშაობის საწარმოებლად

აღწერეთ, როგორ მიმდინარეობს/წარიმართა დავალებაზე მუშაობის პროცესი;

DO NOT COPY

- როგორ გეგმავ/დაგეგმე კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესი? რას ითვალისწინებდი სამუშაო პროცესის დაგეგმვისას?
- გქონდა თუ არა დავალებაზე მუშაობისთვის პირველადი გეგმა? რამდენად დაგეხმარა ეს გეგმა მუშაობის პროცესში? გახდა თუ არა საჭირო თავდაპირველ სამუშაო გეგმებში ცვლილებების შეტანა? რატომ?
- ვისთან და როგორ ითანამშრომლე კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესში? შეხვდით თუ არა განსხვავებული მოსაზრებების მქონე ადამიანებს? რამდენად დაგეხმარათ სხვა ადამიანებთან თანამშრომლობა?
- გამოიყენეთ თუ არა ტექნოლოგიები კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესში? რაში დაგეხმარათ ტექნოლოგიების გამოყენება?
- რა პროდუქტი შექმენით კომპლექსური დავალების სახით?

ახსენით, რა ცოდნა და გამოცდილება შეიძინე კომპლექსური დავალებაზე მუშაობის პროცესში?

- რა საკითხს შეეხება შენ მიერ შექმნილი კომპლექსური დავალება?
- რა იცოდი შესასწავლი საკითხის შესახებ? რა გაიგე ახალი? დამატებით რის გაგებას ისურვებდი?
- რა დასკვნებამდე მიხვედი კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესში? რითი დასტურდება შენ მიერ გაკეთებული დასკვნები?
- ვისთვის და რატომ არის შენ მიერ შექმნილი კომპლექსური დავალება სასარგებლო და საინტერესო?
- რა ხერხები გამოიყენე სასწავლო მასალის უკეთ გასააზრებლად? / კომპლექსური დავალების უკეთ შესასრულებლად?

შეაფასეთ, რამდენად პროდუქტიული და საინტერესო იყო კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესი

- შეაფასეთ, რამდენად გამოგივიდათ დავალების შესრულება? რამდენად ემთხვევა ის მასწავლებლის მოლოდინებს?
- რა გააკეთეთ დამოუკიდებლად? რაში დაგჭირდათ სხვების დახმარება?
- რა ფაქტორები გაითვალისწინეთ/უნდა გაითვალისწინოთ საიმისოდ, რომ თქვენი კომპლექსური დავალების პრეზენტაცია მსმენელისთვის გასაგები და მისაღები ყოფილიყო?
- თქვენი აზრით, რით და რამდენად განსხვავდება თქვენ მიერ შესრულებული დავალება თანაკლასელების ნაშრომებისგან?
- რას შეცვლიდი, ახლა რომ იწყებდე დავალებაზე მუშაობას?

DO NOT COPY

თემა- მეწარმეობა და ბიზნესი		
საკითხი 3 - მეწარმეობა მდგრადი განვითარებისთვის		
ქვესაკითხი - თანამშრომლობა მდგრადი განვითარებისთვის; **ქვეცნებები** - ჯანმრთელი ცხოვრება და კეთილდღეობა; ღირსეული სამუშაო და ეკონომიკური ზრდა; მდგრადი მოხმარება და წარმოება; პარტნიორობა მიზნების მისაღწევად. **სამიზნე ცნება** - მდგრადი განვითარება (შედეგი: 3)		
საკვანძო შეკითხვა - როგორ ავსახო ჩემი იდეის განხორციელების ბიზნესგეგმაში მდგრადი განვითარების ხელშეწყობა?		
კომპლექსური დავალება - თანამშრომლობა მდგრადი განვითარებისთვის. გაეცანით ბმულზე მოცემულ ბილ გეითსსა და სტივ ჯობსთან ინტერვიუს „წარმატების პრინციპები“ https://sepia.ge/jobsi-geitsis-warmatebis-principebi/ . ინტერვიუდან ჩაინიშნეთ მნიშვნელოვანი ასპექტები, რა განაპირობებს წარმატებას კონკურენცია თუ თანამშრომლობა. მდგრადი განვითარების თვალსაზრისით რა სარგებლობა მოუტანა მსოფლიო საზოგადოებას ამ ორი კომპანიის (apple და Microsoft - ის) და ორი პიროვნების სტივ ჯობსის და ბილ გეითსის თანამშრომლობამ. თქვენი მოსაზრებებისა და მიგნებების გამოყენებით მოამზადეთ ბიზნესგეგმა თემის შესწავლის პროცესში თქვენ მიერ დამუშავებული ბიზნესიდეის განხორციელებისათვის.		
სამიზნე ცნებასთან/ცნებებთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენები მოსწავლემ უნდა გააცნობიეროს, რომ:	**შეფასების კრიტერიუმი** მოსწავლეს შეუძლია:	ნაშრომში/ პრეზენტაციისას ხაზგასმით წარმოაჩინეთ:
მდგრადი განვითარება (შედეგი: 3) 1. რესურსების მოხმარებისას მნიშვნელოვანია საზოგადოების ინტერესებისა და მომავლის პერსპექტივის გათვალისწინება; 2. ლოკალურ ქმედებებს გლობალური შედეგები მოსდევს (მაგალითად, გარემოზე ზრუნვა ერთი შეხედვით უმნიშვნელო მოქმედებებით იწყება (მაგ., ნაგვის ძირს არ დაყრა, პოლიერთილენის პარკზე უარის თქმა)	**მოსწავლეს შეუძლია:** ლოკალურ ქმედებებთან გლობალური შედეგების დაკავშირება **(მკვ.წ. 1, 2)**	•როგორ უკავშირდება სამეწარმეო საქმიანობა მდგრადი განვითარების მიზნებს (გარემოს დაცვა, ეკონომიკური განვითარება, სოციალური კეთილდღეობა, ძლიერი ინსტიტუციები) და მისი მიღწევის შესაძლებლობებს? (მდგრადი განვ. 1) •რამდენად მნიშვნელოვანია საზოგადოებისათვის, ბიზნესისთვის და გარემოსათვის სამეწარმეო საქმიანობისას განხორციელებული კონკრეტული ქმედებების სამომავლო შედეგების გაცნობიერება. (მდგრადი განვ. 2)

კომპლექსური დავალების განხორციელების ეტაპები (აქტივობები, რესურსები, შეკითხვები)

ეტაპი I – კომპლექსური დავალების პირობის გაცნობა

აქტივობა: თემასთან დაკავშირებული წინარე ცოდნის გააქტიურება

კითხვები:

- როგორ ფიქრობთ, რა პასუხისმგებლობები აქვს ბიზნესს საზოგადოების წინაშე?
- რა კავშირი აქვს ქვეყნის ეკონომიკას და ბიზნესს ბუნებრივ გარემოსთან და ეკოლოგიასთან?

აქტივობა: კომპლექსური დავალების პირობის გაცნობა-გააზრება და დაგეგმვა
(მასწავლებელი მოსწავლეების მზაობიდან გამომდინარე, ზრუნავს დავალების პირობის ადაპტირებაზე. მოსწავლის სახელმძღვანელოს დანართ 8-ში შემოთავაზებულია ძირითადი კონტექსტ მაგალითის, ბილ გეითსსა და სტივ ჯობსთან ინტერვიუს, ტექსტური ვერსიაც, რათა მასწავლებელმა საჭიროებისამებრ გამოიყენოს).

კითხვები:

- რას გულისხმობს შესასწავლი საკითხი?
- როგორ უნდა წარმოვაჩინო საკუთარი ცოდნა შესასწავლ საკითხთან დაკავშირებით?
- რომელი პროდუქტის საშუალებით უნდა დავადასტურო, რა ვისწავლე ამ საკითხთან დაკავშირებით?

რეკომენდაცია მასწავლებელს:

მასწავლებელი მოსწავლეებს ეხმარება დავალების თითოეული ნაბიჯის განსაზღვრასა და გააზრებაში, ფასილიტაციას უწევს მოსწავლეებს დავალების შესრულების დაგეგმვასა და განხორციელებაში, ყურადღებას ამახვილებს შემდეგ შეკითხვებზე:

- რა ნაბიჯები უნდა გადავდგათ დავალების შესასრულებლად?
- როგორ გამოვკვეთო ძირითადი სათქმელი?
- რა ცოდნა-გამოცდილება დაგჭირდებათ იმისთვის, რომ ეს კომპლექსური დავალება შეასრულოთ?

მასწავლებელი მოსწავლეებს სთხოვს, რვეულებში ჩაინიშნონ მოსაზრებები შემდეგი სქემის გამოყენებით, ასევე, კომპლექსური დავალების დამუშავების პარალელურად მასწავლებელმა შეიძლება ყოველი ნაბიჯის შემდეგ შეახსენოს მოსწავლეებს, ჩაინიშნონ დაძლეული საკითხები და ახალი ამოცანები.

რა ვიცი საკითხთან დაკავშირებით?	**რისი შესწავლა დამჭირდება?**	**რა უნდა გავაკეთო მიზნის მისაღწევად?**

აქტივობა: როგორ მოვამზადოთ დავალება წარსადგენად?
მასწავლებელი მოსწავლეებს გააცნობს, რა ფორმით უნდა წარადგინონ ნამუშევარი, რომელიც მოსწავლის სახელმძღვანელოშია მოცემული. მასწავლებელი მოსწავლეების მზაობიდან გამომდინარე აცნობს ბიზნესგეგმის მომზადების ტექნიკურ საკითხებს. მასწავლებელმა მოსწავლეებთან ერთად შერჩეული ბიზნესიდეის შესაბამისად შეიძლება გაამრავალფეროვნოს დავალების წარმოსადგენი ფორმა და გამოიყენო სხვადასხვა პროექტების ფარგლებში მოწოდებული ინსტრუქციები, ვიდეო/აუდიო მასალები.

რესურსი: ბიზნეს გეგმის ნიმუშები https://kar.ge

DO NOT COPY

ეტაპი II – კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობა

მეორე ეტაპზე მასწავლებელი და მოსწავლე მუშაობენ უშუალოდ კომპლექსური დავალების შესრულებაზე. საგაკვეთილო პროცესში იყენებს § 7-ში მოცემულ ინფორმაციას, აქცენტი კეთდება შეფასების კრიტერიუმებზე. პარალელურად, მასწავლებელი ახორციელებს აქტივობებს, რომლებიც ხელს უწყობს სამიზნე ცნებებთან დაკავშირებით ცოდნის კონსტრუირებას. გთავაზობთ სარეკომენდაციო აქტივობებს.

ნაბიჯი 1. როგორ უკავშირდება სამეწარმეო საქმიანობა მდგრადი განვითარების მიზნებს (გარემოს დაცვა, ეკონომიკური განვითარება, სოციალური კეთილდღეობა, ძლიერი ინსტიტუციები) და მისი მიღწევის შესაძლებლობებს?

აქტივობა: შემთხვევის შესწავლა/განხილვა **„ვიბარებთ პლასტმასისს ბოთლებს“ - საქმედ ქცეული სარეკლამო წარწერა** და პრობლემების გამოკვეთა (მოსწ. სახ. გვ. 98-99)

დავალება 7.1

დააკვირდით, როგორი დამოკიდებულება აქვს საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მიმართ მოსახლეობასა და ბიზნესს თქვენს ქალაქში/თემში? როგორ ზრუნავენ ისინი გარემოზე? თქვენი დაკვირვების შედეგები გაუზიარეთ კლასს.

- რამდენად მნიშვნელოვნად მიგაჩნიათ მოცემულ ამბავში აღწერილი საქმიანობა?
- რა შედეგები მოყვება მსგავსი ბიზნესების განვითარებას ლოკალურ და გლობალურ დონეზე?

რესურსი: „ვიბარებთ პლასტმასისს ბოთლებს“ - საქმედ ქცეული სარეკლამო წარწერა“; http://surl.li/hqjbg

აქტივობა: შემთხვევის „**იყავი შემდეგი“** შესწავლა/განხილვა (მოსწ. სახ. გვ. 101)

დავალება 7.2

- როგორ ფიქრობთ, რამდენად მომგებიანი ბიზნესია ასეთი საწარმოების შექმნა?
- გაიხსენეთ, რა არის მდგრადი განვითარება. მდგრადი განვითარების რომელი მიზნების მიღწევისკენ არის მიმართული ამ კომპანიის საქმიანობა?
- გიფიქრიათ თქვენ ასეთი ტიპის პროდუქციის შექმნაზე?

რესურსი: „იყავი შემდეგი“; #იყავიშემდეგი - ,,ტენე" | სიახლეები | აწარმოე საქართველოში (enterprisegeorgia.gov.ge)

აქტივობა: დისკუსია: ქეისში „გარემოსთვის ზიანის მიყენების გამო სასამართლომ კომპანია RMG 5 000 ლარით დააჯარიმა“ დასმულ პრობლემაზე (მოსწ. სახ. გვ. 102

დავალება 7.3

- თქვენ რომ იყოთ გარემოს დაცვის სამინისტროს მაღალი თანამდებობის პირი, რა გზებს მიმართავდით იმისთვის, რომ ბიზნესმა არ დააზიანოს გარემო?
- წარმოიდგინეთ, რომ ხართ მეწარმე და კომპანია „RMG Gold“ დაინტერესებულია თქვენთან თანამშრომლობით, როგორ მოიქცეოდით, რა გადაწყვეტილებას მიიღებდით? დაასაბუთეთ თქვენი მოსაზრება.

რესურსი: „გარემოსთვის ზიანის მიყენების გამო სასამართლომ კომპანია RMG 5 000 ლარით დააჯარიმა“ ; https://netgazeti.ge/news/208897/

აქტივობა: დისკუსია: ქეისში „რატომ აუკრძალეს თავად გიორგი ამატუნის საპნის მტკვრის პირას ხარშვა“ გამოკვეთილ პრობლემაზე (მოსწ. სახ. გვ. 103)

DO NOT COPY

დავალება 7.4

- როგორც ხედავთ, ყველა დროში არსებობს გარემოს დაცვის პრობლემა.
  თქვენი აზრით, რა იწვევს მსგავს პრობლემებს და როგორ შეიძლება მისი მოგვარება?

რესურსი: რატომ აუკრძალეს თავად გიორგი ამატუნის საპნის მტკვრის პირას ხარშვა; [რატომ აუკრძალეს თავად ამატუნის საპნის მტკვრის პირას ხარშვა - რა იწარმოებოდა მე - 19 საუკუნის თბილისში?! - კვირის პალიტრა (kvirispalitra.ge)]

აქტივობა: ინფორმაციის ანალიზი და მდგრადი განვითარების მიზნებთან დაკავშირება. (მოსწ. სახ. გვ. 104)

დავალება 7.5

გაანალიზეთ კომპანიის საქმიანობა და მიღწევები.

- როგორ ფიქრობთ, რა უპირატესობა აქვთ ეკოლოგიურად სუფთა საკვები პროდუქციის მწარმოებელ კომპანიებს ბიზნესის წარმოებისა და მოგების თვალსაზრისით?

დაუკავშირეთ თქვენი მოსაზრებები მდგრადი განვითარების მიზნებს.

რესურსი: "ჯორჯიას ნეიჩრლ" - ხილისა და ბოსტნეულის გადამამუშავებელი საწარმო https://www.youtube.com/watch?v=OHefcuyNtjk

რეკომენდაცია მასწავლებელს:

მოსწავლეებს ვთხოვთ, საკუთარი არგუმენტების და მოსაზრებების ჩამოყალიბებისას გაითვალისწინონ და დაეყრდნონ სახელმძღვანელოში მოცემული ინფორმაციას. ასევე, მნიშვნელოვანია ცხოვრებისეული გამოცდილების გაზიარება და დაკავშირება რეალურ მაგალითებთან.

აქტივობა: დისკუსია: საერთაშორისო ღონისძიებებში მონაწილეობის მნიშვნელობის გასააზრებლად (მოსწ. სახ. გვ. 105)

დავალება 7.6

- რა მნიშვნელობა აქვს მსგავს ღონისიებებში ქართული ბიზნესის მონაწილეობასა და აღიარებას?
- საერთაშორისო ასპარეზზე ქართული პროდუქციის გატანა რა ეკონომიკურ ეფექტს აძლევს მეწარმეს? სახელმწიფოს? საზოგადოებას?

რესურსი: გერმანიაში გამოფენაზე „მწვანე კვირეული 2023“ წარმოდგენილ ქართულ სტენდს საერთაშორისო პრესაში გამოხმაურება მოჰყვა; https://mepa.gov.ge/Ge/News/Details/21166

აქტივობა: სააგენტოს „აწარმოე საქართველოში" მაგალითზე საქართველოში ბიზნესგარემოს გაცნობა (მოსწ. სახ. გვ. 106)

დავალება 7.7

ქვემოთ მოცემულ ბმულზე www.enterprise.gov.ge გაეცანით სააგენტოს „აწარმოე საქართველოში" სრულ ინფორმაციას;

შეარჩიე „აწარმოე საქართველოს“ ფარგლებში თქვენთვის ყველაზე საინტერესო პროექტი და უამბე თანაკლასელებს.

აქტივობა: ინფორმაციის ანალიზი „ხილის გადამმუშავებელი საწარმო მზის ენერგიაზე მომუშავე ხილის საშრობის აშენებას გეგმავს“; (მოსწ. სახ. გვ. 107)

დავალება 7.8

- მდგრადი განვითარების რომელი მიზნებისკენ არის მიმართული მსგავსი ბიზნესი?
- რა გავლენა შეიძლება ქონდეს მცირე საწარმოებსა და მასში დასაქმებულ ადამიანებს გლობალურ შედეგებზე?

DO NOT COPY

რესურსი: კავკასუს ორგანიკ ფრუტსი - ხილის გადამმუშავებელი საწარმო (rda.gov.ge)

აქტივობა: „USAID YES-Georgia ახალგაზრდების და ქალთა მეწარმეობის მხარდაჭერა“ ინფორმაციის გაცნობა/გააზრება/დამატებითი ინფორმაციის მოძიება (მოსწ. სახ. გვ. 108)

დავალება 7.9

- **იმსჯელეთ**, რატომ არის მნიშვნელოვანი ქალთა სამეწარმეო უნარების განვითარების ხელშეწყობა?
- მდგრადი განვითარების რომელ მიზნებს და როგორ უკავშირდება ეს საკითხი?

სხვადასხვა პროექტები თქვენი ასაკობრივი ჯგუფისთვისაც აცხადებენ მოწვევას მეწარმეობის უნარების გასავითარებლად. იყავით ყურადღებით! ინფორმაციის მოპოვებისას გაავრცელეთ ის კლასში და სასკოლო საზოგადოებაში.

რესურსი: „USAID YES-Georgia ახალგაზრდების და ქალთა მეწარმეობის მხარდაჭერა“; https://www.facebook.com/USAIDYESGEORGIA/posts/pfbid02doAyYPWiwq44Z68Yfmis7zxUfjqm9jYUqXuc6ohcqGYW5PQX3Q5J3DhXS986cFdul

ნაბიჯი 2. რამდენად მნიშვნელოვანია საზოგადოებისათვის, ბიზნესისთვის და გარემოსათვის სამეწარმეო საქმიანობისას განხორციელებული კონკრეტული ქმედებების სამომავლო შედეგების გაცნობიერება.

აქტივობა: „ წლის საუკეთესო კომპანიები, ბიზნესმენები და ინვესტორები“; (მოსწ. სახ. გვ. 109-110)

დავალება 7.10

ყურადღებით დააკვირდით თითოეულ ნომინაციაში გამარჯვებული კომპანიის საქმიანობის მახასიათებლებს, რომელი კრიტერიუმების დაკმაყოფილებამ განაპირობა მათი გამარჯვება. შეუსაბამეთ თითოეული მათგანი მდგრადი განვითარების მიზნებს. დავალების შესასრულებლად რვეულში გადაიტანეთ ცხრილი და შეავსეთ.

რას გაიზიარებდით ამ კომპანიების გამოცდილებიდან ?

კომპანია	ნომინაცია	კრიტერიუმი	მდგრადი განვითარების მიზანი

რესურსი: წლის საუკეთესო კომპანიები, ბიზნესმენები და ინვესტორები საქართველოში 27 ნოემბერს დასახელდებიან (fortuna.ge);

2022 წლის სტარტაპების დაჯილდოების ცერემონია;

https://www.facebook.com/startuperi/videos/826525501777682

რეკომენდაცია მასწავლებელს: მნიშვნელოვანია მასწავლებელმა წაახალისოს მოსწავლეთა მხრიდან განსხვავებული ვერსიებისა და ჰიპოთეზების ჩამოყალიბება. მასწავლებელი თვითონაც ერთვება განხილვაში და მიმართულებას აძლევს მოსწავლეების მსჯელობას კომპანიების შეფასების კრიტერიუმებთან დაკავშირებით, კრიტერიუმებს აკავშირებს მდგრადი განვითარების მიზნებთან.

აქტივობა: სტატიის **„**როგორ აღწევს კომპანია Acer თავის ეკო-მიზნებს და რა სიახლეებს უმზადებს მომხმარებელს 2023 წლისთვის“ გაცნობა და დაკავშირება ლოკალური გარემოს გამოწვევებთან (მოსწ. სახ. გვ. 111-113)

დავალება 7.11

DO NOT COPY

- გაეცანით ამონარიდს სტატიიდან. გააანალიზეთ კავშირი ბიზნესის განვითარებასა და მდგრადი განვითარების მიზნებს შორის.
- მოიძიე შენს წრეში, სოფელსა თუ ქალაქში საწარმო/მეწარმე სუბიეტი, შეისწავლე მისი საქმიანობა: როგორ და რამდენად არის გათვალისწინებული მათი სამეწარმეო საქმიანობისას მდგრადი განვითარების პრინციპები?
- რესურსების მოხმარებისას როგორ ხდება საზოგადოების ინტერესების გათვალისწინება და რამდენად არის მათ მიერ გაცნობიერებული ლოკალური ქმედებების სამომავლო შედეგები.
- მოამზადეთ რეკომენდაციები, რომლებიც დაეხმარებათ მათ საკუთარი საქმიანობა და ბიზნესი მდგრადი განვითარების პრინციპების შესაბამისად წარმართონ.
- მოამზადეთ მეწარმეთათვის საინფორმაციო ბუკლეტი მეწარმეთა მდგრადი განვითარების ცნობიერების ამაღლების მიზნით.

რესურსი: [Entrepreneur | როგორ აღწევს კომპანია Acer თავის ეკო-მიზნებს და რა სიახლეებს უმზადებს მომხმარებელს 2023 წლისთვის]

აქტივობა: თვითშეფასება „მე - სტარტაპერი“ (მოსწ. სახ. გვ. 113-114)

დავალება 7.12

იმის გასარკვევად, თუ ამ ეტაპზე რამდენად ფლობთ სამეწარმეო კომპეტენციებს, გაიარეთ შემოწმება. გადაიტანეთ მოცემული ცხრილი რვეულში და უჯრაში მონიშნეთ ქულა. შეაჯამეთ შედეგები ქულების მიხედვით. მაქსიმალური ქულაა 60, მინიმალური - 36 .

აქტივობა: თემის ფარგლებში შესწავლილი და შესრულებული დავალებების გამთლიანება და ბიზნესგეგმის შემუშავების დასრულება (მოსწ. სახ. გვ. 114)

დავალება 7.13

გადახედეთ თქვენი ბიზნესსაქმიანობის დასაგეგმად თქვენ მიერ შესრულებულ ყველა დავალებას, ბიზნეს იდეებიდან დაწყებული საწარმოო რესურსების ჩათვლით! განიხილეთ მე-7 პარაგრაფის ბოლოს თქვენ მიერ შედგენილი ბიზნეს იდეების სვოტ-ანალიზი. გაითვალისწინეთ ქვემოთ მოცემული რჩევები, თქვენი თვითშეფასების შედეგები, თქვენი, როგორც მეწარმის შემდგომი განვითარების გეგმები, თქვენს ხელთ არსებული რესურსები და თქვენი ორი ბიზნესიდეიდან განსახორციელებლად შეარჩიეთ ერთ-ერთი, რომელზეც აგებთ ბიზნესგეგმას.
ბიზნესგეგმის შესადგენად ცხრილი გადაიტანეთ რვეულში და შეავსეთ.
საქმიანობის დაწყებამდე კი გაეცანით რეკომენდაციებს.

რეკომენდაცია მასწავლებელს: მნიშვნელოვანია, მასწავლებელმა ერთმანეთს დაუკავშიროს თემის ფარგლებში დასამუშავებელი საკითხები. თითოეულ საკითხთან თუ ქვესაკითხთან შესრულებული დავალებების ორგანიზებისთვის შესაძლებელია მოსწავლეს მასწავლებელმა პორტფოლიოს შექმნა შესთავაზოს, რომელშიც თავმოყრილი იქნება მოსწავლის ყველა შესრულებული დავალება. სახელმძღვანელოში თემის დამუშავებისათვის ბევრი სიტუაცია და დასამუშავებელი ამბებია შემოთავაზებული, რაც მასწავლებელს აძლევს საშუალებას შეარჩიოს თავისი სკოლის საგნობრივი კურიკულუმის მიზნების მისაღწევად საჭირო დავალებები. მუდამ უნდა გვახსოვდეს საგნის სწავლების გრძელვადიანი შედეგები, სამიზნე ცნებები. ამისთვის სასწავლო პროცესში ხშირად უნდა ვეცადოთ დემოკრატიის პრინციპების გახსნება და საკითხთან დაკავშირება. ასევე, იმის გააზრება, რომ პრევენცია შესაძლებელია მთავრობის ვალდებულებების და ძალაუფლების მკაცრი საკანონმდებლო შეზღუდვით, მოქალაქეთა ეკონომიკური ცნობიერების ამაღლებით და ეკონომიკურ პოლიტიკაში სამოქალაქო სექტორის მაქსიმალური ჩართულობით. პარლმენტში ამომრჩეველთა წარმომადგენლების მხრიდან საზოგადოებისათვის სასარგებლო და მდგრადი განვითარების შესაბამისი ინიციატივების ლობირებით და ა.შ

ეტაპი III - კომპლექსური დავალების წარდგენა

კომპლექსური დავალების შესრულების და პრეზენტაციის პროცესში მასწავლებლის მიერ დასმული შეკითხვები კონკრეტულ მოსწავლესთან ინდივიდუალური მუშაობის საწარმოებლად აღწერეთ, როგორ მიმდინარეობს/წარიმართა დავალებაზე მუშაობის პროცესი;

DO NOT COPY

- როგორ გეგმავ/დაგეგმე კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესი? რას ითვალისწინებდი სამუშაო პროცესის დაგეგმვისას?
- გქონდა თუ არა დავალებაზე მუშაობისთვის პირველადი გეგმა? რამდენად დაგეხმარა ეს გეგმა მუშაობის პროცესში? გახდა თუ არა საჭირო თავდაპირველ სამუშაო გეგმებში ცვლილებების შეტანა? რატომ?
- ვისთან და როგორ ითანამშრომლე კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესში? შეხვდით თუ არა განსხვავებული მოსაზრებების მქონე ადამიანებს? რამდენად დაგეხმარათ სხვა ადამიანებთან თანამშრომლობა?
- გამოიყენეთ თუ არა ტექნოლოგიები კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესში? რაში დაგეხმარათ ტექნოლოგიების გამოყენება?
- რა პროდუქტი შექმენით კომპლექსური დავალების სახით?

ახსენით, რა ცოდნა და გამოცდილება შეიძინე კომპლექსური დავალებაზე მუშაობის პროცესში?

- რა საკითხს შეეხება შენ მიერ შექმნილი კომპლექსური დავალება?
- რა იცოდი შესასწავლი საკითხის შესახებ? რა გაიგე ახალი? დამატებით რის გაგებას ისურვებდი?
- რა დასკვნებამდე მიხვედი კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესში? რითი დასტურდება შენ მიერ გაკეთებული დასკვნები?
- ვისთვის და რატომ არის შენ მიერ შექმნილი კომპლექსური დავალება სასარგებლო და საინტერესო?
- რა ხერხები გამოიყენე სასწავლო მასალის უკეთ გასააზრებლად? / კომპლექსური დავალების უკეთ შესასრულებლად?

შეაფასეთ, რამდენად პროდუქტიული და საინტერესო იყო კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესი

- შეაფასეთ, რამდენად გამოგივიდათ დავალების შესრულება? რამდენად ემთხვევა ის მასწავლებლის მოლოდინებს?
- რა გააკეთეთ დამოუკიდებლად? რაში დაგჭირდათ სხვების დახმარება?
- რა ფაქტორები გაითვალისწინეთ/უნდა გაითვალისწინოთ საიმისოდ, რომ თქვენი კომპლექსური დავალების პრეზენტაცია მსმენელისთვის გასაგები და მისაღები ყოფილიყო?
- თქვენი აზრით, რით და რამდენად განსხვავდება თქვენ მიერ შესრულებული დავალება თანაკლასელების ნაშრომებისგან?
- რას შეცვლიდი, ახლა რომ იწყებდე დავალებაზე მუშაობას?

2.2 თემა- პოლიტიკა და პოლიტიკური კულტურა

თემა- პოლიტიკა და პოლიტიკური კულტურა
საკითხი 4 - პოლიტიკა და საზოგადოება
ქვესაკითხი - პოლიტიკა როგორც მოწოდება და პროფესია; **ქვეცნებები** - საქართველოს კონსტიტუცია; სამართლებრივი ნორმები; სიტყვის და გამოხატვის უფლება; მოქალაქეობის უფლება. არჩევნები; მანიფესტაცია; პეტიცია; არასამთავრობო ორგანიზაცია; მოძრაობა; ლობირება; **სამიზნე ცნება** - დემოკრატია (შედეგი: 1,2,3,4); სამოქალაქო მონაწილეობა (შედეგები: 2,4) **ქვესაკითხი** - პოლიტიკურ პროცესებში მოქალაქეთა ჩართულობა; **ქვეცნებები** - საქართველოს კონსტიტუცია; სამართლებრივი ნორმები; სიტყვის და გამოხატვის უფლება; მოქალაქეობის უფლება. არჩევნები; მანიფესტაცია; პეტიცია; არასამთავრობო ორგანიზაცია; მოძრაობა; ლობირება; **სამიზნე ცნება** - დემოკრატია (შედეგი: 1,2,3,4); სამოქალაქო მონაწილეობა (შედეგები: 2,4)

DO NOT COPY

საკვანძო შეკითხვა - როგორ გავაანალიზო სახელმწიფო პოლიტიკის როლი და გავლენა ქვეყნის დემოკრატიული განვითარების პროცესში?

კომპლექსური დავალება - პოლიტიკა და საზოგადოება.

საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიული პარტია (ედპ) 1917 წლის ივნისში დაარსდა, თუმცა მისი იდეოლოგიური ფესვები სრულად იყო დაკავშირებული ილია ჭავჭავაძის პოლიტიკურ ხედვებთან. გაეცანით ეროვნულ დემოკრატიული პარტიის 1917 წლის ქვემოთ მოცემულ პროგრამას. სქემის გამოყენებით გააანალიზეთ პარტიის ხედვა და მიზნები. იმსჯელეთ, პროგრამის რომელ მუხლებს ეთანხმებით ან არ ეთანხმებით და რატომ? აღწერეთ სახელმწიფო პოლიტიკის ძირითადი მახასიათებლები/ღირებულებები და განაზოგადეთ სახელმწიფო პოლიტიკის საკითხი დღევანდელი გადმოსახედიდან.

სამიზნე ცნებასთან/ცნებებთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენები მოსწავლემ უნდა გააცნობიეროს, რომ:	**შეფასების კრიტერიუმი** მოსწავლეს შეუძლია:	ნაშრომში/ პრეზენტაციისას ხაზგასმით წარმოაჩინეთ:
დემოკრატია 1. ადამიანს აქვს უფლებები და თავისუფლებები, რომელთა დაცვასაც ადგილობრივი კანონმდებლობა და საერთაშორისო შეთანხმებები უზრუნველყოფს; 2. დემოკრატიულ სახელმწიფოში ადამიანის უფლებების დაცვა უმთავრესი ღირებულებაა; 3. დამოკრატიული სახელმწიფოს ფუნქციონირებისთვის აუცილებელია დემოკრატიის პრინციპების *(მაგალითად, თანასწორობა, კანონის უზენაესობა, გამჭვირვალობა, სამართლიანი არჩევნები)* დაცვა. **სამოქალაქო მონაწილეობა** 1. დემოკრატიულ სახელმწიფოში ნებისმიერ ადამიანს შეუძლია გავლენა მოახდინოს ქვეყნის სოციალურ და პოლიტიკურ ცხოვრებაზე; 2. აქტიური მოქალაქეები სხვადასხვა გზით (სოციალური პროექტების დაგეგმვაგანხორციელებით, მოხალისეობრივი საქმიანობით, ადვოკატირებით, ლობირებით) ზრუნავენ საზოგადოებრივი პრობლემების მოგვარებაზე. ამ დროს ისინი თანამშრომლობენ	**დემოკრატია** • ცხოვრებისეული სიტუაციები/განსახილველი მაგალითები დაუკავშიროს ცოდნას ადამიანის უფლებებისა და დემოკრატიის პრინციპების შესახებ **(მკვ.წ.1,3)** • გამოკვეთოს დილემები, რომლებსაც სხვადასხვა სიტუაციაში ადამიანის უფლებებისა და დემოკრატიის პრინციპების დაცვას უკავშირდება **(მკვ.წ. 2, 3)** **სამოქალაქო მონაწილეობა** • გააანალიზოს სოციაურ-პოლიტიკური პრობლემების გამომწვევი მიზეზები; შეაფასოს მათი მნიშვნელობა (მკვ.წ. 1); • გამოთქვას მოსაზრებები განხილვის საგნად შერჩეული სოციალურ-პოლიტიკური პრობლემების გადაჭრის გზების შესახებ; მსჯელობისას გამოიყენოს ცოდნა სამოქალაქო მონაწილეობის ფორმებთან დაკავშირებით (მკვ.წ. 2,3).	• როგორ გავლენას ახდენს სახელმწიფოს პოლიტიკა ქვეყანაში ადამიანის უფლებების დაცვასა და დემოკრატიის პრინციპების უზრუნველყოფაზე? (დემოკრატია 1;2;3) • რატომ არის მნიშვნელოვანი და როგორი ფორმითაა შესაძლებელი ადგილობრივ და საერთაშორისო პოლიტიკურ პროცესებში მოქალაქეთა მონაწილეობა? (სამოქალაქო მონაწილეობა 1;2;3)

ერთმანეთთან, საზოგადოებრივ ინსტიტუტებთან, არასამთავრობო ორგანიზაციებთან, სახელმწიფო სტრუქტურებთან; 3. სამოქალაქო მონაწილეობა გამორიცხავს ძალადობრივ ქმედებებს.		

კომპლექსური დავალების განხორციელების ეტაპები (აქტივობები, რესურსები, შეკითხვები)

ეტაპი I – კომპლექსური დავალების პირობის გაცნობა

აქტივობა: წინარე ცოდნის გააქტიურება

კითხვები:

- გაიხსენეთ, რა არის სახელმწიფო და რა როლს თამაშობს ის საზოგადოების ცხოვრებაში?
- გაიხსენეთ სახელმწიფოს მახასიათებლები. როგორ და რა პრინციპებზე დაყრდნობით იმართება იგი?

აქტივობა: კომპლექსური დავალების პირობის გაცნობა-გააზრება და დაგეგმვა
(მასწავლებელი მოსწავლეების მზაობიდან გამომდინარე, ზრუნავს დავალების პირობის ადაპტირებაზე).

კითხვები:

- რას გულისხმობს შესასწავლი საკითხი?
- როგორ უნდა წარმოვაჩინო საკუთარი ცოდნა შესასწავლ საკითხთან დაკავშირებით?
- რომელი პროდუქტის საშუალებით უნდა დავადასტურო, რა ვისწავლე ამ საკითხთან დაკავშირებით?

რეკომენდაცია მასწავლებელს:

მასწავლებელი მოსწავლეებს ეხმარება დავალების თითოეული ნაბიჯის განსაზღვრასა და გააზრებაში, ფასილიტაციას უწევს მოსწავლეებს დავალების შესრულების დაგეგმვასა და განხორციელებაში, ყურადღებას ამახვილებს შემდეგ შეკითხვებზე:

- რა ნაბიჯები უნდა გადავდგათ დავალების შესასრულებლად?
- როგორ გამოვკვეთო ძირითადი სათქმელი?
- რა ცოდნა-გამოცდილება დაგჭირდებათ იმისთვის, რომ ეს კომპლექსური დავალება შეასრულოთ?

მასწავლებელი მოსწავლეებს სთხოვს, რვეულებში ჩაინიშნონ მოსაზრებები შემდეგი სქემის გამოყენებით, ასევე, კომპლექსური დავალების დამუშავების პარალელურად მასწავლებელმა შეიძლება ყოველი ნაბიჯის შემდეგ შეახსენოს მოსწავლეებს, ჩაინიშნონ დაძლეული საკითხები და ახალი ამოცანები.

რა ვიცი საკითხთან დაკავშირებით?	**რისი შესწავლა დამჭირდება?**	**რა უნდა გავაკეთო მიზნის მისაღწევად?**

აქტივობა: როგორ მოვამზადოთ დავალების პროდუქტი
მასწავლებელი მოსწავლეებს გააცნობს, რა ფორმით უნდა წარადგინონ ნამუშევარი. მოსწავლის სახელმძღვანელოში მოცემულია ეროვნულ დემოკრატიული პარტიის 1917 წლის პროგრამა და დავალების შესასრულებლად დამხმარე ცხრილი. მასწავლებელი მოსწავლეების მზაობიდან გამომდინარე აცნობს დავალების მომზადების ტექნიკურ საკითხებს, განუსაზღვრავს დროს და საკითხის შესწავლის პარალელურად ეხმარება მოსწავლეებს დავალების შესრულებაში.

DO NOT COPY

პარაგრაფებში შემოთავაზებულ აქტივობებსა და სავარჯიშოებს უკავშირებს როგორც შესასწავლ საკითხსა და ქვესაკითხს, სამიზნე ცნებებსა და ქვეცნებებს, ასევე, კომპლექსური დავალების პირობას.
რესურსი: მასწავლებლის პროფესიული განვითარებისათვის სასურველია გაეცნოთ სახელმძღვანელოებში გამოყენებულ ლიტერატურას, ასევე დამატებით სარეკომენდაციო ლიტერატურას, რაც მნიშვნელოვნად გააფართოვებს მასწავლებელთა თვალსაწიერს საკითხის სწავლებისა და გაანალიზებისათვის.

ეტაპი II – კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობა

მეორე ეტაპზე მასწავლებელი და მოსწავლე მუშაობენ უშუალოდ კომპლექსური დავალების შესრულებაზე. საგაკვეთილო პროცესში იყენებს § 8 და § 9 - ში მოცემულ ინფორმაციას, აქცენტი კეთდება შეფასების კრიტერიუმებზე. პარალელურად, მასწავლებელი ახორციელებს აქტივობებს, რომლებიც ხელს უწყობს სამიზნე ცნებებთან დაკავშირებით ცოდნის კონსტრუირებას. გთავაზობთ სარეკომენდაციო აქტივობებს.

ნაბიჯი 1. როგორ გავლენას ახდენს სახელმწიფოს პოლიტიკა, პოლიტიკური რეჟიმი და შესაბამისად იდეოლოგია ქვეყანაში ადამიანის უფლებების დაცვასა და დემოკრატიის პრინციპების უზრუნველყოფაზე?

აქტივობა: პოლიტიკის შემუშავება ფეხბურთის გუნდის ჩამოყალიბების მაგალითზე.

დავალება 8.1
გაეცანით ლიკას მონათხრობს (მოსწ. სახ. გვ. 129) და უპასუხეთ კითხვებს:

- თქვენ რას ფიქრობთ, რა არის პოლიტიკა?
- როგორ ხდებიან ადამიანები პოლიტიკოსები?
- წარმოიდგინეთ, რომ გეძლევათ შანსი, ევროპის ფეხბურთის ჩემპიონატში მონაწილეობისთვის წარადგინოთ ფეხბურთელ გოგონათა გუნდი, რომელიც ჯერ არ არსებობს. ეს შანსი ძალიან გახარებთ, რადგან ის თქვენს ინტერესებშია. რას მოიმოქმედებდით? დასახეთ კონკრეტული მიზანი; ჩამოაყალიბეთ იდეა, როგორ შექმნათ ეს გუნდი; გაიაზრეთ, რა გარემოებებსა და ავტორიტეტებს უნდა გაუწიოთ ანგარიში, რომ მიაღწიოთ დასახულ მიზანს. ვის დაიხმართ ამ გუნდის შექმნაში, განსაზღვრეთ ის სეგმენტი, საიდანაც უნდა შეარჩიოთ გოგონები. გაიაზრეთ, რა უნდა შესთავაზოთ, როგორ უნდა დააინტერესოთ პროფესიონალი ფეხბურთელები, რომ გადაწყვიტონ თქვენს გუნდში თამაში. შეადგინეთ დოკუმენტი, რომელშიც ასახავთ, რას სთავაზობთ პოტენციურ გუნდის წევრებს - ფეხბურთელებს, პირადად მათი ინტერესების დასაკმაყოფილებლად, და რა სარგებლობას მოუტანს საერთაშორისო სარბიელზე გუნდის წარმატება სახელმწიფოსა და საზოგადოებას. დაგეგმეთ და განახორციელეთ აქტივობები მიზნის მისაღწევად. თქვენი ნაშრომი გაუზიარეთ კლასს.

რეკომენდაცია მასწავლებელს:
მასწავლებელმა აქტივობა შეიძლება დაიწყოს გონებრივი იერიშით. დაწერეთ დაფაზე სიტყვები: „რა არის პოლიტიკა“. მოსწავლეებს დაავალეთ განმარტონ, როგორ ესმით ეს ტერმინი. მათი პასუხები დაფაზე ჩამოწერეთ. პასუხები შეიძლება, ერთმანეთისგან განსხვავებული და არადამაჯერებელი იყოს, მაგრამ შეეცადეთ განაზოგადოთ ისინი.
მოსწავლეებს აუხსენით, რომ პარაგრაფის შესწავლის პარალელურად იფიქრონ, რას დაამატებენ ამ ტერმინის განმარტებას. სასურველია, მოსწავლეთა პასუხები დიდი ფორმატის ქაღალდზე გადავიტანოთ და გავაკრათ კედელზე. მოსწავლეებს კი საშუალება მივცეთ საგაკვეთილო პროცესის პარალელურად დაამატონ თავიანთი განმარტებები და მოსაზრებები, რომლებსაც ლიკას ამბის განხილვის ან ფესხბურთის გუნდის შექმნის მაგალითზე გაიაზრებენ.

აქტივობა: დისკუსია მაქს ვებერის მოსაზრების ირგვლივ (მოსწ. სახ. გვ. 130)

დავალება 8.2

- როგორ გესმით მაქს ვებერის აქ მოცემული აზრი?

რეკომენდაცია მასწავლებელს:
საინტერესო იქნება, მოსწავლეებმა პარალელი გაავლონ წინა აქტივობისას ფეხბურთის გუნდის შესაქმნელად მათ ძალისხმევასა და მაქს ვებერის მოსაზრებას შორის. შემდეგ სახელმძღვანელოში მოცემული ინფორმაციის გაცნობის პარალელურად ვამსჯელებთ ამერიკელი პოლიტოლოგის, რობერტ ალან დალის მოსაზრებაზე.

აქტივობა: სახელმწიფო პოლიტიკის არსის გააზრება. (მოსწ. სახ. გვ. 134)

დავალება 8.3
გაანალიზეთ ინფორმაცია და ჩამოაყალიბეთ თქვენი მოსაზრებები დოკუმენტთან დაკავშირებით. რას დაამატებდით სახელმწიფო პოლიტიკის ამ ოთხ მიმართულებას?

აქტივობა: დიკუსია „სამთავრობო პროგრამა 2021 – 2024 „ევროპული სახელმწიფოს მშენებლობისთვის“ ამონარიდის და მოსწავლის სახელმძღვანელოში მოცემული ინფორმაციის საფუძველზე. (მოსწ. სახ. გვ. 135)

დავალება 8.4
გაეცანით მოცემულ ინფორმაციასა და იმსჯელეთ:

- რატომაა, რომ ნებისმიერი სუვერენული სახელმწიფო ძალისხმევას არ იშურებს ქვეყნის შიგნით წესრიგის, მშვიდობის დასამყარებლად და შესანარჩუნებლად?

აქტივობა: საგარეო პოლიტიკის, სახელმწიფოთშორის ურთიერთობების არსის გააზრება საქართველო- ნატოს ურთიერთობების მაგალითზე და მოსწავლის სახელმძღვანელოში მოცემული ინფორმაციის საფუძველზე. (მოსწ. სახ. გვ. 136-138)

დავალება 8.5

- რა იცით ჩრდილო ატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციის შესახებ?
- რა როლს ასრულებს საქართველო სამშვიდობო მისიებში მონაწილეობით ევროატლანტიკური უსაფრთხოების განმტკიცების საქმეში?
- უსაფრთხოების თვალსაზრისით რა პერსპექტივებს უჩენს საქართველოს ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციაში გაწევრიანება?

აქტივობა: დისკუსია უსაფრთოების საკითხებზე და ცხრილში ინფორმაციის ორგანიზება. (მოსწ. სახ. გვ. 139-140)

დავალება 8.6
იმსჯელეთ: რა საკითხები შეიძლება იყოს აქტუალური უსაფრთხოების მიმართულებით ლოკალურ, ეროვნულ და გლობალურ დონეზე.

პიროვნების უსაფრთხოება	ლოკალური დონე	
სოციუმის უსაფრთხოება	ეროვნული დონე	
ეროვნული უსაფრთხოება	გლობალური დონე	

მოაწყეთ დისკუსია კლასში, განიხილეთ თითოეული საკითხი ცალ-ცალკე. გაუზიარეთ ერთმანეთს თქვენი შეხედულებები.

დავალება 8.7
სახელმძღვანელოში მოცემული ინფორმაციის საფუძველზე ცხრილის გამოყენებით შეუსაბამეთ სახელმწიფოთა თანამშრომლობის სახეები და ურთიერთობების საკითხები ერთმანეთს.

DO NOT COPY

სახელმწიფოთა თანამშრომლობის სახეები	სახელმწიფოთა ურთიერთობის საკითხები
პოლიტიკური	
ეკონომიკური	
სამხედრო	

რესურსი: [საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო - საქართველო-NATO-ს ურთიერთობები (mfa.gov.ge)]

რეკომენდაცია მასწავლებელს:
მოსწავლის სახელმძღვანელოში მოცემულია მრავალფეროვანი დავალებები დ აქტივობები, რომლებიც მასწავლებელს აძლევს საშუალებას მრავალმხრივ დაანახოს მოსწავლეებს შესასწავლი საკითხის არსი. დისკუსიისას მოსწავლეებს ვთხოვთ, საკუთარი არგუმენტების და მოსაზრებების ჩამოყალიბებისას გაითვალისწინონ და დაეყრდნონ სახელმძღვანელოში მოცემული სახელმწიფოს საშინაო და საგარეო პოლიტიკის მახასიათებლებს. ასევე, მნიშვნელოვანია მასწავლებელმა მოსწავლეთა შესაძლებლობების შესაბამისად შესთავაზოს დამატებითი რესურსები და დააკავშიროს რეალურ და აქტუალურ მაგალითებთან.

აქტივობა: სახელმწიფოთაშორისი ურთიერთობების მნიშვნელობის გააზრება ბერლინის კედლის დაგრევის მაგალითზე (მოსწ. სახ. გვ. 140)

დავალება 8.8
იმსჯელეთ, რა ზეგავლენა მოახდინა ორი უძლიერესი სახელმწიფოს კონსტრუქციულმა ურთიერთობამ მსოფლიო პოლიტიკაზე. რომელ სახელმწიფოთაშორის კავშირს შეუქმნა საფუძველი ბერლინის კედლის დანგრევამ?

აქტივობა: ინფორმაციის ანალიზი „აღმოსავლეთ პარტნიორობის“, „ასოცირების შეთანხმების“ და საერთაშორისო ეკონომიკური თანამშრომლობის შესახებ (მოსწ. სახ. გვ. 141-143)

დავალება 8.9
იმსჯელეთ, ევროპასთან დაახლოება რა პერპექტივებს უქმნის საქართველოს, როგორც ეკონომიკური, ასევე პოლიტიკური თვალსაზრისით?

აქტივობა: ინფორმაციის ანალიზი და დისკუსია საქართველოში ევროკავშირის შეუიარაღებელი სამოქალაქო სადამკვირვებლო მისიის შესახებ. (მოსწ. სახ. გვ. 144-145)

დავალება 8.10
იმსჯელეთ: ევროკავშირის სადამკვირვებლო მისიის როლზე სამშვიდობო პროცესებში. მოიძეთ დამატებითი ინფორმაცია სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან საქართველოს თანამშრომლობის შესახებ.
რესურსი: [ევროკავშირის სადამკვირვებლო მისიის ხელმძღვანელის მოვალეობის შემსრულებელმა ოძისში ვიზიტისას ხორვატიის საგარეო საქმეთა მინისტრს უმასპინძლა - EUMM GEORGIA]

აქტივობა: პოლიტიკოსის ცნების გაანალიზება მაქს ვებერის გამოსვლის შესახებ სტატიის საფუძველზე (მოსწ. სახ. გვ. 145-147)

დავალება 8.11
- გაიხსენეთ ისტორიიდან, ვინ მიგაჩნიათ თქვენ საუკეთესო პოლიტიკოსად? დაასაბუთეთ თქვენი მოსაზრება.
- რა ღირებულებებით, კომპეტენციებით და პიროვნული მახასიათებლებით აფასებთ მას?

გაეცანით სტატიას მაქს ვებერის გამოსვლის შესახებ და **იმსჯელეთ:**
- ვინ არის პოლიტიკოსი?

DO NOT COPY

- რა მახასიათებლები და ღირებულებები უნდა გააჩნდეს ადამიანს, რომ პოლიტიკოსად ჩამოყალიბდეს?

დავალება 8.12
იმსჯელეთ, თქვენ რომელ გზას აირჩევდით, იცხოვრებდით „პოლიტიკისთვის“ თუ იცხოვრებდით „პოლიტიკის ხარჯზე“? თქვენი პასუხი დაასაბუთეთ.

იმსჯელეთ დილემაზე:
რამდენად სავალდებულოა პოლიტიკოსის მიერ „აბსოლუტური ეთიკის“ ნორმების დაცვა, თუ მისი ამ ქმედებით გამოწვეული შედეგები ეწინააღმდეგება ეროვნულ ინტერესებს?

აქტივობა: დისკუსია თემაზე: პოლიტიკა მოწოდება თუ პროფესია. (მოსწ. სახ. გვ. 148-150)

დავალება 8.13
იმსჯელეთ, ბენაზირ ბჰუტოსა და ზურაბ ჟვანიასთვის პოლიტიკა მოწოდება იყო თუ პროფესია? როგორ ფიქრობთ, რა არის პოლიტიკოსის წარმატების წინაპირობა?

აქტივობა: პოლიტიკის რაობის შესახებ დასკვნების შემუშავება. (მოსწ. სახ. გვ. 151)

დავალება 8.14
გაეცანით არისტოტელესა და პლატონის წარმოდგენილ მოსაზრებებს პოლიტიკის შესახებ და **იმსჯელეთ:**

- რა არის პოლიტიკა?
- როგორ განმარტავთ მას?
- თქვენი განმარტება წარუდგინეთ კლასს, შეარჩიეთ კლასში საუკეთესო ვერსია.

მისწერეთ წერილი ლიკას, რომელშიც აუხსნით პოლიტიკის არსსა და მნიშვნელობას. ასევე, მოუყვებით დემოკრატიის ძირითად პრინციპებთან პოლიტიკის კავშირზე.

ნაბიჯი 2. რატომ არის მნიშვნელოვანი და როგორი ფორმითაა შესაძლებელი ადგილობრივ და საერთაშორისო პოლიტიკურ პროცესებში მოქალაქეთა მონაწილეობა?

აქტივობა: წინარე ცოდნის გააქტიურება
- გაიხსენეთ, სად და რომელი გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მიგიღიათ მონაწილეობა?
- რა გზით არის შესაძლებელი მოქალაქეთა ჩართულობა ქვეყნის მართვაში?

აქტივობა: „ბელარუსი ქალების პოლიტიკური მისია“ ინფორმაციის გაცნობა და პრობლემების გამოკვეთა (მოსწ. სახ. გვ. 152)

დავალება 9.1
გაეცანით ინფორმაციას ბმულზე და **იმსჯელეთ:**
- დემოკრატიის რომელი პრინციპების და ადამიანის რომელი უფლების დაცვისთვის იბრძვიან ბელარუსის ლიდერი ქალები?
- როგორ იყენებს სვიატლანა თავის პოლიტიკურ უფლებებს?

რესურსი: ბელარუსი ქალების პოლიტიკური მისია (amerikiskhma.com)

აქტივობა: „მაჰათმა განდი, კაცი, რომელმაც სამყარო შეცვალა“ ინფორმაციის გაცნობა და დიკუსია (მოსწ. სახ. გვ. 153)

დავალება 9.2
იმსჯელეთ:
- რაზე მიუთითებს, მაჰათმა განდიზე ფიზიკური თავდასხმის ფაქტი?
- როგორ პოლიტიკას ატარებდა სამხრეთ აფრიკის ქვეყანა ფერადკანიანების მიმართ?

DO NOT COPY

- როგორ შეაფასებდით სახელმწიფო მოხელის მხრიდან რასისტული მიტინგების ორგანიზების ფაქტს?

რესურსი:

- [მაჰათმა განდი - სიყვარულისა და არაძალადობის მოციქული (tolerantoba.ge)](); **;**
- „ყველა იარაღზე უფრო ძლიერი: ინდოეთი და ნეშვილი“, https://shorturl.at/ptA57;

აქტივობა: პოლიტიკური მოვლენებისა და პროცესების შესახებ ინფორმაციის გააზრება და დიკუსია (მოსწ. სახ. გვ. 155)

დავალება 9.3
იმსჯელეთ:

- როგორ შეიძლება მიიღოს მონაწილეობა მოქალაქემ ქვეყნის მართვაში?
- როგორ შეუძლია მოქალაქეს ხელი შეუწყოს ადამიანის უფლებების დაცვასა და საყოველთაო კეთილდღეობას?

აქტივობა: დევიდ თუროუს შემთხვევის შესწავლა და განხილვა (მოსწ. სახ. გვ. 156)

დავალება 9.4
იმსჯელეთ დევიდ თუროუს საქციელზე ხელისუფლებასა და ომთან მიმართებაში.
რა პასუხისმგებლობა გამოამჟღავნა ფილოსოფოსმა კანონის დარღვევისათვის ციხეში ნებაყოფლობით წასვლით?

აქტივობა: 2023 წლის მარტის მოვლენების მაგალითზე ტომას ჯეფერსონის სიტყვების ანალიზი (მოსწ. სახ. გვ. 156)

დავალება 9.5
გაიხსენეთ საქართველოში 2023 წლის მარტში მიმდინარე საპროტესტო აქციები, რომლის მიზეზი გახდა საქართველოს პარლამენტის მიერ უცხოელი აგენტების შესახებ კანონის მხარდაჭერა. შემოთავაზებული კანონპროექტის თანახმად არასამთავრობო ორგანიზაციები და დამოუკიდებელი მედია, რომლებიც იღებენ თავიანთი დაფინანსების 20%-ზე მეტს საზღვარგარეთიდან, ცხადდებოდნენ უცხოური გავლენის აგენტებად. ამ მოვლენების კონტექსტში იმსჯელეთ ტომას ჯეფერსონის სიტყვებზე: „როცა უსამართლობა ხდება კანონი, დაუმორჩილებლობა ხდება მოვალეობა“.

აქტივობა: პოლიტიკური მონაწილეობის ფორმების გააზრება. (მოსწ. სახ. გვ. 157)

დავალება 9.6
დავალება:
შეარჩიეთ რომელიმე სამი მონაწილეობის ფორმა და დაასაბუთეთ მათი მიზანშეწონილობა ადამიანის უფლებების დაცვისთვისა და ქვეყნის დემოკრატიული განვითარებისათვის.
სადისკუსიო კითხვები - პოლიტიკურ პროცესებში მონაწილეობა.

- როგორ იცავს სახელმწიფო მოქალაქის უფლებას, მონაწილეობა მიიღოს ქვეყნის მართვაში?
- როგორ უკავშირდება ხელისუფლების მიზნებს მოქალაქის მონაწილეობა ქვეყნის მართვაში?
- ვალდებულია თუ არა მოქალაქე იზრუნოს საზოგადოების განვითარებაზე და გაუმჯობესებაზე? რატომ? როგორ?

რეკომენდაცია მასწავლებელს: მნიშვნელოვანია მასწავლებლის მხრიდან მოსწავლეებისათვის სამოქალაქო მონაწილეობის არნშტეინის კიბის გახსნება და საკითხთან დაკავშირება.

აქტივობა: ქართველების მიერ რუსეთის წინააღმდეგ 1907 წელს დაწერილ პეტიციის შესახებ ინფორმაციის გააზრება და შეფასება. (მოსწ. სახ. გვ. 158)

DO NOT COPY

დავალება 9.7
შეაფასეთ ვარლამ ჩერქეზიშვილის ქმედება. რას ნიშნავს ის, როგორც ინდივიდუალური, ისე სახელმწიფოებრივი თვალსაზრისით.

აქტივობა: რუბრიკაში „ცოტა რამ ისტორიიდან“ წარმოდგენილი ინფორმაციის გაცნობა და და პოლიტიკური დაჯგუფებების არსის გააზრება. (მოსწ. სახ. გვ. 159)
იმსჯელეთ, შესაძლებელია თანამედროვე სახელმწიფომ იარსებოს პოლიტიკური პარტიის გარეშე? რატომ?

აქტივობა: არისტოტელეს მოსაზრების ირგვლივ მსჯელობა (მოსწ. სახ. გვ. 160-161)

დავალება 9.8
- თქვენ როგორ გესმით ეს გამონათქვამი?
- ეთანხმებით ამ მოსაზრებას? რატომ? პასუხი დაასაბუთეთ.

აქტივობა: ორპარტიული სისტემის შესახებ ინფორმაციის გაცნობა, გაზრება და მსჯელობა ამერიკის შეერთებული შტატების მაგალითზე. (მოსწ. სახ. გვ. 161-162)

დავალება 9.9
მოიძიეთ დამატებითი ინფორმაცია ამერიკის შეერთებული შტატების მთავარ პოლიტიკურ პარტიებზე. იფიქრეთ მათ მსგავსებასა და განსხვავებებზე და თქვენი მოსაზრებები გაუზიარეთ თანაკლასელებს.

აქტივობა: საქართველოს კონსტიტუციის მიხედვით პოლიტიკურ პროცესებში მონაწილეობის გააზრება (მოსწ. სახ. გვ. 163-164)

დავალება 9.10
- როგორ ფიქრობთ, რამდენად მნიშვნელოვანია სახელმწიფოში პოლიტიკური პარტიის შექმნის თავისუფლების გარანტიების უზრუნველყოფა კონსტიტუციით?
- დემოკრატიის თვალსაზრისით რას აძლევს საზოგადოებას პოლიტიკური პარტიის შექმნის თავისუფლება?
- რატომ იღებენ არჩევნებში მონაწილეობას 18 წლის ასაკიდან, როდესაც ადამიანს პასპორტს აძლევენ 16 წლის ასაკში?

აქტივობა: მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ საქართველოს კანონის საფუძველზე პოლიტიკურ პროცესებში მონაწილეობის გააზრება. (მოსწ. სახ. გვ. 165 და დანართი 9)

დავალება 9.11
- გამოკვეთე სამი ყველაზე მნიშვნელოვანი რამ, რაც საქართველოს კონსტიტუციისა და მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ კანონის გაცნობის შემდეგ შეიტყვე.
- ჩამოაყალიბე ორი შეკითხვა, რაც ამ ინფორმაციის გაცნობის შემდეგ გაგიჩნდა.
- დაასახელე ერთი რამ, რასაც ფიქრობ, რომ მომავალში აუცილებლად გაითვალისწინებ.

აქტივობა: გერმანიის ბუნდესტაგის მაგალითზე კოალიციური მთავრობის არსის გააზრება (მოსწ. სახ. გვ. 165)

დავალება 9.12
იმსჯელეთ, როგორ შეიძლება ითანამშრომლონ ერთმანეთთან განსხვავებული იდეოლოგიის მქონე პარტიებმა?
რა ძირითადი ღირებულებები უნდა დაედოს საფუძვლად მათ თანამშრომლობას?

DO NOT COPY

როგორ ფიქრობთ, რამდენად სასარგებლოა ქვეყნისთვის, საზოგადოებისთვის კოალიციური მთავრობის არსებობა?

აქტივობა: თომას ჯეფერსონის მოსაზრების გაცნობა, განხილვა და დისკუსია ქვეყნის მართვაში მოქალაქეთა მონაწილეობაზე. (მოსწ. სახ. გვ. 166-167)

დავალება 9.13

- როგორ გესმით თომას ჯეფერსონის სიტყვები?
- როგორ ფიქრობთ, დემოკრატიულ საზოგადოებაში ძალაუფლება მხოლოდ პოლიტიკოსების ხელშია?

დავალება 9.14

- რა მნიშვნელობა აქვს ქვეყნის პოლიტიკურ პროცესებში მოქალაქეთა მონაწილეობას?
- რატომ არის აუცილებელი მოქალაქეების მიერ თავიანთი სამოქალაქო პოზიციის აქტიურად გამოხატვა?
- რა სირთულეები ახლავს მოქალაქეთა ჩართულობას ქვეყნის მართვაში?

აქტივობა: არჩევნებში მოქალაქეთა მონაწილეობის მნიშვნელობის გააზრება და ეთნიკური უმცირესობების პოლიტიკურ მონაწილეობაში არსებული პრობლემების გამოკვეთა (მოსწ. სახ. გვ. 167-170)

დავალება 9.15

- რა არის მიზეზი იმისა, რომ ეთნიკური უმცირესობები პოლიტიკაში არ მონაწილეობენ?
- რა რეკომენდაციებს მისცემდით ხელისუფლების წარმომადგენლებს სიტუაციის გამოსასწორებლად?
- რას ურჩევდით ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებს?

რესურსი: პოლიტიკური მონაწილეობა და ეთნიკური უმცირესობების როლი - YouTube

აქტივობა: დისკუსია: რა არის პოლიტიკური კულტურა? (მოსწ. სახ. გვ. 171)

დავალება 9.16

- რა შემთხვევაში თვლიან დემოკრატიულ საზოგადოებაში მოქალაქეები ხელისუფლებას მათი ინტერესების დამცველად და თუ ხელისუფლება არ არის მოქალაქეთა ინტერესების დამცველი, რა მექანიზმებით შეუძლიათ მოქალაქეებს ქვეყანაში მიმდინარე პროცესებზე ზემოქმედება?
- როგორი დამოკიდებულება გაქვთ არჩევნებზე არ წასვლის პოზიციასთან?
- რა მნიშვნელოვანი პრობლემები გაქვთ დღეისათვის (სახლში, ქალაქში, სოფელში, ქვეყანაში)? როგორ დააკავშირებთ მათ გადაწყვეტას 2024 წლის საპარლამენტო არჩევნებთან?
- ხელისუფლებაში მოსული პარტიები ხშირად ვერ ასრულებენ წინასაარჩევნო დაპირებებს?
- თქვენი აზრით რა არის ამის მიზეზი? ამის გამოსარიცხად რა პრევენციული ზომების გატარებაა საჭირო საზოგადოების მხრიდან?
- რა შემთხვევაში არ არის არჩევნები დემოკრატიული და რა შეიძლება იყოს არჩევნების არადემოკრატიულად ჩატარების მიზეზები?

აქტივობა: არჩევნებში მონაწილეობის მნიშვნელობის გააზრება; „სადაც მეტია მონაწილეობა, იქ მეტია დემოკრატია“. (მოსწ. სახ. გვ. 172)

დავალება 9.17

- გაეცანით ამომრჩევლების ვებ-გვერდს http://www.partiebi.ge/, რომელიც 2012 წლიდან მოყოლებული რეგულარულად აქვეყნებს საქართველოს პოლიტიკური პარტიებისა თუ მერობის კანდიდატების წინასაარჩევნო შეხედულებებს ქვეყნისათვის მნიშვნელოვან

DO NOT COPY

პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და სოციალურ საკითხებზე. ამ ვებგვერდის საშუალებით შეგიძლიათ ერთმანეთს შეადაროთ მაგალითად, თბილისის მერობის კანდიდატების ხედვები ცალკეულ, თქვენთვის საინტერესო საკითხებზე და/ან გაეცნოთ მათ სრულ საარჩევნო პროგრამას. სოციალური მედიის აპლიკაციებით კი შესაძლებელია გაავრცელოთ და იმსჯელოთ თქვენთვის საინტერესო იმ საკითხებზე, რომელთაც აქ იხილავთ.

- წარმოიდგინე, რომ უკვე სრულწლოვანი ხარ. ჩამოაყალიბე გზავნილი საქართველოს პოლიტიკური პარტიებისათვის.

რესურსი:

- დამოუკიდებელ საქართველოში ჩატარებული არჩევნების ისტორია- https://history.cec.gov.ge/ ;
- პოლიტიკური პარტიები - EECMD; http://www.partiebi.ge/;

აქტივობა: როლურ თამაში: სახელმწიფოს მართვაში მონაწილეობა. (მოსწ. სახ. გვ. 172-173)

დავალება 9.18

დაიყავით ორ ჯგუფად. ჯგუფები გამოხატავენ საწინააღმდეგო მოსაზრებებს სახელმწიფოს მართვასა და გადაწყვეტილებების მიღებაში მონაწილეობასთან დაკავშირებით.
პირველი ჯგუფის მონაწილეები იზიარებენ და იცავენ მოსწავლის სახელმძღვანელოში მოცემულ მოსაზრებებს, ხოლო მოსწავლეთა მეორე ჯგუფს კი ევალება, რომ გადაარწმუნონ პირველი ჯგუფის წარმომადგენლები.
როლების გათამაშების შემდეგ მნიშვნელოვანია აქტივობის გაანალიზება შემდეგი შეკითხვების დახმარებით:

- როგორი გრძნობის გამოხატვას ცდილობდნენ თქვენი ოპონენტები? თუ ყოფილა შემთხვევა, როდესაც თქვენ მოგიწიათ ანალოგიური გრძნობის განცდა?
- რას კარგავენ მონაწილეები, რომლებიც არ მონაწილეობენ ქვეყნის პოლიტიკურ პროცესებში ?
- დაკავშირებულია თუ არა ქვეყნის საქმეების მართვაში მონაწილეობა რაიმე რისკებთან ?
- არსებობს თუ არა საზოგადოებაში მოსახლეობის ჯგუფი, რომლისთვისაც ძნელია აქტიურად გამოხატონ თავიანთი სამოქალაქო პოზიცია (მაგალითად, ქალები, შრომისუუნარო მოქალაქეები, არასრულწლოვანი მოქალაქეები, უფროსი თაობის წარმომადგენლები) ?
- რა ზომების მიღებაა აუცილებელი იმისათვის, რომ ყველა მოქალაქისათვის უზრუნველყოფილი იყოს საკუთარი უფლებების რეალიზების შესაძლებლობა?

ეტაპი III - კომპლექსური დავალების წარდგენა

კომპლექსური დავალების შესრულების და პრეზენტაციის პროცესში მასწავლებლის მიერ დასმული შეკითხვები კონკრეტულ მოსწავლესთან ინდივიდუალური მუშაობის საწარმოებლად

აღწერეთ, როგორ მიმდინარეობს/წარიმართა დავალებაზე მუშაობის პროცესი;

- როგორ გეგმავ/დაგეგმე კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესი? რას ითვალისწინებდი სამუშაო პროცესის დაგეგმვისას?
- გქონდა თუ არა დავალებაზე მუშაობისთვის პირველადი გეგმა? რამდენად დაგეხმარა ეს გეგმა მუშაობის პროცესში? გახდა თუ არა საჭირო თავდაპირველ სამუშაო გეგმებში ცვლილებების შეტანა? რატომ?
- ვისთან და როგორ ითანამშრომლე კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესში? შეხვდით თუ არა განსხვავებული მოსაზრებების მქონე ადამიანებს? რამდენად დაგეხმარათ სხვა ადამიანებთან თანამშრომლობა?
- გამოიყენეთ თუ არა ტექნოლოგიები კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესში? რაში დაგეხმარათ ტექნოლოგიების გამოყენება?

DEMO COPY

- რა პროდუქტი შექმენით კომპლექსური დავალების სახით?

ახსენით, რა ცოდნა და გამოცდილება შეიძინე კომპლექსური დავალებაზე მუშაობის პროცესში?

- რა საკითხს შეეხება შენ მიერ შექმნილი კომპლექსური დავალება?
- რა იცოდი შესასწავლი საკითხის შესახებ? რა გაიგე ახალი? დამატებით რის გაგებას ისურვებდი?
- რა დასკვნებამდე მიხვედი კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესში? რითი დასტურდება შენ მიერ გაკეთებული დასკვნები?
- ვისთვის და რატომ არის შენ მიერ შექმნილი კომპლექსური დავალება სასარგებლო და საინტერესო?
- რა ხერხები გამოიყენე სასწავლო მასალის უკეთ გასააზრებლად? / კომპლექსური დავალების უკეთ შესასრულებლად?

შეაფასეთ, რამდენად პროდუქტიული და საინტერესო იყო კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესი

- შეაფასეთ, რამდენად გამოგივიდათ დავალების შესრულება? რამდენად ემთხვევა ის მასწავლებლის მოლოდინებს?
- რა გააკეთეთ დამოუკიდებლად? რაში დაგჭირდათ სხვების დახმარება?
- რა ფაქტორები გაითვალისწინეთ/უნდა გაითვალისწინოთ საიმისოდ, რომ თქვენი კომპლექსური დავალების პრეზენტაცია მსმენელისთვის გასაგები და მისაღები ყოფილიყო?
- თქვენი აზრით, რით და რამდენად განსხვავდება თქვენ მიერ შესრულებული დავალება თანაკლასელების ნაშრომებისგან?
- რას შეცვლიდი, ახლა რომ იწყებდე დავალებაზე მუშაობას?

თემა- პოლიტიკა და პოლიტიკური კულტურა

საკითხი 5 - პოლიტიკა და მდგრადი განვითარება

ქვესაკითხი - პოლიტიკური იდეები და იდეოლოგიები, რომლებმაც გავლენა მოახდინეს კაცობრიობის განვითარებაზე; **ქვეცნებები** - განსხვავებული მოსაზრების პატივისცემა; მიკუთვნებულობის განცდა; პატივისცემა; აღიარება; იდეა (გამამთლიანებელი იდეა); მოქალაქეობა (ქვეყნის, გლობალური). კოლაბორაცია; პასუხისმგებლობა. მდგრადი განვითარების მიზნები ; თვითგამორკვევის უფლება; განვითარების უფლება. **სამიზნე ცნება** - საზოგადოება (შედეგები: 1,2,4); მდგრადი განვითარება (შედეგი: 3)

ქვესაკითხი - პოლიტიკური რეჟიმები; **ქვეცნებები** - განსხვავებული მოსაზრების პატივისცემა; მიკუთვნებულობის განცდა; პატივისცემა; აღიარება; მოქალაქეობა (ქვეყნის, გლობალური). კოლაბორაცია; პასუხისმგებლობა. თვითგამორკვევის უფლება; განვითარების უფლება.

სამიზნე ცნება - საზოგადოება (შედეგები: 1,2,4); მდგრადი განვითარება (შედეგი: 3)

ქვესაკითხი - პოლიტიკური მოძრაობა - მდგრადი განვითარებისთვის; **ქვეცნებები** - გაურკვევლობებისადმი შემწყნარებლური დამოკიდებულება; თვითაქტუალიზება (მორალი, შემოქმედებითობა). მოქალაქეობა (ქვეყნის, გლობალური); . კოლაბორაცია; პასუხისმგებლობა. მდგრადი განვითარების მიზნები ; ჯანმრთელი ცხოვრება და კეთილდღეობა; პარტნიორობა მიზნების მისაღწევად. **სამიზნე ცნება** - საზოგადოება (შედეგები: 1,2,4); მდგრადი განვითარება (შედეგი: 3)

საკვანძო შეკითხვა - როგორ ჩამოვაყალიბო ისეთი პოლიტიკური ხედვა, რომელიც მდგრადი განვითარების მიზნებთან ჰარმონიაში უზრუნველყოფს პიროვნებისა და საზოგადოების თავისუფალ განვითარებას?

კომპლექსური დავალება - პოლიტიკა და მდგრადი განვითარება

გაეცანით ძირითად იდეოლოგიებს და მათ ხედვებს, პოლიტიკურ რეჟიმებსა და მათ გავლენას საზოგადოებაზე. შეარჩიეთ თქვენთვის მისაღები იდეოლოგიები, რომლებიც პიროვნებისა და საზოგადოების ჰარმონიული განვითარების, ასევე მდგრადი განვითარების მიზნების მიღწევის შესაძლებლობებს იძლევა. გაეცანით ქვემოთ მოცემულ მწვანე მოძრაობის შექმნისა და განვითარების მოკლე ისტორიას, ჩამოაყალიბეთ ახალი პოლიტიკური პარტიის/მოძრაობის ხედვა და იდეოლოგიური საფუძვლები, განსაზღვრეთ მისი ძირითადი მიმართულებები, ორიენტირები. მოიფიქრეთ შესაფერისი ლოგო და სლოგანი. მოამზადეთ საინფორმაციო ბუკლეტი და წარუდგინეთ კლასს.

სამიზნე ცნებასთან/ცნებებთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენები მოსწავლემ უნდა გააცნობიეროს, რომ:	**შეფასების კრიტერიუმი** მოსწავლეს შეუძლია:	ნაშრომში ხაზგასმით წარმოაჩინეთ:
საზოგადოება 1. ადამიანი არის პიროვნება, საკუთარი მსოფლმხედველობითა (იდეები, ღირებულებები) და მისწრაფებებით; მას აქვს საკუთარი პიროვნების თავისუფალი განვითარების უფლება; 2. ადამიანს გააჩნია სხვადასხვა (ფიზიოლოგიური, უსაფრთხოების, სოციალური კონტაქტების და სხვა) მოთხოვნილებები, რომელთა დაკმაყოფილების გარეშე ის ვერ შეძლებს პიროვნულ განვითარებას; 3. სხვა ადამიანებთან/ სოციალურ ჯგუფებთან /ინსტიტუციებთან ურთიერთობა ადამიანს პიროვნულ განვითარებაში უწყობს ხელს; **4.** ადამიანს სოციალიზაციაში ეხმარება ასერტულობა, უნარი თამამად გამოხატოს საკუთარი აზრი სხვისი შეურაცხყოფის გარეშე. **მდგრადი განვითარება** 1. რესურსების მოხმარებისას მნიშვნელოვანია საზოგადოების ინტერესებისა და მომავლის პერსპექტივის გათვალისწინება; 2. ლოკალურ ქმედებებს გლობალური შედეგები მოსდევს (მაგალითად, გარემოზე ზრუნვა ერთი შეხედვით უმნიშვნელო მოქმედებებით იწყება (მაგ., ნაგვის ძირს არ დაყრა, პოლიერთილენის პარკზე უარის თქმა)	**საზოგადოება:** 1. ადამიანების მიმართ ემპათიის გამოვლენა; ფაქტორების გამოვლენა, რომლებიც ზემოქმედებს ამა თუ იმ სიტუაციაში ადამიანის ქმედებებზე/გადაწყვეტილებებზე **(მკვ.წ. 1,2);** **2.** ფაქტორების გაანალიზება, რომლებიც ხელს უწყობს/უშლის ადამიანის სოციალიზაციას **(მკვ.წ. 3.4).** **მდგრადი განვითარება:** ლოკალურ ქმედებებთან გლობალური შედეგების დაკავშირება **(მკვ.წ. 1, 2)**	• როგორ უწყობს ხელს პოლიტიკური ორგანიზაციები და მოძრაობები ადამიანის მსოფლმხედველობის ჩამოყალიბებას, მისწრაფებებისა და აუცილებელი მოთხოვნების რეალიზებას? როგორ გავლენას ახდენს პოლიტიკური რეჟიმი ადამიანის სოციალიზაციაზე, პიროვნულ განვითარებაზე და საკუთარი აზრის, შეხედულებების თავისუფლად გამოხატვაზე? (საზოგადოება 1;2;3;4) • რატომ არის მნიშვნელოვანი პოლიტიკის დაგეგმვა მდგრადი განვითარების მიზნების, მომავლის პერსპექტივის გათვალისწინებით და როგორ უკავშირდება ლოკალური ქმედებები გლობალურ შედეგებს? (მდგრადი განვითარება 1;2)

COPY

კომპლექსური დავალების განხორციელების ეტაპები (აქტივობები, რესურსები, შეკითხვები)

ეტაპი I – კომპლექსური დავალების პირობის გაცნობა

აქტივობა: წინარე ცოდნის გააქტიურება

კითხვები:

- გაიხსენეთ სახელმწიფო პოლიტიკის ფორმები
- როგორ ფიქრობთ, როგორ, რის საფუძველზე არჩევს პოლიტიკის წარმმართველი ძალა (ხელისუფლება) სახელმწიფოს პოლიტიკის ფორმას?

აქტივობა: კომპლექსური დავალების პირობის გაცნობა-გააზრება და დაგეგმვა (მასწავლებელი მოსწავლეების მზაობიდან გამომდინარე, ზრუნავს დავალების პირობის ადაპტირებაზე).

კითხვები:

- რას გულისხმობს შესასწავლი საკითხი?
- როგორ უნდა წარმოვაჩინო საკუთარი ცოდნა შესასწავლ საკითხთან დაკავშირებით?
- რომელი პროდუქტის საშუალებით უნდა დავადასტურო, რა ვისწავლე ამ საკითხთან დაკავშირებით?

რეკომენდაცია მასწავლებელს:

მასწავლებელი მოსწავლეებს ეხმარება დავალების თითოეული ნაბიჯის განსაზღვრასა და გააზრებაში, ფასილიტაციას უწევს მოსწავლეებს დავალების შესრულების დაგეგმვასა და განხორციელებაში, ყურადღებას ამახვილებს შემდეგ შეკითხვებზე:

- რა ნაბიჯები უნდა გადავდგათ დავალების შესასრულებლად?
- როგორ გამოვკვეთო ძირითადი სათქმელი?
- რა ცოდნა-გამოცდილება დაგჭირდებათ იმისთვის, რომ ეს კომპლექსური დავალება შეასრულოთ?

მასწავლებელი მოსწავლეებს სთხოვს, რვეულებში ჩაინიშნონ მოსაზრებები შემდეგი სქემის გამოყენებით, ასევე, კომპლექსური დავალების დამუშავების პარალელურად მასწავლებელმა შეიძლება ყოველი ნაბიჯის შემდეგ შეახსენოს მოსწავლეებს, ჩაინიშნონ დაძლეული საკითხები და ახალი ამოცანები.

რა ვიცი საკითხთან დაკავშირებით?	**რისი შესწავლა დამჭირდება?**	**რა უნდა გავაკეთო მიზნის მისაღწევად?**

აქტივობა: როგორ მოვამზადოთ დავალების პროდუქტი

მასწავლებელი მოსწავლეებს გააცნობს, რა ფორმით უნდა წარადგინონ ნამუშევარი. მასწავლებელი მოსწავლეების მზაობიდან გამომდინარე აცნობს დავალების მომზადების ტექნიკურ საკითხებს, განუსაზღვრავს დროს და საკითხის შესწავლის პარალელურად ეხმარება მოსწავლეებს დავალების შესრულებაში. პარაგრაფებში შემოთავაზებულ აქტივობებსა და სავარჯიშოებს უკავშირებს როგორც შესასწავლ საკითხსა და ქვესაკითხს, სამიზნე ცნებებსა და ქვეცნებებს, ასევე, კომპლექსური დავალების პირობას.

ეტაპი II – კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობა

მეორე ეტაპზე მასწავლებელი და მოსწავლე მუშაობენ უშუალოდ კომპლექსური დავალების შესრულებაზე. საგაკვეთილო პროცესში იყენებს § 10; § 11; § 12 - ში მოცემულ ინფორმაციას, აქცენტი კეთდება შეფასების კრიტერიუმებზე. პარალელურად, მასწავლებელი ახორციელებს აქტივობებს, რომლებიც ხელს უწყობს სამიზნე ცნებებთან დაკავშირებით ცოდნის კონსტრუირებას. გთავაზობთ სარეკომენდაციო აქტივობებს.

ნაბიჯი 1. როგორ უწყობს ხელს პოლიტიკური ორგანიზაციები და მოძრაობები ადამიანის მსოფლმხედველობის ჩამოყალიბებას, მისწრაფებებისა და აუცილებელი მოთხოვნების რეალიზებას? როგორ გავლენას ახდენს პოლიტიკური რეჟიმი ადამიანის სოციალიზაციაზე, პიროვნულ განვითარებაზე და საკუთარი აზრის, შეხედულებების თავისუფლად გამოხატვაზე?

აქტივობა: ინფორმაციის განხილვა საქართველოს მთავრობის სოციალური პოლიტიკის შესახებ და მსჯელობა (მოსწ. სახ. გვ. 178-179)

დავალება 10.1

იმსჯელეთ:

- როგორ განწყობებს აყალიბებს მოქალაქეებში მთავრობის მეთაურის მიერ გაჟღერებული ეს იდეა? შეიძლება ჩაითვალოს რომ ეს არის პოლიტიკური იდეა? რატომ? დაასაბუთეთ თქვენი მოსაზრება.
- რამდენად არის ის რეალურად განსახორციელებადი იდეა? როგორ ზეგავლენას მოახდენს მისი ცხოვრებაში გატარება ადამიანებზე? საზოგადოებაზე? სახელმწიფოზე?
- რამდენად დიდი ცვლილებების მოხდენა შეუძლია ადამიანების ცხოვრების ერთ კონკრეტულ სფეროში დასახულ იდეათა კომპლექსურ განხორციელებას?

რესურსი: საქართველოს მთავრობის გვერდი;
https://www.facebook.com/GeorgianGovernment/photos/a.476234975847745/2145935192211040/?__tn__=%2CO*F

აქტივობა: პოლიტიკური ორიენტაციის არსის გააზრება სახელმძღვანელოში მოცემული ინფორმაციის საფუძველზე. (მოსწ. სახ. გვ. 179-182)

დავალება 10.2

გაიხსენეთ სახელმწიფოს ეკონომიკური სისტემები. **იმსჯელეთ,** თქვენთვის ცნობილი სახელმწიფოები, თავისი ეკონომიკური სისტემების შესაბამისად რომელი იდეოლოგიის გამტარებლები არიან: მემარჯვენესი თუ მემარცხენესი?

აქტივობა: პოლიტიკური იდეოლოგიების არსის გააზრება და შედარება-შეპირისპირება (მოსწ. სახ. გვ. 183 და დანართი 4)

დავალება 10.3

- დანართ 4-ში გაეცანით ცხრილში მოცემულ ინფორმაციას, რომელშიც აღწერილია ძირითადი იდეოლოგიების ხედვა: თავისუფლების, დემოკრატიის, ადამიანის ბუნების, საზოგადოების, თანასწორობის, ეკონომიკის, ერის, სახელმწიფოს, ხელისუფლების, გენდერის, ბუნების, რელიგიის, და ისტორიის შესახებ.
- შეადარეთ ერთმანეთს ორი, თქვენთვის საინტერესო იდეოლოგიის, მაგალითად, სოციალიზმის და ლიბერალიზმის მახასიათებლები. შედარება გაგიადვილდებათ, თუ ცხრილის ფორმას გადაიტანთ რვეულში და შეავსებთ.
- დაფიქრდით, თქვენ მიერ შერჩეულ, მაგ., სოციალისტური და ლიბერალური იდეოლოგიების მქონე, სახელმწიფოებზე.
- გაანალიზეთ მათი უპირატესობები როგორც პირადად თქვენი, ასევე საზოგადოებრივი ინტერესებიდან გამომდინარე ადამიანის უფლებების, განვითარების თავისუფლების, უსაფრთხოების, ეკონომიკის, სოციალური და სხვა თვალსაზრისით.
- დაუკვირდით, პირადად თქვენი და საზოგადოების ინტერესები რამდენად ემთხვევა ერთმანეთს? თუ წინააღმდეგობაშია, რომლის სასარგებლოდ გააკეთებდით არჩევანს? რატომ?
- გადაწყვიტეთ, რომელი სახელმწიფოს იდეოლოგიური მოდელი უფრო მოგწონთ? რატომ?

მოძებნეთ კლასში თანამოაზრეები, დაჯგუფდით, გაუზიარეთ ერთმანეთს თქვენი ნაშრომები. ერთ დოკუმენტში ჩამოაყალიბეთ თქვენი მოსაზრებები. ჯგუფიდან შეარჩიეთ სპიკერი, რომელიც კლასის წინაშე გააკეთებს თქვენი დოკუმენტის პრეზენტაციას.

რეკომენდაცია მასწავლებელს:
მოსწავლის სახელმძღვანელოს დანართში მოცემულია საკმაოდ ვრცელი ცხრილი იდეოლოგიებისა და მათი ხედვების გასააზრებლად. ვფიქრობთ, ასეთი სახით ინფორმაციის მოწოდება გაუადვილებთ მოსწავლეებს თითოეული იდეოლოგიის არსის გააზრებას. ჩვენ არ ვითხოვთ იდეოლოგიების შესახებ მოსწავლის მხრიდან თითოეულის თხრობას, არამედ ჩვენი მიზანია გაეცნოს, გაიაზროს, შეარჩიოს, გაუზიაროს თანაკლასელებს, იმსჯელოს და გამოიყენოს ეს ინფორმაცია დავალების შესრულებაში. ამ მიზნის მიღწევაში კი გადამწყვეტია მასწავლებლის მიერ სწორად დაგეგმილი სასწავლო პროცესი. მოსწავლეთა საჭიროებებიდან და შესაძლებლობებიდან გამომდინარე, შეიძლება მათთვის საინტერესო ერთი იდეოლოგიის დამუშვებას დაეთმოს რამდენიმე გაკვეთილიც კი. რაც იმას ნიშნავს, რომ მასწავლებელი თავისუფალია დამატებითი რესურსების მობილიზებასა და საჭიროების შესაბამისად გამოყენებაში. მაგალითად, მასწავლებელს შეუძლია გამოიყენოს სახელმძღვანელო: პოლიტიკური იდეოლოგიები, ენდრიუ ჰეივუდი, 1992 წ. ლოგოს პრესი, ქართული თარგმანი, 2004 წ.
https://tsulearn.files.wordpress.com/2014/12/e1839ee1839de1839ae18398e183a2e18398e18399e183a3e183a0e18398-e18398e18393e18394e1839de1839ae1839de18392e18398e18394e18391e18398.pdf

აქტივობა: პოლიტიკური იდეოლოგიების დაკავშირება მდგრადი განვითარების მიზნებთან (მოსწ. სახ. გვ. 187 და დანართი 4)
დავალება 10.4

- გაეცანით ძირითად იდეოლოგიებს და მათ ხედვებს. საჭიროების შემთხვევაში მოიძიეთ დამატებითი ინფორმაცია. მოინიშნეთ იდეოლოგიები, რომელიც დემოკრატიის პრინციპებისა და ადამიანის უფლებების დაცვის თვალსაზრისით მნიშვნელოვნად მიგაჩნიათ.
- თქვენი აზრით, რომელი იდეოლოგია უფრო მეტად პასუხობს მდგრადი განვითარების მიზნების შესრულებას.
- იმსჯელეთ, ცალკეული იდეოლოგიის შესახებ, რა ზეგავლენა მოახდინა თითოეულმა მათგანმა კაცობრიობის განვითარებაზე და მათი შედეგების მიხედვით, შეარჩიეთ ერთ-ერთი, თქვენთვის ყველაზე საინტერესო.
- კლასში შექმენით მსგავსი ინტერესების მქონე მოსწავლეთა ჯგუფები და იფიქრეთ ახალი პოლიტიკური პარტიის/მოძრაობის შექმნაზე.

აქტივობა: სტატიის „ხმა ქართველი ქალისა“ მაგალითზე ქალთა უფლებების დაცვის მნიშვნელობის გააზრება (მოსწ. სახ. გვ. 187-189)
დავალება 10.5

- რა არის ფემინისტურ მოძრაობაში ყველაზე მნიშვნელოვანი დღეს?
- ჩამოაყალიბე სლოგანი, რომელიც ქალთა უფლებების დაცვისკენ მოუწოდებს საზოგადოებას.

აქტივობა: ლიბერალიზმის, კონსერვატიზმისა და სოციალიზმის თვალსაჩინო წარმომადგენლების შესახებ ინფორმაციის გაცნობის მაგალითზე კონკრეტული პოლიტიკოსების საქმიანობის შეფასება (მოსწ. სახ. გვ. 190-194)
დავალება 10.6

- გაეცანით ბენჯამინ ფრანკლინის, გრიგოლ ლორთქიფანიძის, მარგარეტ ტეტჩერის ბიოგრაფიულ მონაცემებს. შეადარეთ მათი საქმიანობა იდეოლოგიების შესახებ მიღებულ ინფორმაციას და **იმსჯელეთ,** რომელი პოლიტიკოსის მოღვაწეობა რომელ იდეოლოგიას შეესაბამება, ე.ი. რა იდეოლოგიას ატარებდნენ სახელმწიფოები, რომლებშიც ეს პოლიტიკოსები მოღვაწეობდნენ. როგორ აისახა მათი საქმიანობა საერთაშორისო პოლიტიკასა და საზოგადოების განვითარებაზე, როგორც ქვეყნის შიგნით, ასევე საერთაშორისო დონეზე. რომელი პოლიტიკური ორიენტაციის იყვნენ ისინი.
- გაიაზრეთ, რა მიგაჩნიათ ქვეყანაში საზოგადოებისთვის ყველაზე დიდ და სერიოზულ პრობლემად? ჩამოაყალიბეთ მისი შესაძლო გადაჭრის გზები.

- საზოგადოებრივი პრობლემის მოგვარების თქვენ მიერ განსაზღვრულ გზებთან და მეთოდებთან დააკავშირეთ ის პოლიტიკური იდეოლოგია, რომელსაც აქვს ასეთი პრობლემებისადმი გარკვეული ხედვა. ამით თქვენ დაადგენთ, რომელი პოლიტიკური იდეოლოგიაა თქვენთან ახლოს. შერჩეული იდეოლოგიით განსაზღვრეთ მემარჯვენე პოლიტიკური ორიენტაციის ხართ, მემარცხენე თუ ცენტრისტი.
- თქვენი ვარაუდი შეამოწმეთ პოლიტიკური ორიენტაციის დამდგენი ტესტით. შედეგები გაუზიარეთ კლასს. გადადით ბმულზე https://compass.egi.ge// და შეავსეთ კითხვარი. შედეგები გაუზიარეთ კლასს.

აქტივობა: პოლიტიკურ რეჟიმებთან დაკავშირებით წინარე ცოდნის გააქტიურება შემდეგი კითხვებით:

- როგორ ფიქრობთ, ვინ მართავს სახელმწიფოს?
- ვინ არის პასუხისმგებელი ქვეყნის ყოველმხრივ განვითარებაზე?
- ვინ მონაწილეობს ქვეყნის მართვის პროცესში?

აქტივობა: ლადოს ამბის გაცნობა და მსჯელობა სახელმწიფო მოხელის ფუნქციებსა და მოვალეობებზე (მოსწ. სახ. § 11. გვ. 195)

დავალება 11.1

როგორ ფიქრობთ, ვინ არის საჯარო მოსამსახურე, პოლიტიკოსი თუ სპეციალისტი, რომელიც დასაქმებულია/თანამდებობას იკავებს სახელმწიფო სტრუქტურაში?
კითხვებზე პასუხის გასაცემად იხ. დანართი 3, საქართველოს კანონი საჯარო სამსახურის შესახებ.

აქტივობა: დემოკრატიული და არადემოკრატიული პოლიტიკური რეჟიმების შესახებ ინფორმაციის გაცნობა და ანალიზი (მოსწ. სახ. გვ. 195-201)

დავალება 11.2

- რა საფრთხეს უქმნიდა ტოტალიტარულ სახელმწიფოს მოქალაქეთა მხრიდან აზრის თავისუფალი გამოხატვა. რა პრობლემები ექმნებოდა საზოგადოებას და მოქალაქეთა რომელი უფლებები ირღვეოდა დიდი რევოლუციის ბელადის - ლენინის გადაწყვეტილებით დაწესებული „ცენზურით“.
  მოიძიეთ ინფორმაცია საბჭოთა რუსეთის სხვა ბელადების შესახებ.
- რატომ უჩნდებათ ადამიანებს ბელადის მოთხოვნილება?
- რატომაა განსხვავებული აზრი და კრიტიკა ტოტალიტარიზმთან შეუთავსებელი?
- რისი მიღწევაა შესაძლებელი მასობრივი საშუალებების მონოპოლიზაციით?

რესურსი:

- მედია ჩეკერი ფაშიზმი და ნაციზმი (mediachecker.ge)
- ცენზურა საბჭოთა კავშირში (idfi.ge)

აქტივობა: პაულო იაშვილის და ტიციან ტაბიძის ისტორიების გაცნობა და პრობლემების გამოკვეთა (მოსწ. სახ. გვ. 202-203)

დავალება 11.3

- რამ გააბედინა ტიციან ტაბიძეს პაულო იაშვილის საჯარო გაკიცხვაზე უარის თქმა?
- რა აიძულებდათ ადამიანებს ეთანამშრომლათ ტოტალიტარულ რეჟიმთან?
- რა შედეგები მოჰქონდა საზოგადოებისა და ინდივიდებისთვის ამ თანამშრომლობას?

აქტივობა: „დიდი ტერორის“ შედეგების გაანალიზება (მოსწ. სახ. გვ. 203-204)

დავალება 11.4

- რატომაა განსხვავებული აზრი და კრიტიკა ტოტალიტარიზმთან შეუთავსებელი?
- რისი მიღწევაა შესაძლებელი მასობრივი საშუალებების მონოპოლიზაციით?

აქტივობა: ლევან გოთუას ისტორიის გაცნობა და პრობლემების გამოკვეთა (მოსწ. სახ. გვ. 204-205)

დავალება 11.5

- გაანალიზეთ, რა ხდებოდა საქართველოსა და საბჭოთა კავშირში 1921 წლიდან.
- რატომ უქმნიდა საფრთხეს ადამიანის სიცოცხლეს და რატომ კრძალავდა ადამიანის თავისუფალ განვითარებას ტოტალიტარული კომუნისტური რეჟიმი?
- რატომ ებრძოდა ინტელიგენციას საბჭოთა ხელისუფლება?

რესურსი: …ვის დასჭირდა ჩემი... - კაცი, რომელსაც ლიტერატურა ძლიერ უყვარდა. | Facebook

აქტივობა: სტატიის გაცნობა „რას ჰყვება ადამიანი, რომელიც სტალინური რეპრესიების დროს გააციმბირეს" და მსჯელობა (მოსწ. სახ. გვ. 205-206)

დავალება 11.6

იმსჯელეთ:

- რატომ მიმართავს ძალადობას ტოტალიტარული რეჟიმი?
- რატომ ვერ გამოთქვამდნენ ადამიანები პროტესტს უდანაშაულო ადამიანების უფლებების დასაცავად?
- რატომ იყო შეუძლებელი ადამიანების მხრიდან სხვათა მიმართ ემპათიის გამოვლენა?
- რა ფაქტორები ახდენდა გავლენას ადამიანების ქმედებებსა და გადაწყვეტილებებზე?

რესურსი: „რას ჰყვება ადამიანი, რომელიც სტალინური რეპრესიების დროს გააციმბირეს";
https://www.youtube.com/watch?v=-NCk-hwo6_w

აქტივობა: პოლიტიკური რეჟიმების შესახებ დიკუსია (მოსწ. სახ. გვ. 207-208)

დავალება 11.7

იმსჯელეთ:

- თუ სახელმწიფოში ერთპიროვნულად იღებს გადაწყვეტილებებს პოლიტიკური ლიდერი/ბელადი ან ერთი პარტია, რატომ არსებობს ასეთ სახელმწიფოში კანონები?
- აქვს თუ არა დადებითი მხარე ტოტალიტარიზმსა და ავტორიტარიზმს?

აქტივობა: წერილობითი ნაშრომის შექმნა საბჭოთა ტოტალიტარიზმის შესახებ (მოსწ. სახ. გვ. 208)

დავალება 11.8

მოწოდებულ რესურსებზე დაყრდნობით შექმენი წერილობითი ნაშრომი, რომელშიც აღწერთ პოლიტიკურ რეჟიმებთან დაკავშირებულ შემდეგ ასპექტებს:

- რა მნიშვნელობა და გავლენა აქვს სახელმწიფოს პოლიტიკურ რეჟიმს პიროვნების განვითარებასა და ჩამოყალიბებაზე, საზოგადოებრივი აზრის შექმნაზე?
- რა კვალი დაამჩნია საქართველოსა და მთელ მსოფლიოს საბჭოთა ტოტალიტარიზმმა?
- იმდროინდელი პროცესები როგორ მოქმედებდა ჩვენს ქვეყანაზე, მის განვითარებაზე, მსოფლიო პროცესებზე?
- რამ განაპირობა რეჟიმის ცვლილება და რა შედეგები დადგა?

ნაბიჯი 2. რატომ არის მნიშვნელოვანი პოლიტიკის დაგეგმვა მდგრადი განვითარების მიზნების, მომავლის პერსპექტივის გათვალისწინებით და როგორ უკავშირდება ლოკალური ქმედებები გლობალურ შედეგებს?

აქტივობა: წინარე ცოდნის გააქტიურება (მოსწ. სახ. § 12. გვ. 209)

- როგორ ფიქრობთ, რა ურთიერთკავშირი არსებობს სახელმწიფოს პოლიტიკას, საზოგადოებასა და ეკოლოგიას შორის?
- როგორ და რა საშუალებებით უნდა ატარებდეს სახელმწიფო მდგრადი განვითარების პოლიტიკას?

აქტივობა: სტატიის გაცნობა და ანალიზი (მოსწ. სახ. გვ. 209)

დავალება 12.1

- გიფიქრიათ როდისმე, რომ შესაძლოა თქვენი სამოსი ზიანს აყენებდეს თქვენს ჯანმრთელობას?
- როგორ ფიქრობთ, როდესაც ტანსაცმელი გამოუსადეგარი გახდება, სად მიდის ის?
- რა ზიანს აყენებს გარემოს ტოქსიკური ნივთიერებებით დამზადებული და დამუშავებული ნარჩენები?

აქტივობა: სტატიების გაცნობა და ანალიზი (მოსწ. სახ. გვ. 210-211)

დავალება 12.2

- გააანალიზეთ ფონ კარინ ბონეტის სტატიაში წარმოდგენილი სტატისტიკური მონაცემები და ინფორმაცია
- რა საფრთხის წინაშე დგას ადამიანი და გარემო?
- რა შეიძლება გააკეთოს თითოეულმა მოქალაქემ, მთლიანად საზოგადოებამ ყოველდღიურ ცხოვრებაში გამოყენებად საგნებში, ნივთებში ადამიანის ჯანმრთელობისთვის საშიში ნივთიერებების მინიმუმამდე დაყვანის ან აკრძალვისათვის?
- რა როლი აქვთ ადამიანებს ნარჩენების შემცირებაში, მათ ხელახალ გამოყენებაში, გადამუშავებასა და აღდგენაში?

რესურსი:

- [საშიში ქიმიური ნივთიერებები (denetim.com)]
- [ტექსტილის ნარჩენები ავსტრიაში: გაჩენა, წარმოშობა და გადამუშავება - OPTION NEWS]
- საშიში ნივთიერებები ელექტრო და ელექტრონულ მოწყობილობებში; https://www.denetim.com/ka/laboratuvar/elektrikli-ve-elektronik-cihaz-testleri/elektrikli-ve-elektronik-cihazlarda-tehlikeli-maddeler/

აქტივობა: სახელმძღვანელოში მოცემული ინფორმაციის გაცნობა, ანალიზი და წერილის/პეტიციის შედგენა. (მოსწ. სახ. გვ. 211-216)

დავალება 12.3

გაეცანით UNDP საქართველო-ს მიერ დაფინანსებული და უკვე განხორციელებული საგრანტო პროექტების შესახებ ინფორმაციას შემდეგ ბმულებზე:

https://www.youtube.com/watch?v=EMmXvmvWljU

https://www.youtube.com/watch?v=ycdsW6lk6vg

https://www.youtube.com/watch?v=8IganYU0C-I

- რა სახის გარემოსდაცვით პრობლემებს ხედავთ თქვენს ქალაქში, თემში, სოფელში?
- როგორ წარმოგიდგენიათ თქვენი ჩართულობა ამ პრობლემის გადაჭრაში?

მოამზადეთ წერილი/პეტიცია შესაბამისი სახელმწიფო ორგანოს ან თანამდებობის პირისთვის ქვეყნის გარემოსდაცვით პოლიტიკაში აღნიშნული პრობლემის გადაჭრის გათვალისწინების მოთხოვნით.

აქტივობა: „საქართველოს მწვანეთა მოძრაობის“ და ასოციაცია "მწვანე ალტერნატივა" შესახებ ინფორმაციის გაცნობა, გააზრება და მსჯელობა. (მოსწ. სახ. გვ. 217-218)

დავალება 12.4

- თქვენი აზრით რა მნიშვნელობა აქვს მწვანეთა მოძრაობის საქმიანობას საზოგადოებისათვის?
- რა შეგვიძლია გავაკეთოთ ჩვენ მწვანეთა მოძრაობის მიზნების მხარდასაჭერად?
- რა წინადადებებს შესთავაზებდით ხელისუფლებას მდგრადი განვითარების სახელმწიფო პოლიტიკის დოკუმენტში გასათვალისწინებლად!

რესურსი:

- ასოციაცია მწვანე ალტერნატივის ვებ გვერდი; **https://greenalt.org/**
- საქართველოს მწვანეთა მოძრაობის ფაისბუქ გვერდი; **https://www.facebook.com/profile.php?id=100066990818971**

აქტივობა: ეკოლოგიური ნაკვალევის გამოთვლა „გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის“ რესურსის გამოყენებით და დისკუსია: „ლოკალურ ქმედებებს გლობალური შედეგები მოსდევს“. (მოსწ. სახ. გვ. 219)

დავალება 12.5

ბმულზე მოცემული ინსტრუქციის მიხედვით გამოთვალე შენი ეკოლოგიური ნაკვალევი.

https://eiec.gov.ge/Ge/Documents/ViewFile/129?fbclid=IwAR1DRpoDlhJGXbkjy1xC6PaUTnE16rCqiL0lXeTPKtqoBTGkkbDgiq_vBPY

დაფიქრდი, თითოეული ადამიანის ქმედებით რა გლობალური შედეგები დგება?

იმსჯელეთ:

- რა უნდა იცოდეს მოქალაქემ გარემოსდაცვითი პოლიტიკის ჩამოყალიბებაში მონაწილეობის მისაღებად?
- რატომ არის მნიშვნელოვანი სახელმწიფოსა და საზოგადოებისთვის გარემოსდაცვითი პოლიტიკური მოძრაობების არსებობა?

რეკომენდაცია მასწავლებელს:

მასწავლებელს შეუძლია მოიძიოს დამატებითი ინფორმაცია მდგრადი განვითარების მიზნების მიღწევის, სახელმწიფო დონეზე გადაწყვეტილებების მიღების თანამედროვე მაგალითების შესახებ, შეადარებინოს მოსწავლეებს პრობლემების მოგვარების თანამედროვე გადაწყვეტილებები სახელმძღვანელოში მოცემულს. ასევე, ჩაანაცვლოს კომპლექსური დავალების ძირითადი კონტექსტ მაგალითი, ან გამოიყენოს ისინი დამხმარე მაგალითებად.

ეტაპი III - კომპლექსური დავალების წარდგენა

კომპლექსური დავალების შესრულების და პრეზენტაციის პროცესში მასწავლებლის მიერ დასმული შეკითხვები კონკრეტულ მოსწავლესთან ინდივიდუალური მუშაობის საწარმოებლად

აღწერეთ, როგორ მიმდინარეობს/წარიმართა დავალებაზე მუშაობის პროცესი;

- როგორ გეგმავ/დაგეგმე კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესი? რას ითვალისწინებდი სამუშაო პროცესის დაგეგმვისას?
- გქონდა თუ არა დავალებაზე მუშაობისთვის პირველადი გეგმა? რამდენად დაგეხმარა ეს გეგმა მუშაობის პროცესში? გახდა თუ არა საჭირო თავდაპირველ სამუშაო გეგმებში ცვლილებების შეტანა? რატომ?
- ვისთან და როგორ ითანამშრომლე კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესში? შეხვდით თუ არა განსხვავებული მოსაზრებების მქონე ადამიანებს? რამდენად დაგეხმარათ სხვა ადამიანებთან თანამშრომლობა?
- გამოიყენეთ თუ არა ტექნოლოგიები კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესში? რაში დაგეხმარათ ტექნოლოგიების გამოყენება?
- რა პროდუქტი შექმენით კომპლექსური დავალების სახით?

ახსენით, რა ცოდნა და გამოცდილება შეიძინე კომპლექსური დავალებაზე მუშაობის პროცესში?

- რა საკითხს შეეხება შენ მიერ შექმნილი კომპლექსური დავალება?
- რა იცოდი შესასწავლი საკითხის შესახებ? რა გაიგე ახალი? დამატებით რის გაგებას ისურვებდი?
- რა დასკვნებამდე მიხვედი კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესში? რითი დასტურდება შენ მიერ გაკეთებული დასკვნები?
- ვისთვის და რატომ არის შენ მიერ შექმნილი კომპლექსური დავალება სასარგებლო და საინტერესო?
- რა ხერხები გამოიყენე სასწავლო მასალის უკეთ გასააზრებლად? / კომპლექსური დავალების უკეთ შესასრულებლად?

შეაფასეთ, რამდენად პროდუქტიული და საინტერესო იყო კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესი

- შეაფასეთ, რამდენად გამოგივიდათ დავალების შესრულება? რამდენად ემთხვევა ის მასწავლებლის მოლოდინებს?
- რა გააკეთეთ დამოუკიდებლად? რაში დაგჭირდათ სხვების დახმარება?
- რა ფაქტორები გაითვალისწინეთ/უნდა გაითვალისწინოთ საიმისოდ, რომ თქვენი კომპლექსური დავალების პრეზენტაცია მსმენელისთვის გასაგები და მისაღები ყოფილიყო?
- თქვენი აზრით, რით და რამდენად განსხვავდება თქვენ მიერ შესრულებული დავალება თანაკლასელების ნაშრომებისგან?
- რას შეცვლიდი, ახლა რომ იწყებდე დავალებაზე მუშაობას?

3. ეროვნული სასწავლო გეგმის მოთხოვნები სწავლებისა და შეფასების საკითხებთან დაკავშირებით

ეროვნული სასწავლო გეგმის ძირითადი საგანმანათლებლო პრინციპები

1. ზოგადი განათლების ეროვნული მიზნებიდან გამომდინარე, ეროვნული სასწავლო გეგმა ეფუძნება პიროვნების განვითარებაზე ორიენტირებულ კონსტრუქტივისტულ საგანმანათლებლო კონცეფციას და განსაზღვრავს ხუთ ძირითად საგანმანათლებლო პრინციპს, რომლებსაც უნდა დაეყრდნოს სწავლა-სწავლების პროცესი. ეს პრინციპებია:

ა) **სწავლა-სწავლება ხელს უნდა უწყობდეს მოსწავლეთა შინაგანი ძალების გააქტიურებას.** მიღებული ინფორმაცია ცოდნად გარდაიქმნება მოსწავლის მიერ მისი აქტიური დამუშავების შედეგად. მოსწავლე მიწოდებული ინფორმაციიდან გამოარჩევს ცოდნის შენებისთვის (კონსტრუირებისთვის) მნიშვნელოვან ელემენტებს და ცოდნად გარდაქმნის შერჩეულ ინფორმაციას სხვადასხვა სააზროვნო ოპერაციის განხორციელების საფუძველზე.

ბ) **სწავლა-სწავლება ხელს უნდა უწყობდეს ცოდნის ეტაპობრივად კონსტრუირებას წინარე ცოდნაზე დაფუძნებით.** ინფორმაციის დამუშავება და ცოდნად გარდაქმნა წინარე ცოდნის საშუალებით ხორციელდება. წინარე ცოდნა განაპირობებს იმას, თუ მიწოდებული ინფორმაციიდან რა კომპონენტებს მიაქცევს ყურადღებას მოსწავლე და რის სწავლას შეძლებს იგი.

გ) **სწავლა-სწავლება ხელს უნდა უწყობდეს ცოდნათა ურთიერთდაკავშირებას და ორგანიზებას.** მეხსიერებაში ცოდნათა ურთიერთდაკავშირება და ორგანიზება ზრდის გააზრების, დამახსოვრებისა და ცოდნის ფუნქციური გამოყენების შესაძლებლობებს.

დ) **სწავლა-სწავლება უნდა უზრუნველყოფდეს სწავლის სტრატეგიების დაუფლებას (სწავლის სწავლა).** სწავლის პროცესში მართებული ხერხებისა და მიდგომების გამოყენება წარმატებული სწავლის განმსაზღვრელ ფაქტორს წარმოადგენს. კონკრეტული მიზნის მისაღწევად განსახორციელებელ ქმედებათა გააზრებულად, გაცნობიერებულად დაგეგმვა და კოორდინირება ზრდის მოსწავლის ქმედობაუნარიანობას, ეხმარება მას მიზნის ეფექტიანად მიღწევასა და სიძნელეთა გადალახვაში. აქედან გამომდინარე, მასწავლებელი ვალდებულია დააფიქროს მოსწავლე იმ ხერხებსა თუ მიდგომებზე, რომლებსაც იგი გამოიყენებს მიზნის მისაღწევად და დაეხმაროს მათ შორის, საუკეთესოს აღმოჩენაში.

ე) **სწავლა-სწავლება უნდა მოიცავდეს ცოდნის სამივე კატეგორიას: დეკლარატიულს, პროცედურულსა და პირობისეულს.**

ე.ა) დეკლარატიული ცოდნა სტატიკური ხასიათისაა. იგი გულისხმობს თეორიების, ფაქტების, წესების ცოდნას და პასუხობს კითხვას: რა ვიცი?

ე.ბ) პროცედურული ცოდნა დინამიკურია და იძლევა ცოდნის რეალიზების საშუალებას. პროცედურული ცოდნა პასუხობს კითხვას: როგორ გავაკეთო/როგორ შევასრულო?

ე.გ) პირობისეული ცოდნა დინამიკურია და გულისხმობს პირობების, ანუ არსებითი ნიშან-თვისებების ამოცნობას. იგი უზრუნველყოფს სხვადასხვა კონტექსტში ცოდნის ადეკვატურად გამოყენებას და პასუხობს კითხვას: როდის და/ან რატომ გამოვიყენო ეს ცოდნა?

როგორ უნდა შეფასდეს მოსწავლის მიღწევები?

სწავლა-სწავლების პროცესის გრძელვადიან მიზნებზე ორიენტირებასთან უშუალოდ არის დაკავშირებული მოსწავლის შეფასება. სწავლება და შეფასება ერთი მედლის ორი მხარეა და არ წარმოადგენს ერთმანეთისგან იზოლირებულ ორ კომპონენტს. მოსწავლე შეიძლება შეფასდეს უშუალოდ სასწავლო პროცესში, სპეციალურად დანიშნული გამოკითხვებისა და საკონტროლო წერების გარეშე. აღსანიშნავია ისიც, რომ განმავითარებელ შეფასებაში შემფასებელი შეიძლება იყოს როგორც მასწავლებელი, ასევე მოსწავლეც. მაგალითად,

DO NOT COPY

მოსწავლეებს უნდა მიეცეთ საშუალება, გასცენ და მიიღონ უკუკავშირი თავიანთი თანაკლესელებისგან და ასევე აქტიურად გამოიყენონ მეტაკოგნიტური და კოგნიტური სტრატეგიები თვითშეფასების მიზნით.

სწავლის პროცესის შეფასებაში ამგვარი ჩართულობა მოსწავლეს გამოუმუშავებს დამოუკიდებლად სწავლის უნარ-ჩვევებს, დაეხმარება სწავლის სტრატეგიების ათვისებაში, საშუალებას მისცემს, გაცნობიერებულად შეუწყოს ხელი საკუთარ წინსვლასა და წარმატებას. შეფასებაში ჩართვის ძირითადი მიზანია მოსწავლის გათვითცნობიერება სწავლის პროცესებში, რაც მას შეასწავლის ამ პროცესების გააზრებულად და დამოუკიდებლად მართვას.

ეროვნულ სასწავლო გეგმაში გამოიყენება ორი ტიპის შეფასება: განმავითარებელი და განმსაზღვრელი.

	საკლასო შეფასება	
განმავითარებელი თუ განმსაზღვრელი?	**განმავითარებელი**	**განმსაზღვრელი**
შეფასების ფორმები და შემფასებლები	**მასწავლებელი:** ზეპირსიტყვიერი ან წერილობითი უკუკავშირი, წამახალისებელი მითითებები, ცოდნის/გაგების შემამოწმებელი კითხვები, რუბრიკები, ქვიზები და ა.შ. **მოსწავლეები:** თვითშეფასება, თვითრეგულირებული სწავლა (მეტაკოგნიცია და თვითრეგულაცია), ურთიერთშეფასება	**მასწავლებელი:** ქულით ან/და კომენტარით შეფასებული შემაჯამებელი შეფასებები (ქულას შეიძლება ახლდეს კომენტარი ძლიერი და სუსტი მხარეების აღწერით, ხარვეზების გამოსასწორებელი მითითებებით)
ამოცანები	ცოდნის კონსტრუირებისა და ცოდნათა ურთიერთდაკავშირების პროცესის შეფასება; წინარე ცოდნის/წარმოდგენების დადგენა; მოსწავლის მიერ თავისივე ძლიერი და სუსტი მხარეების დადგენის უნარის შეფასება; მოსწავლის მიერ საკუთარი წინსვლის ხელშესაწყობად გააზრებული ნაბიჯების გადადგმის უნარის შეფასება; ცოდნის სამივე კატეგორიის ათვისების პროცესის შეფასება; ცოდნის ერთობლიობათა ფუნქციურად გამოყენების უნარის შეფასება.	ცოდნათა ურთიერთდაკავშირების უნარის შეფასება; ცოდნის სამივე კატეგორიის გამოყენების უნარის შეფასება; ცოდნის ერთობლიობათა ფუნქციურად გამოყენების უნარის შეფასება. კურიკულუმის, გამოყენებული ინსტრუქციული სტრატეგიების ეფექტურობის შეფასება და ა.შ.
მიზნები	სწავლის ხარისხის გაუმჯობესება; მოსწავლის წინსვლისა და განვითარების ხელშეწყობა.	მოსწავლის აკადემიური მიღწევის დონის დადგენა საგნობრივი სასწავლო გეგმის შედეგებთან მიმართებაში.

აღსანიშნავია ისიც, რომ შესაძლებელია ყოველი განმსაზღვრელი შეფასების შედეგი, იქნება ეს ნიშანი თუ რეკომენდაცია, გამოყენებული იქნეს განმავითარებელი მიზნებისთვისაც.

DO NOT COPY

განმავითარებელი შეფასების წარმოებისას მასწავლებელმა აუცილებლად უნდა გაითვალისწინოს განმავითარებელი შეფასების 5 სტრატეგია/ფაქტორი:

- რომელ მიზანზეა (გრძელვადიანი/შუალედური) ორიენტირებული განმავითარებელი შეფასება;
- რამდენად აძლევს სასწავლო პროცესში შესრულებული დავალებები მოსწავლეს ცოდნის/საკუთარი შესაძლებლობების წარმოჩენის საშუალებას და რამდენად შეუწყო ხელი კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესმა მოსწავლის ფუნქციური უნარების განვითარებას?
- რამდენად ეფექტურად გამოიყენება განმავითარებელი უკუკავშირი მოსწავლის წინსვლისა და განვითარების ხელშესაწყობად?
- რამდენად იყენებენ მოსწავლეები ურთიერთშეფასების სტრატეგიებს?
- რამდენად აქცევს მოსწავლე ყურადღებას მეტაკოგნიტურ ასპექტებს?

<table>
<tr><th></th><th>საით მიემართება მოსწავლე</th><th>რა ეტაპზეა ახლა მოსწავლე</th><th>როგორ მივაღწიოთ მიზანს</th></tr>
<tr><td>მასწავლებელი</td><td rowspan="3">რა სასწავლო მიზნებთან, მათ შორის გრძელვადიან მიზნობრივ ორიენტირთან, მიმართებით ყალიბდება განმავითარებელი შეფასება?</td><td>რამდენად აძლევს სასწავლო პროცესში შესრულებული დავალებები მოსწავლეს ცოდნის/საკუთარი შესაძლებლობების წარმოჩენის საშუალებას და რამდენად შეუწყო ხელი კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესმა მოსწავლის ფუნქციური უნარების განვითარებას?</td><td>რამდენად ეფექტურად გამოიყენება განმავითარებელი უკუკავშირი მოსწავლის წინსვლისა და განვითარების ხელშესაწყობად?</td></tr>
<tr><td>თანატოლი</td><td colspan="2">რამდენად იყენებენ მოსწავლეები ურთიერთშეფასების სტრატეგიებს?</td></tr>
<tr><td>მოსწავლე</td><td colspan="2">რამდენად აქცევს მოსწავლე ყურადღებას მეტაკოგნიტურ ასპექტებს?</td></tr>
</table>

განმავითარებელი შეფასების ნაწილს წარმოადგენს ასევე მასწავლებლის თვითრეფლექსია, ანუ იმის ანალიზი, თუ რამდენად მოახდინა მასწავლებლის საქმიანობამ ზეგავლენა მოსწავლის მიღწევებზე; რა უნდა იქნას გათვალისწინებული შემდგომ პერიოდში სასწავლო პროცესის დაგეგმვისას.

<table>
<tr><th colspan="3">განმავითარებელი შეფასება</th></tr>
<tr><td>მიზნობრივი ორიენტირ</td><td>მეტაკოგნიცია</td><td>ფუნქციური/კომპონენტური უნარები</td></tr>
<tr><td colspan="3">მოსწავლის მიღწევების აღწერა -
რჩევა მოსწავლეებს-
მასწავლებლის თვითრეფლექსია -</td></tr>
</table>

DO NOT COPY

სწავლის ხარისხის გაუმჯობესების ხელშესაწყობად უპირატესობა უნდა მიენიჭოს განმავითარებელ შეფასებას, რომელიც აფასებს მოსწავლეს თავის წინარე შედეგებთან მიმართებით, ზომავს ინდივიდუალურ წინსვლას და, ამდენად, აძლევს მოსწავლეს ცოდნის ეტაპობრივად აგების (კონსტრუირების) საშუალებას.

მოსწავლის მიღწევების გაანალიზებაში მასწავლებელს დაეხმარება ეროვნული სასწავლო გეგმის შედეგების მიღწევის ზემოთ ნახსენები ტაქსონომია, რომლის საშუალებითაც კონკრეტულ საკითხთან მიმართებით სამიზნე ცნების გააზრების ხარისხი აღიწერება.

განმსაზღვრელი შეფასებისთვის ეროვნული სასწავლო გეგმის მიხედვით ორი მოდელი გამოიყენება.

მოდელი 1 - ნიშანი იწერება მიმდინარე საკლასო, საშინაო და შემაჯამებელი დავალების კომპონენტებში, ხოლო სემესტრული ქულა გამოითვლება ამ სამი კომპონენტის საშუალო არითმეტიკულის საფუძველზე.

მოდელი 2 - ნიშანი იწერება მხოლოდ შემაჯამებელ დავალებებში. მათ რაოდენობას თავად სკოლა განსაზღვრავს სასკოლო სასწავლო გეგმის პრიორიტეტებიდან გამომდინარე.

სკოლას უფლება აქვს სხვადასხვა კლასში, სხვადასხვა საგანში განმსაზღვრელი შეფასების სხვადასხვა მოდელი გამოიყენოს.

ქვემოთ წარმოდგენილია შეფასების რუბრიკა, რომელიც წარმოაჩენს, თუ რა ნიუანსები შეიძლება შეფასდეს სწავლა-სწავლების პროცესში.

ზოგადი კრიტერიუმი (ზოგადი)	**შეფასების კრიტერიუმები (კონკრეტული)**	**ქულა**	**კომენტარი**
მოსწავლე აქტიურადაა ჩართული სასწავლო პროცესში	მოსწავლემ მართებულად გაიგო კომპლექსური დავალების პირობა.		
მოსწავლე ამჟღავნებს ფაქტობრივი მასალის ცოდნას; პროცედურული ცოდნის გამოყენებით განაზოგადებს სამიზნე ცნებასთან დაკავშირებულ მოსაზრებებს.	საგნობრივი საკითხი/საკითხები :		
მოსწავლეს შეუძლია განაზოგადოს კომპლექსური დავალების შეფასების კრიტერიუმის სახით ჩამოყალიბებული მოსაზრებები.	კომპლექსური დავალების შეფასების კრიტერიუმი 1.		
	კომპლექსური დავალების შეფასების კრიტერიუმი 2.		

განმავითარებელი შეფასების რუბრიკა

განმავითარებელი შეფასების რუბრიკა შეგვიძლია გამოვიყენოთ განმავითარებელი კომენტარისთვის კონკრეტული საკითხების ფარგლებში სამიზნე ცნებებთან მიმართებით მოსწავლის მიღწევების აღსაწერად. განმავითარებელი კომენტარი მასწავლებელმა სხვადასხვა სამიზნე ცნებასთან მიმართებით სწავლა-სწავლების პროცესში პერმანენტულად უნდა აკეთოს.

ცხრილის პირველ ჰორიზონტალურ, სატიტულო უჯრაში მოცემული ინფორმაცია ხაზს უსვამს იმას, რომ:

DO NOT COPY

- ამ ფორმით ფასდება **ყველა მოსწავლე ინდივიდუალურად;**
- მოსწავლეები ფასდებიან **გრძელვადიან მიზნებთან** ანუ **საგნობრივ სამიზნე ცნებებთან** მიმართებით;
- საგნობრივ ცნებაზე მუშაობა ხდება **კონკრეტულ (და არა ზოგად) საგნობრივ საკითხზე** დაყრდნობით;
- საგნობრივ საკითხთან დაკავშირებით მოსწავლის ცოდნა მოწმდება **კომპლექსური დავალების საშუალებით.**

ცისფერ ჰორიზონტალურ სვეტში მოცემულია სამიზნე ცნებები (აქ მოიაზრება იმდენი ვერტიკალური სვეტი, რამდენი სამიზნე ცნებაცაა კონკრეტულ საგანში), ხოლო ცისფერ ვერტიკალურ სვეტში მოცემულია ამ სამიზნე ცნებების გააზრების დონეები (ბიგსის SOLO ტაქსონომიის მიხედვით). ცისფერ სვეტში მოცემულია ზოგადი აღწერილობა, ხოლო ცნებისა და დონის კვეთაზე ეს აღწერილობები დაკონკრეტდება კომპლექსური დავალების პირობის (ანუ, რა მოეთხოვება მოსწავლეს) შესაბამისად.

I თემა ---------- მეწარმეობა და ბიზნესი ----------			
საკითხი	**I სახელმწიფო და ბიზნესი ადამიანის ეკონომიკური უფლებების დაცვისთვის**	**II სამეწარმეო საქმიანობა**	**III მეწარმეობა მდგრადი განვითარებისთვის**
კომპლექსური დავალების იდეა	პრეზენტაცია თემაზე „სახელმწიფო და ბიზნესი ადამიანის ეკონომიკური უფლებების დაცვისთვის“.	სამეწარმეო კომპეტენციების ევროპული ჩარჩოს მიხედვით რეკომენდაციების შემუშავება	ბიზნესგეგმის შემუშავება
სამიზნე ცნება	**დემოკრატია**	**საზოგადოება; სამოქალაქო მონაწილეობა**	**მდგრადი განვითარება**
აბსტრაქტული დონე მოსწავლეს სიღრმისეულად აქვს გააზრებული საკითხის არსი / არსობრივი მახასიათებლები, რაც მას ამ ცოდნის განზოგადებისა და მისი დეკონტექსტუალიზების/სხვა მსგავს მაგალითებთან	მოსწავლე ნაშრომში აანალიზებს სახელმწიფოს ეკონომიკურ ფუნქციებთან დაკავშირებული დილემებს კომპლექსური დავალების შეფასების კრიტერიუმების მიხედვით, აკეთებს განზოგადებებს საკითხის „სახელმწიფო და	მოსწავლე ნაშრომში აანალიზებს სამეწარმეო კომპეტენციების ევროპული ჩარჩოს კომპლექსური დავალების შეფასების კრიტერიუმების მიხედვით, აკეთებს განზოგადებებს საკითხის „სამეწარმეო საქმიანობა“ შესაბამისად, ურთიერთდაკავშირებულად მსჯელობს	მოსწავლე ნაშრომში კომპლექსური დავალების შეფასების კრიტერიუმების მიხედვით აანალიზებს ბიზნეს გეგმის მახასიათებლებს, აკეთებს განზოგადებებს საკითხის „მეწარმეობა მდგრადი განვითარებისთვის“ შესაბამისად, ურთიერთდაკავშირებულად მსჯელობს

შედარების საშუალებას აძლევს. უკავშირებს განსახილველ საკითხს საკუთარ პირად გამოცდილებას.	ბიზნესი“ შესაბამისად, ურთიერთდაკავშირებულად მსჯელობს მოქალაქეობის საგნის ფარგლებში გამოკვეთილ ყველა სამიზნე ცნებაზე, მოჰყავს ანალოგიები პირადი გამოცდილებიდან, ცხოვრებისეული სიტუაციებიდან, ლიტერატურიდან და ა.შ.	მოქალაქეობის საგნის ფარგლებში გამოკვეთილ ყველა სამიზნე ცნებაზე, მოჰყავს ანალოგიები პირადი გამოცდილებიდან, ცხოვრებისეული სიტუაციებიდან, ლიტერატურიდან და ა.შ.	მოქალაქეობის საგნის ფარგლებში გამოკვეთილ ყველა სამიზნე ცნებაზე, მოჰყავს ანალოგიები პირადი გამოცდილებიდან, ცხოვრებისეული სიტუაციებიდან, ლიტერატურიდან და ა.შ.
მიმართებითი დონე მოსწავლეს ესმის განსახილველი საკითხის არსი; ხედავს ურთიერთმიმართებებს საკითხთან დაკავშირებულ არსებით სტრუქტურულ ერთეულებს შორის.	მოსწავლე მწყობრად და თანმიმდევრულად გადმოსცემს **დემოკრატიის** სამიზნე ცნების მკვიდრი წარმოდგენების და კომპლექსური დავალების შეფასების კრიტერიუმებით განსაზღვრულ ნიუანსებს. მოსწავლის ნაშრომში გაანალიზებულია: ადამიანის უფლებები სხვადასხვა ეკონომიკური სისტემის პირობებში; სახელმწიფოს ეკონომიკური ფუნქციები ადამიანის ღირსების დაცვასა და ადამიანის უფლებების რეალიზებაში; ჩრდილოვანი ეკონომიკის არსი; დემოკრატიის პრინციპების მნიშვნელობა სახელმწიფოს ეკონომიკური სტაბილურობისათვის. მსჯელობისას მოყვანილია ანალოგიები.	მოსწავლე ნაშრომში მწყობრად და თანმიმდევრულად გადმოსცემს **საზოგადოების და სამოქალაქო მონაწილეობის** სამიზნე ცნებების მკვიდრი წარმოდგენების და კომპლექსური დავალების შეფასების კრიტერიუმებით განსაზღვრულ ნიუანსებს. მოსწავლის ნაშრომში გაანალიზებულია: ადამიანის გავლენა ქვეყნის სოციალურ და ეკონომიკურ ცხოვრებაზე და პირიქით როგორ უზრუნველყოფს ქვეყანა პიროვნების თავისუფალ განვითარებას; ვისთან თანამშრომლობით და რა გზებით შეუძლიათ მოქალაქეებს პირადი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილება და საზოგადოებრივი პრობლემების მოგვარება; რა ცოდნა, გამოცდილება, უნარები და დამოკიდებულები გამორიცხავს	მოსწავლე მწყობრად და თანმიმდევრულად გადმოსცემს **მდგრადი განვითარების** სამიზნე ცნების მკვიდრი წარმოდგენების და კომპლექსური დავალების შეფასების კრიტერიუმებით განსაზღვრულ ნიუანსებს. მოსწავლის ნაშრომში გაანალიზებულია: სამეწარმეო საქმიანობისა და მდგრადი განვითარების მიზნებს (გარემოს დაცვა, ეკონომიკური განვითარება, სოციალური კეთილდღეობა, ძლიერი ინსტიტუციები) შორის კავშირი; სამეწარმეო საქმიანობის მნიშვნელობა საზოგადოებისთვის, ბიზნესისთვის და გარემოსათვის. მსჯელობისას მოყვანილია ანალოგიები.

UNOFFICIAL COPY

		სამოქალაქო მონაწილეობის ძალადობრივ ქმედებებს. მსჯელობისას მოყვანილია ანალოგიები.	
მულტისტრუქტურული დონე მოსწავლეს აქვს მხოლოდ რამდენიმე, ერთმანეთთან დაუკავშირებელი, უსისტემო ასოციაცია/წარმოდგენა განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით.	მოსწავლეს აქვს რამოდენიმე ასოციაცია ადამიანის უფლებებს, ეკონომიკურ სისტემებსა და სახელმწიფოს ეკონომიკურ ფუნქციებს შორის არსებული მიმართებების შესახებ, ასახელებს დემოკრატიის პრინციპებს, თუმცა, მის მიერ გადმოცემულ ამბებს არ აქვს მწყობრი, თანმიმდევრული ხასიათი.	მოსწავლეს აქვს რამოდენიმე ასოციაცია სამეწარმეო საქმიანობასთან მიმართებით, ასახელებს სამეწარმეო კომპეტენციებს, თუმცა, მის მიერ გადმოცემულ ამბებს არ აქვს მწყობრი, თანმიმდევრული ხასიათი.	მოსწავლეს აქვს რამოდენიმე ასოციაცია სამეწარმეო საქმიანობის დაგეგმვასთან, მეწარმეობის მდგრად განვითარებასთან კავშირების მიმართებით, თუმცა, მის მიერ გადმოცემულ ამბებს არ აქვს მწყობრი, თანმიმდევრული ხასიათი.
უნისტრუქტურული დონე მოსწავლეს აქვს მხოლოდ ერთი არასტრუქტურირებული ასოციაცია/წარმოდგენა განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით.	მოსწავლის მსჯელობა სახელმწიფოსა და ბიზნესის ურთიერთმიმართებების შესახებ შემოიფარგლება საკვანძო სიტყვებზე/სათაურზე მარტივი რეფლექსიით.	მოსწავლის მსჯელობა სამეწარმეო საქმიანობის, სამეწარმეო კომპეტენციების საკითხთან დაკავშირებით შემოიფარგლება საკვანძო სიტყვებზე/სათაურზე მარტივი რეფლექსიით.	მოსწავლის მსჯელობა მეწარმეობასთან, სამეწარმეო საქმიანობის დაგეგმვასთან დაკავშირებით შემოიფარგლება საკვანძო სიტყვებზე/სათაურზე მარტივი რეფლექსიით.
პრე-სტრუქტურული დონე მოსწავლეს საკითხთან დაკავშირებით არ აქვს რელევანტური ინფორმაცია.	მოსწავლე ვერ იგებს კომპლექსური დავალების პირობას; სახელმწიფოსა და ბიზნესის ურთიერთმიმართების მნიშვნელობას ადამიანის ეკონომიკური უფლებებისა და დემოკრატიის პრინციპების დაცვისათვის.	მოსწავლე ვერ იგებს კომპლექსური დავალების პირობას; სამეწარმეო საქმიანობის არსს; სამოქალაქო მონაწილეობის მნიშვნელობას პიროვნებისა და საზოგადოების განვითარებისთვის.	მოსწავლე ვერ იგებს კომპლექსური დავალების პირობას; მდგრადი განვითარების მიზნების მიღწევაში მეწარმეობისა და საქმიანობის დაგეგმვის მნიშვნელობას.

NOT COPY

I I თემა ---------- პოლიტიკა და პოლიტიკური კულტურა----------		
საკითხი	**I პოლიტიკა და საზოგადოება**	**II პოლიტიკა და მდგრადი განვითარება**
კომპლექსური დავალების იდეა	წერილობითი ნაშრომი სახელმწიფო პოლიტიკის ძირითადი მახასიათებლების შესახებ	პოლიტიკური პარტიის/მოძრაობის საინფორმაციო ბუკლეტის შემუშავება
სამიზნე ცნება	**დემოკრატია სამოქალაქო მონაწილეობა**	**საზოგადოება მდგრადი განვითარება**
აბსტრაქტული დონე მოსწავლეს სიღრმისეულად აქვს გააზრებული საკითხის არსი / არსობრივი მახასიათებლები, რაც მას ამ ცოდნის განზოგადებისა და მისი დეკონტექსტუალიზების/ს ხვა მსგავს მაგალითებთან შედარების საშუალებას აძლევს. უკავშირებს განსახილველ საკითხს საკუთარ პირად გამოცდილებას.	მოსწავლე ნაშრომში აანალიზებს პოლიტიკისა და საზოგადოების ურთიერთმიმართებების დილემებს კომპლექსური დავალების შეფასების კრიტერიუმების მიხედვით, აკეთებს განზოგადებებს საკითხის „პოლიტიკა და საზოგადოება“ შესაბამისად, ურთიერთდაკავშირებულად მსჯელობს მოქალაქეობის საგნის ფარგლებში გამოკვეთილ ყველა სამიზნე ცნებაზე, მოჰყავს ანალოგიები პირადი გამოცდილებიდან, ცხოვრებისეული სიტუაციებიდან, ლიტერატურიდან და ა.შ.	მოსწავლე ნაშრომში აყალიბებს და აანალიზებს მდგრადი განვითარების მიზნების შესაბამის პოლიტიკურ ხედვას კომპლექსური დავალების შეფასების კრიტერიუმების მიხედვით, აკეთებს განზოგადებებს საკითხის „პოლიტიკა და მდგრადი განვითარება“ შესაბამისად, ურთიერთდაკავშირებულად მსჯელობს მოქალაქეობის საგნის ფარგლებში გამოკვეთილ ყველა სამიზნე ცნებაზე, მოჰყავს ანალოგიები პირადი გამოცდილებიდან, ცხოვრებისეული სიტუაციებიდან, ლიტერატურიდან და ა.შ.
მიმართებითი დონე მოსწავლეს ესმის განსახილველი საკითხის არსი; ხედავს ურთიერთმიმართებებს საკითხთან დაკავშირებულ არსებით სტრუქტურულ ერთეულებს შორის.	მოსწავლე მწყობრად და თანმიმდევრულად გადმოსცემს **დემოკრატიის და სამოქალაქო მონაწილეობის** სამიზნე ცნებების მკვიდრი წარმოდგენების და კომპლექსური დავალების შეფასების კრიტერიუმებით განსაზღვრულ ნიუანსებს. მოსწავლის ნაშრომში გაანალიზებულია: სახელმწიფოს პოლიტიკის მახასიათებლები და გავლენა ქვეყანაში ადამიანის უფლებების დაცვასა და დემოკრატიის პრინციპების უზრუნველყოფაზე;	მოსწავლე ნაშრომში მწყობრად და თანმიმდევრულად გადმოსცემს **საზოგადოებისა და მდგრადი განვითარების** სამიზნე ცნებების მკვიდრი წარმოდგენების და კომპლექსური დავალების შეფასების კრიტერიუმებით განსაზღვრულ ნიუანსებს. მოსწავლის ნაშრომში გაანალიზებულია: პოლიტიკური ხედვა, რომელიც მდგრადი განვითარების მიზნებთან ჰარმონიაში უზრუნველყოფს პიროვნებისა და საზოგადოების თავისუფალ განვითარებას; პოლიტიკური ორგანიზაციებისა და მოძრაობების როლი

	ადგილობრივ და საერთაშორისო პოლიტიკურ პროცესებში მოქალაქეთა მონაწილეობის მნიშვნელობა და ფორმები. მსჯელობისას მოყვანილია ანალოგიები.	ადამიანის მსოფლმხედველობის ჩამოყალიბებაში, მისწრაფებებისა და აუცილებელი მოთხოვნების რეალიზებაში; პოლიტიკური რეჟიმის გავლენა ადამიანის სოციალიზაციაზე და პიროვნულ განვითარებაზე. მსჯელობისას მოყვანილია ანალოგიები.
მულტისტრუქტურული დონე მოსწავლეს აქვს მხოლოდ რამდენიმე, ერთმანეთთან დაუკავშირებელი, უსისტემო ასოციაცია/წარმოდგენა განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით.	მოსწავლეს აქვს რამოდენიმე ასოციაცია სახელმწიფო პოლიტიკასა და საზოგადოებასთან მიმართებით, ასახელებს სახელმწიფო პოლიტიკის ძირითად მახასიათებლებს, თუმცა, მის მიერ გადმოცემულ ამბებს არ აქვს მწყობრი, თანმიმდევრული ხასიათი.	მოსწავლეს აქვს რამოდენიმე ასოციაცია პოლიტიკასა და მდგრად განვითარებასთან მიმართებით, ასახელებს პოლიტიკურ იდეოლოგიას/რეჟიმს, თუმცა, მის მიერ გადმოცემულ ამბებს არ აქვს მწყობრი, თანმიმდევრული ხასიათი.
უნისტრუქტურული დონე მოსწავლეს აქვს მხოლოდ ერთი არასტრუქტურირებული ასოციაცია/წარმოდგენა განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით.	მოსწავლის მსჯელობა პოლიტიკისა და საზოგადოების ურთიერთმიმართებების შესახებ შემოიფარგლება საკვანძო სიტყვებზე/სათაურზე მარტივი რეფლექსიით.	მოსწავლის მსჯელობა პოლიტიკის და მდგრადი განვითარების საკითხებთან დაკავშირებით შემოიფარგლება საკვანძო სიტყვებზე/სათაურზე მარტივი რეფლექსიით.
პრე-სტრუქტურული დონე მოსწავლეს საკითხთან დაკავშირებით არ აქვს რელევანტური ინფორმაცია.	მოსწავლე ვერ იგებს კომპლექსური დავალების პირობას; პოლიტიკისა და საზოგადოების ურთიერთმიმართებას ადამიანის უფლებებისა და დემოკრატიის პრინციპების დაცვისათვის.	მოსწავლე ვერ იგებს კომპლექსური დავალების პირობას; პოლიტიკური საქმიანობისა და მდგრადი განვითარების საკითხებს.

DO NOT COPY

4. დანართი

დანართი 1

საქართველოს კანონი მეწარმეთა შესახებ (ამონარიდი)

თავი II. მეწარმის დაფუძნება

მუხლი 4. სამეწარმეო საზოგადოების სადამფუძნებლო დოკუმენტები და მათი ფორმა

1. სამეწარმეო საზოგადოების დასაფუძნებლად აუცილებელია სამეწარმეო საზოგადოების სადამფუძნებლო შეთანხმება.

2. სამეწარმეო საზოგადოების სადამფუძნებლო შეთანხმება წერილობით ფორმდება და მას ხელს აწერს სამეწარმეო საზოგადოების ყველა დამფუძნებელი პარტნიორი.

3. სამეწარმეო საზოგადოების სადამფუძნებლო შეთანხმებაზე ხელმოწერა სანოტარო წესით მოწმდება. ხელმოწერის სანოტარო წესით დამოწმება სავალდებულო არ არის, თუ იგი დადგენილი წესით დამოწმებულია საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედი საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს (შემდგომ – მარეგისტრირებელი ორგანო) ან მარეგისტრირებელი ორგანოს მიერ უფლებამოსილი სხვა ადმინისტრაციული ორგანოს ან სხვა პირის მიერ, ან თუ ხელმოწერა შესრულებულია „ელექტრონული დოკუმენტისა და ელექტრონული სანდო მომსახურების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად.

4. წარმომადგენლობითი უფლებამოსილება მოითხოვს სანოტარო წესით დამოწმებას ან ხელმოწერის „ელექტრონული დოკუმენტისა და ელექტრონული სანდო მომსახურების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად შესრულებას.

მუხლი 5. სამეწარმეო საზოგადოების სადამფუძნებლო შეთანხმება

1. სამეწარმეო საზოგადოების სადამფუძნებლო შეთანხმება შეიცავს წესდებას და ამ მუხლით

გათვალისწინებულ მონაცემებს.

2. ნებისმიერი სამართლებრივი ფორმის სამეწარმეო საზოგადოების სადამფუძნებლო შეთანხმება წესდებასთან ერთად უნდა შეიცავდეს შემდეგ მონაცემებს:

ა) სამეწარმეო საზოგადოების საფირმო სახელწოდებას;

ბ) სამეწარმეო საზოგადოების იურიდიულ მისამართს;

გ) ყოველი პარტნიორის/დამფუძნებლის საიდენტიფიკაციო მონაცემებს – სახელს, გვარს,

საცხოვრებელი ადგილის მისამართს და პირად ნომერს, ხოლო თუ პარტნიორი იურიდიული პირია – მის საფირმო სახელწოდებას, იურიდიულ მისამართს და საიდენტიფიკაციო ნომერს;

დ) სამეწარმეო საზოგადოების ხელმძღვანელობასა და წარმომადგენლობაზე უფლებამოსილი პირის, სამეთვალყურეო საბჭოს არსებობის შემთხვევაში – აგრეთვე სამეთვალყურეო საბჭოს წევრის საიდენტიფიკაციო მონაცემებს და უფლებამოსილების ვადას, თუ ასეთი ვადა განსაზღვრულია;

DO NOT COPY

ე) გენერალური სავაჭრო წარმომადგენლის არსებობის შემთხვევაში – მის საიდენტიფიკაციო ან სარეგისტრაციო მონაცემებს, აგრეთვე მისი უფლებამოსილების ვადას;

ვ) პარტნიორის წილის მმართველის არსებობის შემთხვევაში – მის საიდენტიფიკაციო ან სარეგისტრაციო მონაცემებს;

ზ) სამეწარმეო საზოგადოების ხელმძღვანელობასა და წარმომადგენლობაზე უფლებამოსილი პირის, სამეთვალყურეო საბჭოს არსებობის შემთხვევაში – აგრეთვე სამეთვალყურეო საბჭოს წევრთა რაოდენობას და მათი დანიშვნისა და გათავისუფლების წესს, თუ ეს საკითხები ამ კანონისგან განსხვავებულად არის მოწესრიგებული, ასევე აღნიშნულ წევრთა უფლებამოსილებას;

3. თუ დამფუძნებლების მიერ შემუშავებული წესდება არ არსებობს, სტანდარტული წესდება მიიჩნევა სამეწარმეო საზოგადოების სადამფუძნებლო შეთანხმების ნაწილად.

10. მეწარმის იურიდიული მისამართი არის მისი ფიზიკური მისამართი საქართველოს ტერიტორიაზე.

მუხლი 6. წესდება

1. ნებისმიერი სამართლებრივი ფორმის სამეწარმეო საზოგადოების წესდება უნდა შეიცავდეს სულ მცირე შემდეგ მონაცემებს:

ა) სამეწარმეო საზოგადოების სამართლებრივ ფორმას;

ბ) სამეწარმეო საზოგადოების საქმიანობის საგანს. საქმიანობის საგნად შეიძლება მიეთითოს როგორც ზოგადი სამეწარმეო საქმიანობა, ისე კონკრეტული საქმიანობის საგანი;

გ) პარტნიორთა შორის შეთანხმებულ შეზღუდვას წილზე საკუთრების უფლებასთან დაკავშირებით, ასეთი შეთანხმების არსებობის შემთხვევაში;

დ) ინფორმაციას პარტნიორთა შეთანხმების არსებობის თაობაზე, თუ ასეთი შეთანხმება არსებობს.

2. სტანდარტულ წესდებებს სამეწარმეო საზოგადოების სამართლებრივი ფორმების მიხედვით ამტკიცებს საქართველოს იუსტიციის მინისტრი (შემდგომ – მინისტრი). მინისტრის მიერ სტანდარტულ წესდებაში ცვლილების განხორციელება ან მისი გაუქმება არ გამოიწვევს იმ სამეწარმეო საზოგადოების წესდებაში ცვლილების შეტანის საჭიროებას, რომელსაც რეგისტრაციის მიზნებისთვის გამოყენებული ჰქონდა იმ მომენტისთვის მოქმედი სტანდარტული წესდება, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც სტანდარტულ წესდებაში ცვლილების განხორციელების ან მისი გაუქმების მიზეზია კანონის შესაბამისი ცვლილება, რომელიც ავალდებულებს სამეწარმეო საზოგადოებას, უზრუნველყოს წესდების კანონის იმპერატიულ მოთხოვნასთან შესაბამისობა.

მუხლი 8. მეწარმის რეგისტრაცია

1. მეწარმის რეგისტრაცია სავალდებულოა. მეწარმის რეგისტრაცია მოიცავს როგორც სახელმწიფო რეგისტრაციას, ისე საგადასახადო რეგისტრაციას. მეწარმის რეგისტრაციას ახორციელებს მარეგისტრირებელი ორგანო.

2. მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეესტრში (შემდგომ – რეესტრი) დაცული მონაცემების რეგისტრაციის, რეგისტრირებულ მონაცემებში ცვლილებების შეტანისა და მათი გაუქმების შესახებ ინფორმაციას მარეგისტრირებელი

DO NOT COPY

ორგანო ელექტრონულად უგზავნის საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მმართველობის სფეროში შემავალ საჯარო სამართლის იურიდიულ პირს – შემოსავლების სამსახურს.

3. რეესტრში უნდა დარეგისტრირდეს მხოლოდ სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოების, კომანდიტური საზოგადოების, შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების პარტნიორი/დამფუძნებელი.

4. მარეგისტრირებელი ორგანოსთვის წარდგენილი მონაცემებისა და დოკუმენტების ნამდვილობისთვის, მათი შინაარსის სისწორისა და შექმნის პროცედურების დაცვისთვის პასუხისმგებელია ამ კანონით ან/და სამეწარმეო საზოგადოების სადამფუძნებლო შეთანხმებით განსაზღვრული, აღნიშნული მონაცემებისა და დოკუმენტების შექმნის უფლებამოსილების მქონე ორგანო. მარეგისტრირებელი ორგანო პასუხისმგებელია მხოლოდ რეგისტრირებული მონაცემებისა და ამ ორგანოში დაცული სარეგისტრაციო და სხვა დოკუმენტების ურთიერთშესაბამისობისა და უსაფრთხოებისთვის.

5. რეესტრის წარმოების წესი და რეგისტრაციის პირობები განისაზღვრება „საჯარო რეესტრის შესახებ“ საქართველოს კანონით, „მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციულ) იურიდიულ პირთა რეგისტრაციის შესახებ“ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის ბრძანებით (შემდგომ – ინსტრუქცია) და სხვა ნორმატიული აქტებით.

6. მეწარმე წარმოშობილად მიიჩნევა რეესტრში რეგისტრაციის მომენტიდან.

7. მეწარმის რეგისტრაციის შესახებ მარეგისტრირებელი ორგანოს გადაწყვეტილება ძალაშია მარეგისტრირებელი ორგანოს ერთიან ელექტრონულ პორტალზე განთავსებისთანავე.

დანართი 2

საქართველოს ორგანული კანონი

„საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ (ამონარიდი)

მუხლი 2. ეროვნული ბანკის ამოცანები და ფუნქციები

1. ეროვნული ბანკის ძირითადი ამოცანაა ფასების სტაბილურობის უზრუნველყოფა.

2. ეროვნულმა ბანკმა უნდა უზრუნველყოს ფინანსური სისტემის სტაბილურობა და გამჭვირვალობა და ხელი უნდა შეუწყოს ქვეყანაში მდგრად ეკონომიკურ ზრდას, თუ ეს შესაძლებელია ისე, რომ საფრთხე არ შეექმნას მისი ძირითადი ამოცანის შესრულებას.

3. ეროვნული ბანკის ფუნქციებია:

ა) შეიმუშაოს და განახორციელოს ფულად-საკრედიტო და სავალუტო პოლიტიკა საქართველოს პარლამენტის მიერ განსაზღვრული ძირითადი მიმართულებების შესაბამისად;

ბ) ფლობდეს, შეინახოს და განკარგოს ოფიციალური საერთაშორისო რეზერვები;

გ) იყოს საქართველოს მთავრობის ბანკირი და ფისკალური აგენტი; „მომავალი თაობებისა და სტაბილური განვითარების ფონდების შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად, უზრუნველყოს გენერალური აგენტისა და სტაბილური განვითარების ფონდის მმართველის ფუნქციები და მათთან დაკავშირებული ღონისძიებების განხორციელება. მომავალი თაობების ფონდის მმართველის შერჩევა ხორციელდება ამ ორგანული კანონის მე-9 მუხლის „ი“ ქვეპუნქტით დადგენილი წესით; შესაბამისი გადაწყვეტილების მისაღებად საჭიროა ხმათა ორი მესამედი;

DO NOT COPY

დ) უზრუნველყოს საგადახდო სისტემების ეფექტიანი და გამართული ფუნქციონირება;

ე) განახორციელოს საქართველოს ფულის ნიშნების ემისია;

ვ) საერთაშორისო სტანდარტებისა და მეთოდოლოგიების შესაბამისად აწარმოოს და გაავრცელოს ქვეყნის ფინანსური და საგარეო სექტორის სტატისტიკა;

ზ) მასთან არსებული საჯარო სამართლის იურიდიული პირების – საქართველოს საფინანსო ზედამხედველობის სააგენტოს (შემდგომში – სააგენტოს) და საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახურის (შემდგომში – სამსახურის) მეშვეობით, ამ ორგანული კანონის შესაბამისად განახორციელოს ფინანსური სექტორის ზედამხედველობა და უკანონო შემოსავლის ლეგალიზებისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის ხელშეწყობა;

თ) შეასრულოს ამ ორგანული კანონით განსაზღვრული სხვა ფუნქციები.

მუხლი 3. ეროვნული ბანკის დამოუკიდებლობა

1. ეროვნული ბანკი დამოუკიდებელია თავის საქმიანობაში. საკანონმდებლო, აღმასრულებელ და სხვა ორგანოებს უფლება არა აქვთ ჩაერიონ მის საქმიანობაში ან განახორციელონ მონიტორინგი, გარდა ამ ორგანული კანონით გათვალისწინებული შემთხვევებისა.

2. ეროვნული ბანკი ეკონომიკურად დამოუკიდებელია და ყველა ხარჯს უზრუნველყოფს საკუთარი სახსრებით. ეროვნული ბანკი პასუხს არ აგებს საქართველოს მთავრობის ვალდებულებებზე. საქართველოს მთავრობა პასუხს არ აგებს ეროვნული ბანკის ვალდებულებებზე, გარდა ამ ორგანული კანონით გათვალისწინებული შემთხვევებისა.

3. ეროვნული ბანკი, მისი აქტივები, ქონება და შემოსავალი, აგრეთვე მის მიერ განხორციელებული საქმიანობა და ოპერაციები თავისუფლდება ყოველგვარი გადასახადისაგან, გადასახდელისა და მოსაკრებლისაგან (მათ შორის, სახელმწიფო ბაჟისაგან).

მუხლი 4. ფულად-საკრედიტო პოლიტიკის პრინციპები

1. ფულად-საკრედიტო და სავალუტო პოლიტიკის ძირითადი მიმართულებაა სამომხმარებლო ფასების საერთო დონის საშუალო წლიური ზრდის მიზნობრივი მაჩვენებლის შენარჩუნება საშუალოვადიან პერიოდში.

2. ეროვნული ბანკი ავტონომიურად (დამოუკიდებლად) ადგენს ინფლაციის მიზნობრივ მაჩვენებელს.

3. ეს ორგანული კანონი განსაზღვრავს ინფლაციის მაქსიმალურ მაჩვენებელს.

4. ეროვნული ბანკის პრეზიდენტი პასუხისმგებელია ინფლაციის მაჩვენებელზე.

დანართი 3

საქართველოს კანონი საჯარო სამსახურის შესახებ (ამონარიდი)

ეს კანონი ადგენს საქართველოში საჯარო სამსახურის ორგანიზაციის სამართლებრივ საფუძვლებს, აწესრიგებს საჯარო სამსახურის განხორციელებასთან დაკავშირებულ ურთიერთობებს, განსაზღვრავს მოსამსახურის სამართლებრივ მდგომარეობას.

მუხლი 1. საჯარო სამსახურისა და სახელმწიფო თანამდებობის ცნება

1. საჯარო სამსახური (შემდგომ – სამსახური) არის საქმიანობა სახელმწიფო და ადგილობრივი თვითმმართველობის სახაზინო (საბიუჯეტო) დაწესებულებებში - საჯარო ხელისუფლების ორგანოებში.

DO NOT COPY

2. სახელმწიფო თანამდებობა არის სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოს პირველადი სტრუქტურული ერთეული, რომელიც განსაზღვრავს მოქალაქის ადგილსა და სოციალურ-შრომით როლს საჯარო სამსახურის სისტემაში, მის უფლებებსა და მასზე დაკისრებულ მოვალეობებს.

3. სახელმწიფო-პოლიტიკური თანამდებობა არის საქართველოს კონსტიტუციით, აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკების კონსტიტუციებით გათვალისწინებული ის სახელმწიფო თანამდებობა, რომელიც პოლიტიკურია და არჩევის ან დანიშვნის წესი განისაზღვრება შესაბამისად საქართველოს კონსტიტუციით, აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკების კონსტიტუციებით. სახელმწიფო-პოლიტიკურ თანამდებობის პირებს წარმოადგენენ:

ა) საქართველოს პრეზიდენტი;

ბ) საქართველოს პარლამენტის წევრი;

გ) საქართველოს პრემიერ-მინისტრი და საქართველოს მთავრობის სხვა წევრი ;

დ) აფხაზეთისა და აჭარის უმაღლესი წარმომადგენლობითი ორგანოს წევრი;

ე) აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკების მთავრობათა ხელმძღვანელები.

4. სახელმწიფო თანამდებობაზე საქმიანობად ითვლება შრომითი ურთიერთობა არჩევით ან დანიშვნით თანამდებობაზე იმ დაწესებულებაში, რომელიც კანონმდებლობის საფუძველზე ახორციელებს საკანონმდებლო, აღმასრულებელ და სასამართლო ხელისუფლებას, სახელმწიფო ზედამხედველობას და კონტროლს, აგრეთვე სახელმწიფო თავდაცვას.

მუხლი 2. სახაზინო (საბიუჯეტო) დაწესებულების ცნება

1. სახაზინო (საბიუჯეტო) დაწესებულება (შემდგომში – დაწესებულება) არის სახელმწიფო ბიუჯეტის, ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის ან ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტის სახსრებით შექმნილი და ბიუჯეტის დაფინანსებაზე მყოფი დაწესებულება, რომლის ძირითადი ამოცანა საჯარო ხელისუფლების განხორციელებაა.

2. სახელმწიფო დაწესებულებებს, რომლებში საქმიანობაც ითვლება საჯარო სამსახურად, წარმოადგენენ:

ა) საქართველოს პარლამენტი , გარდა საქართველოს პარლამენტის ფრაქციათა , დროებითი საგამოძიებო კომისიისა და სხვა დროებითი კომისიის აპარატებისა;

ა 1) საქართველოს პრეზიდენტის ადმინისტრაცია;

ბ) საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაცია, საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი, საქართველოს სამინისტროები და სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულებები;

ბ 1) საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახური;

გ) საქართველოს იუსტიციის საბჭო;

დ) საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო, საერთო სასამართლოები, საქართველოს პროკურატურა ;

ე) საქართველოს ეროვნული ბანკი;

ვ) სახელმწიფო აუდიტის სამსახური;

ზ) საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატი და სააგენტოები;

თ) სახელმწიფო რწმუნებული – გუბერნატორი და მისი ადმინისტრაცია;

DO NOT COPY

კ) პერსონალურ მონაცემთა დაცვის ინსპექტორის აპარატი.

3. აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკების სახელმწიფო დაწესებულებებს, რომლებში საქმიანობაც ითვლება საჯარო სამსახურად, წარმოადგენენ:

ა) აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკების უმაღლესი წარმომადგენლობითი ორგანოები , გარდა ამ ორგანოების ფრაქციათა აპარატებისა;

ბ) აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკების აღმასრულებელი ხელისუფლების დაწესებულებები;

4. ადგილობრივი თვითმმართველობის დაწესებულებებს, რომლებში საქმიანობაც ითვლება საჯარო სამსახურად, წარმოადგენენ:

ა) საკრებულო;

ბ) გამგეობა, მერია;

გ) მუნიციპალიტეტი.

მუხლი 3. საჯარო სამსახურის სახეები

1. საქართველოში საჯარო სამსახური ერთიანია.

2. საჯარო სამსახური იყოფა შემდეგ სახეებად:

ა) სახელმწიფო სამსახური;

ბ) სამსახური ადგილობრივ თვითმმართველობაში.

მუხლი 4. საჯარო მოსამსახურის ცნება

1. საჯარო მოსამსახურე (შემდგომ – მოსამსახურე) ამ კანონით დადგენილი წესით ეწევა ანაზღაურებად საქმიანობას სახელმწიფო ან ადგილობრივი თვითმმართველობის დაწესებულებაში.

2. მოსამსახურე, რომელსაც აქვს სამსახურებრივი ურთიერთობა სახელმწიფოსთან, არის სახელმწიფო მოსამსახურე, ხოლო პირი, რომელიც სამსახურებრივ ურთიერთობაშია ადგილობრივი თვითმმართველობის ერთეულთან, არის ადგილობრივი თვითმმართველობის მოსამსახურე.

მუხლი 5. საჯარო მოსამსახურის სახეები

საჯარო სამსახურს ეწევა:

ა) სახელმწიფო-პოლიტიკური თანამდებობის პირი;

ბ) მოხელე;

გ) დამხმარე მოსამსახურე;

დ) შტატგარეშე მოსამსახურე.

მუხლი 6. მოხელის ცნება და სახეები

1. მოხელე არის პირი, რომელიც ინიშნება ან აირჩევა სახაზინო დაწესებულების საშტატო (შტატით გათვალისწინებულ) თანამდებობაზე.

2. მოხელეები იყოფიან სახელმწიფო მოხელეებად და ადგილობრივი თვითმმართველობის მოხელეებად.

მუხლი 7. დამხმარე მოსამსახურის ცნება

დამხმარე მოსამსახურე არის ტექნიკური მუშაკი, რომელიც შრომითი ხელშეკრულებით მიიღება დაწესებულების შტატით გათვალისწინებულ დამხმარე მოსამსახურის თანამდებობაზე.

მუხლი 8. შტატგარეშე მოსამსახურის ცნება

DO NOT COPY

შტატგარეშე მოსამსახურე არის პირი, რომელიც დანიშვნით ან შრომითი ხელშეკრულებით გარკვეული ვადით მიიღება სამსახურში არამუდმივ ამოცანათა შესასრულებლად.

დანართი 4

იდეოლოგიების ისტორია

ლიბერალიზმი

ტერმინს „ლიბერალური“ XV საუკუნიდან იყენებენ. ამ ხნის განმავლობაში მას უამრავი განსხვავებული მნიშვნელობა მიეწერებოდა. ლათინური სიტყვა „liberalis“ თავისუფალ ადამიანთა კლასს აღნიშნავდა, ანუ ადამიანებს, რომლებიც არც ყმები იყვნენ და არც მონები.

როგორც ერთიან პოლიტიკურ მრწამსს, ლიბერალიზმს XIX საუკუნემდე არ უარსებია, მაგრამ ის იმ იდეებსა და თეორიებზე განვითარდა, რომლებიც მთელი სამასი წლის განმავლობაში ყალიბდებოდა. ლიბერალური იდეები ევროპაში ფეოდალიზმის რღვევისა და მის ადგილზე კაპიტალისტური საზოგადოების განვითარების შედეგია. ლიბერალიზმი ფართოდ ასახავდა განვითარებადი საშუალო ფენის მისწრაფებას, რომლის ინტერესები აბსოლუტურ მონარქთა და მიწადმფლობელთა ძალაუფლებას უპირისპირდებოდა. ლიბერალური იდეები რადიკალური იყო, მიმართული ძირეული რეფორმისა და ზოგჯერ რევოლუციური ცვლილებებისკენაც კი. XVII საუკუნის ინგლისის რევოლუციასაც და XVIII საუკუნის დასასრულის ამერიკისა და საფრანგეთის რევოლუციებსაც გამოკვეთილად ლიბერალური ნიშნები ჰქონდა, თუმცა სიტყვა „ლიბერალი“ ამ პერიოდში პოლიტიკური დატვირთვით არ გამოიყენებოდა.

ინდივიდის უზენაესობის რწმენას ბუნებრივად მივყავართ ინდივიდის დამოუკიდებლობის აღიარებამდე.

ლიბერალიზმის ერთერთი თეორეტიკოსი იყო დიდი ბრიტანეთის ფილოსოფოსი, ეკონომისტი და პოლიტიკოსი ჯონ სტიუარტ მილი (1806-1873). მილის მრავალმხრივმა და კომპლექსურმა შრომებმა ლიბერალიზმის განვითარებაში გადამწყვეტი როლი ითამაშა, რადგან მათ ხიდი გადეს კლასიკურ და თანამედროვე თეორიებს შორის. კოლექტივისტურ ტენდენციებისა და ტრადიციებისადმი მილის წინააღმდეგობა XIX საუკუნის პრინციპიდან მოდის. სამაგიეროდ, ინდივიდუალური ცხოვრების სიკეთის _ ინდივიდუალის აუცილებლობის _ ხაზგასმით, ქალთა საარჩევნო უფლების აღიარებით, მოგვიანებით კი მუშათა კოოპერატივებისადმი თანადგომით ის XX საუკუნის მოვლენებს ეხმიანებოდა. მილის შრომათგან აღსანიშნავია: „თავისუფლების შესახებ“ (1859), „როგორი უნდა იყოს წარმომადგენლობითი მთავრობა“ (1861) და „ქალთა დაქვემდებარება“ (1869)

კონსერვატიზმი

ყოველდღიურ მეტყველებაში ტერმინი „კონსერვატიული“ მრავალგვარი მნიშვნელობით იხმარება. ის შეიძლება გულისხმობდეს თავშეკავებულ ან წინდახედულ ქცევას, ცხოვრების ტრადიციულ ყაიდს, კონფორმისტულს, შიშს ცვლილებების წინაშე ან მათთვის თავის არიდებას. ყოველივე ეს ინგლისურში აღინიშნება ზმნით „to conserve“. ტერმინი

DO NOT COPY

„კონსერვატიზმი“ საგანგებო პოლიტიკური პოზიციის ან იდეოლოგიის დასახასიათებლად პირველად XIX საუკუნის დასაწყისში გამოიყენეს. ამერიკის შეერთებულ შტატებში ის მიანიშნებდა პესიმისტურ შეხედულებებზე საზოგადოებრივი მოვლენების შესახებ. XIX საუკუნის 20-ნ წლებში ეს ტერმინი მიუთითებდა ოპოზიციურ დამოკიდებულებას 1789 წლის რევოლუციის პრინციპებისა და სულისკვეთების მიმართ. დიდ ბრიტანეთში „ტორების“, როგორც ვიგების მიმართ ოპოზიციურად განწყობილი პარტიის, სახელწოდებას თანდათან შეენაცვლა და 1835 წელს ამ პარტიას ოფიციალური სახელწოდებად იქცა „კონსერვატორები“.

კონსერვატიული იდეები აღმოცენდა იმ მძაფრი პოლიტიკური, სოციალური და ეკონომიური ცვლილებების საპასუხოდ, რომელთა გავლენა სულ უფრო ძალუმად იგრძნობოდა და რომელთა სიმბოლო, მრავალი თვალსაზრისით, საფრანგეთის რევოლუცია იყო.

XIX საუკუნის განმავლობაში დასავლეთის სახელმწიფოებზე არსებითი ზეგავლენა მოახდინა ინდუსტრიალიზაციამ, ეს კი აისახა ლიბერალიზმის, სოციალიზმისა და ნაციონალიზმის განვითარებაში. მაშინ, როდესაც ეს იდეოლოგიები მიზნად ისახავდნენ რეფორმებს და ზოგჯერ რევოლუციასაც უჭერდნენ მხარს, კონსერვატიზმი გახშირებული თავდასხმებიდან იცავდა ტრადიციულ სოციალურ წყობას.

კონსერვატიული პრინციპების ერთ-ერთი ყველაზე ადრეული და კლასიკური განსაზღვრება წარმოდგენილია ედმუნდ ბერკის (1729-1797) თხზულებაში „განაზრებნი საფრანგეთის რევოლუციის შესახებ“ (Reflections on the Revolutions in France, 1790), რომელშიც ავტორი სინანულს გამოთქვამდა ancein-regime-ის წინააღმდეგ მიმართულ რევოლუციასთან დაკავშირებით, რაც წინამორბედ წელს განხორციელდა.

ბერკი ძირითადათ ეწინააღმდეგებოდა ფრანგული პოლიტიკის გარდაქმნის მცდელობას ისეთი აბსტრაქტიული პრინციპების მიხედვით, როგორიცაა თავისუფლება, თანასწორობა, და ძმობა. მისი აზრით, ცხოვრებისეული სიბრძნის სათავე უმთავრესად გამოცდილებაში, ტრადიციისა და ისტორიაში ძევს. მიუხედავად ამისა, ის თვლიდა, რომ საფრანგეთის მონარქია ნაწილობრივ თავადვე იყო თავის ხვედრზე პასუხისმგებელი, რადგან ჯიუტად უარყოფდა „ცვლილებას კონსერვაციის მიზნით“. ბერკის შეხედულება ხელისუფლების შესახებ ერთობ პესიმისტურია: იგი აღიარება, რომ ხელისუფლებას ძალუძს ბოროტების თავიდან აცილება, თუმცა მისი აზრით, ის იშვიათად გამოდის სიკეთის ხელშემწყობად. ბერკი ასევე ადამ სმიტის კლასიკურ ეკონომიკას უჭერდა მხარს და საბაზრო ძალებს „ბუნებრივ კანონად“ მიიჩნევდა.

სოციალიზმი

ტერმინი „სოციალისტი“ წარმოდგება ლათინური სიტყვიდან sociare, რაც გაერთიანებას (შერწყმას) ან გაყოფას (გაზიარებას) ნიშნავს. ის პირველად 1827 წელს დიდ ბრიტანეთში, ჟურნალ The Co-operative Magazine-ს ერთერთ ნომერში იქნა გამოყენებული. XIX საუკუნის 30-ი წლების დასაწყისში რობერტ ოუენის (Robert Owen, 1760-1858) მიმდევრებმა დიდ ბრიტანეთში და სენ-სიმონისა (Saint-Simon, 1760-1825) საფრანგეთში თავიანთ მრწამს „სოციალიზმს“ უწოდებდნენ, ხოლო XIX საუკუნის 40-ი წლებისთვის ეს ტერმინი უკვე

DO NOT COPY

ცნობილი იყო ევროპის ინდუსტრიალიზებულ ქვეყნებში, განსაკუთრებით საფრანგეთში, ბელგიასა და გერმანულ სახელმწიფოებში.

მიუხედავად იმისა, რომ სოციალისტები ზოგჯერ იმ ინტელექტუალურ მემკვიდრეობაზე აცხადებენ პრეტენზიას, რომელიც პლატონის „რესპუბლიკაში“ ან თომას მორის „უტოპიაში“ (1516) იღებს სათავეს. სოციალიზმის საწყისი, ლიბერალიზმისა და კონსერვატიზმის მსგავსად, XIX საუკუნეში ძევს. სოციალიზმი იმ სოციალური და ეკონომიკური პირობების საწინააღმდეგოდ წარმოიშვა, რომელიც ინდუსტრიული კაპიტალიზმის ზრდამ წარმოქმნა ევროპაში. სოციალისტური იდეები სწრაფად დაუკავშირდა ახალი, მაგრამ მზარდი ინდუსტრიული მუშათა კლასის განვითარებას, რომელიც ადრეული ინდუსტრიალიზაციისათვის ასე დამახასიათებელ სიღარიბესა და დეგრადაციას განიცდიდა.

კლასიკური სოციალიზმის არსი _ მარქსიზმი _ ისტორიის ფილოსოფიაა, რომელიც განმარტავს, თუ რატომ არის კაპიტალიზმი განწირული და რატომ უნდა დაიკავოს სოციალიზმმა მისი ადგილი. კარლ მარქსი (1818-1883) _ გერმანელი ფილოსოფოსი, ეკონომისტი და პოლიტიკური მოაზროვნე, ჩვეულებრივ, XX საუკუნის კომუნიზმის მამას უწოდებენ. ხანმოკლე სამასწავლებლო და ჟურნალისტური კარიერის შემდეგ მარქსმა დარჩენილი ცხოვრება გაატარა როგორც აქტიურმა რევოლუციონერმა და მწერალმა. უმთავრესად ლონდონში ცხოვრობდა.

მარქსის ნაშრომი ჰეგელის ფილოსოფიის, ბრიტანული პოლიტიკური ეკონომიისა და ფრანგული სოციალიზმის სინტეზით შეიქმნა. მისი ძირითადი თემა კაპიტალიზმის კრიტიკა იყო, რაც სისტემური უთანასწორობისა და არასტაბილურობის ხაზგასმით მის გარდამავალ ხასიათს ჰფენდა ნათელს. მარქსი ისტორიის ტელეოლოგიურ თეორიას ემხრობოდა, რომლის თანახმად, სოციალური განვითარებს კულმინაცია აუცილებლად კომუნიზმის დამკვიდრება იქნებოდა. მისი კლასიკური ნაშრომია სამტომიანი „კაპიტალი“ (Capital, 1867, 1885 და 1894). მარქსის ენგელსთან ერთად შექმნილი ყველაზე ცნობილი და პოპულარული ენით დაწერილი ნაშრომია „კომუნისტური პარტიის მანიფესტი“ (1848).

ფაშიზმი

თუ ლიბერალიზმი, კონსერვატიზმი და სოციალიზმი XIX საუკუნის იდეოლოგიებია, ფაშიზმი XX საუკუნის პირმშოა. რომელიც ორ მსოფლიო ომს შორის პერიოდს შორის წარმოიშვა ფაშიზმი გაჩნდა როგორც ჯანყი თანამედროვეობის წინააღმდეგ, განმანათლებლობის იდეათა, ღირებულებათა და მის მიერ წარმოქმნილი პოლიტიკური შეხედულებების წინააღმდეგ. მაგალითად ნაცისტებმა გერმანიაში განაცხადეს, რომ „1789 გაუქმებულია“.

ბენიტო მუსოლინი (1883-1945) იტალიელი ფაშისტი, დიქტატორი. ახალგაზრდობაში მუსოლინი მასწავლებელი და ჟურნალისტი იყო, შემდგომში გახდა სოციალისტური პარტიის ერთ-ერთი წამყვანი წევრი საიდანაც 1914 წელს გაირიცხა პირველი მსოფლიო ომში ჩარევის მხარდაჭერის გამო. 1919 წელს მან დააარსა ფაშისტური პარტია.

მუსოლინის უყვარდა საკუთარი თავის ფაშიზმის დამაარსებლად წარმოჩენა. მისი პოლიტიკური ფილოსოფიის საფუძვლებს წარმოადგენდა რწმენა, რომ ადამიანის არსებობის აზრი მხოლოდ იმ შემთხვევაში აქვს, თუ მას საზოგადოება გამოცდის და განსაზღვრავს. მაგრამ ეს იმას მოითხოვდა, რომ სახელმწიფო აღიარებულიყო „უნივერსალურ ეთიკურ ნებად“,

DO NOT COPY

ცნებად, რომელიც ტოტალიტარიზმის სახით იყო განხორციელებული. სახელმწიფოს მიღმა „შეუძლებელია არსებობდეს ადამიანური ან სულიერი ღირებულებები, და საერთოდ ცოტა რამეს თუ გააჩნია ღირებულება“.

მიუხედავად იმისა, რომ ადოლფ ჰიტლერი (1889-1945), სრულიადაც არ იყო ორიგინალური მოაზროვნე, თავის „ჩემი ბრძოლა“ (Mein Kampf) მან გააერთიანა გერმანული ნაციონალიზმი, რასობრივი ანტისემიტიზმი და შეუქცევადი ბრძოლის რწმენა თითქმის სისტემატიზებულ ნაცისტურ პროპაგანდაში. სამყაროს მისეული ხედვის ძირითადი მახასიათებელი იყო თეორია, რომ ისტორია ასახავს მუდმივ ბრრძოლას გერმანელებისა და ებრაელებს შორის, რომლებიც, შესაბამისად, სიკეთისა და ბოროტების ძალებს წარმოადგენენ.

რელიგიური ფუნდამენტალიზმი

ტერმინი „ფუნდამენტალიზმი“ მომდინარეობს ლათინური fundamentum, რაც საფუძვლიანს ნიშნავს. ეს ტერმინი პირველად XX საუკუნის დასაწყისში გამოიყენეს ამერიკელ პროტესტანტთა შორის გამართულ პოლემიკის დროს. 1910-1913 წლებში ევანგელისტმა პროტესტანტებმა გამოაქვეყნეს პამფლეტთა ციკლი სახელწოდებით „საფუძვლები“ (The Fundamentals), რომელიც ბიბლიის შინაგან არსს ან მისი უტყუარი, სიტყვასიტყვითი ჭეშმარიტების პოსტულატს ქრისტიანობის „თანამედროვე“ ინტერპრეტაციისგან იცავდა.

ფუნდამენტალიზმი არის აზროვნების ყაიდა, რომელიც გარკვეულ პრინციპებს ძირეულ ჭეშმარიტებად მიიჩნევს. ფუნდამენტალიზმის დამოუკიდებელ სახეობებს უმნიშვნელო მსგავსება აქვთ ერთმანეთთან ან საერთო არაფერი აქვთ, გარდა მათი მომხრეების მისწრაფებისა, გულმოდგინედ ან მგზნებარედ ამტკიცონ დოქტრინის უეჭველობა. ფუნდამენტალიზმი, ჩვეულებრივ, ასოცირდება რელიგიასა და საკრალური ტექსტების სიტყვასიტყვით ჭეშმარიტებასთან, მაგრამ ის შეიძლება, აგრეთვე გამოვლინდეს პოლიტიკურ მსოფლმხედველობაშიც. თვით ლიბერალურ სკეფტიციზმშიც შეინიშნება ფუნდამენტალისტური შეხედულება იმის შესახებ, რომ შეიძლება დაეჭვება ყველა თეორიაში, რასაკვირველია საკუთარი თეორიის გარდა. ეს ტერმინი ხშირად გამოიყენება დაცინვის მიზნით და მიუთითებს სიხისტეზე, დოგმატიზმსა და ავტორიტარიზმზე, მაგრამ ზოგჯერ პრინციპისადმი ერთგულებასა და თავდადებას აღნიშნავს.

ანარქიზმი

სიტყვა „ანარქია“ ბერძნული სიტყვიდან მომდინარეობს და სიტყვასიტყვით ნიშნავს „წესრიგის გარეშე“. ტერმინი „ანარქიზმი“ საფრანგეთის რევოლუციის დროიდან შემოვიდა ხმარებაში. იგი თავდაპირველად კრიტიკული ან ნეგატიური მნიშვნელობით _ ცივილიზებული ან კანონზომიერი წესრიგის რღვევის გამოსახატავად გამოიყენებოდა. პრაქტიკულად, ამ ტერმინს დღესაც ხშირად იყენებენ დამაკნინებელი მნიშვნელობით.ჩვეულებრივ, ყოველდღიურ საუბარში, „ანარქიას“ ქაოსსა და უწესრიგობას უკავშირებენ. საზოგადოებრივ წარმოდგენაში ანარქისტები „ბომბის მატარებელი“ ტერორისტები არიან. ტერმინ „ანარქიას“ პოლიტიკური იდეების პოზიტიური და სისტემატიზირებული ერთობლიობის მნიშვნელობა მხოლოდ XIX საუკუნის 40 წლებიდან

DO NOT COPY

მიეცა, როდესაც პიერ ჟოზე პრუდონმა თავის წიგნში „რა არის საკუთრება“ სიამაყით განაცხადა: „მე ანარქისტი ვარ“.

ანარქისტები ქადაგებდნენ კანონისა და სამთავრობო ინსტიტუტების გაუქმებას, თუმცა მათ ამგვარ სწრაფვას უფრო ბუნებრივი და სპონტანური სოციალური რეჟიმის დამყარებისა და განვითარების რწმენა უდევს საფუძვლად. როგორც პრუდონი აღნიშნავდა, „საზოგადოება წესრიგს ანარქიაში ეძებს“.

ნაციონალიზმი

ნაციონალიზმი არის იდეოლოგია, რომლის მიხედვითაც ერი ანუ „ნაცია“ (ლათ. Nacia) არის საზოგადოების ფუნდამენტური ნაწილი, ერის ინტერესები და ერთგულება ყველა ჯგუფისა და ინდივიდის ინტერესზე მაღლა უნდა იდგეს. თავდაპირველი ნაციონალისტური (ეროვნული) მოძრაობები ჩამოყალიბდა საფრანგეთში მეფის დასამხობად მოწყობილ 1793 წლის რევოლუციის შემდეგ. მოგვიანებით XIX საუკუნეში ნაციონალისტურმა იდეებმა მოიცვა ევროპის მრავალი ქვეყანა. ნაციონალიზმის მაგალითები საქართველოში გვხვდება ილია ჭავჭავაძისა და თერგდალეულების მოღვაწეობაში.

თანამედროვე ევროპაში, XIX საუკუნის ევროპისაგან განსხვავებით, ნაციონალიზმი აღარ წარმოადგენს გაბატონებულ იდეოლოგიას. მიუხედავად ამისა, ის რჩება მრავალი პოლიტიკური პარტიის მთავარ იდეოლოგიად. ისინი უმეტესად ეროვნულ იდენტობაზე დაფუძნებული დემოკრატიის მომხრეებად, ეროვნული თვითმყოფადობის დასაცავად გამოდიან. ნაციონალისტურ პარტიებს ევროპის თითქმის ყველა სახელმწიფოს პარლამენტში ჰყავთ დეპუტატები.

ნაციონალიზმი, თავის მხრივ, იყოფა სამოქალაქო, ეთნიკურ და კულტურულ ნაციონალიზმებად. სამოქალაქო ნაციონალიზმი საზოგადოების ქვაკუთხედად ქვეყნის მოქალაქეობრიობას აღიქვამს, მაშინ, როდესაც ეთნიკური ნაციონალიზმი მიიჩნევს, რომ საზოგადოების ქვაკუთხედი არის ეთნოსი.

კულტურული ნაციონალიზმი არის შუალედური პოზიცია, ერთის მხრივ, ეთნიკურ ნაციონალიზმს და მეორეს მხრივ, სამოქალაქო ნაციონალიზმს შორის, რომელიც თვლის, რომ ერი უფრო მეტად განისაზღვრება საერთო კულტურით და საერთო ენით, ვიდრე საერთო წინაპრების ან რასის ცნებებით. ამრიგად, კულტურული ნაციონალიზმის მიხედვით, სხვა წარმოშობის ინდივიდები შეიძლება გახდნენ ერის ნაწილი კულტურული ასიმილაციის გზით.

სამოქალაქო ნაციონალიზმი (იგივე ლიბერალური ნაციონალიზმი), ეყრდნობა იმ პოლიტიკური ფილოსოფოსების მოსაზრებებს, რომლებსაც სჯერათ ნაციონალიზმის არაქსენოფობიური ფორმის, რომელიც თავსებადია დემოკრატიასთან და ლიბერალურ ღირებულებებთან, როგორებიცაა: თავისუფლება, ტოლერანტობა, თანასწორობა და ინდივიდუალური უფლებები.

სამოქალაქო ნაციონალიზმის ფუძემდებლებად ფრანგი მწერალი და ფილოლოგი - ერნესტ რენანი და ინგლისელი ფილოსოფოსი და ეკონომისტი - ჯონ სტიუარტ მილი ითვლებიან. სამოქალაქო ნაციონალისტები ხშირად იცავენ ეროვნული იდენტობის ღირებულებებს და აცხადებენ, რომ ის ადამიანებს ესაჭიროებათ შინაარსიანი და

DO NOT COPY

დამოუკიდებელი ცხოვრებისთვის. მათი აზრით, დემოკრატიული მმართველობის ფორმები ეროვნულ იდენტობას საჭიროებს სრულყოფილად ფუნქციონირებისთვის.

სამოქალაქო ნაციონალიზმს ხშირად უპირისპირებენ ეთნიკურ ნაციონალიზმს. ისტორიულად, სამოქალაქო ნაციონალიზმი იყო განმსაზღვრელი ფაქტორი მმართველობის თანამედროვე კონსტიტუციური და დემოკრატიული ფორმების განვითარებისთვის, მაშინ როცა ეთნიკური ნაციონალიზმი უფრო მეტად ასოცირდება ავტორიტარულ მმართველობასთან და დიქტატურასთანაც კი.

თანამედროვე ეპოქისათვის დამახასიათებელი მოვლენაა რადიკალური რელიგიური ნაციონალიზმიც. ნაციონალიზმი, როგორც წესი, არარელიგიური, სეკულარული მოვლენაა, მაგრამ დღეს, როგორც ნაციონალიზმის, ისე რელიგიის გააქტიურებამ, მსოფლიოს ბევრ რეგიონში, მათი დაკავშირება გამოიწვია.

იდეოლოგიები და მათი ხედვები

ლიბერალიზმი ხედვა	იდეოლოგიის მახასიათებლები: ● ინდივიდი ● თავისუფლება ● გონება ● სამართლიანობა
იდეოლოგიის შესახებ	ლიბერალიზმის ისტორიული წარმოშობის ფესვები ანტიკურ პოლიტიკურ აზროვნებაშია, მაგრამ ლიბერალიზმი, როგორც პოლიტიკური იდეა მაინც ბრიტანული განმანათლებლობის ტრადიციაში იბადება. კლასიკური ლიბერალიზმის პირველი თეორეტიკოსი ცნობილი ინგლისელი განმანათლებელი ჯონ ლოკი იყო. თანამედროვე ლიბერალიზმის ყველაზე გამორჩეული თეორეტიკოსი ჯონ როულზი კი თავის ცნობილი ნაშრომში „სამართლიანობის თეორია (1971)“ საუბრობს თავისუფლებისა და თანასწორობის, როგორც ორი იდეალის, თანაბარ და ჰარმონიული განვითარებაზე, რამაც უნდა დააფუძნოს ისეთი სოციალური წესრიგი, სადაც საზოგადოების ყველა წევრი თავს დაცულად და ბედნიერად იგრძნობს.
თავისუფლების შესახებ	**ლიბერალიზმი** უპირატესობას თავისუფლებას ანიჭებს, როგორც უზენაეს პიროვნულ ღირებულებას. კლასიკური ლიბერალიზმი ნეგატიურ თავისუფლებას უჭერს მხარს, ამ იდეოლოგიის წარმომადგენლებს ესმით, როგორც შეზღუდვების არარსებობა ან არჩევანის თავისუფლება მაშინ, როცა თანამედროვე ლიბერალიზმი პოზიტიურ თავისუფლებას ემხრობა და მასში პიროვნების განვითარებისა და წამატების საწინდარს ხედავს.
დემოკრატიის შესახებ	**ლიბერალები** დემოკრატიას ინდივიდთან მიმართებაში განიხილავენ, როგორც თანხმობას, რომელსაც პიროვნება საარჩევნო ყუთთან გამოხატავს. დემოკრატია რეგულარულ და კონკურენტულ არჩევნებთან არის გაიგივებული, რადგან იგი ძალაუფლების ბოროტად გამოყენებას ზღუდავს.

DO NOT COPY

ადამიანის ბუნების შესახებ	**ლიბერალები** ადამიანის ბუნებას განიხილავენ, როგორც ინდივიდის თანდაყოლილ შინაგან თვისებათა ერთობლიობას. სოციალურ და ისტორიულ პირობებს უმნიშვნელო ან არანაირ დატვირთვას არ ანიჭებენ. ადამიანები ამბიციური და მნიშვნელოვანწილად თავდაჯერებული არსებები არიან, მაგრამ მათ გონებაც მართავს და აქვთ პიროვნული განვითარების უნარი განათლების გზით.
საზოგადოების შესახებ	**ლიბერალები** საზოგადოებას განიხილავენ არა როგორც სრულუფლებიან ორგანიზმს, არამედ როგორც ინდივიდთა ნაკრებს. გარკვეულ დონემდე საზოგადოება იმ ადამიანთა ნებაყოფლობითი შეთანხმების საფუძველზეა ჩამოყალიბებული, რომლებსაც პირადი ინტერესი ამოძრავებთ. მიუხედავად ამისა, საზოგადოებაში არსებობს ინტერესთა ზოგადი ბალანსი, რომელიც ხელს უწყობს ჰარმონიასა და წონასწორობას.
თანასწორობის შესახებ	**ლიბერალებს** სწამთ, რომ ადამიანები „დაბადებით“ თანასწორნი არიან და მათ თანაბარი მორალური ღირებულება აქვთ. ეს ფორმალური თანასწორობა გულისხმობს პოლიტიკურ თანასწორობას, ისევე, როგორც შესაძლებლობათა თანასწორობას. მაგრამ სოციალური თანასწორობა, როგორც ჩანს, თავისუფლებისა და ნიჭის ჩახშობის ფასად მიიღწევა. მიუხედავად ამისა, მაშინ, როცა ძველი ლიბერალები ხაზს უსვამენ მკაცრი მერიტოკრატიასა და ეკონომიკური ინიციატივის აუცილებლობას, თანამედროვე ლიბერალები ამტკიცებენ, რომ სრულიად თანაბარი შესაძლებლობები შეფარდებით სოციალურ თანასწორობას მოითხოვს.
ეკონომიკის შესახებ	**ლიბერალები** ეკონომიკას განიხილავენ, როგორც სამოქალაქო საზოგადოების არსებით ნაწილს და უპირატესობას ანიჭებენ ბაზარს ანუ კაპიტალისტურ ეკონომიკურ წყობას, რომელიც ემყარება საკუთრებას, კონკურენციასა და მატერიალურ სტიმულებს. ამასთან, თუ კლასიკური ლიბერალიზმის წარმომადგენლები უპირატესობას კაპიტალიზმს ანიჭებენ, თანამედროვე ლიბერალები ბაზრის შემზღუდველი ღონისძიებების საჭიროებასა და ეკონომიკის შეზღუდულ მართვას აღიარებენ.
ერის შესახებ	**ლიბერალები** ემხრობიან ერის „სამოქალაქო“ კონცეფციას, რომელიც ერთნაირად დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს პოლიტიკურ და კულტურულ ერთიანობას. ერი წარმოადგენს მორალურ გაერთიანებას, რადგან მას გააჩნია უფლებები, განსაკუთრებით კი, თვითგამორკვევის თანასწორი უფლება.
სახელმწიფოს შესახებ	**ლიბერალების** თვალსაზრისით სახელმწიფო წარმოადგენს სოციალური წესრიგის დაცვის უმთავრეს გარანტს და ნეიტრალურ არბიტრს საზოგადოებაში არსებულ დაპირისპირებულ ინტერესებსა და ჯგუფებს შორის. კლასიკური ლიბერალები სახელმწიფოს აღიქვამენ, როგორც გარდაუვალ ბოროტებას და ხოტბას ასხამენ სახელმწიფოს მინიმალურ და მხოლოდ „გუშაგის“ ფუნქციას. თანამედროვე ლიბერალები აღიარებენ

DO NOT COPY

	სახელმწიფოს პოზიტიურ როლს თავისუფლებისა და თანაბარი შესაძლებლობების ხელშეწყობის საქმეში.
ხელისუფლების შესახებ	**ლიბერალებს** სწამთ, რომ ხელისუფლება „ქვემოდან“, მის მიერ მართული ხალხის თანხმობიდან მომდინარეობს. მიუხედავად იმისა, რომ ხელისუფლება აუცილებელია ქავეყანაში წესრიგისათვის, ის რაციონალური, მიზანმიმართული და შეზღუდული უნდა იყოს. ამ მოსაზრების ამსახველია ის, რომ ისინი უპირატესობას კანონიერ-რაციონალურ ხელისუფლებასა და საზოგადოების წინაშე მის ანგარიშვალდებულებას ანიჭებენ.
გენდერის შესახებ	**ლიბერალები** ტრადიციულად მიიჩნევენ, რომ განსხვავებებს ქალთა და მამაკაცთა შორის მხოლოდ პირადული ან კერძო მნიშვნელობა აქვს. საზოგადოებრივ და პოლიტიკურ ცხოვრებაში ყველა ადამიანი მიიჩნევა პიროვნებად, აქ სქესს ისევე არა აქვს მნიშვნელობა, როგორც ეთნიკურ კუთვნილებას ან სოციალურ კლასს. ამ თვალსაზრისით, ინდივიდუალიზმი „გენდერულად ბრმაა“.
ბუნების შესახებ	**ლიბერალები** ბუნებას ადამიანების საჭიროების დაკმაყოფილების წყაროდ განიხილავენ, აქედან გამომდინარე, იშვიათად აყენებენ ეჭვქვეშ ადამიანის ბუნებაზე ბატონობას. ბუნება, რომელსაც თავისთავად არ გააჩნია ღირებულება, იძენს მას, როცა გარდაიქმნება ადამიანის შრომით ან როცა გამოიყენება ადამიანთა საჭიროებისათვის.
რელიგიის შესახებ	**ლიბერალების** შეხედულებით, რელიგია საგანგებო „პრივატული“ საკითხია, რომელიც ინდივიდუალურ არჩევანსა და პირად განვითარებას უკავშირდება. ამიტომ, მათი აზრით, რელიგიური თავისუფლება სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია სამოქალაქო თავისუფლებებისთვის და შეიძლება გარანტირებულ იქნას მარტოოდენ რელიგიისა და პოლიტიკის, ეკლესიისა და სახელმწიფოს მკვეთრი ურთიერთგამიჯვნის მეშვეობით.
ისტორიის შესახებ	**ლიბერალები** მიიჩნევენ, რომ ისტორია არის პროგრესი, რომელიც ვითარდება, ყოველი მომდევნო თაობა წინაზე უფრო შორს მიდის ცოდნისა და თვითშემეცნების გზით. ლიბერალები, ჩვეულებრივ, მიიჩნევენ, რომ ეს თანდათანობით ანუ ეტაპობრივი რეფორმების გზით ხდება და არა რევოლუციის საშუალებით.

DO NOT COPY

კონსერვატიზმი	● ტრადიციის პატივისცემა ● ადამიანის არასრულყოფილება ● ორგანული საზოგადოება ● იერარქია და ძალაუფლება ● საკუთრება
იდეოლოგიის შესახებ	**კონსერვატორები** იდეოლოგიას ტრადიციულად რაციონალიზმის თვითდაჯერებულობის გამოსახატავად განიხილავდნენ. კონსერვატიზმი ძირითადად კონცენტრირებულია იმ სოციალური ნორმების, ტრადიციებისა და პრაქტიკების შენარჩუნებაზე, რომლებიც კონკრეტულ ერში ისტორიული განვითარების სხვადასხვა ეტაპზე ჩამოყალიბდა და რომლებმაც, მარტივად რომ ვთქვათ, დროს გაუძლეს. კონსერვატიზმი უარყოფითად უყურებს ადამიანის შესაძლებლობას, თავად შექმნას ისტორია და განკარგოს საკუთარი ცხოვრება. იდეოლოგიის მამამთავარად ბრიტანელი ფილოსოფოსი და სახელმწიფო მოღვაწე ედმუნდ ბერკი ითვლება, რომელმაც პირველმა შემოგვთავაზა საფრანგეთის რევოლუციის მწვავე კრიტიკა თავის ცნობილ ნაშრომში „მოსაზრებანი საფრანგეთის რევოლუციაზე“ (1790).
თავისუფლების შესახებ	**კონსერვატორებს** თავისუფლებაზე ტრადიციულად სუსტი შეხედულება აქვთ. ისინი თვლიან, რომ თავისუფლება ვალდებულებათა და პასუხისმგებლობათა ნებაყოფლობითი აღიარებაა, ხოლო ნეგატიური თავისუფლება საზოგადოებრივ წყობას საფრთხეს უქმნის. რაც შეეხება კონსერვატორ ახალ მემარჯვენეებს, ისინი ეკონომიკურ სფეროში ნეგატიური თავისუფლების, ბაზარზე კი არჩევანის თავისუფლების მომხრენი არიან.
დემოკრატიის შესახებ	**კონსერვატორები** ლიბერალურ-დემოკრატიული მმართველობის ფორმას ემხრობიან, ოღონდ საჭიროდ მიიჩნევენ შეზღუდვებს იმ მოსაზრებით, რომ დაცული იყოს საკუთრება და ტრადიციული ინსტიტუტები. ახალ მემარჯვენეებს რაც შეეხებათ, ისინი არჩევით დემოკრატიას მმართველობის გადამეტებისა და ეკონომიკური სტაგნაციის პრობლემებს უკავშირებენ.
ადამიანის ბუნების შესახებ	**კონსერვატორები** ადამიანებს შეზღუდულ და უსაფრთხოების მაძიებელ არსებად განიხილავენ, რომელთაც ურჩევნიათ ნაცნობი, ახლობელი, ნაცადი და შემოწმებული. ადამიანური რაციონალიზმი არასაიმედოა. ყოველ ადამიანში ბუდობს ზნეობრივი სიმახინჯე. მიუხედავად ამისა, ახალი მემარჯვენეობა ინდივიდუალიზმს შემწყნარებლურად უყურებს.
საზოგადოების შესახებ	**კონსერვატორები** საზოგადოებას აღიქვამენ, როგორც ორგანიზმს, ცოცხალ არსებას. საზოგადოება პიროვნების გარეშე არსებობს და, გარკვეული გაგებით, პიროვნებაზე მაღლა დგას. მის ერთიანობას ტრადიცია, ავტორიტეტი და საერთო მორალი განსაზღვრავს. ახალი მემარჯვენეები, ამისგან განსხვავებით, ლიბერალური მოსაზრებებისკენ იხრებიან.

DO NOT COPY

თანასწორობის შესახებ	**კონსერვატიზმი** საზოგადოებას ტრადიციულად განიხილავს, როგორც ბუნებრივად იერარქიულს და ამიტომაც უკუაგდებენ თანასწორობას, როგორც აბსტრაქტულსა და მიუღწეველ მიზანს. მიუხედავად ამისა, ახალი მემარჯვენეობა თანაბარ შესაძლებლობათა მკაცრად ინდივიდუალისტურ რწმენას ავლენს და ხაზს უსვამს მატერიალური უთანასწორობის ეკონომიკურ სარგებლობას.
ეკონომიკის შესახებ	**კონსერვატორები** უყოყმანოდ უჭერენ მხარს კერძო მეწარმოებას. ამასთან, ისინი უპირატესობას ანიჭებენ პროგრამულ, თუმცა შეზღუდულ ჩარევას, რადგან აცნობიერებენ საყოველთაო სოციალურ არასტაბილურობის თანმხლებ საშიშროებას. რაც შეეხება ახალ მემარჯვენეებს, ის არარეგულირებულ კაპიტალიზმს უჭერს მხარს.
ერის შესახებ	**კონსერვატორები** ერს თვლიან უპირველესად „ორგანულ“ ერთობად, რომლის წევრებსაც აკავშირებს საერთო ისტორია და ეთნიკური კუთვნილება. მათი აზრით ერი, როგორც სოციალური გაერთიანებისა და კოლექტიური იდენტურობის წყარო, ყველაზე მნიშვნელოვან სოციალურ ჯგუფს წარმოადგენს.
სახელმწიფოს შესახებ	**კონსერვატორები** სახელმწიფოს უკავშირებენ ძალაუფლებისა და დისციპლინის უზრუნველყოფას, ქაოსისა და არეულობისგან დაცვას. ამიტომაც არის, რომ კონსერვატორები, ტრადიციულად, უპირატესობას ძლიერ სახელმწიფოს ანიჭებენ.
ხელისუფლების შესახებ	**კონსერვატორები** მიიჩნევენ, რომ ხელისუფლება ბუნებრივ აუცილებლობას წარმოადგენს და რომ იგი „ზემოდან“ უნდა მართავდეს გამოცდილების, საზოგადოებრივი მდგომარეობისა და სიბრძნის არათანაბარი განაწილებიდან გამომდინარე. ხელისუფლება სასარგებლო და აუცილებელია, ვინაიდან ის ავითარებს პატივისცემასა და ერთგულებას, ხელს უწყობს საზოგადოებრივ ერთიანობას.
გენდერის შესახებ	**კონსერვატორები** ტრადიციულად ხაზს უსვამენ გენდერული დაყოფის სოციალურ და პოლიტიკურ მნიშვნელობას, ისინი ამტკიცებენ, რომ ქალთა და მამაკაცთა შორის სამუშაოს დანაწილება ბუნებრივი და გარდაუვალია.
ბუნების შესახებ	**კონსერვატორები** ბუნებას ხშირად ხატავენ საშიშად, სასტიკადაც კი. თვლიან, რომ მას ახასიათებს ამორალური ბრძოლა და სისასტიკე, რომელიც აგრეთვე ადამიანურ ყოფასაც განსაზღვრავს. ადამიანები შეიძლება განიხილებოდნენ, როგორც ბუნების ნაწილი „ქმნილებათა დიდი ჯაჭვის“ ფარგლებში. ამისდა მიუხედავად, მათი უზენაესობა ბუნების მცველების სტატუსითაა უზრუნველყოფილი.

DO NOT COPY

რელიგიის შესახებ	**კონსერვატორები** რელიგიას სტაბილურობისა და სოციალურ ძალთა გაერთიანების არსებით წყაროდ მიიჩნევენ. ის საზოგადოებას საერთო ფასეულობებითა და ზოგადი კულტურის ძირითადი პრინციპებით უზრუნველყობს. ამიტომ რელიგიისა და კულტურის, ეკლესიისა და სახელმწიფოს თანხვდომა გარდაუვალი და სასურველია.
ისტორიის შესახებ	**კონსერვატორები** ისტორიას ტრადიციებისა და უწყვეტობის კუთხით უყურებენ, პროგრესისათვის მცირე ადგილს ტოვებენ. წარსულის გაკვეთილები ამჟამინდელი და მომავალი მოქმედებების გზამკვლევია. რეაქციონერ კონსერვატორებს სჯერათ, რომ ისტორიას დაცემის ტენდენცია ახასიათებს და სურთ უკეთეს წარსულ დროებას დაუბრუნდნენ.

სოციალიზმი	● საზოგადოება ● თანამშრომლობა ● თანასწორობა ● სოციალური კლასი ● საზოგადოებრივი საკუთრება
იდეოლოგიის შესახებ	**სოციალისტები**, მარქსის მიხედვით, იდეოლოგიას აფასებენ, როგორც იდეათა ერთიანობას, რომელიც კლასობრივი საზოგადოების წინააღმდეგობებს ნიღბავს, რითაც დამორჩილებულ კლასებში ყალბ ცნობიერებასა და პოლიტიკურ პასიურობას ავითარებს. მოგვიანებით მარქსისტებმა იდეოლოგიის ნეიტრალური კონცეფცია მიიღეს და მას განიხილავდნენ, როგორც იდეებს, რომლებიც დამახასიათებელია ნებისმიერი სოციალური კლასისათვის, მათ შორის, მუშათა კლასისათვისაც.
თავისუფლებ ს შესახებ	**სოციალისტებს** თავისუფლება ზოგადად გაგებული აქვთ პოზიტიური აზრით, იგი უკავშირდება თავისუფალი შემოქმედებითი შრომის ან საერთო თანამშრომლობაზე დაფუძნებული სოციალური თანამოქმედების გზით მიღწეულ თვითრეალიზებას. სოციალ-დემოკრატები თანამედროვე ლიბერალიზმს უახლოვდებიან, როდესაც თავისუფლებას ადამიანის პოტენციალის განხორციელებად განიხილავენ.
დემოკრატიის შესახებ	**სოციალისტებისთვის**, ტრადიციულად, ამოსავალია ხალხის მონაწილეობაზე დამყარებული რადიკალური დემოკრატიის ერთგვარი ფორმა და სახალხო კონტროლისადმი ეკონომიკის დაქვემდებარების სურვილი. ისინი ლიბერალურ დემოკრატიას უარყოფენ და მას აფასებენ, როგორც უბრალოდ კაპიტალისტურ დემოკრატიას. და მაინც, თანამედროვე სოციალ-დემოკრატები ახლა უკვე მყარად ერთგულობენ ლიბერალურ-დემოკრატიულ სტრუქტურებს.

DO NOT COPY

ადამიანის ბუნების შესახებ	**სოციალისტები** ადამიანებს, არსებითად, სოციალურ არსებად მიიჩნევენ. მათი აზრით, ადამიანის უნარ-ჩვევებსა და ქცევას ბუნებაზე მეტად აღზრდა აყალიბებს, განსაკუთრებით - შემოქმედებითი შრომა. ადამიანთა მიდრეკილება თანამშრომლობის, გულღიაობისა და რაციონალობისადმი ნიშნავს, რომ მათ განვითარებისა და პიროვნული ზრდის მნიშვნელოვანი პერსპექტივები აქვთ.
საზოგადოების შესახებ	**სოციალისტები** საზოგადოებას, ტრადიციულად, უთანასწორო კლასობრივი ძალაუფლების კონტექსტში განიხილავენ, მათთვის ეკონომიკური და საკუთრებრივი დაყოფა უფრო ღრმა და ნამდვილია, ვიდრე რომელიმე უფრო ფართო სოციალური კავშირი. მარქსისტებს სწამთ, რომ საზოგადოებას ახასიათებს კლასობრივი ბრძოლა და ერთადერთ სტაბილურ და შედუღებულ საზოგადოებად უკლასო საზოგადოებას მიიჩნევენ.
თანასწორობის შესახებ	**სოციალისტები** თანასწორობას ფუნდამენტალურ ღირებულებად მიიჩნევენ, კერძოდ, ისინი მხარს უჭერენ სოციალურ თანასწორობას. სოციალური თანასწორობა, მისი შეფარდებითი (სოციალ-დემოკრატიული) თუ აბსოლუტური (კომუნისტური) გაგებით, არსებით ელემენტად მიიჩნევა სოციალური ერთიანობისა და ძმობის უზრუნველყოფაში, რადგან ამკვიდრებს მართლმსაჯულებას ან თანასწორობას, და აფართოებს თავისუფლებას პოზიტიური გაგებით.
ეკონომიკის შესახებ	**სოციალისტებმა**, მარქსისტული ტრადიციის შესაბამისად, უპირატესობა საზოგადოებრივ საკუთრებისა და აბსოლუტურ სოციალურ თანასწორობას მიანიჭეს, რაც კომუნიზმში სახელმწიფო კოლექტივიზაციასა და ცენტრალურ დაგეგმაში გამოიხატა. ამასთან, სოციალ-დემოკრატები ემხრობიან საყოველთაო კეთილდღეობას ანუ რეგულირებულ კაპიტალიზმს, რადგან, მათი თვალსაზრისით, ბაზარი კარგი მსახურია, მაგრამ უხეირო ბატონი.
ერის შესახებ	**სოციალისტების** აზრით, ერი კაცობრიობის ხელოვნურ დანაწევრებულობას წარმოადგენს, რომლის ამოცანაა მიჩქმალოს სოციალური უსამართლობა და დაიცვას დადგენილი წესრიგი. ამიტომ სოციალისტები თვლიან, რომ პოლიტიკურ მოძრაობებს უნდა ჰქონდეს მხოლოდ ინტერნაციონალური და არა ნაციონალური ხასიათი.
სახელმწიფოს შესახებ	**სოციალისტებს** შორის გავრცელებული შეხედულებები სახელმწიფოს შესახებ არაერთგვაროვანია. მარქსისტები ყურადღებას ამახვილებენ კავშირზე სახელმწიფოსა და კლასობრივ სისტემას შორის, თვლიან რა მას ან კლასობრივი მმართველობის ინსტრუმენტად, ან კლასების შემარიგებელ საშუალებად. მაგრამ სოციალიზმის სხვა მიმართულებები სახელმწიფოს საზოგადო საკითხების მარეგულირებლად მიიჩნევენ და, შესაბამისად, მხარს

DO NOT COPY

	უჭერენ ინტერნაციონალიზმს თავისი სოციალ-დემოკრატიული ან სახელმწიფო-კოლექტივისტური ფორმით.
ხელისუფლების შესახებ	**სოციალისტები** ხელისუფლებას, ჩვეულებრივ, ეჭვის თვალით უყურებენ, რადგან მიიჩნევენ, რომ ის იმთავითვე მჩაგვრელია და ზოგადად ძლიერთა და პრივილიგირებულთა ინტერესებს უკავშირდება. ამისდა მიუხედავად, სოციალისტური საზოგადოებები ხელისუფლებას ამყარებდნენ სხვადასხვა ფორმით გამოხატული კოლექტიური ორგანოს სახით, რომელიც ინდივიდუალიზმისა და სიხარბის კონტროლის საშუალებად მიიჩნეოდა.
გენდერის შესახებ	**სოციალისტები** იშვიათად მიიჩნევენ გენდერს პოლიტიკურად მნიშვნელოვან კატეგორიად. გენდერული განსხვავებები მნიშვნელოვანი ხდება ჩვეულებრივ იმიტომ, რომ ისინი ასახავენ და ხელს უწყობენ უფრო ღრმა ეკონომიკურ და კლასობრივ უთანასწორობას.
ბუნების შესახებ	**სოციალისტები**, ლიბერალების მსგავსად, ბუნებას განიხილავდნენ და ეპყრობოდნენ, მხოლოდ როგორც რესურსს. მაგრამ სოციალიზმში არსებული რომანტიკული ან პოსტრომანტიკული ტრადიცია ასევე ხოტბას ასხამს ბუნების სილამაზეს, ჰარმონიასა და სიმდიდრეს და ადამიანურ სრულყოფას ბუნებასთან სიახლოვეში ეძიებს.
რელიგიის შესახებ	**სოციალისტები** რელიგიას, ჩვეულებრივ, უარყოფითი ტერმინებით ახასიათებენ, ანუ, მათი აზრით, ესაა, საუკეთესო შემთხვევაში, პოლიტიკური ბრძოლისგან თავის არიდება და, უარეს შემთხვევაში, მმართველი კლასის იდეოლოგიის ფორმა, რაც ზოგჯერ სახელმწიფოში ათეიზმის დამკვიდრებას განაპირობებს. ამასთან, სიყვარულისა და თანაგრძნობის აქცენტირებით რელიგიას ძალუძს, სოციალიზმი ეთიკური ბაზისით უზრუნველყოს.
ისტორიის შესახებ	**სოციალისტები** ისტორიაზე პროგრესულ შეხედულებას ემხრობიან, რომელიც დიდ ყურადღებას სოციალური და პირადი განვითარების შესაძლებლობაზე ამახვილებს. მარქსისტებს სჯერათ, რომ კლასობრივი კონფლიქტი ისტორიის მამოძრავებელია და რომ ისტორიის საბოლოო შედეგი არაკლასობრივი, კომუნისტური საზოგადოება იქნება.

DO NOT COPY

ანარქიზმი	ნებისმიერი ძალაუფლების უგულებელყოფა პირდაპირი დემოკრატია სწრაფვა ბუნებრივი ჰარმონიისკენ
თავისუფლების შესახებ	**ანარქისტები** თავისუფლებას აბსოლუტურ ღირებულებად მიიჩნევენ. მათი აზრით, თავისუფლება შეუთავსებელია პოლიტიკური ძალაუფლების ნებისმიერ ფორმასთან. იგი პიროვნული ავტონომიის მიღწევის საშუალებაა, რაც გულისხმობს საკუთარი ნებითა და გონივრული გადაწყვეტილებებით მოქმედებას და არა უბრალოდ „საკუთარი თავის ანაბარად“ დარჩენას.
დემოკრატიის შესახებ	**ანარქისტები** დემოკრატიის პირდაპირი ფორმის მომხრენი არიან და ხალხის სტაბილური თანამონაწილეობისა და რადიკალური დეცენტრალიზაციის იდეებს ქადაგებენ. არჩევითი თუ წარმომადგენლობითი დემოკრატია მათთვის უბრალოდ გარეგნული სახეა ელიტის ბატონობის შესანიღბად და ჩაგრულ მდგომარეობასთან მასების შესაგუებლად.
ადამიანის ბუნების შესახებ	**ანარქისტები** ადამიანის ბუნებას ძალზე ოპტიმისტური პოზიციიდან აფასებენ. ზოგი მათგანი თვლის, რომ ადამიანების მოთხოვნილებაა ერთმანეთთან კომუნიკაცია, ჯგუფურობა, თანამშრომლობა და წესრიგის შენარჩუნება მხოლოდ კოლექტიური მცდელობით შეუძლიათ. ანარქისტთა მეორე ნაწილის თვალსაზრისით კი, ადამიანებს პირადი ინტერესები ამოძრავებთ.
საზოგადოების შესახებ	**ანარქისტების** აზრით, საზოგადოებას ბუნებრივი ჰარმონია ახასიათებს და არ არსებობს მართვის საჭიროება. ამის საფუძველი თანამშრომლობისა და სოციალიზაციისაკენ ადამიანის ბუნებრივი მიდრეკილებაა. სოციალური კონფლიქტი და დისჰარმონია სრულიად არაბუნებრივია, ისინი პოლიტიკური მმართველობისა და ეკონომიკური უთანასწორობის შედეგია.
თანასწორობის შესახებ	**ანარქისტები** განსაკუთრებულად ამახვილებენ ყურადღებას პოლიტიკურ თანასწორობაზე, როგორც პიროვნული ავტონომიის თანასწორ და აბსოლუტურ უფლებაზე. მათ კოლექტიური საკუთრებით მიღწეული აბსოლუტური სოციალური თანასწორობისა სჯერათ და ფიქრობენ, რომ პოლიტიკური უთანასწორობის ყველა ფორმა ჩაგვრამდე მიდის.
ეკონომიკის შესახებ	**ანარქისტები** ეკონომიკის კონტროლს ან მართვის ნებისმიერ ფორმას უგულებელყოფენ. ანარქო-კომუნისტები საზოგადოებრივ საკუთრებასა და მცირემასშტაბიან თვითმმართველობას უჭერენ მხარს მაშინ, როდესაც ანარქო-კაპიტალისტები მთლიანად არარეგულირებულ საბაზრო ეკონომიკას იცავენ.
ერის შესახებ	**ანარქისტები** თვლიან, რომ ერი ასოცირდება სახელმწიფოსთან და, შესაბამისად, ჩაგვრასთან. მათთვის „ერი“ წარმოადგენს მითს, რომლის

DO NOT COPY

	დანიშნულება მმართველი ელიტის ინტერესების დაცვა და მისდამი მორჩილების პროპაგანდაა.
სახელმწიფოს შესახებ	**ანარქისტები** სრულიად უარყოფენ სახელმწიფოს და მას უსარგებლო ბოროტებად მიიჩნევენ. სახელმწიფოს სუვერენული ძალაუფლება მათ მიერ აღიქმება, როგორც ლეგალიზებული ჩაგვრის ფორმა, რომელიც ძლიერთა, მდიდართა და პრივილეგირებულთა ინტერესებში მოქმედებს.
ხელისუფლების შესახებ	**ანარქისტები** ხელისუფლების ყველა ფორმას არასაჭიროდ მიიჩნევენ და მას ჩაგვრასა და ექსპლუატაციასთან აიგივებენ. რადგან არ არსებობს განსხვავება ხელისუფლებასა და ძალაუფლებას შორის, ხელისუფლების კონტროლისა და ანგარიშვალდებულების ყველა ფორმა მათთვის სრულიად ყალბია.
ბუნების შესახებ	**ანარქისტები**ს აზრით, ბუნება გვთავაზობს სიმარტივესა და წონასწორობის მოდელს, რომლის გამოყენება ადამიანების მიერ სოციალური ორგანიზაციის, სოციალური ეკოლოგიის ფორმით გონივრული იქნებოდა.
რელიგიის შესახებ	**ანარქისტები** რელიგიას განიხილავენ, როგორც ჩაგვრის ინსტიტუციონალიზებულ წყაროს. ეკლესია და სახელმწიფო ურთიერთდაკავშირებულია. რელიგია ამქვეყნიური მეუფეებისადმი მორჩილებასა და დაქვემდებარებას ქადაგებს, ავტორიტარულ ფასეულობებს ამკვიდრებს და ინდივიდს მორალურ ავტონომიას ართმევს.

ფაშიზმი	● ანტირაციონალიზიმი ● სოციალიზმი ● ლიდერობა და ელიტიზმი ● ულტრანაციონალიზმი
იდეოლოგიის შესახებ	**ფაშისტები** იდეოლოგიას ხშირად უარყოფენ როგორც პოლიტიკური აზროვნების ზედმეტად მეთოდურ, მშრალ და ინტელექტუალიზებულ ფორმას, რომელიც მხოლოდ გონებრივ ანალიზს ემყარება და არა ენთუზიაზმს ან ნებას. ნაცისტები ამჯობინებდნენ, საკუთარი იდეები გამოესახათ როგორც „მსოფლმხედველობა“ და არა როგორც სისტემაში მოყვანილი ფილოსოფია.
თავისუფლების შესახებ	**ფაშისტები** ინდივიდუალური თავისუფლების ნებისმიერ ფორმას უარყოფენ, როგორც უაზრობას. სხვებისგან განსხვავებით, მათი აზრით, „ჭეშმარიტი“ თავისუფლება ლიდერის ნებისადმი სრულ მორჩილებასა და ინდივიდის ეროვნულ ერთობაში გათქვეფას ნიშნავს.
დემოკრატიის შესახებ	**ფაშისტები** ტოტალიტარული დემოკრატიის იდეებს განადიდებენ. მათი რწმენით, ნამდვილი დემოკრატია აბსოლუტური დიქტატურაა. იდეოლოგიურ სიბრძნეს ერთი ლიდერი განაგებს და მხოლოდ მას შეუძლია

DO NOT COPY

	თქვას, რა არის ხალხის ჭეშმარიტი ინტერესები. პარტიაც და არჩევნებიც მახინჯი და გადაგვარებული ფორმებია.
ადამიანის ბუნების შესახებ	**ფაშისტების** რწმენით, ადამიანებს ნება და სხვა არარაციონალური იმპულსები მართავს, განსაკუთრებით, ერსა და რასაზე ფოკუსირებული სოციალური მიკუთვნილების ღრმა გრძნობა. მასებს მხოლოდ მსახურება და მორჩილება ძალუძთ, სამაგიეროდ, ეროვნული ელიტის წარმომადგენლებს ერის ან რასის სახელით „ახალ ადამიანად“ წარმოდგენა შეუძლიათ.
საზოგადოების შესახებ	**ფაშისტებისთვის** საზოგადოება ერთიანი ორგანული მთლიანობაა, რაც იმას ნიშნავს, რომ ინდივიდის არსებობა აზრს მოკლებულია, თუ პირად საკითხზე მეტად საერთო სიკეთეზე არ ზრუნავს. თუმცა, ამავდროულად, საზოგადოების წევრობას მკაცრად ზღუდავს ნაციონალური ან რასობრივი ფაქტორი.
თანასწორობის შესახებ	**ფაშისტებს** სწამთ, რომ კაცობრიობა რადიკალური უთანასწორობითაა დაღდასმული. ეს ეხება როგორც ლიდერებსა და მათ მიმდევრებს, ასევე მსოფლიოს სხვადასხვა ერსა და რასას. მიუხედავად ამისა, ერსა და რასაზე ყურადღების გამახვილება გულისხმობს, რომ მათი ყველა წევრი თანასწორია სოციალური იდენტობის გამო.
ეკონომიკის შესახებ	**ფაშისტები** კორპორატიზმის იდეების მეშვეობით შრომისა და კაპიტალის გაერთიანებას გამოხატავდენენ. ისინი მხარს უჭერდნენ დაგეგმვასა და ნაციონალიზაციას, როგორც ერის ან რასის საჭიროებისათვის მოგების მომტან საშუალებას. (ან ასე: საჭიროების დაკმაყოფილების საშუალებას)
ერის შესახებ	**ფაშისტები** ერს განიხილავენ, როგორც ორგანულ სოციალურ ერთობას, რომელსაც ხშირად რასა ქმნის. ერი განსაზღვრავს ცალკეული ადამიანის ცხოვრების აზრსა და ამოცანას. ისინი თვლიან, რომ ერები იძულებულნი არიან, დაუპირისპირდნენ ერთმანეთს გადარჩენისათვის ბრძოლაში, რომელშიც ზოგი იმარჯვებს და ზოგი მარცხდება.
სახელმწიფოს შესახებ	**ფაშიზმი** სახელმწიფოს უმაღლეს ეთიკურ იდეალად მიიჩნევს, რომელიც ეროვნული საზოგადოების ერთიან ინტერესებს გამოხატავს. თუმცა ნაცისტები სახელმწიფოს აღიქვამენ უფრო როგორც ინსტრუმენტს, რომელიც ემსახურება რასას ან ერს.
ხელისუფლების შესახებ	**ფაშისტები** ხელისუფლებას მიიჩნევენ ლიდერობის ან ქარიზმის გამოხატულებად, თვისებად, რომელსაც ფლობენ გამორჩეულად ნიჭიერი ადამიანები. ასეთი ქარიზმატული ხელისუფლება აბსოლუტური და უნაკლოა, აქედან გამომდინარე, იგი ტოტალიტარული ბუნების უნდა იყოს.

DO NOT COPY

გენდერის შესახებ	**ფაშისტები** გენდერს კაცობრიობის დაყოფის ფუნდამენტალურ საფუძვლად მიიჩნევენ. მამაკაცებს ბუნებრივად ეკუთვნით უპირატესობა ლიდერობასა და გადაწყვეტილების მიღებაში მაშინ, როდესაც ქალების ფუნქციაა დიასახლისობა, დამხმარე და დაქვემდებარებული პოზიციები.
ბუნების შესახებ	**ფაშისტებს** ბუნების მიმართ ხშირად ბნელი და მისტიკური შეხედულება ჰქონდათ, ყურადღებას ამახვილებდნენ ინსტინქტსა და სიცოცხლის პირველად ძალებზე, რომლის მიხედვითაც ბუნებას ძალუძს გაათავისუფლოს ადამიანები ინტელექტუალიზმისაგან.
რელიგიის შესახებ	**ფაშისტები** ზოგჯერ უგულებელყოფენ რელიგიას იმ მოტივით, რომ ის ლოიალურობას ან იდეური რწმენის მოქიშპე საწყისს წარმოადგენს. ფაშიზმი ცდილობს აღიჭურვოს პოლიტიკური რელიგიური იარაღით, როდესაც საქმე ეხება მის შინაგან სტრუქტურას და ტერმინოლოგიას, როგორიცაა ხელდასხმა, მსხვერპლშეწირვა, თავგანწირვა, ცოდვის გამოსყიდვა და ა. შ.
ისტორიის შესახებ	**ფაშისტები** ისტორიას ძირითადად ხედავენ, როგორც დეგრადაციასა და დაღმასვლას „ოქროს საუკუნეებთან“. ამის მიუხედავად, ისინი ემხრობიან შეხედულებას, რომ ისტორიას ახასიათებს ციკლური განვითარება, რომელიც იძლევა ერის განახლებისა და ხელახალი დაბადების საშუალებას მწვავე ბრძოლისა და ომის საშუალებით.

ეკოლოგიზმი	
იდეოლოგიის შესახებ	**ეკოლოგისტები**, ჩვეულებრივ, ყველა ტრადიციულ პოლიტიკურ დოქტრინას ინდუსტრიალიზმის ნაწილად თვლიან. მათი აზრით, იდეოლოგიები შერყვნილია ქედმაღლური ჰუმანიზმით და ზრდაზე ორიენტირებული ეკონომიკით.
თავისუფლებ ის შესახებ	**ეკოლოგისტებისათვის** თავისუფლება თვითშემეცნების მიღწევას ნიშნავს. თვითრეალიზება, პოლიტიკური თავისუფლებისაგან განსხვავებით, „შინაგანი“ თავისუფლებაა.
დემოკრატიის შესახებ	**ეკოლოგისტები** ხშირად გვევლინება რადიკალური ან მონაწილეობითი დემოკრატიის მომხრეებად. „მუქი“ მწვანეები განსაკუთრებით აკრიტიკებენ არჩევით დემოკრატიას და მიაჩნიათ, რომ ამჟამინდელ „დემოკრატებს“ მხოლოდ საკუთარი ინტერესები ამოძრავებთ და არა მომავალი თაობა და ბუნების გადარჩენა.

DO NOT COPY

ადამიანის ბუნების შესახებ	**ეკოლოგისტები** ადამიანს ბუნების ვრცელი ეკოსისტემის ნაწილად თვლიან. მატერიალიზმი, სიხარბე და ეგოიზმი აუცხოვებს ადამიანს ჭეშმარიტი ბუნებისგან, სიცოცხლის ერთიანი არსისგან. ადამიანური სრულქმნილებისათვის აუცილებელია, დავუბრუნდეთ ბუნებას.
თანასწორობის შესახებ	**ეკოლოგისტები** ბიოცენტრული თანასწორობის ცნებას წამოწევენ წინ, რაც იმას გულისხმობს, რომ ნებისმერ ცოცხალ არსებას აქვს არსებობისა და განვითარების ერთნაირი უფლება. თანასწორობის ტრადიციული გაგება კი ანთროპოცენტრისტულია, რაც გულისმობს იმას, რომ სამყაროს ცენტრში ადამიანია, რომელიც ყველა სხვა არსებისგან უპირატესია.
ეკონომიკის შესახებ	**ეკოლოგისტები** გმობენ როგორც საბაზრო კაპიტალიზმს, ისე სახელმწიფო კოლექტივიზმს, უკანმოუხედავი ზრდით გატაცებისა და გარემოს დაცვისადმი უყურადღებობის გამო. მათი აზრით, ეკონომიკა უნდა ექვემდებარებოდეს ეკოლოგიის ინტერესებს, ხოლო ნებისმიერ ფასად მოგების მიღების ტენდენციას უნდა ჩაენაცვლოს კაცობრიობისა და ბუნების ჰარმონიული ურთიერთშემწეობისთვის ზრუნვა.
ბუნების შესახებ	**ეკოლოგისტები** ბუნებას ურთიერთდაკავშირებულ მთლიანობად მიიჩნევენ, რომელიც აერთიანებს როგორც ადამიანებს და ცხოველებს, ასევე უსულო სამყაროს. ბუნება განიხილება როგორც ცოდნის წყარო. ადამიანი სრულიქმნება ბუნებასთან სიახლოვით, მასზე ზრუნვით და არა მისი გამოყენების მცდელობით.
რელიგიური ფუნდამენტალიზმი	ღვთის სიტყვის გამჟღავნება სოციალური რეკონსტრუქცია
იდეოლოგიის შესახებ	**რელიგიური ფუნდამენტალიზმი** იდეოლოგიად განიხილავს მთავარ რელიგიურ ტექსტებს, რადგან ისინი ღვთით გამჟღავნებული სიტყვის გამოხატვით გვთავაზობენ სოციალურ პროგრამას. ისინი უარყოფენ საერო რელიგიებს, რადგან თვლიან, რომ საერო რელიგია არ ეფუძნება რელიგიურ პრინციპებს და ზნეობრივ არსს მოკლებულია.
თავისუფლებ ი ს შესახებ	**რელიგიური ფუნდამენტალისტები** თავისუფლებას არსებითად შინაგან ან სულიერ თვისებად თვლიან. მათი აზრით, თავისუფლება ღვთით გაცხადებულ ნებასთან შესაბამისობას ნიშნავს, სულიერი სრულქმნა კი რელიგიური ავტორიტეტისადმი მორჩილობას უკავშირდება.
ერის შესახებ	**ფუნდამენტალისტები** ერს თვისობრივად რელიგიურ გაერთიანებად, მორწმუნეთა საზოგადოებად მიიჩნევენ. ამისდა მიუხედავად, რელიგია

DO NOT COPY

	იშვიათად ეთანადება ერებს მათი ტრადიციული გაგებით, რის გამოც წარმოიქმნება ტრანსნაციონალური რელიგიური გაერთიანებები. რელიგიური ფუნდამენტალიზმი თითქმის ყველა რელიგიურ წიაღში ჩნდება.
სახელმწიფოს შესახებ	**ფუნდამენტალისტებისათვის** დამოკიდებულება სახელმწიფოს მიმართ მეტად პოზიტიურია, რადგანაც ისინი თვლიან, რომ სახელმწიფო სოციალური, ზნეობრივი და კულტურული განახლების საშუალებაა. შესაბამისად, ფუნდამენტალისტური სახელმწიფო რელიგიური მმართველობისა და სიბრძნის პოლიტიკურ გამოხატულებად ითვლება.
ხელისუფლებ ის შესახებ	**რელიგიური ფუნდამენტალისტები** ხელისუფლებას რელიგიური სიბრძნის არათანაბარი ფლობის ასახვად მიიჩნევენ. ხელისუფლება, თვისობრივად, გათვითცნობიერებული პიროვნების მორალურ თვისებას წარმოადგენს. ასეთი ხელისუფლებას ქარიზმატული ხასიათი აქვს, ამიტომ რთულია მისი კონსტიტუციონალიზმით შეზღუდვა ან მათი შეთავსება.
გენდერის შესახებ	**რელიგიური ფუნდამენტალისტები** გენდერს ჩვეულებრივ ღვთის მიერ ნაბოძებ დაყოფად მიიჩნევენ და შესაბამისად თვლიან, რომ მას გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს სოციალური და პოლიტიკური ორგანიზაციისთვის. აქედან გამომდინარეა ტენდენცია, რომ პატრიარქალური სტრუქტურები და მამაკაცთა ლიდერობა მიჩნეულ იქნას ბუნებრივად და სასურველად.
ბუნების შესახებ	**რელიგიური ფუნდამენტალისტები** ბუნებას ღვთიური შემოქმედების გამოვლინებად მიიჩნევენ: ამრიგად, რაც „ბუნებრივია“, ღვთის მიერ არის ბოძებული. ეს შეიძლება გულისხმობდეს როგორც იმას, რომ ადამიანი ვალდებულია პატივი სცეს ბუნებას, ისევე იმასაც, რომ ბუნება კონკრეტულად ადამიანის საჭიროებების დასაკმაყოფილებლად შეიქმნა.
რელიგიის შესახებ	**რელიგიური ფუნდამენტალისტები** აღიარებენ, რომ რელიგია სხვა არაფერია, თუ არა ძირითადი და უცილებელი პრინციპების კორპუსი. ის განსაზღვრავს არა მარტო ინდივიდუალურ ქცევას, არამედ - სოციალური, ეკონომიკური და პოლიტიკური ცხოვრების ორგანიზების თავისებურებებსაც. რელიგიას არ ძალუძს და არ მართებს „კერძო სფეროთი“ შეზღუდვა. ის უმაღლეს და ჭეშმარიტ გამოხატულებას პოულობს ხალხის მობილიზებისა და სოციალური აღორძინების პოლიტიკაში.
ისტორიის შესახებ	**რადიკალური ფუნდამენტალისტებს** წინააღმდეგობრივი დამოკიდებულება აქვთ ისტორიის მიმართ. ისინი მიიჩნევენ, რომ აწმყო მორალურად და სულიერად გახრწნილია იდეალიზირებულ წარსულთან შედარებით. მათ სოციალური განახლება მოდერნისტული გაგებით ესმით.

DO NOT COPY

დანართი 5

ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია (ამონარიდი)

მუხლი 22

ყოველ ადამიანს, როგორც საზოგადოების წევრს, აქვს სოციალური უზრუნველყოფის უფლება, უფლება თავისი ღირსების შენარჩუნებისა და პიროვნების თავისუფალი განვითარებისა ეკონომიკურ, სოციალურ და კულტურულ უფლებათა განხორციელებით ეროვნული ძალისხმევისა და საერთაშორისო თანამშრომლობის მეშვეობით და თითოეული სახელმწიფოს სტრუქტურისა და რესურსების შესაბამისად.

მუხლი 23

1. ყველას აქვს შრომის, სამუშაოს თავისუფალი არჩევის, სამართლიანი და ხელსაყრელი სამუშაო პირობებისა და უმუშევრობისაგან დაცვის უფლება.

2. ყველას აქვს უფლება შესაბამისი ანაზღაურებისა ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე.

3. ყველა დასაქმებულს აქვს უფლება, იღებდეს სამართლიან და დამაკმაყოფილებელ გასამრჯელოს, რაც უზრუნველყოფს ღირსეულ ადამიანურ არსებობას როგორც მისთვის, ასევე მისი ოჯახისათვის და რომელსაც, აუცილებლობის შემთხვევაში, უნდა დაემატოს სოციალური უზრუნველყოფის სხვა სახსრები.

მუხლი 25

1. ყველას აქვს უფლება ჰქონდეს ცხოვრების ისეთი დონე, საკვების, ტანსაცმლის, საცხოვრებლის, სამედიცინო და საჭირო სოციალური მომსახურების ჩათვლით, რომელიც აუცილებელია თვითონ მისი და მისი ოჯახის ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობის შესანარჩუნებლად, და უფლება უზრუნველყოფილი იყოს უმუშევრობის, ავადმყოფობის, ინვალიდობის, ქვრივობის, მოხუცებულობის ან მისგან დამოუკიდებელ გარემოებათა გამო არსებობის საშუალებათა დაკარგვის სხვა შემთხვევაში.

2. დედობა და ჩვილი ყრმის ასაკი იძლევა განსაკუთრებული მზრუნველობითა და დახმარებით სარგებლობის უფლებას. ყველა ბავშვი, დაბადებული ქორწინებაში თუ ქორწინების გარეშე, უნდა სარგებლობდეს ერთნაირი სოციალური დაცვით.

DO NOT COPY

დანართი 6

როგორ დავიწყოთ ბიზნესი?

საქმის დასაწყებად, რომელიც ერთ დღეს დიდ წარმატებას მოგიტანთ, არც სამეცნიერო ხარისხი გჭირდებათ, არც დიდი ფული ბანკში და თქვენ წარმოიდგინეთ, არც გამოცდილება ბიზნესში. კარგი გეგმა და დიდი სურვილი კი ნამდვილად აუცილებელია. თუ ბიზნესმენობა გადაწყვიტეთ, ჩანს, წარმატებისკენ სწრაფვის დიდი სურვილი უკვე გაქვთ. თუმცა, შესაძლოა ჯერ კიდევ არ იცით, როგორ დაიწყოთ თქვენი იმპერიის შენება. ამაში ჩვენ დაგეხმარებით. თქვენს იდეას წარმატებულ ბიზნესად ჩვენი დეტალური ინსტრუქციები აქცევს. გაეცანით მათ:

შეაფასეთ საკუთარი თავი. საკუთარ თავს დაუსვით კითხვა: რატომ მინდა ბიზნესის დაწყება? ამ კითხვაზე პასუხის გაცემით დაადგენთ, რა სახის ბიზნესის დაწყება გსურთ. თუ მეტი ფული გინდათ, კიდევ ერთი სამსახური მოძებნეთ, თუ მეტი თავისუფლება - უარი თქვით 9-დან 5 საათამდე სამსახურში ყოფნაზე და რაიმე ახლის კეთებას შეუდექით.

ბიზნესის დაწყების მიზეზი უკვე დადგენილი გაქვთ და თუ უკვე მზად ხართ დასაწყებად, საკუთარ თავს კიდევ რამდენიმე შეკითხვა დაუსვით. გაარკვიეთ რა ტიპის ბიზნესი გსურთ, რა ტიპის უნარები გაქვთ, ყველაზე მეტად რისი კეთება მოგწონთ, რომელ სფეროში გაქვთ გამოცდილება, რა რაოდენობის თანხას ჩადებდით საქმეში იმ ფაქტის გათვალისწინებით, რომ ბიზნესების უმეტესობა წარუმატებელია. რა რაოდენობის საწყისი კაპიტალი დაგჭირდებათ, როგორი ცხოვრება მოგწონთ. გულწრფელად უპასუხეთ თითოეულ შეკითხვას და გაითვალისწინეთ, რომ შესაძლებელია ამ ყველაფრის გააზრება თქვენი წინსვლის მთავარი საფუძველი გახდეს. დაფიქრდით ბიზნეს იდეაზე, შემოსავლიანი ბიზნესის იდეა უკვე ხომ არ გაქვთ მოფიქრებული? თუ ასეა, გილოცავთ, შემდეგ ეტაპზე გადასვლა შეგიძლიათ. თუ არა - ინფორმაცია მოიძიეთ, ინტერნეტში უამრავ პოტენციურ იდეას წააწყდებით. შემდეგ საკითხებზე დაფიქრება სწორ გზაზე დაგაყენებთ. საკუთარ თავს ჰკითხეთ, მომავალში რა იქნება, რა ტექნოლოგიები იქმნება თანამედროვე სამყაროში, როგორ შეცვლის ეს ყველაფერი თქვენს ბიზნეს გარემოს. შეძლებთ კი ცვლილებებს ფეხი აუწყოთ? თქვენი კლიენტები მადლიერნი დარჩებიან თუ თქვენი ბიზნესი მათ რომელიღაც პრობლემის მოგვარებას შეძლებს? თქვენი უნარები სრულიად ახალ სფეროში მოსინჯეთ. ბევრი კომპანია ერთსა და იმავეს მხოლოდ იმიტომ აკეთებს, რომ ოდითგანვე ასეა დამკვიდრებული. ამ შემთხვევაში, განსხვავებულ მიდგომას ბევრის შეცვლა შეუძლია.

საქართველოში ბიზნესის დაწყება ძალიან მარტივია, მაგრამ ბიზნესის კეთება არის რთული. ძალიან მარტივად შეძლებთ კომპანიის რეგისტრაციას, გადასახადები მცირე და დაბალია, მაგრამ ძალიან მკაცრი და რთულია საგადასახადო კოდექსის შესაბამისად ბიზნესის ადმინისტრირება. მსოფლიო ბანკის ბოლო მონაცემებით, საქართველოს ეკონომიკა ბიზნესისთვის მიმზიდველი ქვეყნების ჩამონათვლში მე-6 ადგილს იკავებს. ამ შედეგის წინა პირობა იყო რამდენიმე მნიშვნელოვანი რეფორმა. საქართველომ გაამარტივა ბიზნესის რეგისტრაციისთვის საჭირო პროცედურები, როგორიცაა საქმიანობისთვის ლიცენზიის აღება. ამას გარდა, მთავრობამ მიიღო ახალი კანონი, რითაც გაამარტივა გადასახადების გადახდის პროცესი.

ბიზნესის რეგისტრაციის სამართლებრივი რეფორმები:

DO NOT COPY

მეწარმე სუბიექტად დარეგისტრირება აუცილებელი პროცედურაა ბიზნესის, სამეწარმეო საქმიანობის დასაწყებად. საქართველოში მეწარმე სუბიექტად რეგისტრაცია დაკავშირებულია მარტივ პროცედურებთან და ამისთვის მხოლოდ ერთი დღეა საჭირო. იმისთვის, რომ დაარეგისტრიროთ ბიზნესი, მნიშვნელოვანია განსაზღვროთ მეწარმე სუბიექტის ფორმა, რომელიც სხვადასხვაგვარია და ერთმანეთისგან განსხვავდება თავისი შინაარსით, ვადებულებებითა და პასუხისმგებლობებით.

ინდივიდუალური საწარმო არის ერთი პირის ან ოჯახის მფლობელობაში არსებული საწარმო. ასეთ საწარმოში შესაძლოა სხვა პირებიც იყვნენ დასაქმებულები. ინდივიდუალური საწარმოს მაგალითებია: საცალო ვაჭრობა, მცირე ზომის მაღაზია, მცირე მოცულობის სატრანსპორტო ან სამგზავრო გადამზიდები, საყოფაცხოვრებო მომსახურება და სხვა. მეწარმე ფიზიკური პირის საქმიანობის ადგილად ითვლება მისი ეკონომიკური საქმიანობის ადგილი. ინდივიდუალურ მეწარმედ რეგისტრაციას აქვს როგორც უპირატესობები, ისე ნაკლოვანებებიც. უპირატესობები: საქმის დაწყება მარტივია, არ არის საჭირო წესდება და სხვა იურიდიული დოკუმენტების შედგენა. სრულიად დამოუკიდებელია საქმიანობის განხორციელების პროცესში. მთელი მოგება მფლობელს ეკუთვნის. რაც შეეხება ნაკლოვანებებს: მფლობელს სრული პასუხისმგებლობა ეკისრება ბიზნესის ვალებზე, ბიზნესში ყველა დეტალს თავად მართავს, რაც არ არის მარტივი და შესაძლოა წარმოშვას პრობლემები. მოითხოვს დიდ დროსა და ენერგიას. მეწარმე მუდმივად კონცენტრირებულია ბიზნესზე.

შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება (შპს) იურიდიული პირია. შპს არის ერთი ან რამდენიმე პირის მიერ დაფუძნებული კომერციული ორგანიზაცია, რომელსაც აქვს საწესდებო კაპიტალი (ფინანსები). მცირე სასტარტო კაპიტალითაც შესაძლებელია ბიზნეს საქმიანობის დაწყება. მისი წევრები საზოგადოების (შპს-ს) მიერ აღებულ ვალდებულებებზე პასუხს აგებენ მხოლოდ საზოგადოების კაპიტალში თავიანთი შენატანის (წილის) ფარგლებში, ხოლო თავად საზოგადოება მესამე პირების წინაშე პასუხს აგებს მთელი თავისი ქონებით.

შპს-ს უპირატესობები: მესაკუთრეების პასუხისმგებლობა შეზღუდულია მათი შენატანებით. მათი სხვა (პირადი) ქონება ხელშეუხებელია. კლიენტებისთვის და პარტნიორებისთვის უფრო სანდოა, ვიდრე ინდმეწარმე. უფრო ადვილად შეუძლია საბანკო კრედიტის აღება, ვიდრე ინდმეწარმეს. შპს-ს ნაკლოვანება: ფორმირებისა და ფუნქციონირების ხარჯები უფრო მეტია, ვიდრე ინდმეწარმის შემთხვევაში.

DO NOT COPY

დანართი 7

სამომხმარებლო ბაზრის კვლევის კითხვარი

გთხოვთ დაგვითმეთ რამოდენიმე წუთი და შეავსეთ მოცემული ფორმა

- **თქვენი სქესი** ○ მდედრობითი ○ მამრობითი
- **თქვენი ასაკის დიაპაზონი**

  ○ 0-17 ○ 18-24 ○ 25-34 ○ 35-44 ○ 45-54 ○ 55-64 ○ 65+
- **ოჯახური მდგომარეობა** ○ დასაოჯახებელი ○ დაოჯახებული
- **თქვენი დასაქმების სტატუსი**

  ○ დასაქმებული სრულ განაკვეთზე ○ დასაქმებული ნახევარ განაკვეთზე

  ○ თვითდასაქმებული ○ უმუშევარი ○ დიასახლისი ○ სტუდენტი
- **თქვენი განათლება**

  ○ არასრული საშუალო ○ საშუალო განათლება ○ კოლეჯი

  ○ უნივერსიტეტის დიპლომი ○ მაგისტრის ხარისხი ○ დოქტორის ხარისხი
- **რამდენად ხშირად ვარჯიშობთ?**

  1 არც თუ ისე ხშირად 10 ძალიან ხშირად

  ○ 1 ○ 2 ● 3 ○ 4 ○ 5 ○ 6 ○ 7 ○ 8 ○ 9 ○ 10
- **რამდენად ხშირად იყენებთ სპორტულ ტანსაცმელს?**

  1 არც თუ ისე ხშირად 10 ძალიან ხშირად

  ○ 1 ○ 2 ○ 3 ○ 4 ○ 5 ○ 6 ○ 7 ○ 8 ○ 9 ○ 10
- **ბოლოს როდის იყიდეთ სპორტული ტანსაცმელი?**

  ○ 1 თვეზე ნაკლები ○ 1-6 თვეს შორის ○ 6-12 თვეს შორის ○ 1 წელზე მეტი

  ○ არ მახსოვს

DO NOT COPY

- **ჩამოთვლილთაგან რომელი აღწერს თქვენ მიერ სპორტული ტანსაცმლის შეძენის დანიშნულებას?**

☐ სპორტდარბაზი/ფიტნესი ☐ სირბილი ☐ ლაშქრობა ☐ სპორტი (კალათბურთი, ცურვა და ა. შ.) ☐ სხვა

- **სად ყიდლობთ ხოლმე სპორტულ ტანსაცმელს?**

☐ საცალო მაღაზია ☐ საბითუმო მაღაზია ☐ სავაჭრო ცენტრი ☐ ონლაინ ☐ სხვა

- **სპორტული ტანსაცმლის რომელ დიზაინს ანიჭებთ უპირატესობას?**

☐ მინიმალისტური (1 ან 2 ფერით) ☐ მკვეთრი ფერებითა და დიზაინით (ე.წ. ნეონის ფერები) ☐ სლოგანებითა და ნახატებით ☐ სხვა

- **მოცემული ფაქტორებიდან რომელი განაპირობებს კონკრეტული ბრენდის პროდუქციის შეძენას?**

☐ ფასი ☐ ხარისხი ☐ ბრენდი ☐ სხვა

- **მონიშნეთ, სპორტული ტანსაცმლის შეძენისას რას აქცევთ მეტ ყურადღებას**

☐ წყალგაუმტარობა ☐ გაგრილება ☐ რბილი ქსოვილი

☐ ელასტიურობა ☐ გამძლეობა

- **გაგვიზიარეთ თქვენი შეხედულება ჩვენი სპორტული ტანსაცმლის შესახებ**

ჩვენი პროდუქცია რომ იყოს ადამიანი, როგორ აღწერდით მას?

☐ შემოქმედებითი ☐ სერიოზული ☐ გონებამახვილი ☐ მრავალფეროვანი ☐ ენერგიული ☐ წარმატებული ☐ მხიარული ☐ გულჩათხრობილი ☐ გაბედული ☐ სანდო ☐ დახვეწილი ☐ გონიერი ☐ პატიოსანი ☐ მოდური ☐ უხეში ☐ სხვა

- **რამდენად ხართ დაინტერესებული ჩვენი პროდუქციის შეძენით?**

1 არ ვარ დაინტერესებული, 10 ძალიან დაინტერესებული

○ 1 ○ 2 ○ 3 ○ 4 ○ 5 ○ 6 ○ 7 ○ 8 ○ 9 ○ 10

გმადლობთ კვლევაში მონაწილეობისთვის!

DO NOT COPY

დანართი 8

წარმატების პრინციპები

(ინტერვიუ ბილ გეითსსა და სტივ ჯობსთან)

კარა (ჟურნალისტი): მაშ ასე დავიწყოთ. როგორც იცით, პრესაში და ბლოგებზე ბოლო დროს იყო ბევრი კამათი ამ თემაზე. და ჩვენ გვსურს პირველი შეკითხვა იყოს ასეთი: თქვენი აზრით რა წვლილი შეიტანა თითოეულმა თქვენთაგანმა კომპიუტერულ და ტექნოლოგიურ ინდუსტრიაში? დავიწყოთ თქვენით სტივი ბილის შესახებ და შემდეგ პირიქით.

სტივ ჯობსი: ბილმა შექმნა პროგრამული უზრუნველყოფის პირველი კომპანია ინდუსტრიაში. მე ვფიქრობ, მან ეს გააკეთა მაშინ, როდესაც მის გარდა არავინ იცოდა, თუ რას ნიშნავდა ასეთი ტიპის კომპანია. და ეს იყო მართლაც მნიშვნელოვანი. ბიზნესის ის მოდელი, რომელიც მათ შეიმუშავეს, ძალიან სასარგებლო აღმოჩნდა ამ ინდუსტრიაში. ასე რომ, ვფიქრობ ბილის განსაკუთრებულობა გამოიხატება სწორედ იმაში, რომ ის თავიდანვე დარწმუნებული იყო პროგრამული უზრუნველყოფის წარმატებაში. ჯერ კიდევ მანამ, სანამ სხვები მიხვდებოდნენ მის მნიშვნელობას. და კიდევ, ვფიქრობ, ყველაზე რთული კომპანიის შექმნაა. ეს პირველ რიგში მოითხოვს უდიდეს მოტივაციას იმისათვის, რომ მიიზიდო საუკეთესო თანამშრომლები და შეინარჩუნო ისინი შენს კომპანიაში ისე, რომ მუდმივად ჰქონდეს მუშაობის სურვილი. და ეს ისე გააკეთო, რომ შენს კომპანიაში მუშაობა იყოს უდიდესი მოვლენა მათ ცხოვრებაში.

ვოლტი (ჟურნალისტი): ბილ, რას ფიქრობ სტივისა და ეფლის წვლილზე?

ბილ გეითსი: ის რაც სტივმა გააკეთა სრულიად ფენომენალურია. ყველაფერი 1977 წელს დაიწყო, როდესაც შეიქმნა კომპიუტერი Apple-2 და გაჩნდა იდეა, რომ კომპიუტერი შეიძლებოდა გამხდარიყო მოთხოვნადი პროდუქტი მასიურ სამომხმარებლო ბაზარზე. ამ იდეამ ეფლი უნიკალურ კომპანიად აქცია. გამოფენა, რომელიც გააკეთა ეფლმა, იყო უდიდესი. დიახ, იმ დროს იყვნენ სხვა კომპანიებიც, მაგრამ ოცნება, რომელსაც ეფლი მისდევდა, იმ წლებში უბრალოდ ფანტასტიკური ჩანდა და ეფლი დარჩა ამ ოცნების ერთგული. ჩვენი პროექტებიდან ერთ-ერთი ყველაზე საინტერესო იყო მაკინტოში. ეს იყო ძალიან სარისკო წამოწყება, რადგან კითხვის ნიშნის ქვეშ იდგა ეფლის არსებობა, იმიტომ, რომ მისი წინა პროექტი ლიზა(Apple Lisa) ვერ აღმოჩნდა წარმატებული. ბევრი მაშინ ფიქრობდა, რომ საერთო მიდგომა არ იყო სწორად შერჩეული. თუმცა გუნდი, რომელიც შექმნა სტივმა კომპანიის შიგნით განაგრძობდა საქმიანობას ამ ოცნების რეალიზებისათვის. მე მახსოვს მათ მიერ შექმნილი რამოდენიმე მოწყობილობა, რომელმაც ძალიან გაუსწრო დროს. არ ვიცი გახსოვთ თუ არა მყარი დისკი ტვიგი (Twiggy).

ბილი: ერთხელ სტივი სიტყვით გამოვიდა, რომელიც არის ერთ-ერთი ჩემი საყვარელი სიტყვა. მან განაცხადა, რომ- „ჩვენ ვქმნით პროდუქტებს, რომელთა გამოყენებაც ჩვენ თვითონ გვსურს“. მან ნამდვილად მიაღწია ამას თავისი დაუჯერებელი გემოვნებით და ელეგანტურობით, რამაც უზარმაზარი გავლენა იქონია მთელს კომპიუტერულ ინდუსტრიაზე. მისი ნიჭი და ალღო, თუ საით და როდის უნდა გადაიდგას მომდევნო ნაბიჯი, ყოველთვის ფენომენალურია. ეფლი დაშლის პირას იყო მისული, როდესაც სტივი დაბრუნდა იქ და დააბრუნა ინოვაციისა და რისკისათვის მზადყოფნის სული. ამ ფაქტმა უდიდესი

DO NOT COPY

გავლენა იქონია მთელს ინდუსტრიაზე. მე ვფიქრობ, ჩვენ ორივეს გაგვიმართლა, რომ აღმოვჩნდით ამ ბიზნესში. მაგრამ წვლილი, რომელიც სტივმა შეიტანა კომპიუტერულ ინდუსტრიაში - შეუდარებელია.

სტივი: ძალიან გაგვიმართლა ასევე იმ მხრივაც, რომ ორივეს გვყავდა ისეთი პარტნიორები, რომლებიც დაგვეხმარნენ ჩვენი კომპანიების დაფუძნებაში. გარდა ამისა, ჩვენს კომპანიებში სამუშაოდ მოვიწვიეთ შესანიშნავი ადამიანები. ყველაფერი, რაც შექმნილია ეფლსა და მაიკროსოფტში, დამზადებულია საოცარი ადამიანების მიერ.

ვოლტი: მოდი გავიხსენოთ წარსული. რამდენადაც ვიცი, Microsoft-ი შეიქმნა 1974-1975 წლებში. ხოლო Apple-ი 1976 წელს.

ბილი: მანამდე Microsoft-ი. 1974 წელს შევქმენით ბეისიკი (BASIC), ხოლო მისი დაყენება დავიწყეთ 1975 წელს.

ვოლტი: შეიძლება ბევრმა არ იცის, რომ Apple 2 იყენებდა Microsoft-ის პროგრამულ უზრუნველყოფას. შეგიძლიათ მოგვიყვეთ საიდან დაიწყო ეს ყველაფერი?

ბილი: მაშინ იყო Altair-ი და კიდევ დაახლოებით 24-მდე სხვა კომპანია, რომლებიც ქმნიდნენ სხვადასხვა კომპიუტერებს. მაგრამ 1977 წლის ჯგუფში შედიოდნენ კომპანიები PET და TRS-80. Commodore PET-ი, TRS-80 და ასევე Apple 2. Apple 2-ის პირველ ბეისიკთან (BASIC) ჩვენ არაფერი არ გვქონდა საერთო. ჩვენ ვამზადებდით ბეისიკს მცურავი წერტილით (BASIC floating point), რომელიც გამოჩნდა მოგვიანებით. აქ უკვე აქტიურად ვთანამშრომლობდით ვოზნიაკთან.

სტივი: თქვენის ნებართვით, მე მოვყვები ამ ისტორიას. სტივ ვოზნიაკი (Steve Wozniak), ჩემი პარტნიორი, რომელთან ერთადაც მუშაობა დავიწყე, გენიალური ადამიანია. მან შექმნა ბეისიკი (BASIC), საუკეთესო კომპიუტერული ენა მთელს პლანეტაზე. ასეთი რამის გაკეთება არცერთ სხვა ენას არ შეეძლო აქამდე - ის თვითონ პოულობდა შეცდომებს სანამ თქვენ ბეჭდავდით და ა.შ. ყოველმხრივ იდეალური იყო გარდა ერთი ნაკლისა - მხოლოდ ფიქსირებულ წერტილებზე მუშაობდა და არ მუშაობდა მცურავ წერტილებზე. ჩვენ ძალისხმევას არ ვიშურებდით, რომ შეგვექმნა ბეისიკი მცურავი წერტილებით, ვეხვეწებოდით ვოზს, ვთხოვდით მას, გადაეწყვიტა ეს პრობლემა, მაგრამ მან რატომღაც ვერ მოახერხა ეს. ვოზი მაშინ ხელით წერდა ფურცელზე, რადგან არ ჰქონდა სპეციალური მოწყობილობა, რომლითაც შეძლებდა კოდის ჩაწერას. მოკლედ, მან ვერაფრით გადაწყვიტა ეს პრობლემა. სამაგიეროდ, Microsoft-ში ჰქონდათ ბეისიკი მცურავი წერტილებით. ასე რომ, ბოლოს და ბოლოს, დახმარებისთვის მათ მივმართეთ, უბრალოდ, მივედით და ვუთხარით - დაგვეხმარეთ.

ვოლტი: და რა ღირდა ეს დახმარება?

ბილი: 31 000$. ეს იყო თანხა, რომელიც Apple-მა გადაგვიხადა ბეისიკში მცურავი წერტილებით. და მაშინ, "კასეტით" ხელში, სადაც ჩაწერილი იყო ბეისიკი, გავემგზავრე Apple-ში. ყველაზე მეტად მაშინ ვმხიარულობდით, როდესაც ერთად ვმუშაობდით. იცით, შესაძლოა სტივმა უკეთ მოყვეს ეს ისტორია. ამ დროს Apple-ში ჩამოყალიბდა შესანიშნავი გუნდი Macintosh-ის შესაქმნელად. ესენი იყვნენ თავდადებული სპეციალისტები. ასეთივე გუნდი იყო წარმოდგენილი ჩვენი მხრიდანაც, რომელიც სრულიად იყო კონცენტრირებული ამ პროცესზე. ამ ფაქტს ეყრდნობოდა Microsoft-ის მომავალიც. იმიტომ რომ Macintosh-ის წარმატებაზე და საერთოდ, გრაფიკული გამოსახულების წარმატებაზე, დიდად იყო დამოკიდებული ჩვენი

DO NOT COPY

წარმატება. Macintosh-ს პოპულარიზაცია უნდა გაეწია ამ იდეისათვის. ასე რომ, ჩვენ ერთად ვმუშაობდით, მაგრამ გეგმები გაურკვეველი გვქონდა, ხარისხი აშკარად საეჭვო და ფასიც. როდესაც სტივი მოვიდა პროექტში, კომპიუტერის ღირებულება მნიშვნელოვნად დაბალი იყო, ვიდრე ბოლოს, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, მაინც შესანიშნავი გამოვიდა.

ვოლტი: თუ არ ვცდები, Microsoft-ი იყო ის ერთ-ერთი კომპანია, რომელიც უფლებამოსილი იყო ჰქონოდა Mac-ის პროტო ტიპი?

სტივი: დიახ და რაც ყველაზე საინტერესოა, შეიძლება დღეს ბევრს არ ახსოვს, Microsoft-ი მაშინ ჯერ კიდევ არ იყო დაკავებული პროგრამული უზრუნველყოფის ბიზნესით. მათ ფსონი გააკეთეს Mac-ზე, რითაც საშუალება მიეცათ გასულიყვნენ ამ ბაზარზე. მაშინ პროგრამული უზრუნველყოფის ბაზარზე დომინირებდა ლოტუსი (Lotus).

ვოლტი: არ მინდა დეტალებში გკითხოთ თქვენი დაბრუნების შესახებ, მაგრამ ვიდეოში რომელიც ყველამ ვნახეთ, ახსენეთ, რომ Microsoft-თან კონკურენცია დამღუპველი იქნებოდა. დარწმუნებული ვარ ეს განაცხადეთ არა იმიტომ, რომ გამოჩენილიყავით „მაგარ ბიჭად“, არამედ ამის უკან იდგა რაღაც ტაქტიკა და სტრატეგია. ასე არ არის?

სტივი: როგორც იცით, Apple-ს ძალიან დიდი პრობლემები ჰქონდა. ნათელი იყო, თუ ვითამაშებდით თამაშს, სადაც Apple-ი მოიგებდა და Microsoft-ი წააგებდა, მაშინ Apple-ც წაგებული რჩებოდა. იმ დროს უმრავლესობა სწორედ ასე ფიქრობდა.

კარა: თქვენი აზრით რატომ ფიქრობდნენ ასე?

სტივი: ვგულისხმობ, რომ Apple-ში ყველა ასე ფიქრობდა, ასე ფიქრობდნენ მომხმარებლებიც. იცოდნენ რომ Apple-მა რაღაც გამოიგონა, Microsoft-ს ჰქონდა წარმატებები, Apple-ს წარმატება არ ჰქონია, იყო კიდევ რაღაც შური, ასე შემდეგ და ასე შემდეგ. მაგრამ მთავარი არის ის, რომ იმ დროს Apple-ში ბევრი იყვნენ ისეთები, რომელთაც სურდათ ეს თამაში-იმისთვის რომ Apple-მა მოიგოს Microsoft-მა უნდა წააგოს. ჩემთვის იმ თავითვე ნათელი იყო, რომ ასეთი თამაში უნდა შეწყვეტილიყო. იმიტომ, რომ Apple-ი არ უნდა გამხდარიყო Microsoft-ი. არც იყო ამის საჭიროება. Apple-მა უნდა გაიხსენოს თუ ვინ იყო. იმიტომ რომ მას დაავიწყდა ვინ იყო. ასე რომ, ჩემთვის მთავარი იყო დამემსხვრია ეს პარადიგმა. ამასთანავე Microsoft-ი იყო ერთადერთი კომპანია, რომელიც Apple-ან ერთად აწარმოებდა პროგრამულ უზრუნველყოფას მაკინტოშისათვის. ანუ რაც იმ დროს ხდებოდა იყო აბსოლუტური სისულელე. Apple-ი ძალიან დასუსტებული იყო, მე დავურეკე ბილს, შევთანხმდით შეხვედრაზე და ერთად შევეცადეთ სიტუაციის გამოსწორებას.

ბილი: ამ დროიდან Microsoft-ში არის გუნდი, რომელიც Mac-ისთვის მუშაობს. და ჩვენ განსაკუთრებულ ყურადღებას ვუთმობთ ამ პარტნიორობას. საერთოდ ჩვენი ურთიერთობა Apple-თან ყოველთვის განსაკუთრებული იყო და საკმაოდ წარმატებული. ყოველ 2 წელიწადში ერთხელ ვაწარმოებდით რაღაც ახალს, რისი გამოყენებაც შეიძლებოდა Macintosh-ზე. ეს იყო წარმატებული, ბიზნესის თვალსაზრისით.

სტივი: მართლაც, Mac-სა და Microsoft-ს შორის ყოველთვის განსაკუთრებული ურთიერთობა იყო. მე ვთვლი, რომ კომპანიებს შორის ასეთი ურთიერთობა, ურთიერთობის საუკეთესო მაგალითია.

კარა: დღეს ხომ თქვენ ერთმანეთის კონკურენტები ხართ, დღეს, როდესაც ინდუსტრია ძლიერ განვითარდა, ვგულისხმობ ინტერნეტსა და მასთან დაკავშირებულ ლანდშაფტს, როდესაც სხვა კომპანიები საკმაოდ წინ მიიწევენ, როგორ ხედავთ თქვენ თავს ამ სურათზე?

DO NOT COPY

ვოლტი: რაღაც დონეზე ერთმანეთის კონკურენტები ხართ. ჩვენ ვნახეთ სარეკლამო რგოლები, ხანდახან ერთმანეთზე ბრაზდებოდით კიდეც.

სტივი: ამ რეკლამის მიზანი არის არა ის, რომ ერთმანეთი შეურაცხვყოთ, არამედ ვაიძულოთ ადამიანები შეიყვარონ ერთმანეთი.

ვოლტი: ბილ, ნება მომეცით გკითხოთ, Microsoft-ი უფრო დიდია ვიდრე Apple, თქვენი ბაზარი უფრო დიდია ვიდრე Apple-ის, როდესაც თქვენ მართავდით კომპანიას, ან ახლა სტივ ბალმერის მმართველობის დროს, თუ გიფიქრიათ Google-ზე, Linux-ზე. ვიცი, რომ გიფიქრიათ SONY-სთან თანამშრომლობაზე თამაშების ინდუსტრიაში. ჩემი შეკითხვა მდგომარეობს შემდეგში: რამდენად განიხილავთ Apple-ს თქვენს კონკურენტად მომავალში?

ბილი: მე ვფიქრობ, ეს კონკურენცია ატარებს პოტენციურ ხასიათს. სავსებით შესაძლებელია.

კარა: როგორ ხედავთ Microsoft-ს Apple-ს პერსპექტივაში? თქვენ ხართ კონკურენტები კომპიუტერულ ინდუსტრიაში. ალბათ ძალიან კარგად იცით, რითია დაკავებული Microsoft-ი და ყურადღებით ადევნებთ თვალს.

სტივი: იცით რა არის ყველაზე მეტად საინტერესო, თუ თქვენ ნახავთ მიზეზებს რატომ არსებობს Ipod-ი, და რატომ მუშაობს Apple ამ ბაზარზე, დაინახავთ, ყველაფერი იმიტომ მოხდა, რომ ელექტრო ტექნიკის მწარმოებელი ნამდვილად უდიდესი იაპონური კომპანიები, მართალია ამზადებენ შესანიშნავ პორტატულ მუსიკალურ მოწყობილობებს, მაგრამ ვერ აწარმოებენ შესაბამის პროგრამულ უზრუნველყოფას. Ipod-ი ხომ სინამდვილეში სწორედ პროგრამული უზრუნველყოფაა. ის არის, არამხოლოდ ლამაზი ყუთი, არამედ მასში მთავარი პროგრამული უზრუნველყოფაა. თუ ნახავთ რა არის Mac-ი, აქაც იგივე ხდება. ეს ხომ „ოპერატიული სისტემა 10“ ია (OS X), და არა მხოლოდ ლამაზი ყუთი. იმედია მალე ნახავთ რა იქნება Iphone. Iphone-შიც ყველაზე მთავარი პროგრამული უზრუნველყოფაა. Apple-ის ყველაზე დიდი საიდუმლო, თუმცა როგორც ჩანს არც თუ ისე დიდი, არის ის, რომ Apple თავის თავს განიხილავს როგორც პროგრამული უზრუნველყოფის მწარმოებელ კომპანიას, ისევე როგორც Microsoft-ი. ჩვენ ვხედავთ Microsoft-ი რას აწარმოებს და ვთვლით, რომ ის რასაც ისინი აკეთებენ, უზარმაზარი საქმეა და ვფიქრობ, ცოტათი ნამდვილად არის კონკურენცია ჩვენს შორის. თუმცა არც თუ ისე დიდი, რადგან ჩვენ არ გვაქვს იმის ილუზია, რომ Apple-ს პერსონალური კომპიუტერი დაიკავებს კომპიუტერის ბაზრის 80%-ს. ჩვენთვის უდიდესი ბედნიერებაა, როდესაც ჩვენი კომპიუტერების წილი 1%-ით მაინც იზრდება. Apple თავისი არსით, პროგრამული უზრუნველყოფის კომპანიაა და ასეთი კომპანიები არ დარჩა ბევრი.

ვოლტი: შეიძლება თქვენ პროგრამული უზრუნველყოფის კომპანიად განიხილავთ თავს, მაგრამ მყიდველებისა და ჟურნალისტების უმრავლესობისთვის თქვენ ხართ კომპანია, რომელიც დიდ ყურადღებას უთმობს პროგრამული და აპარატული უზრუნველყოფის შერწყმას. ახლახანს Microsoft-მა დაიწყო წარმოების განვითარება ამ მიმართულებით. შეიძლება ეს არ არის ძირითადი მიმართულება, მაგრამ რას იტყვით „Xbox”-ზე, “Zune”-ზე, „Surface”-ზე რომელიც ახლახანს ვიხილეთ? ამ ბაზარზე Microsoft-ის წილი ვერ მივა Windows-ის ან Office-ს ბაზართან, მაგრამ რაღაც ინიციატივებს ხომ აქვს ადგილი პროგრამული და აპარატული უზრუნველყოფის მიმართულებით?

DO NOT COPY

სტივი: ალან კეიმ კარგად თქვა 1970-იანი წლების დასაწყისში: „ადამიანებს, რომელთაც უყვართ პროგრამული უზრუნველყოფა, სურთ შექმნან საკუთარი აპარატული უზრუნველყოფა“.

ვოლტი: ბილს უყვარს პროგრამული უზრუნველყოფა?

ბილი: საკითხავია არსებობს კი ასეთი ბაზრები, სადაც ერთდროულად ინოვაციით და მრავალფეროვნებით მივიღებთ დადებით შედეგს. ნეგატიური მომენტია ის, რომ პროგრამული და აპარატული უზრუნველყოფის გაერთიანების საწყის ეტაპზე გიხდება ექსპერიმენტების ჩატარება. მაგალითისათვის ავიღოთ სატელეფონო ბაზარი. წარმოდგენილია დაახლოებით 140-მდე აპარატი. ჩვენთვის არ იქნებოდა მომგებიანი თუ ვაწარმოებდით ერთ ან რამოდენიმე ასეთ აპარატს. ამ საქმიდან ვერ მივიღებდით ისეთ შედეგს, როგორსაც ვღებულობთ პარტნიორობით. ასევე, ავიღოთ რობოტების ბაზარი, რომელმაც ეს ესაა დაიწყო განვითარება. წარმოდგენილია 140 რობოტზე მეტი, რომლებიც იყენებენ Microsoft-ის პროგრამულ უზრუნველყოფას. ისინი გამოიყენება ხელოვნებაში, სათამაშოებში, მედიცინაში, უსაფრთხოების სისტემებში. ჩვენ ვაფასებთ ნებისმიერ ინოვაციას და არ ვიცით საით წაგვიყვანს ეკოსისტემა, რაც ჩვენს ირკვლივ იქმნება და მოთმინებით ველოდებით. მაგრამ, როგორც კი ეს რობოტული სისტემა მომწოფდება, ჩვენ ვიცით რა შევთავაზოთ ასეთ პლატფორმულ სისტემას. ასე რომ, პერსონალური კომპიუტერები, ტელეფონები, რობოტები არის ის აპარატები, ის პლატფორმები სადაც Microsoft-ი ხედავს განვითარების მრავალფეროვნებას. რაც შეეხება Apple-ს ძალიან მომწონს მათი მიდგომა, რასაც ისინი აკეთებენ მუშაობს იდეალურად. არსებობს რამოდენიმე ბაზარი როგორიცაა: “Xbox 360” “Zune” და წელს უკვე გვაქვს ორი ახალი - “surface” და “Round Table” პროექტები. ეს არის დღიური მოლაპარაკებების ოთახი. რათქმაუნდა ამას ჩვენს ქვეკონტრაქტორებთან ერთად ვაწარმოებთ, თუმცა მოგებისა და დანაკარგების რისკს ჩვენ თავზე ვიღებთ, ამიტომ ვსაუბრობ, რომ ეს მთლიანად Microsoft-ის პროდუქტებია.

სტივი: მინდა კომენტარი გავუკეთო ბილის პასუხს, სამომხმარებლო და სამრეწველო ბაზრებთან დაკავშირებით. ეს ბაზრები ძალიან განსხვავებული ადგილებია. ერთის მხრივ, სამომხმარებლო ბაზარზე რთულია ნახო ცალცალკე შექმნილი პროგრამული და აპარატული უზრუნველყოფის ერთობლივი მუშაობის იმაზე წარმატებული ვარიანტი, როგორიც არის პერსონალური კომპიუტერი და Windows-ი. მაგრამ მეორეს მხირვ, ეს მთლად ასე არ არის.

შესაძლოა შეგხვდეთ პროგრამული და აპარატული უზრუნველყოფის ერთობლივი მუშაობის უამრავი სხვა მაგალითიც. მე ვფიქრობ, სწორედ ეს არის ერთ-ერთი მიზეზი იმისა, რისთვისაც დავდივართ სამსახურში. არავინ იცის რა იქნება ხვალ, მხოლოდ წლების შემდეგ ვიპოვით პასუხს. შეიძლება ორივე მიდგომა მართალია, შეიძლება არა.

ბილი: რა თქმა უნდა, საინტერესოა სცადო ორივე მიდგომა. მაგალითად მუსიკალური პლეერების ბაზარზე ერთფეროვანი დიზაინი მუშაობს კარგად. პერსონალური კომპიუტერების ბაზარზე მნიშვნელოვან როლს თამაშობს დიზაინისა და ფორმის განსხვავებულობა.

ვოლტი: ყოფილა ისეთი მომენტი როდესაც გიფიქრიათ- ეს ასე რომ გამეკეთებინა, ან Apple-ს ასე რომ გაეკეთებინა უკეთესი იქნებოდა.

სტივი: რა თქმა უნდა ბევრჯერ მიფიქრია, როგორც Apple-ში მუშაობისას, ისე იქედან წამოსვლის შემდეგ, რომ რაღაც ნაბიჯები არასწორად გადავდგი. თუმცა, ნებისმიერ

შემთხვევაში, ეს არ არის მთავარი, რადგან ამას უკვე ვერაფერს უშველი, ჩვენ ის ვართ, ვინც ვართ. საერთოდ, ჩვენ ვცდილობთ გავიხედოთ მხოლოდ წინ. როდესაც 10 წლის წინად დავბრუნდი კომპანიაში, პირველი რაც გავაკეთეთ, იყო ის რომ სტენფორდის მუზეუმს გადავეცით ძველი დოკუმენტები, ძველი მანქანები და ა.შ. ეს იყო გასუფთავება. მაშინ ვთქვი: „მორჩა წარსულისკენ ყურება, ახლა ჩვენ ვიხედებით მხოლოდ მომავალში“. არ შეიძლება გამუდმებით იმაზე ფიქრი, რომ აი მე მინდოდა რომ არ დავეთხოვეთ სამსახურიდან, ასე რომ ყოფილიყო, ისე რომ ყოფილიყო...რადგან ეს არ არის მნიშვნელოვანი. უმჯობესია შევქმნათ ხვალინდელი დღე, ვიდრე ვინანოთ ის რაც გავაკეთეთ წარსულში.

კარა: მომავალზე ჩვენ კიდევ ვისაუბრებთ. მოდი ვისაუბროთ დღევანდელ დღეზე. როგორ აფასებთ ახალ მოთამაშეებს დღევანდელ ბაზარზე. თქვენი კომპანიები უკვე კარგა ხანია არსებობენ და ძველებურად რჩებიან მთავარ კომპანიებად თავისი მნიშვნელობით. დღეისათვის არსებობს ბევრი კომპანია, რომლებიც ასევე საკმაოდ მოძლიერდნენ ამ დარგში. როგორ აფასებთ ამ ყველაფერს, კერძოდ იმას, რაც დღეს ხდება ინტერნეტ სფეროში?

სტივი: მე ვფიქრობ ინტერნეტ სფერო დღეს, ისე როგორც არასდროს, აყვავების სტადიაშია. გამოჩნდა ბევრი ახალგაზრდა ადამიანი, რომელთაც სურთ შექმნან საკუთარი კომპანიები. არა უბრალოდ რამის დაწყება და შემდეგ გაყიდვა უფრო დიდ ადამიანებზე, არამედ, მათ სურთ ააშენონ საკუთარი კომპანიები. და მე ვფიქრობ, უკვე არსებობს ამის რამდენიმე, ნამდვილად შესანიშნავი მაგალითი. ზოგიერთ მათგანს ვეჯიბრებით მომავალი თაობის პროდუქციის შექმნაში, ზოგთან ვთანამშრომლობთ. მოკლედ ბევრი საინტერესო რამ ხდება. შენ რას იტყვი?

ბილი: დიახ, მეც იგივეს ვიტყოდი. ახლა ძალიან კარგი პერიოდია. ჩნდებიან ახალი ფორმები და ფაქტორები, ინტერფეისის ახალი სახეები. ლოკალურ გამოცდილებასთან ერთად იზრდება - „ღრუბლების“ (ინტერნეტის) გამოყენების შესაძლებლობები სხვადასხვა ამოცანების შესასრულებლად. გამოგონილია კომპანიის შექმნასთან დაკავშირებული ბევრი ახალი მიდგომა. არსებობს ბევრი კომპანია, რომლებიც აკეთებენ კვლევებს ამ სფეროში. მე ვფიქრობ, მომავალში ამ პერიოდს შევხედავთ როგორც ერთ-ერთი დიდი გამოგონებების ეპოქას.

სტივი: მეც ასე ვფიქრობ. არსებობს ბევრი პროექტი, რომლის გაკეთებაც დღეს სარისკოა. თუ რისკებს მიღმა დაინახავთ რაღაც დიდს და წახვალთ მისკენ, დიახ, ეს შეიძლება გახდეს უდიდესი საქმე, თუმცა არსებობს რისკი - აქამდე არავის გაუკეთებია ეს.

ვოლტი: რა თქმა უნდა, ორივე იყენებთ ინტერნეტს ყოველდღიურად, ორივეს გაქვთ ინტერნეტში მომუშავე პროდუქცია. მაგალითად, თქვენ გაქვთ - „iTunes”, “Point MAC” და სხვა დანარჩენი. ამავე დროს, თქვენ წარმოადგენთ უზარმაზარ კომპიუტერულ კომპანიებს, გაქვთ ოპერატიული სისტემების ყველაზე დიდი წარმოება და ა.შ. არსებობს აზრი, და ალბათ დამეთანხმებით, რომ დღეს ყველაფერი გადადის ღრუბლებში - ინტერნეტში. საკმარისია გვქონდეს პატარა მოწყობილობა ამ ყველაფრით სარგებლობისათვის და შესაძლოა, ის რაც თქვენ შექმენით მთელი კარიერის მანძილზე, აღარ იყოს საჭირო. ხალხი ფიქრობს, რომ თქვენ ხართ კონკურენტები, თქვენი აზრით, 5 წლის შემდეგ კომპიუტერი კვლავ ყველაფერ ამის სათავეში იქნება?

ბილი: ბევრი რამის პროგნოზირება შეიძლება. მაგრამ ეს შეიძლება მოხდეს, შეიძლება არა. 5 წლის წინ, როდესაც განვითარება დაიწყო ქსელურმა კომპიუტერმა, ჩვენ გვეუბნებოდენ, რომ

DO NOT COPY

გავქრებოდით. გახსოვთ კომპიუტერი მხოლოდ ერთი ფუნქციით? როდესაც გამოვიდა მრავალფუნქციური კომპიუტერი, ვიღაცამ თქვა, რომ ეს სისულელეა.

მოძრაობის ძირითად მიმართულებას ყოველთვის უტევენ. ბევრ ადამიანს არ ესმის, რომ ნებისმიერ შემთხვევაში საჭიროა ეფექტური ლოკალური ფუნქციონირების გამოყენება. ჩვენ ფსონს ვდებთ ამაზე. ვგულისხმობ იმ გარემოებას, რომ მაშინ, როდესაც თქვენ გაქვთ ეფექტური აუდიო ვიდეო ტექნოლოგიები და ინტერნეტ ფორმ-ფაქტორები, საკითხავია, როგორ მოვახერხოთ მათი ერთობლივი გამოყენება? ინტერნეტთან მიერთებული ტელევიზორით, ან მანქანის ინტერნეტ-მოწყობილობით რა თქმა უნდა შესაძლებელია უშუალოდ ვისარგებლოთ ინტერნეტით. და მათ მხოლოდ ეს მარტივი ფუნქცია აქვთ. მაგრამ თუ თქვენ გსურთ დოკუმენტის რედაქტირება ან რაღაცის შექმნა უფრო მოხერხებულად, თქვენ დაგჭირდებათ ისეთი მოწყობილობა, რომელსაც აქვს დიდი ეკრანი და უნივერსალური ფუნქციები.

სტივი: შემიძლია მოგიყვანოთ რამდენიმე მაგალითი: მე მიყვარს - "Google Map"-ი და ხშირად ვიყენებ მას კომპიუტერით ინტერნეტ-ბრაუზერით. როდესაც Iphone-ზე ვმუშაობდით, ვფიქრობდით რა კარგი იქნებოდა რუკები Iphone-შიც რომ ყოფილიყო. დავუკავშირდით Google-ს. მათ ჰქონდათ ვარიანტები, რომლებიც მუშაობდა მხოლოდ Java-ს მქონე ტელეფონებზე. ასევე "API", რომელზედაც შემდეგ ჩვენც ვიმუშავეთ. შევქმენით აპლიკაცია, რომელიც მუშაობდა - "API"-სთან ერთად და უზრუნველყოფდა სრულყოფილ სერვისს რუკებთან დაკავშირებით. აპლიკაციამ, რომელიც შევქმენით იმ გათვლით, რომ ჩვენთვის ეს ძალიან მნიშვნელოვანი იყო, დაჩრდილა "Google Map"-ის ყველა აპლიკაცია. სერვერიდან იგივე ინფორმაცია მოგვეწოდებოდა, მაგრამ შთაბეჭდილება, რასაც მომხმარებელი იღებდა, იყო დაუჯერებელი, ბევრად უკეთესი, ვიდრე კომპიუტერითაა შესაძლებელი, და იმასთან შედარებით, რაც აქამდე შეუქმნიათ ტელეფონებისთვის. ეს აპლიკაცია გახდა მომხმარებლის შთაბეჭდილებაზე გათვლილი ტექნოლოგიების შექმნის საფუძველი. როდესაც მათ ვაჩვენებდით აპლიკაციას, მომხმარებელი უბრალოდ შოკირებული იყო იმით, თუ რა კარგად მუშაობს ეს აპლიკაცია, რაც შეუძლებელია ბრაუზერით. ხალხი მიხვდა თუ როგორ მოიხმაროს აპლიკაცია ლოკალურად. ამ ტექნოლოგიით დაწერილი აპლიკაციის მუშაობა შესაძლებელია მუდმივად, მიუხედავად იმისა, გაქვს თუ არა კავშირი ინტერნეტთან ბრაუზერით. მაგრამ, ეს ყველაფერი ძალიან ნელა ხდება. იმიტომ, რომ ბევრი რამ, რასაც ვაკეთებთ,შესაძლებელია მხოლოდ მდიდარ მომხმარებელთა გარემოში. იმავდროულად, მყარი დისკი ხელს უწყობს პროგრესს, რომ შესთავაზოს მომხმარებელს უფრო და უფრო იაფი მოწყობილობები, უბრო და უფრო მარტივი მოწყობილობები. ასე რომ, მომხმარებელთან ერთად შესაძლებელია ბევრი საინტერესო რამის კეთება.

კარა: როგორი იქნება თქვენი საყვარელი მოწყობილობა 5 წლის შემდეგ, ან არსებობს კი საერთოდ ასეთი? როგორ წარმოგიდგენიათ მოწყობილობა, რომლითაც ისარგებლებთ მომავალში.

ბილი: მე ვფიქრობ, არაერთი მოწყობილობით ვისარგებლებთ, გვექნება სრულეკრანიანი მოწყობილობა, რომელსაც სულ თან ვატარებთ და რომლიდანაც უდიდეს ინფორმაციას მივიღებთ.

ბილი: მე ვფიქრობ, პლანშეტური მოდელები ყველაზე პერსპექტიულია. მისი მართვა შესაძლებელი იქნება ხმით, მასში იქნება ელექტრონული მელანი, შესაძლებელი იქნება

DO NOT COPY

კლავიატურის შეერთება. ასევე იარსებებს მოწყობილობები, რომელთა ჯიბით ტარება შეიძლება და რომელთაც ექნებათ უამრავი ფუნქცია. მაგალითად, ნავიგაცია, მულტიმედია, ტელეფონი და ა.შ. ტექნოლოგიის განვითარება მოგვცემს შესაძლებლობას, ამ მოწყობილობის გამოყენებით ვისარგებლოთ უფრო მეტი ფუნქციით. დღეს ჯიბის მოწყობილობების სფეროში ბევრი ექსპერიმენტი ტარდება. მე ვფიქრობ, ეს ფაქტორები ძალიან ბუნებრივია და უახლოეს მომავალში უნდა ველოდოთ პორტატული მოწყობილობების ევოლუციას. და ამ ფორმ-ფაქტორების განვითარება განხორციელდება ისე, რომ ისინი ავსებდნენ ერთმანეთს. მაგალითად, როდესაც ჯიბეში გაქვს ერთ-ერთი ასეთი ტელეფონი, იმავდროულად გიჩნდება სურვილი, რომ შეიძინო უფრო ახალი.

ვოლტი: და თქვენ როგორ გესახებათ მომავალი 5 წლის შემდეგ?

სტივი: საინტერესოა იცით, პერსონალურმა კომპიუტერმა უკვე დაამტკიცა, რომ საკმაოდ სიცოცხლისუნარიანია. როგორც ადრე ბილმა თქვა, კომპიუტერის სიკვდილს თითქმის ყოველ წელს ვარაუდობენ, თუმცა წარმოებაში იყო დრო, თუ გახსოვთ, ცხრილებისა და ტექსტური რედაქტორების შექმნა, რამაც, მთელს კომპიუტერულ ინდუსტრიას დიდი ბიძგი მისცა. შემდეგ განვითარება ცოტა ხნით შეჩერდა. გამოჩნდა ინტერნეტი და ყველას დასჭირდა უფრო ძლიერი კომპიუტერები ბრაუზერებან სამუშაოდ. დადგა ინტერნეტის ნამდვილი ეპოქა. ინტერნეტთან წვდომის ეპოქა. მხოლოდ რამდენიმე წლის წინ დაიწყეს კომპიუტერის აღქმა სავალდებულო მოწყობილობას, ისე, როგორც ამას დღეს აღვიქვამთ. ამი შემდეგ განვითარება ისევ შეჩერდა, ყოველ შემთხვევაში ინოვაციის თვალსაზრისით.შემდეგ კომპიუტერს აღიქვამდნენ ციფრულ ცენტრად. ჩვენ ასე ვუწოდებთ, თუმცა თქვენ შეგიძლიათ უწოდოთ, მაგალითად, სახლის მულტიმედიური ცენტრი. და როდესაც განვითარება დაიწყო ციფრულმა კამერებმა და გაჩნდა ციფრული ფაილების ინტერნეტით გაცვლის შესაძლებლობა, დადგა ასეთი ფაილების ლოკალურად შენახვის საჭიროება თქვენი ციფრული ცხოვრებისათვის. შეიძლება ითქვას, რომ ახლაც რაღაც ახალი იწყება. ჯერ ზუსტად არ ვიცით რა არის ეს, მაგრამ ეს იქნება ალბათ, ინტერნეტ-სერვისთან ან რაღაც ამის მსგავსთან უფრო მჭიდროდ დაკავშირებული კომპიუტერი. პერსონალური კომპიუტერი უფრო და უფრო კომპაქტური ხდება. ასე რომ, ვფიქრობ, კომპიუტერი კვლავ დარჩება ხმარებაში და ეს უნივერსალური მოწყობილობა განაგრძობს ჩვენთან ერთად არსებობას პლანშეტის, ნოუთბუქის, თუ მაგისის დიდი კომპიუტერის სახით, რომელიც სახლში გვიდგას. ჩემი აზრით, ეს მოწყობილობა საზოადოების უმრავლესობაში დიდხანს დარჩება. სხვა საზოგადოებაში შეიძლება აღარ, მაგრამ ამ საზოგადოებაში აუცილებლად. შემდეგ ალბათ დაიწყება პოსტკომპიუტერული მოწყობილობეის რევოლუცია. მაგალითად Ipod-ი შეიძლება ჩაითვალოს ერთ-ერთ ასეთ მოწყობილობად. აქ ხდება ძალიან ბევრი საინტერესო რამ.

სტივი: ნებისმიერ შემთხვევაში, მე ვფიქრობ, არსებობს განსაზღვრული კატეგორიის მოწყობილობები, რომლებიც არ არიან უნივერსალური. ისინი ფოკუსირებული არიან რომელიმე კონკრეტულ ფუნქციაზე. მნიშვნელობა აქ აქვს, ტელეფონია ეს, Ipod-ი, Zune, თუ კიდევ სხვა რამ. მე ვფიქრობ, ამ კატეგორიის მოწყობილობები იქნება ძალიან ინოვაციური და მომავალში კიდევ უფრო ბევრ ასეთ საინტერესო მოწყობილობას ვნახავთ.

ვოლტი: კარგით, რა ძირითადი ფუნქცია ექნება მოწყობილობას რასაც ადრე ვეძახდით მობილურ ტელეფონს? რა დავარქვათ მას, ჯიბის მოწყობილობა? როგორი ფუნქციები ექნება ჯიბის მოწყობილობას, ვთქვათ, წლის შემდეგ?

DO NOT COPY

ბილი: დააკვირდით როგორ სწრაფად მოხდა ისეთი, რადიკალურად განსხვავებული ფუნქციების გაერთიანება ერთ მოწყობილობაში, როგორც არის ნავიგაცია, ჯიბის საფულე, ტელეფონი, ფოტოაპარატი, ვიდეო კამერა. ამიტომ, რთულია რაიმე პროგნოზის გაკეთება. თუმცა, სავსებით სავარაუდოა, რომ ახალ მოწყობილობას ექნება ყველა ეს ფუნქცია და კიდევ რაღაც. იმავდროულად, პატარა ეკრანის გამო, თქვენ ვერ შეძლებთ სრულფასოვნად შეასრულოთ საშინაო დავალება, ან რედაქტირება გაუკეთოთ რაიმე ვიდეო ფაილს. ამიტომ თქვენ გექნებათ კიდევ რაღაც, რაც მოგცემთ სრულფასოვანი კითხვის, რედაქტირების და სხვა მრავალი ფუნქციის შესრულების საშუალებას.და თუ ამ ჯიბის მოწყობილობას როდესმე ექნება გასაშლელი ეკრანი, მაშინ თქვენ გექნებათ მხოლოდ ერთი მოწყობილობა, რომლითაც სრულფასოვნად იმუშავებთ და რომელსაც ყველგან თან ატარებთ. პროექციულ ტექნოლოგიებში შეინიშნება გარკვეული წინსვლა, რომლებიც მალე შემოვა ხმარებში. თუმცა, ჯერჯერობით მსგავსი რამ არ ჩანს ჰორიზონტზე. Microsoft-ში გვყვავს ხალხი რომლებიც აწარმოებენ კვლევებს, და რომელშიც ძალიან დიდ ინვესტიციას ვდებთ, თუმცა, ამის შედეგებს ვერ დავინახავთ 5 წელზე ადრე.

ვოლტი: თქვენ რას ფიქრობთ, რა ფუნქციები ექნება თქვენს ჯიბის მოწყობილობას 5 წლის შემდეგ?

სტივი: არ ვიცი. და იცით რატომ არვიცი? იმიტომ, რომ ჯერ კიდევ 5 წლის წინ, ვერ წარმომედგინე თუ მობილურ ტელეფონში იქნებოდა რუკები. თუმცა, რაღაც ჩნდება, ხდება ძალიან პოპულარული, ხალხი მოიხმარს, ეჩვევიან მას. ხალხი გამუდმებით რაღაცას იგონებს. მე ვფიქრობ, ხელოვნება იმაში მდგომარეობს, რომ სწორად დააბალანსო რა ფუნქცია იყოს ასეთ მოწყობილობაზე და რა არა. ბევრი მოწყობილობა, რომელსაც ვატარებთ, გამოიყენება კომუნიკაციისთვის. რა თქმა უნდა, გართობაც გვინდა, მაგრამ პირველ რიგში, ეს მოწყობილობები კომუნიკაციის მოწყობილობებია.

ვოლტი: კარგით, როგორც დღეს სტივ ბალმერმა განაცხადა, სხვა კომპანიები განვითარებული არიან ისეთ სეგმენტებში, როგორებიცაა ძებნა ან სხვა ინტერნეტ-სერვისები. ამიტომ, მე გეკითხებით თქვენ, პერსონალური კომპიუტერების უდიდეს მწარმოებლებს, ხომ არ გაქვთ შიშის გრძნობა, რომ რომელიმე თქვენი კონკურენტი აღმოჩნდება თქვენზე უფრო ყოჩაღი თანამედროვე გარემოში? რა თქმა უნდა, Microsoft-იც და Apple-იც უდიდესი მწარმოებლები არიან, მაგრამ არ გაწუხებთ ის აზრი, რომ სხვა კომპანიები, რომელთა წარმომადგენლებიც შესაძლოა ამ დარბაზში სხედან, თქვენზე მოხერხებულები აღმოჩნდნენ, ისეთივე პატარა კომპანიები, როგორებიც იყო თქვენი კომპანიები 1977 წელს.

ბილი: იცით ყოველთვის გამოჩნდება ბევრი ახალი გამოგონება, რომლებიც ექნება სხვა კომპანიებს. და ჩვენ გვინდა აღმოვჩნდეთ ისეთ მდგომარეობაში, რომ ჩვენი პროდუქტები მოვარგოთ ასეთ გამოგონებებს, ისე გავაკეთოთ, რომ ამ გამოგონებამ გამოიწვიოს მოთხოვნის გაზრდა Windows-სა და პერსონალურ კომპიუტერზე. სტივმა ახსენა, რომ მომავალში ჩვენ გვინდა უფრო სერიოზულად ვიმუშაოთ ძებნის სერვისებზე, ვიდრე დღეს. ვნახოთ ამისგან რა გამოვა, რა შეგვიძლია ამ სფეროში. ბევრი აპლიკაცია ატარებს სპეციალიზირებულ ხასიათს. და დღეს ჩვენ ვხედავთ, რომ მაგალითად, განათლების სექტორში უკვე ერთ-ერთი ძირითადი მიმართულებაა ვიდეოს ჩვენება, იყენებენ ვიდეოს ფუნქციასა და სხვა მიმართულებებს, რომლებიც აპლიკაციების საშუალებით ხორციელდება. პირადად მე, ეს პროცესი ძალიან მომწონს. განათლების სექტორის გაძლიერების იდეას კომპიუტერული ინდუსტრიის

DO NOT COPY

დასაწყისშივე ვუჭერდით მხარს. ჩვენ ვოცნებობდით იმაზე, რომ სტუდენტები და მასწავლებლები შეძლებდნენ ეპოვნათ ახალი და გაცილებით ეფექტური სწავლა-სწავლების მეთოდები. ჩვენ ვდგავართ ამ ბაზარზე და რა თქმა უნდა, ჩვენი კომპანიები ეხმარება ამ პროცესს. თუმცა, ეკოსისტემა ისეა მოწყობილი, რომ ყველაფერი ერთმანეთისგან გამომდინარე ხდება, და ბოლოს და ბოლოს ჩვენ შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ტექნოლოგიამ რაღაც გააკეთა განათლებისთვის.

სტივი: მე ამ თემას ცოტა სხვაგვარად ვუყურებ. ჩვენ არ ვცდილობთ ყველაფრის შექმნას, არ მიგვაჩნია მართებულად ერთმა კომპანიამ აკეთოს ყველაფერი. ჩვენ უნდა ვითანამშრომლოთ ისეთ კომპანიებთან, რომლებიც რაღაცაში ჩვენზე წინ წავიდნენ. მაგალითად, Microsoft-ს კარგად აქვს აწყობილი ძებნის სისტემა, ხოლო ჩვენ არა. ჩვენ გვირჩევნია ვითანამშრომლოთ Microsoft-თან, ვიდრე შევქმნათ ძებნის საკუთარი სისტემა. ან, მაგალითად, ჩვენ რუკების არაფერი გაგვეგება, მაგრამ ძალიან კარგად გამოგვდის საუკეთესო აპლიკაციის შექმნა რუკებისთვის. ჩვენ ასევე, არაფერი ვიცით რუკებთან დაკავშირებული სერვისების შესახებ. ამიტომაც, ვთანამშრომლობთ ხალხთან, რომლებიც ამ ყველაფერში კარგად ერკვევიან. საერთო ჯამში, ვკრებთ ყველა ამ შედეგსა თუ ინფორმაციას და ვაძლევთ მას სასიამოვნო სამომხმარებლო ინტერფეისის ფორმას, რომლის გამოყენებაც შესაძლებელია მარტივი მოწყობილობით. ზოგჯერ ჩვენ უფრო მეტს ვშრომობთ, ვიდრე სხვები. მაგალითად, iTune-ს შემთხვევაში, ინტერნეტ-სივრცეში საერთოდ არ არსებობდა მუსიკის მიწოდების სერვისი და ჩვენ დამოუკიდებლად მოგვიხდა მისი შექმნა. სხვა შემთხვევაში, არსებობენ კომპანიები, რომლებიც გარკვეულ ამოცანებს უკეთესად ასრულებენ. ჩვენ ყოველთვის მზად ვართ ვითანამშრომლოთ მათ შორის საუკეთესოსთან. ძალიან რთულია ერთი კომპანიისთვის ყველაფრის დამოუკიდებლად კეთება.

ვოლტი: სტივ დღეს გვაჩვენეთ Apple TV-ის ახალი ფუნქცია, რომელიც საშუალებას გვაძლევს Youtube-ს ვუყუროთ პირდაპირ ტელევიზორში. შეიძლება თუ არა, ველოდოთ თქვენგან სხვა მსგავს რამეს, განიხილავთ თუ არა თქვენს თავს, როგორც ბილმა ახსენა, გასართობი პროგრამების მიმწოდებლად? მხედველობაში არ მაქვს თქვენი საქმიანობა Disney-ში.

სტივი: მე ვფიქრობ, ხალხს უნდა შეეძლოს გართობა მაშინ, როდესაც მოესურვებათ, როგორც მოესურვებათ და იმ მოწყობილობით, რომლითაც სურთ. ამიტომ, ბევრი კომპანია, რომელიც ამ საქმით არის დაკავებული, იყენებს ბიზნესის სხვადასხვა მოდელს. თუ შენ გასართობი პროგრამების კომპანია ხარ, ეს ძალიან კარგია შენთვის, რადგან, სულ უფრო და უფრო მეტ ხალხს, უფრო და უფრო ხშირად სურს გასართობი პროგრამების გამოყენება სხვადასხვა საშუალებებით. ამიტომაც არსებობს ეს ბიზნესი. თუმცა გადასვლა ერთი მოდელიდან მეორეზე, საკმაოდ მტკივნეული პროცესია. მაგალითად, მუსიკალურ ინდუსტრიაში, როდესაც ინტერნეტის სიჩქარე საკმარისი გახდა მუსიკის გადმოსაწერად, ხმის ჩამწერმა სტუდიებმა ძალიან ბევრი შეცდომა დაუშვეს. ისინი ცდილობდნენ ბიზნესის ახალ მოდელზე გადასვლას, და ამავე დროს, იძულებული იყვნენ დაპირისპირებოდნენ პირატებს. შეიძლება დღეს გამოვყოთ მათ მიერ დაშვებული შეცდომები, მაგრამ ნებისმიერ შემთხვევაში, ეს ძალიან რთული ამოცანაა. რაც შეეხება ჰოლივუდს, მე ვფიქრობ, ისინი თვალს ადევნებდნენ თუ რა ხდებოდა მუსიკის გარშემო. ისინი მიხვდნენ, თუ რისი კეთებაა საჭირო და რისი არა და ახლა ცდილობენ შეადგინონ ბიზნესის ახალ მოდელზე გადასვლის გეგმა - გადასვლა ახალ

DO NOT COPY

პლატფორმაზე, რომელიც უზრუნველყოფს მომხმარებლის მოთხოვნის დაკმაყოფილებას უყურონ ფილმებს როდესაც მოესურვებათ და როგორც მოესურვებათ. ვფიქრობ, ამ სფეროში ტარდება ბევრი ექსპერიმენტი, რაც, საერთო ჯამში, ძალიან კარგ შედეგზე გადის, პირველ რიგში, გასართობი მასალის მფლობელისათვის.

კარა: მინდა თქვენს ურთიერთობაზე გკითხოთ. თქვენი ურთიერთობა უკვე ისტორიის ნაწილია. რა იყო ყველაზე დიდი გაუგებრობა ამ ურთიერთობებში, რას გამოყოფდით? იყო თუ არა ეს დაკავშირებული კონკურენციასთან, ან სხვა რამესთან?

სტივი: უკვე 10 წელზე მეტია ვინახავთ ჩვენი -"ქორწინების საიდუმლოს".

ბილი: არ ვფიქრობ, რომ რომელიმე ჩვენგანს ჰქონდეს რაიმე განსაკუთრებული წყენა. ვიცი, რომ ისეთი პროექტები, როგორიც Macintosh-ია, იყო უაღრესად მხიარული და საინტერესო, ამავე დროს, ძალიან სარისკო.ერთობლივი მუშაობა უდიდეს სიამოვნებას მანიჭებს. ნამდვილად მაკლია რამოდენიმე ადმაიანი იმ დროიდან. იცით, ამ ინდუსტრიაში ადამიანები მოდიან და მიდიან, ეს შესანიშნავია, როდესაც არის ვიღაც, რომელიც იყო დასაწყისში და არის ახლაც, ნარჩუნდება მთელი კონტექსტი, რაზედაც ვმუშაობდით და რაზედაც არა. ინდუსტრია ყოველთვის მიისწრაფის რაღაც ახლისკენ. ყოველთვის არსებობდა ასეთი პარადიგმა, რომ თუ კომპანია წარმატებულია, ის მიდის ინდუსტრიიდან. ძალიან კარგია, როდესაც არსებობენ ადამიანები, რომლებიც უძლებენ ამ ტალღებს და მზად არიან გარისკონ და შექმნან რაღაც ახალი.

სტივი: როდესაც მე და ბილმა პირველად ვიმუშავეთ ერთად, როგორც წესი, სამუშაო ოთახში ჩვენ ვიყავით ყველაზე ახალგაზრდები. მე 6 თვით უფროსი ვარ მასზე, თითქმის თანატოლები ვართ და ახლა, როდესაც ვმუშაობთ ჩვენს პატივცემულ კომპანიებში, არ ვიცი შენს შემთხვევაში როგორაა, მაგრამ მე ყველაზე უფროსი ვარ იქ მომუშავეთაგან. აი რატომ მიყვარს აქ მოსვლა. ვფიქრობ, ცხოვრებაში ბევრი რამ ისეა, როგორც ბობ დილანის ან ბიტლზების სიმღერებში. ბიტლზების ერთ-ერთ სიმღერაში არის ასეთი სიტყვები: - "მოგონებები, რომლებიც ჩვენ გვაკავშირებს, უფრო გრძელია, ვიდრე გზა, რომელიც ამის მერე უნდა გავიაროთ" - სწორედ რომ ჩვენზეა ნათქვამი.

ჯესი: გამარჯობათ, მე ჯესი კორნბლატი ვარ, „HeadButler.com”-იდან. იმდენად, რამდენადაც, თქვენ აღარ ხართ ყველაზე ახალგაზრდა ყმაწვილები ოთახში, თითოეულ თქვენთაგანს მინდა გკითხოთ თქვენს მემკვიდრეობაზე. ბილ, თქვენი ყველაზე მწვავე კრიტიკოსებიც კი თანხმდებიან, რომ თქვენმა ფილანტროპულმა საქმიანობამ, უდაოდ დიდი გავლენა იქონია მთელს პლანეტაზე. შესაძლოა, თუ არა მეორე მოქმედება გაცილებით გასაოცარი იყოს? - ისეთი, რომ დაჩრდილოს ყველაფერი, რაც Microsoft-მა გააკეთა. მემკვიდრეობის არჩევის უფლება რომ გქონდეთ, რას აირჩევდით? და სტივ, როდესაც ბილს უყურებთ, არ ფიქრობთ, რომ ამ ადამიანს ძალიან გაუმართლა? - მისი კომპანია ყველაზე მდიდარი და წარმატებული კომპანიაა, და მას არ სჭირდება ყოველდღე დაბრუნდეს და პირადად გადაარჩინოს ის. არ გაგჩენიათ სურვილი, თქვენც რომ ასე გქონოდათ ყველაფერი აწყობილი?

ბილი: მთავარი სამუშაო, რისი კეთების ბედნიერებაც მქონდა ცხოვრებაში, მიუხედავად იმისა, თუ რას ვაკეთებდი, დაკავშირებულია პერსონალურ კომპიუტერთან. იცით, როდესაც მოზარდი ვიყავი, 20-30 წლის, მე დაქორწინებაც კი გადავდე ამ საქმის გამო. მთლიანად შეპყრობილი ვიყავი საქმეზე ფიქრით, ეს არის ჩემი საქმე ცხოვრებაში. გამიმართლა, რომ

გამომემუშავებინა უნარები და რესურსები, უნარებს მაინც პირველ ადგილზე დავაყენებდი, და ეს უნარები და გამოცდილება გამომეყენებინა იმ ხალხის სასიკეთოდ, რომელთაც არ აქვთ ტექნოლოგიები, რაც მათ დაეხმარებოდათ თავის საქმეში, მაგალითად, სამედიცინო დარგში. ვფიქრობ, გამიმართლა, რომ მაქვს საშუალება ვაკეთო ყველაფერი ეს. მაგრამ ყველაზე მთავარი მდგომარეობს იმაში, რომ სინამდვილეში, თუ ჩაიხედავთ ჩემს ტვინში, ნახავთ, რომ ის სავსეა პროგრამული უზრუნველყოფებით. იცით, ესაა პროგრამული უზრუნველყოფის მაგია, პროგრამული უზრუნველყოფისადმი რწმენა და მე ვფიქრობ, ეს ყველაფერი არასდროს არ შეიცვლება.

სტივი: ესე იგი, თქვენი შეკითხვა იყო - მსურდა თუ არა, ყოველდღე Apple-ში სამუშაოდ სიარული?

ჯესი: არა, ცოტათი ხომ არ გშურთ, რომ ბილი წარმატებით ეწევა საქველმოქმედო საქმიანობას?

სტივი: არა, ვფიქრობ ეს მშვენიერია. ჩემი აზრით, სამყარო გახდა უკეთესი, რადგან ბილი მიხვდა, რომ მისი მიზანია არა ის, რომ გახდეს ყველაზე მდიდარი ადამიანი სასაფლაოზე, არამედ, აკეთოს სიკეთე თავის მიერვე გაომუშავებული თანხით. დარწმუნებული ვარ, მე და ბილი ამ საკითხში ძალიან ვგავართ ერთმანეთს. ვგულისხმობ, რომ, ჩვენ ორივენი გავიზარდეთ საშუალო შემოსავლის მქონე ოჯახებში, და განსაკუთრებით არასდროს ვწუხდით ფულის გამო. Apple-ს წარმატების პირველ ხანებში, მე ძალიან ბედნიერი ვიყავი, იმიტომ, რომ არ ვნერვიულობდი ფულზე, და სრულიად ვიყავი კონცენტრირებული საქმეზე, ხოლო მოგვიანებით - ჩემს ოჯახზე. ვფიქრობ, მე და ბილი ვართ უბედნიერესი ადამიანები პლანეტაზე, რადგან ვიპოვეთ საქმე, რომლის კეთებაც გვიყვარს, საჭირო დროს, საჭირო ადგილზე აღმოვჩნდით, ყოველდღე დავდიოდით სამსახურში, სადაც 30 წლის განმავლობაში გვხვდებოდნენ შესანიშნავი ადამიანები, და ვაკეთებდით იმას, რისი კეთებაც გვიყვარდა. ასე რომ, ამაზე უკეთესი რამის მოფიქრება შეუძლებელია - შესანიშნავი სამსახური, მოსიყვარულე ოჯახი, სხვა რაზე შეიძლება იოცნებოს ადამიანმა? ამიტომაც, მემკვიდრეობაზე განსაკუთრებულად არ ვფიქრობ. უბრალოდ ვფიქრობ იმაზე, რომ შემიძლია ყოველ დღე ვიარო სამსახურში, შევხვდე ამ შესანიშნავ ადამიანებს, რათა შევქმნათ რაღაც ახალი, რასაც სხვა ადამიანები ისევე შეიყვარებენ, როგორც ჩვენ. და თუ ეს გამოგვდის, ეს უბრალოდ დიდებულია.

რობი: გმადლობთ სტივ,ბილ. მე ვარ რობი კილიონი, აქ ჩემს ბიზნეს-პარტნიორთან ერთად ვარ მოსული. ჩვენ გვაქვს მედია ბიზნესი ინტერნეტ სივრცეში, დაახლოებით 100 თანამშრომლით. რას გვირჩევდით დამწყებ ბიზნესმენებს, რომ ჩვენც შევქმნათ ისეთივე დიდი და ძლიერი კომპანიები, როგორიც თქვენ შექმენით თავის დროზე?

ბილი: ეს შეიძლება უცნაური მოგეჩვენოთ, მაგრამ ჩვენ ორივეს, ყველაზე მეტად შთაგვაგონებდა არა ეკონომიკური პერსპექტივები, არამედ, 1975 წელს, როდესაც ვწერდით სლოგანს „კომპიუტერი ყველა მაგიდაზე და ყველა სახლში“ მაშინ ჩვენ ვერ ვაანალიზებდით, რომ ეს კომპანია უნდა გამხდარიყო ძალიან დიდი. ხშირად ვფიქრობდი ხოლმე, რომ - ღმერთო, ჩვენ ისევ გავორმაგდით, როგორ შევძლებთ გავუმკლავდეთ ამდენი ხალხის მართვას? და ყოველ ჯერზე, როდესაც ვორმაგდებოდით, ვფიქრობდი, რომ ეს უკანასკნელად ხდებოდა. სინამდვილეში, ეკონომიკა არ არის ყოველთვის ყველაზე მთავარი. მაგალითად, ჩემთვის მნიშვნელოვანი იყო ისეა, ვყოფილიყავით - „წინა ფრონტზე“ , მეპოვნა ახალი

DO NOT COPY

ტექნოლოგიები, მომეზიდა სხვადასხვა ხალხი მრავალი უნარებით, რომელთაც უყვარდათ თავისი საქმე, და მივმხვდარიყავი, როგორ უნდა ემუშავა ამ მრავალმხრივი უნარების მქონე ხალხს ერთად, ერთიანი ამოცანებისა და გამოწვევების შესასრულებლად. ჩემთვის ეს დიდ სირთულეს წარმოადგენდა, სწორედ აქ დავუშვი ყველაზე მეტი შეცდომა, ვიდრე სხვაგან. რადგან საკმაოდ რთულია აიძულო რამოდენიმე ჯგუფი, ერთად იმუშაონ ძალიან კარგად. ასე და ამგვარად, ვთვლი, რომ მთავარია ხალხი, რომელსაც აქვს ვნება და ჟინი რაღაცის კეთების. და ეს გასაოცარია, თუ რაოდენ ეფექტურად მუშაობს ბიზნესი, რომელიც დაფუძნებულია ამ მიდგომაზე.

სტივი: დიახ ასეა. ხშირად ამბობენ, რომ უნდა გიყვარდეს საქმე, რომელსაც აკეთებ, ეს სრული სიმართლეა. ამის მიზეზი არის ის, რომ ზოგჯერ საქმე იმდენად რთულია, ნებისმიერი რაციონალური ადამიანი მალევე მიატოვებს მას თუკი არ უყვარს. საქმის კეთება მოითხოვს მოთმინებას ხანგრძლივი დროის განმავლობაში. ასე რომ, თუ არ გიყვართ თქვენი საქმე, ვერ მიიღებთ მისგან სიამოვნებას და ბოლოს და ბოლოს, მიატოვებთ მას. უმეტესობას სწორედ ასე ემართება. თუ დააკვირდებით საზოგადოების თვალში წარმატებულ და წარუმატებელ ადამიანებს, ხშირად აღმოაჩენთ, რომ ვისაც უყვარდა თავისი საქმე, სწორედ მან მიაღწია წარმატებას. იმიტომ, რომ საქმის სიყვარული ეხმარებოდა მათ გაეძლოთ მძიმე წუთებში და არ მიეტოვებინათ საყვარელი საქმე, ხოლო ისინი, ვისაც არ უყვარდათ თავისი საქმე, მალევე ტოვებდნენ მას, იმიტომ, რომ რაციონალური ადამიანები არიან. ზოგჯერ საქმე მღელვარებასთან და სტრესთან არის დაკავშირებული, ამიტომ, თუ არ გიყვარს ის, ამ საქმეში მიიღებ წარუმატებლობას. ასე რომ, პირველ რიგში უნდა გიყვარდეთ და განიცდიდეთ საქმეს, რომელსაც აკეთებთ. ხოლო მეორე არის ის, რომ თქვენ უნდა იყოთ ძალიან ეფექტური, ნიჭიერი ხალხის მოძიებაში. მიუხედავად იმისა, თუ რამდენად ჭკვიანი ხართ, თქვენ გჭირდებათ გამორჩეულ ადამიანთა გუნდი, ძალიან სწრაფად უნდა შეგეძლოთ მათი ნიჭის დანახვა, დაიქირაოთ ისინი და მუდმივად გაიუმჯობესოთ ინტუიცია, რათა ყველა ამ შესანიშნავ ადამიანზე დაყრდნობით შექმნათ ორგანიზაცია, რომელიც, ბოლოს და ბოლოს, შეძლებს თავისითავის შენებას. აი , ამიტომ გჭირდებათ თქვენს გარშემო გამორჩეული ადამიანები.

ლიზი: (ლიზ ბაიერი). ჩემი შეკითხვა გამომდინარეობს ისტორიული ცნობისმოყვარეობიდან. თქვენ სხვადასხვა მიდგომებით გახვედით თითქმის ერთი და იგივე შესაძლებლობებზე. რას ისწავლიდით ერთმანეთისგან ბიზნესის მართვასთან დაკავშირებით?

ბილი: რას არ გავიღებდი, რომ სტივის გემოვნება მქონოდა. მას ბუნებრივი გემოვნება აქვს და ეს სულაც არ არის ხუმრობა. მას თანდაყოლილი ინტუიციური გემოვნება აქვს, როგორც ადამიანებში, ისე პროდუქტებში. როდესაც კითხვა დაისმებოდა - მაკინტოშისათვის რომელი პროგრამული უზრუნველყოფა უნდა შეგვერჩია, მე ამ კითხვას განვიხილავდი ინჟინერული თვალსაზრისით, უბრალოდ იმიტომ, რომ ჩემი ტვინი ასეა მოწყობილი. ხოლო სტივი გადაწყვეტილებას ირებს ადამიანების გრძნობებისა და პროდუქტებზე დაყრდნობით. იცით, ეს ფენომენი, ჩემთვისაც კი, რთული ასახსნელია. მიდგომა, რომლითაც სტივი რაღაცას აკეთებს, სრულიად განსხვავებულია. მე ვფიქრობ, ეს მაგიურია.

სტივი: იცით, როდესაც მე და ვოზნიაკმა შევქმენით ჩვენი კომპანია, ის აწარმოებდა ბანანივით სრულყოფილ პროდუქციას, ვცდილობდით ყველაფერი დამოუკიდებლად გაგვეკეთებინა. არ გვსურდა ვინმესთან გვეთანამშრომლა. საინტერესოა, რომ Microsoft-ი არის

DO NOT COPY

ერთ-ერთი იმ რამოდენიმე კომპანიათაგანი, რომელთანაც ჩვენ დავამყარეთ ორივე მხარისათვის მომგებიანი ურთიერთობები. მაშნ ჩვენ ეს არც ისე კარგად გამოგვდიოდა. ხოლო ბილმა და Microsoft-მა, არ აწარმოებდნენ რა დასრულებულ პროდუქტს, მალევე ისწავლეს სხვებთან კარგი ურთიერთობის დამყარება. Apple-საც რომ თავიდანვე ჰქონოდა ასეთი თანდაყოლილი უნარი, გაცილებით უკეთესი იქნებოდა. მაგრამ Apple-მა ასეთი მიდგომა რამოდენიმე ათწლეულის შემდეგ ისწავლა.

ვოლტი: დიდებული იყო.

კარა: უღრმესი მადლობა.

დანართი 9

საქართველოს ორგანული კანონი

მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ

(ამონარიდი)

მუხლი 1

1. პოლიტიკური პარტია (შემდგომ – პარტია) არის საერთო მსოფლმხედველობრივ და ორგანიზაციულ საფუძველზე შექმნილი მოქალაქეთა ნებაყოფლობითი, დამოუკიდებელი გაერთიანება, რომელიც რეგისტრირებულია ამ კანონით დადგენილი წესით და თავის საქმიანობას ახორციელებს საქართველოს კონსტიტუციისა და სხვა საკანონმდებლო და კანონქვემდებარე აქტების ფარგლებში.

3. პარტიის ფინანსური საქმიანობის კანონიერებასა და გამჭვირვალობასთან დაკავშირებული, ამ კანონით დადგენილი ნორმები ვრცელდება აგრეთვე იმ პირზე, რომელსაც თავად აქვს განცხადებული საარჩევნო მიზანი და ამ მიზნის მისაღწევად შესაბამის ფინანსურ და სხვა მატერიალურ რესურსებს იყენებს.

მუხლი 2

პარტია, როგორც თავისუფალი დემოკრატიული საზოგადოების აუცილებელი კონსტიტუციურ-სამართლებრივი ნაწილი, არჩევნების მეშვეობით და კანონმდებლობით ნებადართული სხვა საშუალებებით მონაწილეობს მოქალაქეთა პოლიტიკური ნების ფორმირებასა და გამოხატვაში.

მუხლი 3

პარტიის შექმნასა და საქმიანობას საფუძვლად უდევს შემდეგი პრინციპები:

ა) პარტიაში გაწევრიანებისა და პარტიიდან გასვლის ნებაყოფლობითობა;

ბ) დამოუკიდებლობა და თვითმმართველობა;

გ) არჩევითობა და ანგარიშვალდებულება;

დ) პარტიების თანასწორობა კანონის წინაშე;

ე) პარტიის შექმნისა და საქმიანობის საჯაროობა.

DO NOT COPY

მუხლი 5

1. პარტიის შექმნისა და მის საქმიანობაში მონაწილეობის უფლება საქართველოს ყოველი მოქალაქის კონსტიტუციური უფლებაა.

2. დაუშვებელია ისეთი პარტიის შექმნა და საქმიანობა, რომლის მიზანია საქართველოს კონსტიტუციური წყობილების დამხობა ან ძალადობით შეცვლა, ქვეყნის დამოუკიდებლობის ხელყოფა, ტერიტორიული მთლიანობის დარღვევა, ან რომელიც ეწევა ომის ან ძალადობის პროპაგანდას, აღვივებს ეროვნულ, კუთხურ, რელიგიურ ან სოციალურ შუღლს.

მუხლი 6

დაუშვებელია პარტიის შექმნა რეგიონული ან ტერიტორიული ნიშნის მიხედვით.

მუხლი 7

1. სახელმწიფო უზრუნველყოფს პარტიის უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების დაცვას.

2. დაუშვებელია სახელმწიფო ორგანოებისა და თანამდებობის პირთა ჩარევა პარტიის საქმიანობაში, გარდა კანონით გათვალისწინებული შემთხვევებისა.

მუხლი 11

დაუშვებელია პარტიის წევრობის შეზღუდვა რასის, კანის ფერის, ენის, სქესის, რელიგიის, ეროვნული, ეთნიკური და სოციალური კუთვნილების, წარმოშობის, ქონებრივი და წოდებრივი მდგომარეობის, საცხოვრებელი ადგილის მიხედვით.

DO NOT COPY

5. ლექსიკონი

ა

ადამიანების განვითარების ინდექსი - წარმოადგენს ქვეყნის მიერ მიღწეული პროგრესის, ეკონომიკის ზრდაზე დამყარებულ შეფასების ალტერნატივას. ადამიანების განვითარების ინდექსი არ წარმოადგენს კეთილდღეობის ან ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების დონის საზომს. იგი ზომავს ადამიანებისთვის ხელმისაწვდომ უფლებებსა და არჩევანს, რომლებიც აუცილებელია მათი შესაძლებლობების განვითარებისთვის. გამოყოფილია სამი ძირითადი არჩევანი/საშუალება, რომელიც უნდა გააჩნდეს ადამიანს შესაძლებლობების განვითარებისთვის: განათლება, ჯანმრთელობა და ღირსეული ცხოვრებისთვის საკმარისი შემოსავალი.

ბ

ბანკნოტი E. bank-note **-** საბანკო ბილეთი, რომელიც ეწევა ფულის მაგივრობას.

ბრენდინგი - მარკეტინგული პრაქტიკა, რომლის დროსაც კომპანია ქმნის სახელს, სიმბოლოს ან დიზაინს, რომელშიც ადვილად ამოიცნობა კომპანიის კუთვნილება. ეს ხელს უწყობს პროდუქტის იდენტიფიცირებას და სხვა პროდუქტებისა და მომსახურებისგან გარჩევას.

გ

გირავნობა - აღებული ვალდებულების უზრუნველსაყოფად მოძრავი ნივთების გამოყენება. გირავნობის ხელშეკრულებით კრედიტის გამცემს კრედიტის მიმღები აძლევს უფლებას, ვალდებულების ვერ ან არ დაფარვის შემთხვევაში, კანონმდებლობით დადგენილი წესების დაცვით, გაყიდოს დაგირავებული ნივთი და ასე დაფაროს მის მიმართ არსებული სასესხო ვალდებულება.

დ

დაიაქი - პროცენტი, გასამრჯელო.

დასაბეგრი შემოსავალი - სხვაობა კალენდარული წლის განმავლობაში მიღებულ ერთობლივ შემოსავალსა და ამ პერიოდისათვის საქართველოს საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებული გამოქვითვების თანხებს შორის. ანუ ინდმეწარმის შემოსავლებს გამოაკლდება შესაბამისი ხარჯები და დარჩენილი მოგება დაიბეგრება 20%-ით. ინდმეწარმე საშემოსავლო გადასახადის შესახებ დეკლარაციას საგადასახადო ორგანოს საანგარიშო წლის მომდევნო წლის 1 აპრილამდე წარუდგენს და ამ თარიღისთვის აქვს გადასახადის გადახდის ვალდებულებაც;

დერეგულაცია Deregulation - ბიზნესზე, მრეწველობასა და სხვა პროფესიულ საქამიანობაზე შეზღუდვების მოხსნა.

დინამიკური - 1. მოძრავი, მოვლენებით დატვირთული. 2. მოძრაობასთან, ძალის მოქმედებასთან დაკავშირებული. 3. მოძრაობით, მოქმედებით, შინაგანი ენერგიით აღსავსე.

დისტრიბუცია E. Distribution - განაწილება, განლაგება.

DO NOT COPY

დოტაცია L. Dotatio - სახელმწიფო ფულადი დახმარება, რომელიც ეძლევა წარმოებას, ორგანიზაციას ზარალის დასაფარავად ან სხვა მიზნებისათვის.

დურგალი - ხითხუროს შემცვლელი გვიანდელი ტერმინია. დურგალი აშენებდა ხის სახლს და ყველაფერი - კარი, ფანჯარა, იატაკი, კარი, მას უნდა დაემზადებინა და გაემართა.

ე

ეკონომიკა conomics - 1. მატერიალური და ადამიანური რესურსების ორგანიზებულად მართვა დოვლათის წარმოების პროცესში; 2. დოვლათის წარმოებასთან, განაწილებასთან და მოხმარებასთან დაკავშირებული სოციალური დაწესებულებებისა და ინსტიტუტების სისტემა; 3. მეცნიერება, რომელიც შეისწავლის საზოგადოებაში მწირი რესურსებისთვის კონკურენციის, მათი წარმოების, გაცვლის, განაწილებისა და მოხმარების პროცესებს.

ეკონომიკური უფლებები - შრომის, საცხოვრებლის, მოხუცებულთა პენსიის მიღების უფლებას. ეკონომიკური უფლებები ასახავს იმ ფაქტს, რომ მატერიალური უსაფრთხოების გარკვეული მინიმალური დონე საჭიროა ადამიანის ღირსებისათვის და ასევე ფაქტს, რომ სათანადო დასაქმების ან საცხოვრებელი პირობების ნაკლებობა შეიძლება ფსიქოლოგიურად დამრთგუნველი იყოს.

ემიგრანტი E. Emigrant - პირი, რომელიც ტოვებს თავისი მოქალაქეობის ან მუდმივი საცხოვრებელი ადგილის ქვეყანას და საცხოვრებლად მიემგზავრება სხვა სახელმწიფოში (გაეროს 1948 წლის ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია (27-ე მუხ.). 1966 წლის საერთაშორისო პაქტი სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებათა შესახებ (მე-12 მუხ., მე-2 პუნქ.) აღიარებს ,,ყოველი ადამიანის უფლებას, დატოვოს ნებისმიერი ქვეყანა, მათ შორის საკუთარიც" (ე. ი. ემიგრაციის უფლებას).

ემისია (ლათ. emissio გამოშვება) - ფასიანი ქაღალდების, ქაღალდის ფულის გამოშვება.

ეროვნული შემოსავალი E. national income - ერთი კალენდარული წლის განმავლობაში ქვეყანაში ახალშექმნილი ღირებულება.

ექსკლუზიური (ზედსართ. სახ.) **-** ერთი სუბიექტისთვის ან სუბიექტთა შეზღუდული ჯგუფისთვის განკუთვნილი.

ვ

ვეტო - 1. სახელმწიფოს მეთაურის ან პარლამენტის ზედა პალატის უფლება, აკრძალოს ან დროებით შეაჩეროს საკანონმდებლო ორგანოს მიერ მიღებული კანონის ძალაში შესვლა (საქართველოს კონსტიტუციის შესაბამისი მუხლით ეს უფლება მინიჭებული აქვს საქართველოს პრეზიდენტს). შეერთებული შტატების კონსტიტუციით, წარმომადგენელთა პალატის ან სენატის მიერ მიღებულ კანონპროექტზე პრეზიდენტმა შეიძლება წააწეროს სიტყვა ვ. („ვკრძალავ"), რის შემდეგაც დოკუმენტი აკრძალვის სათანადო მოტივაციით საკანონმდებლო ინსტიტუტს უბრუნდება. ამის შემდეგ კონგრესს მაინც შეუძლია გაიტანოს თავისი კანონპროექტი, თუ მისი წევრები მოაგროვებენ ორივე პალატაში ხმების 2/3–იან უმრავლესობას. თუ პრეზიდენტი კვლავ ვ–ს დაადებს კანონპროექტს, ვ. ავტომატურად ძალაში შედის ათი დღის ვადაში, თუ ამ პერიოდში კონგრესი არ შეწყვეტს სხდომობს.

2. საერთაშორისო ასპარეზზე ვ–ს უფლება აქვთ გაეროს უშიშროების საბჭოს მუდმივ წევრებს (აშშ–ს, რუსეთს, დიდ ბრიტანეთს, საფრანგეთსა და ჩინეთს).

DO NOT COPY

ზ

ზეინკალი - ხელოსანი, რომელიც მუშაობს ლითონის სხვადასხვა ნაკეთობის დამზადებაზე, აწყობასა და შეკეთებაზე.

თ

თრიმლი (Cotinus coggygria, სინ. Rhus cotinus) - სამკურნალო მცენარე, თუთუბოსებრთა ოჯახს ეკუთვნის. თრიმლი ხშირტოტებიანი ბუჩქია, იშვიათად 5 მეტრამდე სიმაღლის ხედაც იზრდება.

ი

იდეოლოგია - 1. იდეების, შეხედულებების ერთობლიობა, რომელიც ადამიანების გარკვეულ ჯგუფში (მაგალითად, სახელმწიფოში) მიღებულ ნორმად, სახელმძღვანელო იდეებად არის აღიარებული, ან შეიძლება იყოს აღიარებული. 2. გარკვეული კლასის, პოლიტიკური პარტიის, საზოგადოებრივი ჯგუფის და ა.შ. იდეათა, შეხედულებათა სისტემა, რომელიც ვლინდება საზოგადოებრივი ცნობიერების სხვადასხვა ფორმაში — ფილოსოფიაში, პოლიტიკაში, სამართალში, ხელოვნებაში და ა.შ.

კალატოზი - ხელოსანი, რომელიც ქვით, აგურითა და მისთ. აგებს შენობას.

კლასი - ლათ. ჯგუფი - ერთნაირი ნიშნების მქონე საგნების, მოვლენების ერთობლიობა. მაგალითად, **საზოგადოებრივი კლასი** - მოსახლეობის ნაწილი გაერთიანებული საერთო ინტერესებით.

კომანდიტი - კომანდიტური საზოგადოების შეზღუდული პასუხისმგებლობის მქონე წევრი.

კონიუნქტურა (არსებითი სახელი) - საზოგადოებრივი ცხოვრების რომელიმე სფეროში შექმნილი ვითარება, მდგომარეობა.

კონტრაგენტი – სავაჭრო პარტნიორი, რომელიც გარიგების მეორე მხარეა.

კრედიტი (ლათ. ვალი, სესხი) - ფულის სესხად გაცემა დაბრუნებადობის, ვადიანობის, მიზნობრიობისა და სარგებლის გადახდის პირობით.

მ

მაკროეკონომიკა E. Macroeconomics **-** 1. ეკონომიკური ანალიზის მეთოდი, რომელიც აგრეგირებული (ყოვლისმომცველი) მაჩვენებლების შეფასებას ემყარება; 2. ეკონომიკური მეცნიერება, რომელიც ეკონომიკას მთლიანობაში, აგრეთვე, მის უმნიშვნელოვანეს სექტორებს სწავლობს (მაგ. შრომა, კაპიტალი, ბიზნესი, სახელმწიფო სექტორი და სხვ.).

მერიტოკრატია - საზოგადოების ერთი გარკვეული ელიტარული ნაწილისადმი მიკუთვნილობა, არა ჩამომავლობით ან სოციალური მდგომარეობით, არამედ პიროვნული უნარებითა და ინდივიდუალური ძალისხმევის გათვალისწინებით.

მონოპოლია - E. Monopoly (Gk. Monos ერთი, polo ვყიდი) - 1. წარმოების, ვაჭრობის, რეწვის და ა.შ. განსაკუთრებული უფლება, რომელიც ეკუთვნის ერთ პირს, პირთა განსაზღვრულ ჯგუფს ან სახელმწიფოს; მონოპოლიას საბაზრო ეკონომიკაში კონკრეტულმა ეკონომიკურმა სუბიექტმა ან სუბიექტების ჯგუფმა შეიძლება მიაღწიოს კაპიტალისა და წარმოების მაღალი კონცენტრაციის შედეგად, რაც, თავის მხრივ, მიიღწევა კომპანიებს შორის დადებული გარიგებით ან შერწყმით. 2. საბაზრო სიტუაცია, როდესაც ბაზარზე არის ერთი მწარმოებელი და მრავალი მომხმარებელი.

DO NOT COPY

მჩითავი - ხის საბეჭდების (საჩითავი ყალიბების) საშუალებით ქსოვილზე მხატვრული სახეების გადმატანი ხელოსანი.

ნ

ნალბანდი - საქონლის რკინის ნალით დამჭედავი.

ო

ოპტიმალური L. Optimus -"საუკეთესო", ყველაზე ხელსაყრელი, ყველაზე უფრო შესაფერი, საუკეთესო.

პ

პრაგმატიზმი - თანამედროვე ბურჟუაზიული ფილოსოფიის მიმართულება, რომელიც ჭეშმარიტად აღიარებს იმას, რაც პრაქტიკულად სასარგებლოა (და არა ობიექტურ ჭეშმარიტებას).

პრივატიზაცია - სახელმწიფო საკუთრების (საწარმოების, მიწების, საცხოვრებელი სახლებისა და მისთ.) გადაცემა კერძო პირთა მფლობელობაში.

რ

რაციონალური (ზედსართავი სახელი) - გონივრული, საღ აზრზე დაფუძნებული.

რედისტრიბუცია - სოციალური სამართლიანობის ის ასპექტი, რომელიც მიმართულია ეკონომიკური უთანასწორობებით გამოწვეული უსამართლობის გამოსწორებაზე. რედისტრიბუციის (შემოსავლის ან სიმდიდრის გადანაწილების) პოლიტიკა გულისხმობს ინდივიდებს შორის შემოსავლის ან სიმდიდრის გადაცემას ისეთი სოციალური მექანიზმების მეშვეობით, როგორებიცაა: პროგრესული დაბეგვრა, განათლებისა და ჯანდაცვის სახელმწიფო უზრუნველყოფა, სოციალური დახმარების პროგრამები და სხვ. რედისტრიბუციის პოლიტიკა მიმართულია კლასობრივ, ანუ ეკონომიკურ უსამართლობასთან ბრძოლაზე, რომელსაც ზოგჯერ „სოციალურ უსამართლობასაც“ უწოდებენ, სადაც სოციალური გაიგება ვიწრო - ეკონომიკური ან კლასობრივი - მნიშვნელობით.

რელევანტური - 1. მნიშვნელოვანი, არსებითი; 2. საინფორმაციო მოთხოვნასა და მიღებულ ცნობას შორის აზრობრივი შესაბამისობა.

რეცესია - (E. Recession) ეკონომიკის (მთლიანი შიდა პროდუქტის) მკვეთრი კლება. რეცესიად რომ შეფასდეს ეკონომიკური ვარდნა, მინიმუმ ორი კვარტალი უნდა გრძელდებოდეს ვარდნა და და სხვა ეკონომიკური მაჩვენებლების გაუარესებაც უნდა იკვეთებოდეს – პირველ რიგში, დასაქმების დონის, ასევე მოსახლეობის შემოსავლებისა და ვაჭრობის კლება. რეცესიის დროს ეცემა უძრავი ქონების ფასები.

ს

საბითუმო ვაჭრობა - საქონლის ყიდვა-გაყიდვა მსხვილი პარტიებით, საბითუმო ფასებით, რომლებიც საცალო ფასებთან შედარებით მცირეა.

სამომხმარებლო ბაზარი - ადგილი, სადაც პირი შეიძენს საქონელს (მომსახურებას) პირადი მოხმარებისათვის.

სახელმწიფო მოხელე - პირი, რომელიც ინიშნება ან აირჩევა სახელმწიფო დაწესებულების საშტატო (შტატით გათვალისწინებულ) თანამდებობაზე. სახელმწიფო მოხელედ მიიღება საქართველოს ქმედუნარიანი მოქალაქე, რომელმაც მიაღწია 21 წლის ასაკს, ფლობს საქართველოს სახელმწიფო ენას და აქვს სათანადო ცოდნა და გამოცდილება.

სირაჯი - მეღვინე, ღვინის გამყიდველი.

DO NOT COPY

სოციალურად დაუცველი - ფიზიკური პირი, რომელიც სახელმწიფოსგან იღებს დახმარებას ელემენტარული ცხოვრებისეული პირობების შესაქმნელად. სოციალურად დაუცველ პირებს მიეკუთვნებიან სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში რეგისტრირებული პირები.

ფ

ფეიქარი - ქსოვილის დამამზადებელი ოსტატი, მქსოველი, საფეიქრო წარმოების მუშა.

ფისკალური (ზედსართავი სახელი) - სახელმწიფო ხაზინის ინტერესებთან დაკავშირებული.

ფისკალური პოლიტიკა - სახელმწიფოს მიერ გადასახადებისა და ხარჯების სფეროში მიღებული გადაწყვეტილებების ერთობლიობა.

ხ

ხაბაზი - მეპურე.

ხარაზი - ქალისა და მამაკაცის ფეხსაცმელების მკერავი, ხელოსანი.

ხურო - დურგალი, სახლის მაშენებელი, ოსტატი, ხელოსანი, ხუროთმოძღვარი

ჯ

ჯინის ინდექსი წარმოადგენს მონაცემების გაფანტულობის საზომს. ის შემოღებულ იქნა 1912 წელს იტალიელი სტატისტიკოსის, კორადო ჯინის მიერ. ჯინის ინდექსი ზომავს უთანაბრობას მონაცემთა განაწილებაში. ინდექსის მნიშვნელობა 0 უთითებს, რომ უთანაბრობა არ არსებობს, ხოლო 1 უთითებს, რომ უთანაბრობა მაქსიმალურია. ჯინის ინდექსი გამოიყენება მეცნიერების მრავალ დარგში, მათ შორის სოციოლოგიაში, ეკოლოგიაში და სოფლის მეურნეობაში. **ჯინის ინდექსი** ყველაზე მეტად ცნობილია, როგორც მოსახლეობის შემოსავლებისა და კეთილდღეობის უთანაბრობის საზომი. ქვეყნებს შორის ამ ინდექსის მიხედვით ყველაზე ნაკლები უთანაბრობა შვედეთშია (0.23), ხოლო ყველაზე მეტი - ნამიბიაში (0.7). თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ ყველა ქვეყანა არ შეფასებულა.

ჰ

ჰიპოთეზა - მეცნიერული ვარაუდი, რომელიც წამოყენებულია გარკვეული მოვლენების ასახსნელად და მოითხოვს დამოწმებას. ჰიპოთეზის საშუალებით, გარკვეული ფაქტების საფუძველზე, კეთდება დასკვნა გარკვეული მოვლენის მიზეზის შესახებ.

ჰომოგენური ჰომოგენურ-ი [ბერძ. homogenēs] - შემადგენლობით, წარმოშობით, თვისებებით ერთგვარი.

DO NOT COPY

6. სახელმძღვანელოში გამოყენებული ლიტერატურა და წყაროები:

1. საქართველოს კონსტიტუცია
2. ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია
3. სამოქალაქო განათლების ლექსიკონი - http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=6&t=4945
4. ლექსიკონი-ცნობარი სოციალურ მეცნიერებებში GSS - http://dictionary.css.ge/about
5. ია აფთარაშვილი, სტატია - მოსწავლის განვითარებაზე ორიენტირებული შეფასება, https://bit.ly/3x5Ipfw
6. საგანი - მოქალაქეობა, გზამკვლევი მესამე თაობის ეროვნული სასწავლო გეგმის მიხედვით, საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო https://mes.gov.ge/uploads/files/gzamkvlevi/%E1%83%9B%E1%83%9D%E1%83%A5%E1%83%90%E1%83%9A%E1%83%90%E1%83%A5%E1%83%94%E1%83%9D%E1%83%91%E1%83%90.pdf
7. სოციალური კეთილდღეობის პოლიტიკა - შატბერაშვილი, https://digitallibrary.tsu.ge/book/2020/dec/books/shatberashvili_socialuri_ketildgeobis_politika.pdf
8. მეწარმეობა, სსიპ განათლების ხარისხის განვითარების ეროვნული ცენტრი, ავტორი შორენა ხუბუნაია, 2015 წ.
9. როგორ დავიწყოთ ბიზნესი, გზამკვლევი http://www.economy.ge/uploads/publications/economy_5956415358e1d9294e6c48.63738525.pdf
10. მოგზაურობა ფულის სამყაროში, საქართველოს ეროვნული ბანკი.
11. პოლიტიკური თეორია, სალექციო კურსი, მამუკა ბიჭაშვილი, თბილისი, 2006 წელი http://css.ge/wp-content/uploads/2019/07/polit_theory.pdf
12. პოლიტიკის დაგეგმვის სახელმძღვანელო, საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაცია; 2016 წ.
13. სამთავრობო პროგრამა 2021-2024 „ევროპული სახელმწიფოს მშენებლობისთვის“ https://www.gov.ge/files/68_78117_645287_govprogramme2021-2024.pdf
14. დემოკრატიაზე გარდამავალი პერიოდი და აქტიური მოქალაქეობა, სახალხო უნივერსიტეტთა გერმანული ასოციაცია (dvv international) - 2007 წ.
15. პოლიტიკური იდეოლოგიები, ენდრიუ ჰეივუდი, 1992 წ. ლოგოს პრესი, ქართული თარგმანი, 2004 წ.
16. რადიკალიზაციისა და ძალადობრივი ექსტრემიზმის პრევენცია, საქართველოს სტრატეგიისა და განვითარების ცენტრი (GCSD), სამოქალაქო განათლების მასწავლებელთა ფორუმი, CELA, 2020 წ.
17. ბავშვებისა და ახალგაზრდების სამოქალაქო მონაწილეობის გაძლიერება, მეთოდური სახელმძღვანელო https://www.austausch.org/mecadineoba-1-2/?fbclid=IwAR23HKAFmGlkftgVvDO5L1MIdClD_nTrgO-TZECSzZGR3-ExdLDgjK4TgJI
18. უცხო სიტყვათა ლექსიკონი http://www.nplg.gov.ge
19. ქართული ლექსიკონი https://www.ganmarteba.ge /

DO NOT COPY

20. საქართველოს მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების 2021 -2025 წლების სტრატეგია
21. - საღი აზრი ეკონომიკაში - ჯეიმს დ. გვართნი, რიჩარდ ლ. სტრუპი, დვაიტ რ. ლი, ტაუნი ჰ. ფერარინი, ჯოსეფ პ. კალჰოუნი, რენდალ კ. ფილერი https://bit.ly/3FaSKsE
22. პოლიტიკის დაგეგმვის სისტემის რეფორმის სტრატეგია https://www.gov.ge/files/425_49310_540377_PolicyPlanningSystemReformStrategyandActionPlan.pdf
23. ეკონომიკის ძირითადი საკითხები, ძირითადი ეკონომიკური სისტემები https://www.civiceducation.ge/
24. ქართული „სვლა დანიისკენ“ https://1tv.ge/analytics/qartuli-svla-daniisaken-erti-mosazrebis-irgvliv/
25. ყველაზე დიდი გამოწვევა ანუ როგორ შევინარჩუნოთ ბიზნესი, რეზი ბესელაშვილი, 4 იანვარი, 2019 წ. https://www.entrepreneur.com/ka/inspiratsia/qvelaze-didi/325782?fbclid=IwAR3yNIh1yO-IJ3quza6nSrEWdmGY1fI8zqvbItVLGlzVH2kd6USUFz1vCDY
26. პოლიტიკა როგორც მოწოდება და პროფესია, მაქს ვებერი., სტატიის ავტორი მირიან თოიძე, 2.07.2013წ. https://tabula.ge/ge/news/554254-politika-rogorts-mocodeba-propesia
27. სამოქალაქო განათლება ყველასთვის, 2017 https://www.civiceducation.ge/ka/lessons/3-33

DO NOT COPY

ამ სახელმძღვანელოს გაყიდვის ფაქტის აღმოჩენის
შემთხვევაში, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ ცხელ ხაზზე:
(+995 32) 2 200 220.

www.epigraphi.ge

9 789941 856167

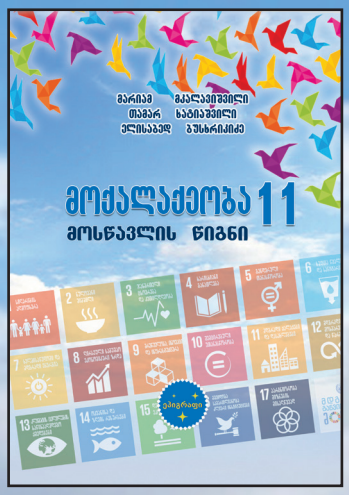

დაფინანსებულია „მოსწავლეებისა და
მასწავლებლების სახელმძღვანელოებით
უზრუნველყოფის პროგრამის“ ფარგლებში